

ข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบในกฎหมายอาญา : ศึกษาเฉพาะบทสันนิษฐาน
เด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522
มาตรา 15 วรรคสาม (2)

ธรรมรงค์ สุขไชยะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
พ.ศ. 2557

**Presumption of Liability in Criminal Law : A Study of Irrebuttable
Presumption under Section 15 Paragraph Three (2)
of Narcotic Act B.E. 2522**

Tummarong Sukchaiya

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2014

เลขทะเบียน.....	0231535
วันลงทะเบียน.....	- 7 ต.ค. 2557
เลขเรียกหนังสือ.....	๒๗ ๒๔๕.๐๕๒ ๕๓๕๒๗

[๒๕๕๗]

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์นวมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์   ข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบในกฎหมายอาญา : ศึกษาเฉพาะบทสันนิษฐาน
เด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15
วรรคสาม (2)

เสนอโดย   นายธรรมรงค์ สุขไชยะ

สาขาวิชา   นิติศาสตร์

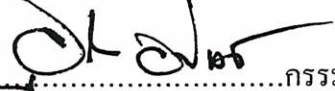
หมวดวิชา   กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

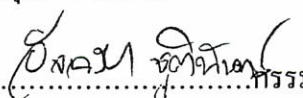
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณิทร์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฉนกร)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณิทร์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อุทัย อาทิวะช)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อัจฉริยา ชูตินันท์)

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ รับรองแล้ว

.....รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์วัลย์ สัตยารักษ์วิทย์)

วันที่ 6 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2557

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบในกฎหมายอาญา : ศึกษาเฉพาะบทสันนิษฐาน เด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรค สาม (2)
ชื่อผู้เขียน	ธรรมรงค์ สุขไชยะ
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธาณี วรรณภัทร์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2556

บทคัดย่อ

ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยเป็นปัญหาสำคัญและมีแนวโน้มที่จะขยายตัวมีความรุนแรงมากขึ้น รัฐจึงเลือกที่จะใช้มาตรการที่รุนแรงและเด็ดขาดในการจัดการปัญหาดังกล่าว การกำหนดบทสันนิษฐานเด็ดขาดในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม เป็นมาตรการหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโจทก์ในคดียาเสพติดได้เปรียบในเชิงคดีเพราะการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในคดียาเสพติดนั้นทำได้ยาก แต่การนำบทสันนิษฐานเด็ดขาดดังกล่าวมาใช้หาได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในสังคมแต่อย่างใดหรือไม่ แต่กลับก่อให้เกิดปัญหาในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติตามมาหลายประการ เช่น ปัญหาขัดแย้งกับหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา ในการดำเนินคดีอาญาศาลมีหน้าที่ต้องตรวจสอบค้นหาความจริง การนำบทสันนิษฐานเด็ดขาดว่าถ้าจำเลยมียาเสพติดไว้ในครอบครองเกินกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนดให้ถือว่าจำหน่ายมาใช้นั้น ทำให้ศาลต้องพิพากษาคดีไปตามที่กฎหมายกำหนด แม้จะพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยไม่มีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดแต่อย่างใด การกำหนดบทสันนิษฐานเด็ดขาดจึงเป็นการก้าวล่วงในการใช้ดุลพินิจของศาลในการตรวจสอบค้นหาความจริงเพื่อตัดสินคดีให้เกิดความยุติธรรมมากที่สุด ทั้งยังส่งผลให้ฐานะของจำเลยเปลี่ยนจากผู้เสียหายซึ่งถือเป็นผู้ป่วย ที่จะได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสียหายเสพติดกลายเป็นผู้จำหน่าย ต้องถูกดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมตามปกติและมักถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุก ซึ่งจะส่งผลต่อการเพิ่มปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำโดยไม่สมควร ปัญหาขัดแย้งกับหลักสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลย ปัญหาขัดแย้งกับหลักประกันในกฎหมายอาญา เป็นต้น จากการศึกษาพบว่าประเทศอังกฤษ มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน และประเทศออสเตรเลีย รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย มีการนำบทสันนิษฐานตามกฎหมายมาใช้ในคดียาเสพติดได้อย่างเหมาะสม สามารถ

ควบคุมปัญหาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพและในขณะเดียวกันก็คำนึงถึงความยุติธรรมต่อตัวบุคคลเป็นสำคัญ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงมุ่งศึกษาถึงการนำบทสันนิษฐานตามกฎหมายมาใช้ในประเทศไทยที่มีรูปแบบ มาตรการและกลไกทางกฎหมายที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพในการควบคุมปัญหาเสพติดและในขณะเดียวกันก็ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ซึ่งแม้ขณะนี้ประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 แล้วก็ตาม แต่การนำบทสันนิษฐานเด็ดขาดมาบังคับใช้ยังมีปัญหาในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติหลายประการ จึงได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบกับบทสันนิษฐานในกฎหมายของประเทศอังกฤษ มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน และประเทศออสเตรเลีย รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย เพื่อทำการวิเคราะห์มาประยุกต์ปรับใช้ในกฎหมายของประเทศไทยให้เหมาะสมต่อไป

จากการศึกษาพบว่า บทสันนิษฐานไม่เด็ดขาดนั้น มีความเหมาะสมในการนำมาใช้กับคดียาเสพติด แม้ว่าจะมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบธรรมในการบังคับใช้อยู่บ้าง แต่ไม่มากจนทำให้ไม่สามารถให้ความเป็นธรรมกับจำเลยได้ บทสันนิษฐานไม่เด็ดขาดเป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ดีและเหมาะสม ช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือ โจทก์ได้เปรียบในเชิงคดี และในขณะเดียวกันจำเลยก็สามารถนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานได้ ศาลก็สามารถค้นหาความจริงแล้วพิพากษาลงโทษจำเลยในฐานะความผิดที่พิจารณาได้ความได้

Thesis Title	Presumption of Liability in Criminal Law : A Study of Irrebuttable Presumption under Section 15 Paragraph Three (2) of Narcotic Act B.E. 2522
Author	Tummarong Sukchaiya
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Thanee Vorapatr
Department	Law
Academic Year	2013

ABSTRACT

Nowadays, the condition of drugs in Thailand has become more critical and starting to expand its scope and effects. As a consequence, the state has adopted strong and decisive measurements to solve such problems. The irrebuttable presumption under Section 15, Paragraph Three (2), of Narcotic Act B.E. 2522 is one of the measurements that help the state officials or the plaintiff in relation to drug cases to have beneficiary in easier concluding evidences to prove the guilty of the defendant in each case, which is generally difficult to find the evidence and to prove such guilty. However, the implementation of such irrebuttable presumption not only benefit to the public order solely but it also cause many problems in legal theoretical and practices, such as; the problems that caused by the principle of substantive truth, presumption of innocence principle and the principle of legality. In the criminal procedure, the court of justice has duty to investigate and find facts. By implementing the aforementioned irrebuttable presumption, if the defendant possesses drugs over the amount that the law specified, it shall be deemed that the defendant is in possession of drugs for supply. From this assumption, the judge must precede this case strictly to the specified law although the judge sees that the defendant has no course of events in supplying drugs. Thus, the irrebuttable presumption is causing interference to the exercise of judicial discretion in investigation and facts finding. Alongside, it also affects to the changing of defendant's status from drugs user whom shall be considered as patient and shall receive the rehabilitation, to the status of drugs dealer and will be preceded under the ordinary procedure with the excessive penalties of imprisonment. This is leading to the unreasonably increasing of prisoner number. From the studies, it finds that in England, Malaysia, Singapore, Brunei and

Western Australia, they sounds more reasonable in implementing the legal presumption in drugs cases, leading to the control of drugs in an efficiency way and could preserve the individual rights and justice, as equally important, at the same time.

This thesis intends to study on suggesting the appropriate legal presumption in the law of Thailand, under the reasonable format, measurements and mechanism of laws that could lead to the efficiency controls of drugs and could provide justice to all parties at the same time. Although Thailand is currently having Section 15, Paragraph Three (2), of Narcotic Act B.E. 2522 put on affect, the implementation of this irrebuttable presumption still cause various problems in both theoretically and practically. These studies on the comparison and analysis of legal presumption in the law of England, Malaysia, Singapore, Brunei and Western Australia are crucial because they could be suitably modified and adopted in Thailand in the future.

From the studies, it has been found that the rebuttable presumption is suitable to be used in the case of drugs although there are some problems about fairness when it is implemented. However, such problems are not having a strong impact that could provide the result of injustice to the defendant. The rebuttable presumption is a good and appropriate measurement that helps the state officials and the plaintiffs to be beneficiary but the defendants could, however, still present any evidences to prove against such presumptions. Furthermore, the judges also could investigate and find the fact by themselves and precede the case under the charges that the judges has used their discretion to identify.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความสะดวกจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรภัทร์ ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และได้สละเวลาอันมีค่ายิ่งคอยช่วยเหลือและให้คำปรึกษา โดยได้ช่วยชี้แนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขตลอดจนแนะนำเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. คณิศ ฅ นคร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและชี้แนะแนวทางในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น อาจารย์ ดร. อุทัย อาทิวา และรองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์ ที่กรุณาให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และได้ให้คำแนะนำต่าง ๆ ทั้งมุมมองในด้านกฎหมายและทางปฏิบัติอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ นอกจากนี้ ต้องขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ กอบกุล จันทวโร ที่ปรึกษากฎหมาย สำนักงาน ป.ป.ส. ที่กรุณาให้ความรู้และมอบเอกสารให้อ่านประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. ชีระ ศรีธรรมรักษ์ และคณาจารย์คณะนิติศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ให้คำแนะนำและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ รวมไปถึงเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษาทุกท่าน เพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ สาขากฎหมาย อาญาทุกคนที่คอยช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และให้คำแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนแล้วเสร็จสมความมุ่งหมาย และที่สำคัญต้องขอกราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ที่ได้ให้โอกาสทางการศึกษาโดยได้กรุณามอบทุนสนับสนุนการศึกษาในหลักสูตรนี้ให้แก่ผู้เขียน

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณมารดา และบิดาของผู้เขียนที่ได้ให้โอกาสผู้เขียนในการศึกษาเล่าเรียน ความสำเร็จในวันนี้ของผู้เขียนคงจะมีไม่ได้หากไม่มีบุคคลทั้งสองและบุคคลในครอบครัวของผู้เขียนที่คอยอบรมสั่งสอนและให้กำลังใจผู้เขียนเป็นอย่างดีตลอดมา

อนึ่ง หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าของผู้สนใจ ผู้เขียนขอขอบพระคุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ทุกท่าน ส่วนความผิดพลาดและข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว

ธรรมรงค์ สุขไชยะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ผ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฐ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	7
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	7
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	8
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2. ข้อเสนอพื้นฐานตามกฎหมายกับหลักการดำเนินคดีอาญา.....	10
2.1 ความหมายและประเภทของข้อเสนอพื้นฐาน.....	10
2.1.1 ความหมายของข้อเสนอพื้นฐาน.....	10
2.1.2 ประเภทของข้อเสนอพื้นฐาน.....	11
2.1.3 ข้อเสนอพื้นฐานในคดีแพ่งและคดีอาญา.....	13
2.1.4 เหตุผลของการบัญญัติข้อเสนอพื้นฐานโดยกฎหมาย.....	16
2.1.5 ผลกระทบของการกำหนดข้อเสนอพื้นฐานในคดีอาญา.....	16
2.2 หลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา.....	18
2.2.1 หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนและ หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ.....	18
2.2.2 หลักการค้นหาความจริงตามแบบและ หลักการค้นหาความจริงตามเนื้อหา.....	19
2.2.3 บทบาทของศาลไทยในการค้นหาความจริงในคดีอาญา.....	23
2.2.4 หลักการดำเนินคดีอาญาของไทย.....	24
2.3 หลักข้อเสนอพื้นฐานความบริสุทธิ์ของจำเลย.....	28

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.4 หลักประกันในกฎหมายอาญา.....	30
2.4.1 การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีในกฎหมายอาญา.....	32
2.4.2 การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งในกฎหมายอาญา.....	33
2.4.3 กฎหมายอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน.....	34
2.4.4 กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง.....	35
2.5 หลักทฤษฎีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	35
2.5.1 ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม.....	36
2.5.2 ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม.....	37
2.6 วัตถุประสงค์ของการลงโทษและวัตถุประสงค์ของการบังคับ	
โทษจำคุก.....	39
2.6.1 วัตถุประสงค์ของการลงโทษ.....	39
2.6.2 วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก.....	44
2.7 บทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติด	
ให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม.....	49
2.7.1 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522.....	49
2.7.2 บทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติด	
ให้โทษ พ.ศ. 2522.....	52
3. บทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติดในต่างประเทศ.....	60
3.1 ประเทศอังกฤษ.....	60
3.1.1 นโยบายด้านยาเสพติด.....	60
3.1.2 บทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติด.....	63
3.2 ประเทศมาเลเซีย.....	67
3.2.1 นโยบายด้านยาเสพติด.....	67
3.2.2 บทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติด.....	68
3.3 ประเทศสิงคโปร์.....	71
3.3.1 นโยบายด้านยาเสพติด.....	72
3.3.2 บทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติด.....	73

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.4 ประเทศบรูไน.....	75
3.4.1 นโยบายด้านยาเสพติด.....	76
3.4.2 บทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติด.....	76
3.5 ประเทศออสเตรเลีย รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย.....	78
3.5.1 นโยบายด้านยาเสพติด.....	78
3.5.2 บทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติด.....	80
4. วิเคราะห์บทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติด ให้โทษ พ.ศ. 2522 กับปัญหาในการบังคับใช้.....	83
4.1 ปัญหาเกี่ยวกับบทสันนิษฐานเด็ดขาด.....	84
4.1.1 ปัญหาขัดแย้งกับหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา.....	85
4.1.2 ปัญหาขัดแย้งกับหลักสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลย.....	91
4.1.3 ปัญหาขัดแย้งกับหลักประกันในกฎหมายอาญา.....	99
4.1.4 ปัญหาขัดแย้งกับความสมดุลระหว่างทฤษฎีกระบวนการ นิติธรรมและทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม.....	106
4.1.5 ปัญหาขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก.....	109
4.1.6 ปัญหาปริมาณขั้นต่ำของสารเสพติดที่เป็นข้อสันนิษฐาน เด็ดขาดของกฎหมาย.....	113
4.1.7 ปัญหาการคำนวณยาเสพติดเป็นน้ำหนักสารบริสุทธิ์.....	116
4.1.8 วิเคราะห์บทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติด ให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม กับต่างประเทศ.....	118
4.2 วิเคราะห์หาแนวทางของกฎหมายที่เหมาะสมเกี่ยวกับ บทสันนิษฐานในความผิดยาเสพติด.....	123
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	125
5.1 บทสรุป.....	125
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	135
บรรณานุกรม.....	137
ภาคผนวก.....	144

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ประวัติผู้เขียน.....	181

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 สถิตินักโทษเด็ดขาด แยกตามลักษณะความผิด.....	1
1.2 สถิตินักโทษเด็ดขาด พ.ร.บ.ยาเสพติดฯ แยกตามประเภทด้วยยา.....	2
1.3 สถิตินักโทษเด็ดขาด พ.ร.บ.ยาเสพติดฯ แยกตามประเภทคดี.....	2
2.1 เปรียบเทียบผลกระทบของข้อสันนิษฐานเด็ดขาดและไม่เด็ดขาด ต่อสิทธิของจำเลย.....	17
2.2 เปรียบเทียบแนวคิดในการจำคุกเดิมกับแนวคิดในการจำคุกใหม่.....	49
2.3 ข้อหาและอัตราโทษของการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด.....	51
2.4 เปรียบเทียบพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 (เดิม) กับมาตรา 15 (ที่แก้ไขใหม่).....	55
2.5 ปริมาณขั้นต่ำของยาเสพติดที่กฎหมายสันนิษฐานเด็ดขาด ว่ากระทำไปเพื่อจำหน่าย.....	56
2.6 ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามบัญชีท้ายประกาศกระทรวง สาธารณสุข ฉบับที่ 135.....	57
2.7 ข้อหาและอัตราโทษของการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ประเภท 1.....	58
4.1 เปรียบเทียบเกณฑ์การคำนวณหาปริมาณสารเสพติด ระหว่างยาบ้ากับยาไอซ์.....	117

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลังจากรัฐบาลประกาศสงครามกับยาเสพติดตั้งแต่ปี 2546 และดำเนินยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด โดยกำหนดแผนการต่อสู้กับยาเสพติดและปฏิบัติการกวาดล้างยาเสพติดมาเป็นระยะทำให้สถานการณ์ปัญหายาเสพติดลดความรุนแรงลงจนไม่ส่งผลกระทบต่อความเดือดร้อนของประชาชนโดยทั่วไปมาเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่ง ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยหวนกลับมาเป็นปัญหาสำคัญและมีแนวโน้มที่จะขยายตัวมีความรุนแรงมากขึ้นสังเกตได้จากจำนวนนักโทษเด็ดขาดที่กระทำความผิดตาม พ.ร.บ. ยาเสพติด ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2556 ซึ่งมีจำนวนมากถึง 103,789 คน คิดเป็น 52.46% ของนักโทษเด็ดขาดทั้งหมด แสดงไว้ดังนี้

ตารางที่ 1.1 สถิตินักโทษเด็ดขาด แยกตามลักษณะความผิด

แยกตามลักษณะความผิด	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	28,975	3,397	32,372	16.36
พ.ร.บ.ยาเสพติด/สารระเหย	81,096	22,693	103,789	52.46
ความผิดต่อชีวิต	30,351	897	31,248	15.80
ความผิดต่อร่างกาย	7,951	208	8,159	4.12
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	9,365	162	9,527	4.82
ภัยอันตรายต่อประชาชน	576	65	641	0.32
อื่นๆ(หลาย)ประเภท เช่น พรบ. ป่าไม้,การพนัน, อาวุธปืน,พรบ. คนเข้าเมือง,ลหุโทษ ฯลฯ	10,986	1,109	12,095	6.11
รวมทั้งสิ้น	169,300	28,581	197,831	100.00

ที่มา: กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

ถ้าจำแนกตามประเภทของตัวยาที่กระทำความผิดแล้วจะแสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 1.2 สถิตินักโทษเด็ดขาด พ.ร.บ.ยาเสพติดฯ แยกตามประเภทตัวยา

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
เฮโรอีน	2,741	549	3,290	2.49
กัญชา	2,764	415	3,179	2.40
ฝิ่น	923	98	1,021	0.77
แอมเฟตามีน	98,307	21,935	120,242	90.94
สารระเหย	25	18	43	0.03
มอร์ฟีน	5	0	5	0.00
โคเคน/โคเคอิน	45	341	386	0.29
อื่นๆ(สารเคมีที่ใช้ผลิตยาเสพติด)	3,561	489	4,050	3.06
รวมทั้งสิ้น	108,371	23,845	132,216	100.00

ที่มา: กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

จากสถิติจะเห็นได้ว่านักโทษซึ่งกระทำความผิดเกี่ยวกับเฮโรอีนและแอมเฟตามีนซึ่งเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 มีจำนวนรวมกันถึง 123,532 คน หรือคิดเป็น 93.43% ของจำนวนนักโทษเด็ดขาดที่กระทำความผิดตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดทั้งหมด หากพิจารณาตามประเภทคดีที่กระทำความผิดจะแสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 1.3 สถิตินักโทษเด็ดขาด พ.ร.บ.ยาเสพติดฯ แยกตามประเภทคดี

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
เสพ	3,752	637	4,389	3.32
ครอบครอง	22,857	2,572	25,429	19.23
เสพและครอบครอง	9,958	2,921	12,879	9.74
รวมประเภทเสพ	36,567	6,130	42,697	32.29

ตารางที่ 1.3 (ต่อ)

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
จำหน่าย	34,761	7,495	42,256	31.96
ครอบครองเพื่อจำหน่าย	35,022	9,267	44,289	33.50
อื่นๆ (ผลิต/นำเข้า/ส่งออก ฯลฯ)	2,021	953	2,974	2.25
รวมประเภทจำหน่าย	71,804	17,715	89,519	67.71
รวมทั้งสิ้น	108,371	23,845	132,216	100.00

ที่มา: กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

จากข้อมูลจะแสดงให้เห็นว่ามีนักโทษเด็ดขาดที่ถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดฐานมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายเป็นจำนวน 44,289 คน หรือคิดเป็น 33.50% ของข้อหาความผิดทั้งหมด ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากข้อสันนิษฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามมาตรา 15 วรรคสาม ของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ความว่า

มาตรา 15¹ ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 เว้นแต่รัฐมนตรีจะได้อนุญาตเฉพาะในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณ ดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

(1) เค้กซ์โคโรไลเซอร์ไฮด์ หรือ แอล เอส ดี มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ ศูนย์ จุดเจ็ดห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่สามร้อยมิลลิกรัมขึ้นไป

(2) แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่หนึ่งจุดห้ากรัมขึ้นไป

¹ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545. สืบค้น 3 กันยายน 2556, จาก

(3) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 นอกจาก (1) และ (2) มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามกรัมขึ้นไป

ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากคำพิพากษาศาลฎีกาต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2903/2548²

ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 15 วรรคสาม (2) ที่บัญญัติว่าการมีแอมเฟตามีนหรือนูพันซ์แอมเฟตามีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัมขึ้นไป... ให้ถือว่าเป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย อันเป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาดของกฎหมายนั้น จำเลยไม่อาจนำสืบหักล้างเป็นอย่างอื่นได้

บทบัญญัติมาตรา 15 วรรคสาม เป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาดซึ่งจะนำสืบหักล้างไม่ได้ ผู้กระทำความผิดรับโทษหนักขึ้น เพราะฉะนั้นใครก็ตามที่มีการครอบครองยาเสพติดเกินกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อเสพ ก็จะถูกสันนิษฐานว่าเป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผลของกฎหมายทันที ซึ่งจะเปลี่ยนฐานะจากผู้เสพซึ่งถือเป็นผู้ป่วย ต้องเข้าฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยาเสพติด กลายเป็นผู้จำหน่าย ซึ่งจะต้องถูกดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมตามปกติและมักถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุก ซึ่งจะส่งผลต่อการเพิ่มปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำโดยไม่สมควรอย่างยิ่ง

การกำหนดบทสันนิษฐานเด็ดขาดในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม เป็นมาตรการหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโจทก์ในคดียาเสพติดได้เปรียบในเชิงคดีเพราะการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในคดียาเสพติดนั้นทำได้ยาก บทสันนิษฐานเด็ดขาดจึงช่วยลดภาระในการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและช่วยลดภาระการพิสูจน์ของพนักงานอัยการที่จะต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลยจนสิ้นสงสัย แต่การนำบทสันนิษฐานเด็ดขาดดังกล่าวมาใช้หาได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในสังคมแต่อย่างใดหรือไม่ แต่จากการศึกษาในเบื้องต้นกลับพบว่ามีปัญหาเรื่องความชอบธรรมในการนำมาใช้อู่หลายประการดังต่อไปนี้คือ

1. หลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา ในการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐนั้นทุกฝ่ายต่างมีหน้าที่ต้องตรวจสอบค้นหาความจริง การดำเนินคดีอาญาชั้นเจ้าพนักงานและศาลต่างมีหน้าที่ที่จะต้องตรวจสอบความจริงในเรื่องที่กล่าวหาโดยปราศจากข้อผูกมัดใด ๆ โดยศาลต้องตรวจสอบค้นหาความจริงจนเป็นที่พอใจ³ การนำบทสันนิษฐานเด็ดขาดมาใช้เช่นนี้ ทำให้ศาลต้องพิพากษาคดีไปตามที่กฎหมายกำหนด แม้จะพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยไม่มีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดแต่อย่าง

² คำพิพากษาศาลฎีกา. สืบค้น 23 สิงหาคม 2556, จาก

<http://www.deka2007.supremecourt.or.th/deka/web/search.jsp>

³ คณิต ฌ นคร ก (2555). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 69.

ใด แต่เมื่อต้องด้วยข้อสันนิษฐานเช่นนั้นแล้ว ศาลก็ไม่สามารถพิพากษาเป็นอย่างอื่นได้ การกำหนดบทสันนิษฐานโดยเด็ดขาดจึงเป็นการก้าวล่วงในการใช้ดุลพินิจของศาลในการตรวจสอบค้นหาความจริงเพื่อตัดสินคดีให้เกิดความยุติธรรมมากที่สุด

2. หลักสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลย (Presumption of Innocence) ซึ่งเป็นหลักที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 ความว่า

“บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

นอกจากนี้หลักการดังกล่าวยังปรากฏอยู่ใน The Universal Declaration of Human Rights (UDHR) และ International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) อีกด้วย แสดงให้เห็นว่าสิทธิขั้นพื้นฐานของจำเลยที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์เกินกว่าศาลจะมีคำพิพากษาว่ากระทำความผิดจริง เป็นหลักการที่ได้รับการยอมรับกันเป็นสากลเลยทีเดียว ดังนั้น การที่กฎหมายกำหนดข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบของจำเลย โดยเด็ดขาดไม่ให้โอกาสแก่จำเลยในการพิสูจน์ จึงถูกมองว่าขัดต่อหลักการดังกล่าวนี้ เพราะเสมือนหนึ่งว่าจำเลยถูกมองว่าเป็นผู้กระทำความผิดเสียตั้งแต่แรก โดยจำเลยจะถูกตัดสิทธิไม่ให้โต้เถียงได้เลย

3. หลักประกันในกฎหมายอาญา ซึ่งหลักดังกล่าวได้ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 วรรคแรก ความว่า “บุคคลจักต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” การกำหนดข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบของจำเลยในคดีอาญา โดยลำพังเพียงโจทก์พิสูจน์ว่ามีข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขในการได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐาน (Basic Fact) เกิดขึ้น ยังไม่อาจฟังได้ว่าเป็นการกระทำความผิดอาญา ถ้าหากฝ่ายนิติบัญญัติประสงค์จะกำหนดให้การกระทำตามข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไข (Basic Fact) เป็นความผิดแล้ว เหตุใดจึงไม่บัญญัติการกระทำนั้นเป็นความผิดอาญาเสียเลย การที่ฝ่ายนิติบัญญัติไม่สามารถบัญญัติความผิดดังกล่าวได้ ย่อมแสดงว่าประชาชนยังไม่เห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิด ดังนั้น จึงไม่สมควรที่จะออกกฎหมายโยกการกระทำที่ไม่ใช่ความผิดเข้าไปหาการกระทำที่เป็นความผิดทั้ง ๆ ที่เป็นการกระทำคนละอย่างกันเลย

4. ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model) และทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model) ตามทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมที่เน้นการแก้ไขอาชญากรรมที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพและทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมที่เน้นการปราบปรามอาชญากรรมที่ต้องคำนึงถึงความยุติธรรมและสิทธิส่วนบุคคลเป็นสำคัญ การปราบปรามยาเสพติดควรจะผสมผสานกันของทั้งสองรูปแบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อกระบวนการทางอาญาที่เหมาะสม แต่การกำหนดบทสันนิษฐานโดยเด็ดขาดใน พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ นั้นเป็นการเน้นหนักไปที่ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมมากเกินไป อันอาจส่งผลกระทบต่อตัวผู้กระทำผิดและสังคมได้

5. วัตถุประสงค์ของการลงโทษและวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก ตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกซึ่งเป็นแนวคิดยุคใหม่ที่มีความเป็นเสรีนิยมในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตลอดทั้งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากขึ้น การลงโทษต้องเหมาะสมกับที่จำเลยกระทำความผิดที่มีการพิสูจน์ความจริงในชั้นศาลมาแล้วว่าจำเลยกระทำผิดจริง เมื่อได้ผ่านกระบวนการบังคับโทษจำคุกแล้ว ภายหลังแต่นั้นเขาสามารถที่จะดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิดได้และมีความรับผิดชอบต่อสังคมอันเป็นการคุ้มครองสังคมอย่างแท้จริง⁴ ข้อเสนอพื้นฐานความผิดของจำเลยว่ากระทำความผิด โดยสันนิษฐานเด็ดขาดว่าจำเลยมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยไม่เปิดโอกาสให้จำเลยแก้ข้อหา นั้นได้เคย ย่อมกระทบต่อหลักการลงโทษจำเลยทั้งสิ้น อาจทำให้จำเลยได้รับโทษที่ไม่ตรงกับหลักการลงโทษได้

6. ประเทศไทยใช้ปริมาณ “สารบริสุทธิ์” หรือ “หน่วยการใช้” หรือ “น้ำหนักสุทธิ” ตามปริมาณที่กฎหมายกำหนดเป็นเกณฑ์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดในข้อหา มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งยังเป็นประเด็นโต้เถียงกันอยู่ว่า ปริมาณที่กำหนดไว้นั้นต่ำเกินไปหรือไม่ ที่เหมาะสมควรจะเป็นเท่าไร อีกทั้งปัญหาเรื่องการกำหนดปริมาณสารบริสุทธิ์ในยาเสพติดกลุ่มเดียวกัน เช่น ยาไอซ์กับยาบ้า ซึ่งเป็นยาเสพติดในกลุ่มเมทแอมเฟตามีนเช่นเดียวกัน แต่ความบริสุทธิ์หรือฤทธิ์ของยาเสพติดทั้งสองชนิดมีความแตกต่างกันมาก โดยยาไอซ์มีความบริสุทธิ์เฉลี่ยร้อยละ 98-99 ขณะที่ยาบ้ามีความบริสุทธิ์เฉลี่ยเพียงร้อยละ 15⁵ ทำให้การครอบครองยาไอซ์เพียงเล็กน้อยก็ต้องด้วยบทสันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายแล้ว จึงอาจเกิดความลักลั่นในการลงโทษผู้กระทำความผิด

⁴ ชานี วรรณทร์. (2553). กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก. หน้า 42.

⁵ คณะกรรมการวิชาการวิสามัญเพื่อศึกษาปัญหายาเสพติดดุษฎิสภา. (2555). รายงานผลการพิจารณาศึกษาปัญหาเสพติด. หน้า 33.

จากการศึกษาบทสันนิษฐานของกฎหมายในประเทศอังกฤษ มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน และประเทศออสเตรเลีย รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย พบว่าข้อสันนิษฐานตามกฎหมายมีประสิทธิภาพในการปราบปรามและควบคุมยาเสพติดให้โทษและในขณะเดียวกันก็คำนึงถึงความยุติธรรมต่อบุคคลเป็นสำคัญ จึงเกิดสมมติฐานว่าหากนำเอาบทสันนิษฐานในกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ที่กล่าวแล้วมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทยในบางเรื่องบางประเด็นน่าจะสามารแก้ไขปัญหาและสร้างความชอบธรรมให้เกิดขึ้นได้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงทำการศึกษาถึงปัญหาและความชอบธรรมในการนำบทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม (2) มาใช้บังคับในประเทศไทย เพื่อสร้างความคิดทางกฎหมายอันเป็นแนวทางสำหรับใช้ปรับปรุงแก้ไขบทสันนิษฐานในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นทั้งในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ เหมาะสมกับการนำมาใช้ในประเทศไทย สามารถควบคุมปัญหา ยาเสพติดและให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมประเทศ ซึ่งจะเสนอรายละเอียดในวิทยานิพนธ์ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาของบทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม (2)
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม (2) เปรียบเทียบกับ ประเทศอังกฤษ มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน และประเทศออสเตรเลีย รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย
3. เพื่อสร้างแนวคิดในการแก้ไขปรับปรุงบทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม (2) ให้มีความเหมาะสม มีมาตรฐานสากล และก่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายในสังคม

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายเกี่ยวกับบทสันนิษฐานในกฎหมายยาเสพติดแล้ว คือพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 (แก้ไขล่าสุด ฉบับที่ 5 พ.ศ.2545) ก็ตาม แต่หลังจากที่ประกาศใช้มาเป็นระยะเวลากว่า 10 ปี พบว่ากฎหมายฉบับดังกล่าวมีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในเรื่องเกี่ยวกับความชอบธรรมในการบังคับใช้ข้อสันนิษฐานเด็ดขาดทั้งในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ จากการศึกษากฎหมายของประเทศอังกฤษ มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน และประเทศ

ออสเตรเลีย รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย พบว่าเนื้อหาสาระของกฎหมายในการกำหนดบทสันนิษฐานมีประสิทธิภาพในการปราบปรามและควบคุมยาเสพติดให้โทษและในขณะเดียวกันก็คำนึงถึงความยุติธรรมต่อตัวบุคคลเป็นสำคัญ จึงเกิดสมมติฐานขึ้นว่า หากนำบทสันนิษฐานตามกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานี้ มาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย น่าจะเกิดแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้มีความเหมาะสมและก่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายในสังคม

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงการนำข้อสันนิษฐานตามกฎหมายมาใช้ในประเทศไทย ที่มีรูปแบบ มาตรการและกลไกทางกฎหมายที่เหมาะสม ซึ่งแม้ขณะนี้ประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 (แก้ไขล่าสุด ฉบับที่ 5 พ.ศ.2545) แล้วก็ตาม แต่ระยะเวลากว่า 10 ปีที่ผ่านมา มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบธรรมในการบังคับใช้ข้อสันนิษฐานเด็ดขาดขึ้นหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นส่วนบทบัญญัติของกฎหมาย หลักการทฤษฎีของกฎหมายหรือในทางปฏิบัติ จึงได้ทำการศึกษาถึงแนวทางในการนำข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่มีประสิทธิภาพในการปราบปรามและควบคุมยาเสพติดให้โทษและในขณะเดียวกันก็ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกระบวนการทางอาญา ที่สามารถคุ้มครองผู้บริสุทธิ์และลงโทษผู้กระทำความผิดอันนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยในสังคมได้ ในเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะกล่าวถึงบทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม (2) ความชอบธรรมในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ศึกษาเปรียบเทียบกับบทสันนิษฐานตามกฎหมายในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน และประเทศออสเตรเลีย รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

วิจัยเอกสาร รวบรวมเอกสาร กฎหมายต่าง ๆ เป็นส่วนสำคัญหรือเป็นส่วนหลักของการวิจัยครั้งนี้ โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราวิชาการต่าง ๆ ในทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ทั้งนี้ ในส่วนของต่างประเทศ และในประเทศที่ได้ศึกษามาก่อนแล้วสำหรับเป็นแนวทางในการศึกษาของประเทศไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล จะวิเคราะห์และนำเสนอให้เห็นว่าบทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม (2) มีวัตถุประสงค์อย่างไร มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบธรรมในการนำมาบังคับใช้อย่างไรในทางทฤษฎีและแลปฏิบัติ รวมทั้งบทสันนิษฐานในต่างประเทศเปรียบเทียบกัน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัญหาและความชอบธรรมของบทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม (2)
2. ทำให้ทราบถึงบทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติดในต่างประเทศ ว่ามีเนื้อหาสาระสำคัญของกฎหมายอย่างไร มีข้อเหมือนหรือแตกต่างกับประเทศไทยหรือไม่ อย่างไร
3. นำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงข้อสันนิษฐานในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม (2) ให้มีความเหมาะสม สามารถปราบปรามและควบคุมปัญหาเสพติดและให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายได้ในขณะเดียวกัน

บทที่ 2

ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายกับหลักการดำเนินคดีอาญา

ในบทนี้จะได้อธิบายถึงนิยามความหมายของข้อสันนิษฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง หลักการค้นหาคำความจริงในเนื้อหา หลักสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลย หลักประกันในกฎหมายอาญา วัตถุประสงค์ของการลงโทษ วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก และข้อสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 ซึ่งจะได้นำเสนอเรียงตามลำดับเรื่องดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายและประเภทของข้อสันนิษฐาน

2.1.1 ความหมายของข้อสันนิษฐาน

“ข้อสันนิษฐาน” (Presumption) เป็นหลักในทางกฎหมายลักษณะพยาน ซึ่งหมายถึงบทสันนิษฐานอันเป็นผลซึ่งกฎหมายหรือศาลรับรู้ไว้เป็นเบื้องต้นว่าความจริงเป็นอยู่เช่นไร¹ โดยผู้ที่กล่าวอ้างไม่ต้องสืบพยานพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่มีการสันนิษฐานนั้น ข้อสันนิษฐานจะประกอบด้วยข้อเท็จจริง 2 ข้อ² คือ

1. ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐาน (basic fact)
2. ข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐาน (presumed fact)

ในการสืบพยานนั้นมีหลักว่าเมื่อคู่ความฝ่ายหนึ่งพิสูจน์ได้ว่ามีข้อเท็จจริงซึ่งเป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐานเกิดขึ้น ศาลจะถือว่าหรือสันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานเกิดขึ้นด้วย ส่วนระดับการฟังข้อเท็จจริงของศาลว่าจะรับฟังเป็นเด็ดขาดโดยไม่ยอมให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมาสืบหักล้าง หรือรับฟังเป็นเบื้องต้นโดยให้โอกาสคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนำสืบหักล้างได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับว่าข้อสันนิษฐานนั้นเป็นข้อสันนิษฐานที่เด็ดขาด (Irrebuttable Presumption) หรือข้อสันนิษฐานที่ไม่เด็ดขาด (Rebuttable Presumption)

¹ แอล คูปลาดร์ และ วิจิตร ลulitanนท์. (2475). *กฎหมายลักษณะพยานและจิตวิทยา*. หน้า 186.

² โอสถ โกศล. (2517). *คำอธิบายและเปรียบเทียบกฎหมายไทยและต่างประเทศในเรื่องพยานหลักฐาน*. หน้า 42.

1. ข้อสันนิษฐานเด็ดขาด

ข้อสันนิษฐานเด็ดขาด (Irrebuttable Presumption) คือ ข้อสันนิษฐานที่กฎหมายไม่เปิดโอกาสให้มีการนำสืบโต้แย้งหรือหักล้างได้ ดังนั้น ถ้าคู่ความฝ่ายหนึ่งพิสูจน์ได้ว่ามีข้อเท็จจริงอันเป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐานเกิดขึ้น ศาลก็จะรับฟังเป็นยุติได้เลยว่า มีข้อเท็จจริงซึ่งได้รับการสันนิษฐานเกิดขึ้นด้วย จึงเป็นกรณีที่ศาลรับฟังข้อเท็จจริงได้โดยไม่ต้องสืบพยานในประเด็นพิพาท ข้อสันนิษฐานประเภทนี้มักจะใช้คำว่า “ให้ถือว่า”

เช่น ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 กำหนดว่า “การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษกําหนดปริมาณสารบริสุทธิ์ได้สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัมขึ้นไปให้ถือว่าเป็นการกระทำเพื่อจำหน่าย” เป็นต้น

2. ข้อสันนิษฐานไม่เด็ดขาด

ข้อสันนิษฐานไม่เด็ดขาด (Rebuttable Presumption) คือ ข้อสันนิษฐานที่กฎหมายเปิดโอกาสให้มีการนำสืบพยานโต้แย้งหรือหักล้างได้ ดังนั้น แม้คู่ความฝ่ายหนึ่งจะพิสูจน์ข้อเท็จจริงอันเป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐานได้ ศาลก็ยังฟังเป็นข้อยุติตามข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานไม่ได้ เพียงแต่จะมีผลเป็นการผลักภาระการพิสูจน์ไปให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเท่านั้น ถ้าอีกฝ่ายหนึ่งนำสืบหักล้างไม่ได้ ศาลจึงจะฟังข้อเท็จจริงเป็นยุติตามข้อสันนิษฐานนั้น ข้อสันนิษฐานประเภทนี้ มักใช้คำว่า “ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า”

เช่น ความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 6 กำหนดว่า “ผู้ใดอยู่ในวงเล่นอันขัดต่อพระราชบัญญัตินี้...ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเล่นด้วย” เป็นต้น

ในเรื่องข้อสันนิษฐานนั้นมีผู้เห็นว่า ข้อสันนิษฐาน (presumption) ในกฎหมายลักษณะพยานนั้นน่าจะหมายถึงเฉพาะข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่ประกอบด้วยข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไข (basic fact) และข้อเท็จจริงที่รับการสันนิษฐาน (presumed fact) เพราะข้อสันนิษฐานประเภทนี้เท่านั้นที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหน้าที่นำสืบ ดังนั้นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดหรือที่ไม่เปิดโอกาสให้โต้แย้งได้ ก็ไม่ควรถือเป็นข้อสันนิษฐานเพราะไม่ได้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหน้าที่นำสืบ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ทางกฎหมายบัญญัติโดยที่เดียว กล่าวคือเป็นตวับทกฎหมายซึ่งบังคับไว้ให้การบางอย่างต้องเป็นเช่นนั้น อย่างกฎหมายสารบัญญัติ นั่นเอง ดังนั้นเมื่อข้อสันนิษฐานเด็ดขาดไม่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหน้าที่นำสืบ จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงความชอบธรรมในเรื่องการผลักภาระการพิสูจน์ไปได้แก่จำเลย⁷

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องข้อสันนิษฐานเด็ดขาดนี้มีผู้เห็นว่า ผลที่เป็นเด็ดขาดทำให้เกิดทัศนคติเชิงซ้อนขึ้น โดยหากจะพิจารณาในช่วงของผลแล้วก็จะเข้าใจไปว่าเป็นหลักกฎหมายสาร

⁷ พชรวาลัย สุขคุ้ม. (2549). ความรับผิดชอบทางอาญาของกรรมการบริษัท. หน้า 34.

บัญญัติ และผลในทางกฎหมายลักษณะพยานก็เป็นเช่นนั้นจริง ๆ เพราะไม่อาจหักล้างเป็นอย่างอื่นได้ แต่หากพิจารณาจากสาเหตุจะเห็นได้ว่าความเป็นจริงต้องเป็นการสันนิษฐานอย่างหนึ่ง เพราะความเป็นจริงอาจไม่เป็นเช่นนั้นก็ได้ แต่กฎหมายตัดการโต้แย้งเสียเพื่อประโยชน์บางประการที่กฎหมายต้องการคุ้มครองป้องกัน⁸

2.1.3 ข้อสันนิษฐานในคดีแพ่งและคดีอาญา

2.1.3.1 ข้อสันนิษฐานในคดีแพ่ง

เงื่อนไขการในได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 ความว่า “ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายเป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงแต่ว่าตนนั้นได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว” ทั้งนี้ ข้อเท็จจริงที่น่าสืบเป็นเพียงข้อเท็จจริงพื้นฐานที่น่าสืบเพื่อให้เข้าเงื่อนไขที่จะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานเท่านั้น เมื่อคู่ความฝ่ายที่จะถือเอาประโยชน์จากข้อสันนิษฐานได้นำสืบพยานหลักฐานเข้าเงื่อนไขที่จะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานแล้วก็จะมีผลในการเปลี่ยนหน้าที่น่าสืบไปยังคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งที่จะต้องนำพยานหลักฐานมาสืบหักล้างข้อสันนิษฐานนั้น มิฉะนั้นอาจแพ้คดี⁹ โดยในทางคดีแพ่งนั้นยอมรับข้อสันนิษฐานไม่ว่าจะเป็นประโยชน์แก่คู่ความฝ่ายโจทก์หรือจำเลยก็ตาม

โดยในทางคดีแพ่งนั้นได้มีการกำหนดข้อสันนิษฐานทั้งที่เป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดและไม่เด็ดขาดไว้ดังนี้

1. ข้อสันนิษฐานเด็ดขาด

ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หลายมาตราด้วยกัน

เช่น มาตรา 10 บัญญัติว่า “เมื่อความข้อใดข้อหนึ่งในเอกสารอาจตีความได้สองนัย นัยไหนจะให้ผลบังคับได้ ให้ถือเอาตามนัยนั้นดีกว่าที่จะถือเอาที่ไร้ผล”

มาตรา 11 บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้ตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่คู่กรณีฝ่ายที่จะต้องเสียในมูลหนี้”

มาตรา 14 บัญญัติว่า “ในกรณีที่เอกสารทำขึ้นไว้หลายภาษา ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตาม หรือหลายฉบับก็ตามโดยมีภาษาไทยด้วย ถ้าข้อความในหลายภาษานั้นแตกต่างกัน และมีอาจยังทราบเจตนาของคู่กรณีว่าจะใช้ภาษาใดบังคับ ให้ถือตามภาษาไทย”

⁸ พัชรวาลย์ สุขคุ้ม. เล่มเดิม. หน้า 34-35.

⁹ โสภณ รัตนากร. (2547). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. หน้า.129-130.

มาตรา 17 บัญญัติว่า “ในกรณีบุคคลหลายคนตายในเหตุอันตรายร่วมกัน ถ้าเป็นการพ้นวิสัยที่จะกำหนดว่าคนไหนตายก่อนหลัง ให้ถือว่าตายพร้อมกัน”

ข้อสันนิษฐานประเภทนี้มักจะพบในบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องที่ยากจะหาข้อยุติ

นอกจากนี้ ยังมีมาตราอื่น ๆ อีก เช่น มาตรา 6, 13, 38, 39, 40, 42, 62, 415, 910 เป็นต้น

2. ข้อสันนิษฐานไม่เด็ดขาด

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ปรากฏอยู่หลายมาตราด้วยกัน

เช่น มาตรา 1536 วรรคแรก บัญญัติว่า “เด็กเกิดแต่หญิงขณะเป็นภริยาชายหรือภายในสามร้อยสิบวัน นับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลงให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามี หรือเคยเป็นสามี แล้วแต่กรณี” เมื่อเกิดข้อสันนิษฐานขึ้นแล้ว ศาลต้องถือตามข้อเท็จจริงที่กฎหมายสันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชาย เว้นแต่จะมีการพิสูจน์ว่าความจริงชายมิได้เป็นบิดาของเด็ก

ในบางกรณีกฎหมายมิได้ใช้คำว่า “ให้สันนิษฐาน” แต่บัญญัติให้บุคคลต้องรับผิดชอบเมื่อเกิดเหตุการณ์อย่างหนึ่ง เว้นแต่จะมีการพิสูจน์เป็นอย่างอื่น ซึ่งก็ถือกันว่าเป็นบทสันนิษฐานเช่นกัน เช่น กรณีที่เกิดความเสียหายขึ้นจากยานพาหนะอันเดินด้วยเครื่องจักรกล มาตรา 437 บัญญัติให้ผู้ครอบครองหรือควบคุมยานพาหนะต้องรับผิดชอบ เว้นแต่จะพิสูจน์ว่าการเสียหายเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้เสียหายเอง โดยศาลก็จะฟังว่าผู้ขับขี่ยานพาหนะเป็นผู้ผิด แต่ให้แก้ตัวได้ 2 กรณี คือ เหตุที่เกิดเป็นเหตุสุดวิสัยหรือเป็นเพราะความผิดของผู้เสียหายเอง

นอกจากนี้ ยังมีมาตราอื่น ๆ อีก เช่น มาตรา 434, 437, 1369-1373 เป็นต้น

2.1.3.2 ข้อสันนิษฐานในคดีอาญา

ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายมิใช่ทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา แต่ในคดีอาญาจะมีหลักให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ และโจทก์มีหน้าที่พิสูจน์ให้ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด กล่าวคือ จะสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือสันนิษฐานเป็นโทษแก่จำเลยมิได้ ซึ่งแตกต่างจากคดีแพ่งที่ยอมรับข้อสันนิษฐานที่จะเป็นคุณหรือโทษแก่ฝ่ายโจทก์หรือจำเลยก็ได้

แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อช่วยส่งเสริมนโยบายปราบปรามอาชญากรรมบางประเภทซึ่งโดยสภาพหาพยานหลักฐานได้ยากเป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดรอดพ้นจากการลงโทษได้ง่าย การกำหนดบทสันนิษฐานในกฎหมายอาญาจึงมีประโยชน์อย่างมากสำหรับความผิดที่กระทบความสงบเรียบร้อยของประชาชนส่วนรวม

โดยในทางคดีอาญานั้นได้มีการกำหนดข้อสันนิษฐานทั้งที่เป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดและไม่เด็ดขาดไว้ ดังนี้

1. ข้อสันนิษฐานเด็ดขาด

ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาบ้าง ดังนี้

เช่น มาตรา 64 บัญญัติว่า “บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้พ้นจากความรับผิดชอบในทางอาญาไม่ได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่า ตามสภาพและพฤติการณ์ ผู้กระทำความผิดอาจจะไม่รู้ว่ากฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด ศาลอาจอนุญาตให้แสดงพยานหลักฐานต่อศาล...” ข้อสันนิษฐานดังกล่าวถือว่าทุกคนต้องรู้กฎหมาย ถ้าจะขอแก้ตัวว่าไม่รู้จะต้องนำสืบแสดงพยานหลักฐานให้ศาลเชื่อเช่นนั้น แต่มีช่องทางพิสูจน์ได้น้อย จึงถือว่าเป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาด

มาตรา 213 บัญญัติว่า “ถ้าสมาชิกอัยย์หรือพรรคพวกช่องโงรคนหนึ่งคนใดได้กระทำความผิดตามความมุ่งหมายของอัยย์หรือช่องโงรนั้น สมาชิกอัยย์หรือพรรคพวกช่องโงรที่อยู่ด้วยในขณะกระทำความผิด หรืออยู่ด้วยในที่ประชุมแต่ไม่ได้คัดค้านในการตกลงให้กระทำความผิดนั้น และบรรดาหัวหน้า ผู้จัดการหรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในอัยย์หรือช่องโงรนั้น ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นทุกคน” บทบัญญัติมาตรานี้ให้ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดทั้งที่อาจไม่ใช่ผู้ลงมือโดยไม่ยอมให้นำพยานหลักฐานมาสืบแก้ตัวให้พ้นผิด จึงถือเป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาด

นอกจากนี้ยังมีปรากฏในกฎหมายอื่น ๆ อีกเช่น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม เป็นต้น

2. ข้อสันนิษฐานไม่เด็ดขาด

ในประมวลกฎหมายอาญาก็มีปรากฏอยู่บ้าง

เช่น มาตรา 211 บัญญัติว่า “ผู้ใดประชุมในที่ประชุมอัยย์หรือช่องโงร ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นอัยย์หรือช่องโงร เว้นแต่ผู้นั้นจะแสดงได้ว่า ได้ประชุมโดยไม่รู้ว่าเป็นการประชุมของอัยย์หรือช่องโงร”

มาตรา 286 วรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้ใดไม่มีปัจจัยอย่างอื่นอันปรากฏสำหรับการดำรงชีพ หรือไม่มีปัจจัยอันเพียงพอสำหรับดำรงชีพ และมีพฤติการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้ ให้ถือว่าผู้นั้นดำรงชีพอยู่จากรายได้ของผู้ซึ่งค่าประเวณี เว้นแต่จะพิสูจน์ให้เป็นที่พอใจได้ว่ามิได้เป็นเช่นนั้น

(1) อยู่ร่วมกับผู้ซึ่งค่าประเวณี หรือสมาคมกับผู้ซึ่งค่าประเวณีคนเดียวหรือหลายคนเป็นอาจัน

(2) กินอยู่หลับนอน หรือรับเงิน หรือประโยชน์อย่างอื่น โดยผู้ซึ่งค่าประเวณีจัดให้

(3) เข้าแทรกแซงเพื่อช่วยผู้ซึ่งค่าประเวณีในการทะเลาะวิวาทกับผู้ซึ่งค่าประเวณีนั้น”

สังเกตว่าบทบัญญัติ 2 มาตรฐานนี้ให้ผู้ที่ถูกสันนิษฐานว่าทำกระทำผิดนำสืบพยานหลักฐานว่ามีได้กระทำผิดได้ จึงเป็นข้อสันนิษฐานไม่เด็ดขาด

นอกจากนี้ยังมีปรากฏในกฎหมายอื่น ๆ อีกเช่น พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 มาตรา 6 เป็นต้น

2.1.4 เหตุผลของการบัญญัติข้อสันนิษฐานโดยกฎหมาย

หลักทฤษฎีที่ยอมรับการมีข้อสันนิษฐาน เป็นเพราะเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานนั้น (Presumed fact) เป็นข้อเท็จจริงทั่วไป และมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเป็นเหตุเป็นผลอย่างหนักแน่นมั่นคงกับข้อเท็จจริงเบื้องต้น (Primary fact) จนไม่จำเป็นต้องมีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานนั้นด้วยพยานหลักฐานอีก¹⁰ (The presumed fact would, in the usual course of events, flow naturally from the existence of the primary fact, so that there is a rational connection between the two so strong that it is unnecessary to require evidence of the presumed fact in the absence of unusual circumstance.)

สำหรับเหตุผลที่กฎหมายยอมให้มีข้อสันนิษฐานได้นั้น อาจสรุปได้ดังนี้ คือ¹¹

1) เพราะข้อสันนิษฐานเป็นเรื่องใกล้ความจริงมากกว่าการที่จะรับฟังข้อเท็จจริงไปในทางอื่น เมื่อมีหลักที่จะพอรับฟังเรื่องใดที่ใกล้ความจริงมากที่สุดแล้ว จึงเป็นการดีกว่าที่จะยอมให้สืบพยาน ซึ่งจะเป็นการเสียทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย

2) เพราะข้อสันนิษฐานช่วยให้การพิจารณาความของศาลรวดเร็วยิ่งขึ้น เป็นการประหยัดเวลาในการสืบพยาน

3) เพราะข้อสันนิษฐานช่วยก่อให้เกิดความยุติธรรมแก่คู่ความซึ่งเป็นฝ่ายที่ไม่อาจเข้าถึงพยานได้เหมือนอีกฝ่ายหนึ่ง ในกรณีเช่นนี้กฎหมายโยนหน้าที่สืบพยานให้แก่ฝ่ายที่ได้เปรียบในการเข้าถึงพยาน

4) เพราะในบางกรณีข้อสันนิษฐานมีความจำเป็นเพราะประโยชน์ในทางสังคมหรือเศรษฐกิจ เช่น ในเรื่องกรรมสิทธิ์ซึ่งมีข้อสันนิษฐานว่า ผู้ครอบครองก่อนย่อมได้สิทธิดีกว่า

2.1.5 ผลกระทบของการกำหนดข้อสันนิษฐานในคดีอาญา

เมื่อพิจารณาถึงเหตุผลในการกำหนดข้อสันนิษฐานตามกฎหมายเอาไว้ในคดีอาญาแล้ว จะเห็นได้ว่าข้อสันนิษฐานตามกฎหมายเป็นเครื่องมือชิ้นหนึ่งของรัฐที่จะใช้เสริมความเฉียบขาดและประสิทธิภาพในการควบคุมอาชญากรรม แต่อย่างไรก็ดีเนื่องจากลักษณะและผลของข้อสันนิษฐานเอง ก็มีผลกระทบต่อมาตรการต่าง ๆ ซึ่งรัฐได้กำหนดไว้เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของ

¹⁰ Peter Murphy. (1980). *Murphy on Evidence*. p. 543.

¹¹ อุดม รัฐอมฤต. (2555). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. หน้า 62.

ประชาชนเองด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักเรื่อง การสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์¹² ดังนั้น การกำหนดข้อสันนิษฐานตามกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติจึงมีผลกระทบต่อสิทธิของจำเลยซึ่งจะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับว่าเป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดหรือไม่เด็ดขาด แสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบผลกระทบของข้อสันนิษฐานเด็ดขาดและไม่เด็ดขาดต่อสิทธิของจำเลย

ผลกระทบของบทสันนิษฐานเด็ดขาด	ผลกระทบของบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาด
1. เมื่อโจทก์นำสืบพยานหลักฐานเข้าเงื่อนไขที่ระบุไว้ในข้อสันนิษฐาน จำเลยก็ต้องรับผิดชอบ โดยจะถูกตัดสิทธิไม่ให้โต้เถียงได้เลย	1. เมื่อโจทก์นำสืบพยานหลักฐานเข้าเงื่อนไขที่ระบุไว้ในข้อสันนิษฐาน จำเลยจะถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่ากระทำผิด ต่อเมื่อจำเลยพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานนี้ได้แล้วจะทำให้จำเลยพ้นความรับผิดชอบ
2. ภาระการพิสูจน์ต่าง ๆ ของโจทก์จะถูกลดลงให้เหลือเพียงพิสูจน์ให้เข้าเงื่อนไขแห่งข้อสันนิษฐานเท่านั้น จำเลยก็หมดโอกาสในการพิสูจน์พยานหลักฐานหักล้างข้อสันนิษฐานนั้นได้เลย	2. ภาระการพิสูจน์ต่าง ๆ ของโจทก์จะถูกลดลงให้เหลือเพียงพิสูจน์ให้เข้าเงื่อนไขแห่งข้อสันนิษฐานเท่านั้น จำเลยก็มีภาระพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานนั้น โดยแสดงให้เห็นว่าไม่ได้เป็นไปตามที่ได้สันนิษฐานไว้
3. แม้ในคดีอาญาจำเลยจะมีสิทธิไม่ให้การต่อสู้คดี แต่หากเข้าข้อสันนิษฐานแล้ว จำเลยจะถูกบังคับโดยปริยายโดยให้ต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ว่ากรณีของตนไม่เข้าข้อสันนิษฐานเท่านั้น	3. แม้ในคดีอาญาจำเลยจะมีสิทธิไม่ให้การต่อสู้คดี แต่หากเข้าข้อสันนิษฐานแล้ว จำเลยจะถูกบังคับโดยปริยายให้ต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ว่ากรณีของตนไม่เข้าข้อสันนิษฐาน และยังสามารถพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานนี้ได้อีกด้วย

¹² สมบัติ ดาวแจ้ง. (2543). ข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบในกฎหมายอาญา. หน้า 17.

2.2 หลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา

การค้นหาความจริงในการดำเนินคดีอาญา คือ กระบวนการหรือวิธีการเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงมาพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทต่าง ๆ ในคดีอาญา เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ¹³

2.2.1 หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนและหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ

หลักการดำเนินคดีอาญาในปัจจุบัน รัฐจะทำหน้าที่เป็นผู้ชี้ขาดตัดสินโดยใช้อำนาจตุลาการ แต่สำหรับปัญหาที่ว่าใครจะเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการนำเสนอคดีเพื่อให้ศาลพิพากษาตัดสินนั้นยังมีหลักที่แตกต่างกันออกไป โดยหลักที่ว่าจะให้ใครเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิด แบ่งออกได้เป็น 2 หลักใหญ่¹⁴ ดังนี้

2.2.1.1 หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน (Popular prosecution)

หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน เป็นหลักการดำเนินคดีอาญาดั้งเดิมของประเทศอังกฤษซึ่งถือว่า พลเมืองทุกคนมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น จึงถือว่าประชาชนทุกคนได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดจึงอยู่ในฐานะมีสิทธิที่จะฟ้องคดีอาญาได้ตามหลักการที่ว่าบุคคลจะฟ้องคดีอาญาใด ๆ ก็ได้ (Anyone may prosecute) โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าบุคคลผู้ฟ้องคดีนั้นจะเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงและได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำความผิดหรือไม่¹⁵ แม้ในเวลาต่อมาประเทศอังกฤษจะได้จัดตั้ง “The Crown Prosecution Service” (CPS) ขึ้นในปี ค.ศ. 1986 เพื่อทำหน้าที่ในการฟ้องคดีอาญาซึ่งตำรวจเป็นผู้สอบสวนทั้งหมดต่อศาล และให้คำแนะนำแก่ตำรวจในเรื่องอื่นที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป¹⁶ อย่างไรก็ตาม การฟ้องคดีโดยผู้เสียหายตามหลักการดำเนินคดีโดยประชาชนยังคงมีอยู่ต่อไปในคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ CPS โดย CPS อาจจะไปดำเนินคดีเสียเอง หรืออาจจะใช้ดุลพินิจให้ระงับการฟ้องคดีนั้นก็ได้ตามที่เห็นสมควร¹⁷

2.2.1.2 หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution)

หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ มีหลักการว่า รัฐเป็นผู้เสียหายต่อการที่มีผู้กระทำความผิดทุกคดี และมีหน้าที่ดำเนินคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ เพราะการกระทำความผิด

¹³ กมลชัย รัตนสกาววงศ์. (2539, มีนาคม). “รายงานการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมจะร่วมมือกันค้นหาความจริงในคดีอาญาได้อย่างไร?” *บทบัณฑิตย์*, 52 (1). หน้า 88.

¹⁴ ณรงค์ ใจหาญ. (2547). *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. หน้า 30.

¹⁵ อุทัย อาทิวา (2554). *คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา*. หน้า 14.

¹⁶ John Sparck. (2002). *Emmins on Criminal Procedure*. pp. 57-63.

¹⁷ อุทัย อาทิวา ก หน้าเดิม.

เป็นการกระทำความเสียหายต่อสังคมโดยรวมและทำลายความสงบสุขของส่วนรวมซึ่งรัฐมีหน้าที่ต้องปกป้องรักษา ดังนั้นรัฐจึงต้องเป็นผู้ดำเนินการในความผิดนั้น ๆ โดยมีพนักงานอัยการมีหน้าที่ในการสอบสวนฟ้องร้อง ส่วนตำรวจมีหน้าที่ในการช่วยเหลือพนักงานอัยการ ประเทศที่ใช้หลักการดำเนินคดีโดยรัฐ ได้แก่ ประเทศเยอรมนี ฝรั่งเศส เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้ในประเทศที่ใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ โดยเคร่งครัดก็มีการเปิดโอกาสให้เอกชนสามารถดำเนินคดีเองได้ในบางฐานความผิดเช่นกัน เพียงแต่จะจำกัดประเภทและฐานความผิดไว้ เช่น ในประเทศเยอรมนี อนุญาตให้เอกชนฟ้องคดีได้บางฐานความผิดที่กฎหมายกำหนดไว้¹⁸ ส่วนประเทศฝรั่งเศส ผู้เสียหายฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาเพื่อบังคับให้พนักงานอัยการฟ้องคดีอาญาต่อผู้กระทำผิดได้¹⁹

2.2.2 หลักการค้นหาความจริงตามแบบและหลักการค้นหาความจริงตามเนื้อหา

เนื่องจากการดำเนินคดีอาญามีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ การค้นหาความจริง ดังนั้น ทุกฝ่ายในกระบวนการยุติธรรมจึงต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับกันในการดำเนินคดีอาญาเพื่อที่จะช่วยกันค้นหาความจริงในคดีให้ข้อเท็จจริงปรากฏชัดที่สุด โดยการค้นหาความจริงในคดีอาญาแยกได้สองประเภท คือ การค้นหาความจริงตามแบบและการค้นหาความจริงตามเนื้อหา

2.2.2.1 หลักการค้นหาความจริงตามแบบ

หลักการค้นหาความจริงตามแบบ หมายถึง การที่ศาลพิจารณาพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอต่อศาล โดยพิจารณาว่าพยานหลักฐานนั้นยื่นมาโดยชอบหรือไม่ และพยานหลักฐานที่นำเสนอนั้นสามารถวินิจฉัยได้ว่า การกระทำของจำเลยน่าจะเป็นผู้กระทำความผิด การค้นหาความจริงตามแบบนี้ พยานหลักฐานอาจได้มาโดยการยอมรับของคู่ความทั้งสองฝ่ายให้นำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีได้ ซึ่งเป็นไปตามหลักการตกลงนั่นเอง²⁰

หลักการค้นหาความจริงตามแบบ ใช้อยู่ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เช่น ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา เป็นต้น การจะค้นพบความจริงแห่งคดีได้จะต้องให้คู่ความทั้งสองฝ่ายต่อสู้เชิงแข่งขันกันทำนองเดียวกับคดีแพ่ง การดำเนินคดีในชั้นพิจารณาประกอบด้วยองค์กรที่เกี่ยวข้องสามฝ่าย ได้แก่ ศาล (Trial judge) ซึ่งจะเป็นผู้รักษากติกาในการพิจารณาคดี

¹⁸ ดู The German Code of Criminal Procedure section 374

¹⁹ อุทัย อาทิวาช ข (2554). สิทธิของผู้เสียหายในกฎหมายฝรั่งเศส. ใน *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส*. หน้า 60.

²⁰ วิภา ปิ่นวีระ. (2550). *บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา*. หน้า 25.

ระหว่างโจทก์หรือพนักงานอัยการและจำเลยเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของรัฐและสิทธิเสรีภาพของเอกชน²¹

ในระบบนี้ ผู้พิพากษาจะดำรงตนเป็นกลางและวางเฉย กล่าวคือ ผู้พิพากษาจะทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ควบคุมการพิจารณาคดีให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับพยานหลักฐานอย่างเคร่งครัด²² ผู้พิพากษาไม่มีหน้าที่สืบพยานหลักฐานในการวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดี²³ แต่เป็นหน้าที่ของอัยการผู้เป็นโจทก์และทนายจำเลยในการนำพยานหลักฐานเข้าสืบ เพื่อสนับสนุนข้ออ้าง ข้อเถียงของตนได้เต็มที่ จึงมีการสร้างหลักแห่งความเป็นธรรม (Principle of Fairness) โดยคู่ความต้องมาศาลในฐานะที่เท่าเทียมกัน และศาลจะวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัด คือ ศาลจะวางเฉยในการค้นหาข้อเท็จจริง และมีบทบาทจำกัด²⁴ เป็นเสมือนผู้ตัดสินกีฬาทำหน้าที่ควบคุมกติกาการต่อสู้เท่านั้น

ทั้งนี้ เนื่องจากการพิจารณาคดีในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จะแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นทำคำวินิจฉัย และขั้นทำคำพิพากษา สำหรับขั้นทำคำวินิจฉัยชี้ขาดว่าผิดหรือไม่นั้น จะใช้ลูกขุน (Jury) จะเป็นผู้วินิจฉัยข้อเท็จจริง ทำหน้าที่ชี้ขาดถึงความถูกต้องผิดของจำเลย (guilty or not) ลูกขุนเป็นเพียงประชาชนโดยทั่วไป ไม่มีความรู้ทางกฎหมาย จึงต้องมีกฎเกณฑ์ในการนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์โดยเคร่งครัดและมีบทตัดพยานที่เด็ดขาดเพื่อไม่ให้พยานที่มีลักษณะต้องห้ามเข้าสู่สำนวนความ²⁵ ได้แก่ การห้ามรับฟังพยานบอกเล่า (hearsay evidence) หรือมีบทตัดพยานที่เด็ดขาด (Exclusionary Rule) ว่าพยานหลักฐานใดรับฟังได้หรือรับฟังไม่ได้ (Admissible or Inadmissible) และห้ามมิให้คู่ความนำพยานหลักฐานที่ต้องห้ามรับฟังนั้นเข้าสืบต่อลูกขุน โดยศาลซึ่งเป็นผู้พิพากษาอาชีพจะเป็นผู้วินิจฉัยก่อนว่าพยานหลักฐานใดจะยอมรับให้เข้าสู่การพิจารณาได้หรือไม่ได้ เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้พยานหลักฐานที่ต้องห้ามรับฟังนั้น เข้าสู่การรับรู้และอาจชักจูงใจลูกขุนได้ เมื่อลูกขุนได้ชี้ขาดข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานดังกล่าวว่าจำเลยผิด ศาลก็จะปรับข้อเท็จจริงที่ได้นั้นเข้ากับข้อกฎหมายแล้วพิจารณาความผิดและกำหนดบทลงโทษจำเลยต่อไป แต่ถ้าลูกขุนชี้ขาดว่าจำเลยไม่ผิด คดีก็ยุติ²⁶

²¹ Paul B. Weston and Kenneth M. Wells. (1972). *Law Enforcement and Criminal Justice : An Introduction*. pp. 161-179.

²² John H. Langbein. (1977). *Comparative Criminal Procedure Germany*. p. 29.

²³ Paul B. Weston and Kenneth M. Wells. Op.cit. pp. 70-71.

²⁴ Catherine Elliott and Frances Quinn. (2002). *English Legal System*. p. 237.

²⁵ จริฎ ภัคศิษนากุล. (2524). “บทตัดพยานบอกเล่าในกฎหมายไทย.” *วารสารกฎหมาย*, 6 (3). หน้า 1-

²⁶ วิภา ปิ่นวีระ. เล่มเดิม. หน้า 26.

ในการดำเนินการพิจารณา เพื่อมิให้ทั้งสองฝ่ายได้เปรียบเทียบเปรียบเทียบกัน ศาลจะควบคุมให้ทั้งสองฝ่ายดำเนินการกระบวนการพิจารณาของตนไปตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด คู่ความเป็นผู้เสนอพยานหลักฐานของตนต่อศาล ถ้าศาลจะตัดสินคดีไปตามพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบ ศาลจะไม่ถามพยานเพื่อค้นหาความจริงจากพยานนอกเหนือจากที่พยานได้เบิกความตอบคำถาม ซักถามถามค้านและถามติง²⁷ เว้นแต่เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลก็จะซักถามพยาน โดยต้องไม่เป็นการสืบพยานนอกเหนือจากที่คู่ความในคดีนำสืบไว้²⁸ และเมื่อโจทก์เป็นผู้ฟ้องจึงมีหน้าที่นำสืบเสมอ²⁹ นอกจากนี้ ศาลยังมีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ลูกขุนด้วย ดังนั้น หากศาลเข้าไปซักถามพยานเสียเองก็เท่ากับเข้าไปมีส่วนร่วมในการโต้แย้ง ทำให้ไม่อาจให้คำแนะนำแก่ลูกขุนได้ดีเท่าที่ควรจะเป็น เพราะอาจเกิดความลำเอียงและอาจทำให้คู่ความรวมถึงผู้อื่นเห็นว่า ศาลลำเอียงแล้ว แม้ว่าในความจริงจะไม่เป็นเช่นนั้นก็ตาม

จึงอาจสรุปได้ว่า ศาลในระบบคอมมอนลอว์จะต้องตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาในคดีจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอต่อศาลเป็นหลัก ศาลจะไม่สืบพยานเอง นอกจากจะเป็นการซักพยานเพื่อความชัดเจนแน่นอนในการเบิกความหรือเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการดำเนินคดี การใช้คำถามในการซักถามหรือซักค้านต้องเป็นไปโดยเคร่งครัด ศาลสามารถใช้ดุลพินิจได้น้อยมาก การยกฟ้องโดยข้อผิดพลาดในทางแบบพิธี (Technical) จึงมีมาก³⁰ ศาลในระบบนี้จะวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัดจึงมีบทบาทที่วางเฉยในการค้นหาความจริง เนื่องจากกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัดของกฎหมายลักษณะพยานและลักษณะโครงสร้างของกระบวนการยุติธรรมที่แบ่งการค้นหาความจริงออกเป็นสองขั้นตอน กล่าวคือ ลูกขุนจะวินิจฉัยข้อเท็จจริงก่อน ส่วนผู้พิพากษาอาชีพจะพิจารณาปรับข้อเท็จจริงเข้ากับข้อกฎหมายแล้วจึงพิพากษาลงโทษจำเลย ศาลจึงใช้บทบาทเชิงรุกได้น้อยกว่าศาลในระบบซีวิลลอว์³¹

2.2.2.2 หลักการค้นหาความจริงตามเนื้อหา³²

หลักการค้นหาความจริงตามเนื้อหา หมายถึง การค้นหาความจริงในคดีที่มีลักษณะการดำเนินคดีระหว่างศาลและจำเลยในระบบซีวิลลอว์ ซึ่งใช้หลักการดำเนินคดีโดยรัฐ ที่เจ้าหน้าที่ของ

²⁷ ประมุข สุวรรณศร. (2511, ธันวาคม). “การค้นหาความจริงโดยพยานหลักฐาน.” *บทบัณฑิตย์*, 25 (4). หน้า 754-755.

²⁸ Henry J. Abraham. (1980). *the Judicial Process*. p. 104.

²⁹ Delmar Karlen. (1967). *Anglo-American Criminal Justice*. p. 19.

³⁰ Henry J. Abraham. Loc.cit.

³¹ วิภา ปิ่นวีระ. เล่มเดิม. หน้า 27.

³² แหล่งเดิม. หน้า 28.

รัฐและศาลจะร่วมมือกันในการค้นหาความจริง โจทก์มีหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการค้นหาพยานหลักฐาน ศาลจะค้นหาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานทั้งที่คู่ความนำเสนอต่อศาลหรือศาลเห็นสมควรเรียกมาสืบเอง

หลักการค้นหาความจริงตามเนื้อหา คู่ความไม่ได้มีบทบาทหลักในการค้นหาความจริง เพราะระบบนี้มีเจตนารมณ์ที่จะค้นหาความจริงมิใช่ค้นหาความผิด³³ จึงไม่มีหลักเกณฑ์ที่เคร่งครัดในการรับฟังพยานหลักฐานอย่างในระบบคอมมอนลอว์ ศาลเป็นผู้มีบทบาทหลักในการสืบพยานและซักถามพยาน โดยคู่ความจะถามพยานต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อน ดังนี้ ศาลจะซักถามพยานนอกเหนือจากที่คู่ความได้นำเสนอต่อศาลได้ ถ้ายังไม่มี ความชัดเจนหรือเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการดำเนินคดี เพื่ออำนวยความสะดวกให้เพียงธรรมและเกิดความยุติธรรมแก่คู่ความ

การค้นหาความจริงในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ มีแนวคิดที่ว่ารัฐเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อย รูปแบบของการดำเนินคดีอาญาจะเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution) ในประเทศเหล่านี้ไม่มีลักษณะของการต่อสู้ระหว่างคู่ความสองฝ่ายอย่างในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ศาลจึงต้องค้นหาความจริงด้วยตนเองด้วย³⁴ จึงไม่ใช่วิธีถามค้านพยาน (Cross Examination) เพื่อให้คู่ความตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยานอีกฝ่ายหนึ่งแล้วให้ศาลชี้ขาด เพราะศาลเป็นผู้สืบพยานด้วยตนเอง ศาลจึงมีอิสระอย่างเต็มที่ในการที่จะเลือกว่า ข้อเท็จจริงใดควรจะถูกตรวจสอบหรือไม่ โดยไม่ผูกมัดกับคำร้องขอของผู้ใด หรือกฎระเบียบใด³⁵ โดยในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา จำเลยจะได้รับการสันนิษฐานตามหลักสากลว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ากระทำผิดอาญา (Presumption of innocence) ถ้าในระหว่างการพิจารณามีข้อสงสัยใด ๆ เกิดขึ้น ศาลต้องยกประโยชน์แห่งข้อสงสัยให้แก่จำเลย³⁶ การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อวินิจฉัยความผิดของจำเลยในหลักนี้จึงไม่ขึ้นอยู่กับพยานหลักฐานของโจทก์เท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับพยานหลักฐานที่คู่ความนำเข้าสู่สำนวน ไม่ว่าจะพยานหลักฐานของฝ่ายใด รวมถึงพยานของศาลด้วยถ้าหากศาลได้นำพยานเข้าสืบในคดี

³³ คณิต ฒ นคร ข (2540). วิธีพิจารณาความอาญา : หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน. ใน *รวมบทความด้านวิชาการของศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร อัยการสูงสุด*. หน้า 313.

³⁴ John H. langbein. Op.cit. p. 1.

³⁵ Werner F. Ebke and Matthew W. Finkin. (1996). *Introduction to German Law*. pp. 428-429.

³⁶ Ibid. p. 429.

จึงอาจสรุปได้ว่า ศาลในระบบซีวิลลอว์มีบทบาทเชิงรุกในการค้นหาความจริงด้วย นอกเหนือจากที่คู่ความนำพยานหลักฐานเข้าสู่ศาล หากยังไม่ชัดเจนศาลก็จะเข้าไปซักถามหรือนำพยานเข้าสืบเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด³⁷

2.2.3 บทบาทของศาลไทยในการค้นหาความจริงในคดีอาญา³⁸

แม้ว่า “รูปแบบ” กฎหมายวิธีพิจารณาไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือวิธีพิจารณาความอาญาจะมีรูปแบบของกฎหมายระบบซีวิลลอว์

แต่ในทางปฏิบัติด้วยอิทธิพลของกฎหมายคอมมอนลอว์ผ่านทาง “พระบิดาแห่งกฎหมายไทย” พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ซึ่งทรงศึกษาวิชากฎหมายมาจากประเทศอังกฤษ อีกทั้งที่ปรึกษากฎหมายส่วนใหญ่ก็มาจากประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ อิทธิพลของกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานของอังกฤษจึงมีอิทธิพลต่อระบบการค้นหาความจริงของไทย ทำให้ศาลไทยยึดถือรูปแบบการค้นหาความจริงตามแนวของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ซึ่งยึดถือแนวทางการค้นหาความจริงตามหลักการค้นหาความจริงโดยประชาชน ศาลไทยจึงวางตัวเป็นกลางในการพิจารณาคดี ซึ่งเป็นบทบาทของศาลในระบบคอมมอนลอว์ที่ถือว่า “ศาลต้องวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัดมีหน้าที่เป็นผู้ควบคุมการเสนอพยานหลักฐาน ส่วนหน้าที่ค้นหาความจริงเป็นเรื่องของคู่ความที่จะนำพยานหลักฐานมาสืบให้สมกับข้ออ้าง ข้อเถียงของตน” ทั้งที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยเฉพาะคดีอาญา ที่กฎหมายได้บัญญัติให้ศาลเป็นผู้สืบพยาน³⁹ และให้ศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม⁴⁰ ได้โดยไม่ต้องให้ฝ่ายใดร้องขอ นอกจากนี้ศาลยังมีอำนาจซักถามโจทก์จำเลยหรือพยานคนใดก็ได้⁴¹ แม้แต่จะตั้งให้งดพยานก็ได้⁴² เห็นได้ว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจศาลในการค้นหาความจริงอย่างกระตือรือร้น ซึ่งเป็นรากฐานของการดำเนินคดีระบบซีวิลลอว์ แต่ในทางปฏิบัติ ศาลไทยได้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 116 (2) ประกอบมาตรา 117 ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 15 ให้การค้นหาความจริงเป็นเรื่องของโจทก์จำเลยในการซักถาม ถามค้าน และถามตั้งอันเป็นรากฐานของระบบคอมมอนลอว์

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ท่านศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร เห็นว่า เป็นกรณี “หลักกฎหมายกับ

³⁷ วิภา ปิ่นวีระ. เล่มเดิม. หน้า 29.

³⁸ แหล่งเดิม. หน้า 63-65.

³⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 229.

⁴⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 228.

⁴¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 235.

⁴² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 174 วรรคท้าย.

ทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน” ทำให้องค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยต่างเข้าใจคลาดเคลื่อนในบทบาทและภารกิจของตน⁴³

โดยศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฌ นคร มีความเห็นว่า ศาลต้องกระตือรือร้น (active) ในการค้นหาความจริง ดังความต่อไปนี้

“วิธีการค้นหาความจริงในศาลในทางปฏิบัติ คือ วิธีการถามค้าน (cross examination) ทั้งนี้ เพราะนักนิติศาสตร์ของไทยเราเห็นกันตลอดมาว่า การดำเนินคดีอาญาของไทยเราเป็นการต่อสู้เช่นเดียวกับคดีแพ่ง แต่หลักการดำเนินคดีอาญาของเราเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Offiziaklage / public prosecution) มิใช่ การดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน (Popularklage / popular prosecution) และการค้นหาความจริงในคดีอาญาเป็นไปตามหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา (Prinzip der materiellen Wahrheit / principle of substantive truth) ผลก็คือในการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยเรานั้นเราไม่มีเรื่องหน้าที่นำสืบ (Beweislast / burden of proof) ทั้งบทบัญญัติในเรื่องการถามค้าน (Kreuzverhör / cross examination) ก็ไม่มีบัญญัติไว้ในกฎหมาย การค้นหาความจริงในคดีอาญาในประเทศไทยเราเป็นไปทำนองเดียวกับการค้นหาความจริงในประเทศในภาคพื้นยุโรป กล่าวคือ องค์กรในกระบวนการยุติธรรมทุกองค์กรจะต้องร่วมมือกันในการค้นหาความจริง และศาลเป็นผู้สืบพยาน หาใช้โจทก์และจำเลยไม่ โจทก์จำเลยเป็นเพียงผู้กระตุ้น (Anreger / stimulator) ให้มีการสืบพยานเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ที่ถูกต้องศาลต้องไม่วางเฉยดังที่เห็นกันในทางปฏิบัติ แต่ต้องกระตือรือร้น (active) ในการค้นหาความจริง”⁴⁴

แต่ด้วยหลักคดีอาญาเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพและทรัพย์สินของประชาชน การพิจารณาคดีโดยปล่อยให้คู่ความต่อสู้กันในเชิงอรรถคดีจึงอาจมีผลให้ผู้บริสุทธิ์อาจต้องรับโทษ เช่น คดีตัวอย่าง “คดีเชอรี แอน ดันแคน” และจากสถิติที่มีการสำรวจผู้บริสุทธิ์ที่ตกเป็นผู้ต้องขังในเรือนจำ พบว่ามีผู้เข้าข่ายเป็นผู้บริสุทธิ์ประมาณร้อยละ 5 หรือประมาณ 7,000-8,000 คนของผู้ต้องขังในเรือนจำทั่วประเทศ ทำให้รัฐต้องหาทางช่วยเหลือให้ได้รับความเป็นธรรมต่อไป⁴⁵

2.2.4 หลักการดำเนินคดีอาญาของไทย

โดยในการดำเนินการค้นหาความจริงในคดีอาญานั้น ประเทศไทยมีแนวความคิดเช่นเดียวกับประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบชีวิตลอร์ด กล่าวคือ ใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (public prosecution) และถือ “หลักการค้นหาความจริงตามเนื้อหา” (the principle of material truth)

⁴³ คณิต ฌ นคร ข เล่มเดิม. หน้า 310-325.

⁴⁴ คณิต ฌ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 550-551.

⁴⁵ วิภา ปิ่นวีระ. เล่มเดิม. หน้า 76.

ในการดำเนินการค้นหาความจริงของเรื่องให้ได้ถูกต้องตามที่เกิดขึ้นจริงว่าได้มีการกระทำความผิดหรือไม่ โดยการดำเนินการค้นหาความจริงถือว่าทุกฝ่ายมีหน้าที่ในการดำเนินการค้นหาความจริงตามที่เกิดขึ้นจริง โดยมีศาลเป็นองค์กรหลักในการดำเนินการค้นหาความจริง ภายใต้การตรวจสอบและการถ่วงดุลระหว่างองค์กร โดยการแยกภารกิจการสอบสวนฟ้องร้อง ออกจากการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งตัวบทกฎหมายลักษณะพยานก็เป็นไปในแนวทางนี้ กล่าวคือ ให้ศาลมีอำนาจถามโจทก์จำเลยหรือพยานคนใดก็ได้หรือจะงดพยานก็ได้ จึงเป็นกรณีให้ศาลค้นหาความจริง นอกจากนี้ศาลยังสามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวาง ได้แก่ การริเริ่มกำหนดให้มีวันตรวจพยานหลักฐานการริเริ่มให้มีการสืบพยานหลักฐานล่วงหน้า เป็นต้น และศาลจะไม่ผูกมัดอยู่กับคำร้องขอของผู้ใด โดยมีโจทก์และจำเลยเป็นผู้ช่วยเหลือศาลในการดำเนินการค้นหาความจริง โดยการนำพยานหลักฐานเข้ามาตีแผ่ นำเสนอให้ศาลเห็นเบื้องต้นว่ามีข้อเท็จจริงเกิดขึ้นตามที่ได้มีการฟ้องร้องหรือไม่ โดยในการอธิบายขอกกล่าวถึงบทบาทของศาลและองค์กรอื่น เพื่อให้เห็นชัดถึงแนวทางการค้นหาความจริงในคดีอาญาของไทย

2.2.4.1 บทบาทของพนักงานสอบสวนในการค้นหาความจริงในคดีอาญา⁴⁶

จากการศึกษาและในทางวิชาการมีความเห็นว่า ประเทศไทยยึดถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ โดยถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายและเจ้าพนักงานของรัฐมีหน้าที่ดำเนินคดีอาญา ซึ่งบนพื้นฐานของหลักการดังกล่าวทุกฝ่ายมีหน้าที่ค้นหาความจริงตั้งแต่ในชั้นเจ้าพนักงานจับกุม ชั้นสอบสวนและชั้นศาล ฉะนั้น พนักงานสอบสวนจะรวบรวมพยานหลักฐานเฉพาะที่ใช้ยืนยันว่าผู้ต้องหากระทำผิดอย่างเดียวนั้นไม่ได้ แต่ควรจะรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นผลดีแก่ผู้ต้องหาด้วย เพราะคดีอาญานั้นต้องตัดสินกันด้วยความจริง ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาด้วย บทบัญญัติที่สนับสนุนความคิดดังกล่าวปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 98(1) เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจยึดสิ่งของซึ่งน่าจะใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อประโยชน์หรือยืนยันผู้ต้องหาหรือจำเลย มาตรา 138 พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนเองหรือส่งประเด็นไปสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิตหรือความประพฤติเป็นอาจณของผู้ต้องหา มาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น เป็นการยืนยันว่าหลักการดำเนินคดีอาญาของไทยถือ “หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ” บนพื้นฐานที่ว่า “ทุกฝ่ายในกระบวนการยุติธรรมมีหน้าที่ค้นหา

⁴⁶ แหล่งเดิม. หน้า 78.

ความจริง” ตั้งแต่ชั้นจับกุมถึงชั้นศาล ดังนั้น พนักงานสอบสวนจึงต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดที่เป็นผลดีและผลร้ายต่อผู้ถูกกล่าวหา เพราะในคดีอาญาใช้หลักการตรวจสอบค้นหาความจริง พนักงานสอบสวนจึงต้องรวบรวมพยานหลักฐานก่อนที่จะมีการจับกุมเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล การค้นหาข้อเท็จจริงในชั้นเจ้าพนักงานต้องมีความเป็นภาวะวิสัย (Objectivity) คือ ต้องค้นหาความจริงแท้ของเรื่อง จนกว่าจะมั่นใจว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง⁴⁷ ในชั้นพนักงานสอบสวนก็ยังจะต้องยึดถือหลักยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่ผู้ถูกกล่าวหา โดยหากมีพยานหลักฐานใดที่รวบรวมได้มีข้อสงสัย อันทำให้เห็นว่าจำเลยไม่น่าจะเป็นผู้กระทำความผิด ก็ต้องทำความเห็นในเบื้องต้นไปยังพนักงานอัยการว่า เห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา⁴⁸ เมื่อพนักงานสอบสวนเสนอความเห็นพร้อมสำนวนการสอบสวนต่อพนักงานอัยการอัยการ พนักงานอัยการก็จะสามารถใช้ดุลพินิจที่ถูกต้องในการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหาต่อไปซึ่งจะส่งผลต่อการพิจารณาคดีของศาลด้วย

2.2.4.2 บทบาทของพนักงานอัยการในการค้นหาความจริงในคดีอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดบทบาทของอัยการในการค้นหาความจริงด้วยการกลั่นกรองข้อเท็จจริงที่พนักงานสอบสวนได้รวบรวมแล้วนำเสนอสำนวนพร้อมความเห็น ว่า ควรสั่งฟ้องหรือไม่ควรสั่งฟ้องต่ออัยการ⁴⁹ เพื่อมีดุลพินิจสั่งฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลหรือไม่ ในมาตรา 143 เมื่ออัยการได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวข้างต้นให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งฟ้องและแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหามาเพื่อฟ้องต่อไป

(2) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งไม่ฟ้อง

ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งตามที่เห็นสมควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อสั่งต่อไป

(ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลขังแล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น...

⁴⁷ แหล่งเดิม. หน้า 78.-79.

⁴⁸ สมบัติ ดาวแจ้ง. เล่มเดิม. หน้า 74.

⁴⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 และ มาตรา 142.

จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 บัญญัติให้พนักงานอัยการเป็นผู้ค้นหาความจริงโดยการค้นกรองข้อเท็จจริงจากสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน⁵⁰ ในกรณีที่ข้อมูลยังไม่เพียงพอ พนักงานอัยการสามารถสั่งให้มีการสอบสวนเพิ่มเติมหรือสั่งให้พนักงานสอบสวนส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องต่อไปได้ ซึ่งในขั้นนี้พนักงานอัยการจะทำหน้าที่เป็นผู้ค้นกรองคดีอีกครั้งหนึ่ง โดยจะพิจารณาว่าควรฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่ายังมีข้อสงสัยอยู่ว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดหรือไม่ ก็ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย นั่นคือ ต้องมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา⁵¹

2.2.4.3 บทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคดีอาญา⁵²

ตามที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าการดำเนินการค้นหาความจริงในคดีอาญาของไทยเป็นระบบการค้นหาความจริงโดยรัฐและใช้หลักการค้นหาความจริงตามเนื้อหา ในการดำเนินการค้นหาความจริงในคดีอาญา รัฐเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญา โดยมีองค์กรฝ่ายตุลาการ ได้แก่ ศาล เป็นองค์กรหลักในการดำเนินการค้นหาความจริง ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติตามมาตรา 229 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้ศาลเป็นผู้สืบพยาน⁵³ ศาลจึงต้องเข้าไปมีบทบาท (active) ในการดำเนินการค้นหาความจริงของเรื่องตามที่เกิดขึ้นจริงเพื่อหาข้อยุติให้ได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามที่ได้มีการกล่าวอ้างหรือไม่ หากเห็นว่าพยานหลักฐานซึ่งนำขึ้นมาสู่กระบวนการพิจารณาไม่เพียงพอ ศาลก็มีอำนาจในการสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมโดยผลการ⁵⁴ มีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัย⁵⁵ โดยพนักงานอัยการไม่สามารถจะปฏิเสธการการส่งสำนวนให้ศาลโดยอ้างว่าเป็นเอกสารลับในทางราชการอันไม่ควรเปิดเผยไม่ได้⁵⁶ แม้ตามกฎหมายวิธีพิจารณาในคดีที่โทษจำคุกต่ำกว่า 5 ปีศาลอาจพิพากษาคดีโดยอาศัยเพียงคำรับสารภาพของจำเลยได้ แต่อย่างไรก็ตาม หากศาลยังมีความสงสัยในคำรับ

⁵⁰ วิภา ปิ่นวีระ. เล่มเดิม. หน้า 79.

⁵¹ สมบัติ ดาวแจ้ง. เล่มเดิม. หน้า 75.

⁵² แหล่งเดิม. หน้า 31.

⁵³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 229 “ศาลเป็นผู้สืบพยาน จะสืบในศาลหรือนอกศาลก็ได้ แล้วแต่เห็นควรตามลักษณะของพยาน”

⁵⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 228 “ระหว่างการพิจารณาโดยผลการหรือคู่ความฝ่ายใดร้องขอศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม จะสืบเองหรือส่งประเด็นก็ได้”

⁵⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 175 “เมื่อโจทก์สืบพยานเสร็จแล้ว ถ้าศาลเห็นสมควร มีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยได้”

⁵⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1171/2514

สารภาพ ศาลก็มีหน้าที่ต้องตรวจสอบค้นหาความจริงต่อไป⁵⁷ ทั้งนี้เนื่องจากศาลเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการค้นหาความจริงในคดีอาญา พนักงานอัยการแม้อยู่ในฐานะโจทก์ก็มีได้อยู่ในฐานะเป็นคู่ต่อสู้กับจำเลย เหมือนอย่างคดีแพ่งจะต้องระมัดระวังมิให้เปิดเผยข้อต่อสู้อันจะเป็นการเสียเปรียบในการต่อสู้คดี และเมื่อสืบพยานหลักฐานจนเป็นที่พอใจแล้ว ศาลจะเป็นผู้ชี้แจงนำพยานหลักฐานในชั้นสุดท้าย และจะลงโทษเมื่อแน่ใจว่ามีกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำผิดนั้น⁵⁸ อันเป็นบทบาทเช่นเดียวกับศาลในระบบซีวิลลอว์ (Civil Law) โดยจะเพิกเฉย (passive) โดยปล่อยให้การค้นหาความจริงเป็นเรื่องของกลุ่มความเหมือนอย่างการค้นหาความจริงตามแบบพิธีตามแนวทางของการค้นหาความจริงในระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ (Common Law) ไม่ได้

2.3 หลักสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลย⁵⁹

ระบบกฎหมายสมัยใหม่มีหลักการที่สำคัญ คือ การถือว่ามนุษย์ทุกคนเป็นตัวการของกฎหมาย (subject of law) รัฐจะลงโทษบุคคลได้ต่อเมื่อบุคคลนั้น ได้กระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติและได้ผ่านการพิจารณาโดยเปิดเผยและเป็นธรรมในศาล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสมัยใหม่จึงมีการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาบริสุทธิ์ (presumption of innocence) อันเป็นบทบัญญัติที่รับรองหลักการขั้นพื้นฐานกฎหมายอาญาของนานาประเทศ มีเจตนารมณ์เพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาทั่วไป⁶⁰ การพิสูจน์ความผิดต้องมีพยานหลักฐานที่มีเหตุผลน่าเชื่อถือ มีพื้นฐานความผิดในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริสุทธิ์ยิ่งกว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดดังกล่าวที่ว่า “ปล่อยคนผิดไปสิบคน ดีกว่าลงโทษคนบริสุทธิ์เพียงคนเดียว” ที่ว่าหลักนี้เป็นหลักสากลที่ยอมรับกันมานานาอารยประเทศ ดังจะเห็นได้ว่าในระดับระหว่างประเทศมีการรับรองหลักการนี้ไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ข้อ 11 (1) ที่ว่า “บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์

⁵⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง”

⁵⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 “ให้ศาลใช้ดุลพินิจชี้แจงนำพยานหลักฐานทั้งปวง และอย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่าได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำผิดนั้น”

⁵⁹ ชยธร เขียบแหลม. (2550). *ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537*. หน้า 48-51.

⁶⁰ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 11/2544 วันที่ 20 มีนาคม 2544

ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผยและผู้นั้นได้รับหลักประกันทั้งหลายที่จำเป็นในการต่อสู้คดี”⁶¹ และในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) ข้อ 14-2 ที่ว่า “บุคคลทุกคนผู้ถูกหาว่ากระทำผิดอาญา ย่อมมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ากระทำผิดตามกฎหมาย”⁶²

ประเทศไทยรับรองหลักการนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญเสมอมา นับแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ซึ่งบัญญัติอยู่ในมาตรา 30 ที่ว่า “ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด”⁶³ รัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ มา ก็บัญญัติรับรองหลักการนี้ไว้ จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 39 วรรคสอง ว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” นอกจากนี้ หลักการนี้แผ่กระจายอยู่ทั่วไปในบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังจะเห็นได้ว่ามีบทบัญญัติหลายมาตราสืบเนื่องมาจากหลักนี้ เช่น ห้ามเจ้าพนักงานควบคุมตัวผู้ต้องหาเกินความจำเป็นและเกินจากระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 87) ผู้ต้องหาและจำเลยมีสิทธิขอประกันตัว (มาตรา 106) พนักงานสอบสวนต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ต้องหาทราบ (มาตรา 134) ศาลต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง (มาตรา 172) โจทก์มีหน้าที่ต้องนำพยานหลักฐานมาสืบพิสูจน์ความผิดของจำเลย (มาตรา 174) เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย (มาตรา 227 วรรคสอง)

หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย (in dubio pro reo) หมายความว่า ในกรณีคดียังมีความสงสัยตามควรในข้อเท็จจริง ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้เป็นผลดีแก่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด ซึ่งถือเป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับหลัก “ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยบริสุทธิ์” โดยตรง เหตุนี้ โจทก์ซึ่งกล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดมีภาระต้องนำพยานหลักฐานมาสืบการกระทำของจำเลยให้ครบทุกองค์ประกอบแห่งความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ จนถึงระดับที่รับฟังได้โดยปราศจากความสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้อง ศาลจึงจะลงโทษจำเลยได้ แต่

⁶¹ Article 11 (1) “Everyone charged with a penal offence has the right to be presumed innocent until proved guilty according to law in a public trial at which he has all the guarantees necessary for his defense.”

⁶² Article 14-2 “Everyone charge with a criminal offence shall have the right to be presumed innocent until proved guilty according to law.”

⁶³ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ร่างขึ้นโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรก และปรากฏในคำปรารภว่า ในการร่างกรรมวิธีการซึ่งได้รับแต่งตั้งจากสภาร่างรัฐธรรมนูญได้ค้นคว้าพิจารณารัฐธรรมนูญของนานาประเทศประกอบและรัฐธรรมนูญฉบับนี้ต้องการวางหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยให้มั่นคงยิ่งขึ้น.

หากยังมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย (ป.วิ.อ. มาตรา 227 วรรคสอง)

2.4 หลักประกันในกฎหมายอาญา

เนื่องจากโทษในทางอาญานั้นมีผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ และทรัพย์สินของประชาชน⁶⁴ ด้วยเหตุนี้กฎหมายอาญาจึงต้องมีลักษณะพิเศษ หรือมีเอกลักษณ์ของตนเองซึ่งแตกต่างจากกฎหมายอื่น ๆ เช่น กฎหมายแพ่ง เป็นต้น⁶⁵

ครั้นเมื่อ “หลักนิติรัฐ” (Rechtsstaatlickeitsprinzip) ได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวาง จึงได้มีการวาง “หลักประกันในกฎหมายอาญา”⁶⁶ หรือ “เอกลักษณ์ของกฎหมายอาญา”⁶⁷ ขึ้น และผู้ที่ได้วาง “หลักประกันในกฎหมายอาญา” ขึ้นไว้ก็คือ Anselm von Feuerbach⁶⁸

Anselm von Feuerbach ได้วาง “หลักประกันในกฎหมายอาญา” ไว้เป็นครั้งแรกในหนังสือกฎหมายอาญาของเขาที่เขียนขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1801 โดยวางหลักไว้ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

- (1) การลงโทษต้องมีกฎหมาย (nulla poena sine lege)
- (2) การลงโทษต้องขึ้นอยู่กับกรรมอยู่ของการกระทำ (nulla poena sine crimine)
- (3) โทษที่จะลงต้องเป็นโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย (nullam crimine sine poena legali)

“หลักประกันในกฎหมายอาญา” ดังกล่าวนี้นี้จึงได้รับการเรียกขานกันในภาษาละตินว่า “nullum Crimen, nulla poena sine lege” ซึ่งต่อมา “หลักประกันในกฎหมายอาญา” นี้ได้แพร่หลายออกไปทั่วโลก และในปัจจุบันได้กลายเป็นหลักสากลไปแล้ว

⁶⁴ ดูประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18

⁶⁵ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์. (2551). *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1*. หน้า 16.

⁶⁶ คณิต ณ นคร ค (2551). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*. หน้า 64.

⁶⁷ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์. หน้าเดิม.

⁶⁸ Anselm von Feuerbach เป็นนักกฎหมายอาญาเยอรมันที่ยิ่งใหญ่มากที่สุดผู้หนึ่ง เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1775 และตายเมื่อปี ค.ศ. 1833.

สำหรับประเทศไทยเรานั้น เมื่อได้มีการปรับปรุงกฎหมายตามแบบอย่างประเทศตะวันตกและได้ประกาศใช้ “กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127” (พ.ศ. 2451) “หลักประกันในกฎหมายอาญา” ที่ว่า “nullum crimen, nulla poena sine lege” นี้เป็นหลักที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง⁶⁹ และหลักนี้ได้รับการยอมรับอย่างสมบูรณ์ตลอดมา

ครั้นเมื่อประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญแล้ว นอกจากจะได้บัญญัติหลักประกันนี้ไว้ในประมวลกฎหมายอาญาแล้ว⁷⁰ ยังได้มีการบัญญัติหลักประกันนี้ลงในรัฐธรรมนูญอีกด้วย⁷¹ หลักประกันในกฎหมายอาญาจึงเป็นหลักรัฐธรรมนูญด้วย⁷²

การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองหลักการนี้ไว้มีผลในทางกฎหมายคือ รัฐไม่อาจออกกฎหมายใด ๆ มาลบล้างหลักของมาตรา 2 ในประมวลกฎหมายอาญาได้ เพราะเท่ากับเป็นการลบล้างหลักของรัฐธรรมนูญนั่นเอง หากจะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงก็ต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญยกเลิกหลักนี้เสียก่อน ซึ่งคงทำไม่ได้ง่ายนัก เพราะการแก้ไขรัฐธรรมนูญมีกฎเกณฑ์มากกว่าการแก้ไขกฎหมายธรรมดา⁷³

เนื้อหาของ “หลักประกันในกฎหมายอาญา” ปรากฏอยู่ในมาตรา 2 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า

“บุคคลจะต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย”

บทบัญญัติดังกล่าวนี้หมายความว่า “กฎหมายที่เกิดจากการบัญญัติ” เท่านั้นที่สามารถกำหนดว่าการกระทำใดการกระทำหนึ่งเป็นการกระทำที่เป็นความผิดอาญาได้ (nullum crimen sine lege) และเฉพาะ “กฎหมายที่เกิดจากการบัญญัติ” เท่านั้นเช่นกันที่สามารถกำหนดโทษสำหรับการกระทำใดการกระทำหนึ่งได้ (nulla poena sine lege) และทั้งสองประการที่กล่าวมาแล้ว

⁶⁹ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 มาตรา 7 บัญญัติว่า

“มาตรา 7 บุคคลควรรับอาญาต่อเมื่อมันได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติว่าเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้”

และอาญาที่จะใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น ก็ไม่ควรใช้อาญาอย่างอื่นนอกจากอาญาที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย”

⁷⁰ ดูประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2

⁷¹ ดูรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 วรรคหนึ่ง

⁷² คณิต ฒ นคร ค เล่มเดิม. หน้า 65.

⁷³ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. หน้าเดิม.

นั้น จะต้องมียุ่แล้วก่อนการกระทำนั้น และโดยที่การลงโทษทางอาญาเป็นมาตรการที่รุนแรงที่สุดของรัฐที่ใช้กับประชาชนในรัฐ ฉะนั้น รัฐจึงต้องบัญญัติกฎหมายอาญาให้ชัดเจนแน่นอนที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งข้อที่ว่ากฎหมายอาญาต้องชัดเจนแน่นอนนั้น เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากเนื้อหาของบทบัญญัติดังกล่าวนั่นเอง

ดังนี้ บทบัญญัติอันเป็น “หลักประกันในกฎหมายอาญา” จึงครอบคลุมเนื้อหา 4 ประการ คือ⁷⁴

- 2.4.1 การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีลงโทษทางอาญาแก่บุคคล
- 2.4.2 การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งลงโทษทางอาญาแก่บุคคล
- 2.4.3 กฎหมายอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน และ
- 2.4.4 กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง

2.4.1 การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีในกฎหมายอาญา⁷⁵

เนื้อหาของ “หลักประกันในกฎหมายอาญา” ประการแรก คือ การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีในกฎหมายอาญา

มาตรา 2 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“บุคคลจักต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย”

พึงสังเกตว่าในบทบัญญัติดังกล่าวมานั้น กฎหมายใช้คำว่า “บัญญัติ” ซึ่งแสดงว่ากฎหมายอาญาต้องเป็น “กฎหมายที่เกิดจากการบัญญัติ” ซึ่ง “กฎหมายที่เกิดจากการบัญญัติ” นี้รวมถึงกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายบริหารที่ฝ่ายบริหารมีอำนาจออกด้วย

กฎหมายที่ตรงกันข้ามกับ “กฎหมายที่เกิดจากการบัญญัติ” คือ “กฎหมายจารีตประเพณี”

“กฎหมายจารีตประเพณี” เป็นกฎหมายที่เกิดจากการปฏิบัติที่ต่อเนื่องกันมาอย่างสม่ำเสมอเป็นเวลานานของประชาชนจนเป็นที่ยอมรับกัน

“กฎหมายจารีตประเพณี” จึงมิได้เกิดจากการ “บัญญัติ” แต่เกิดจากการ “ปฏิบัติ” เหตุนี้จึงต้องห้ามมิให้นำกฎหมายจารีตประเพณีมาใช้ในกฎหมายอาญา

⁷⁴ คณิต ณ นคร ค เล่มเดิม. หน้า 66-67.

⁷⁵ แหล่งเดิม. หน้า 67-68.

การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณี หมายความว่า จะกำหนดการกระทำที่เป็นความผิด ในทางอาญาหรือกำหนดการเพิ่มโทษโดยกฎหมายจารีตประเพณีไม่ได้ (nulla poena sine lege scripta)

เหตุผลของการห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีในกฎหมายอาญานั้น ปรากฏอยู่ในข้อ เรียกร้องที่ว่าบทบัญญัติของกฎหมายอาญาชอบที่จะต้องผ่านรัฐสภาอันเป็นสถาบันที่แสดงออกถึง เจตจำนงของประชาชน ซึ่งเหตุผลดังกล่าวนี้แท้จริงแล้วก็คือเหตุผลตามหลักประชาธิปไตยนั่นเอง

มีข้อสังเกตว่า หากเป็นกรณียกเว้นความผิดแล้ว แม้ไม่มีกฎหมายบัญญัติยกเว้นความผิด ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในขณะกระทำก็นำมาใช้ได้โดยไม่ขัดต่อหลักในมาตรา 2 เพราะเป็นการ นำมาใช้เพื่อเป็นผลดีมิใช่เป็นผลร้ายแก่ผู้กระทำ ตัวอย่างเช่น หลักในเรื่องความยินยอมซึ่งยกเว้น ความผิดของผู้กระทำในบางกรณีก็ยกเว้นให้นำหลักนี้มาใช้ได้แม้จะไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นลาย ลักษณ์อักษร⁷⁶

2.4.2 การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งในกฎหมายอาญา⁷⁷

เนื้อหาของ “หลักประกันในกฎหมายอาญา” ประการที่สอง คือ การห้ามใช้กฎหมายที่ ใกล้เคียงอย่างยิ่งในกฎหมายอาญา

การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งในกฎหมายอาญา หมายความว่า การห้ามใช้ กฎหมายอาญาที่เกินเลขขอบเขตของบทบัญญัติที่พึงหาได้จากการตีความกฎหมาย

เนื้อหาของหลักประกันในข้อนี้เกี่ยวข้องกับการตีความกฎหมายอาญาอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ ตามมาตรา 2 นั้น ห้ามใช้บทกฎหมายที่ใกล้เคียงกันอย่างยิ่งกำหนดหรือขยายบทกฎหมาย อาญาที่มีอยู่แล้ว รวมตลอดถึงการห้ามใช้บทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งในทางเพิ่มโทษด้วย (nulla poena sine lege stricta) ซึ่งหมายความว่าไปว่าหากในกรณีใดที่มีกฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแล้วใน กรณีนั้นก็ต้องใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณนั้นเสมอ⁷⁸

ข้อห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งในกฎหมายอาญาเป็นข้อเรียกร้องให้ต้องมีการ บัญญัติที่หนักแน่นที่สุดเช่นเดียวกันกับข้อเรียกร้องการห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีในกฎหมาย อาญา

การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงกันอย่างยิ่งในกฎหมายอาญามีเหตุผลอย่างเดียวกันกับ เหตุผลของการห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีในกฎหมายอาญาดังกล่าวมาแล้วข้างต้น กล่าวคือ การ ที่จะลงโทษทางอาญาสำหรับการกระทำใดการกระทำหนึ่งนั้น ชอบที่จะให้เป็นเรื่องของฝ่ายนิติ

⁷⁶ เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 18.

⁷⁷ คณิต ฌ นคร ค เล่มเดิม. หน้า 68-69.

⁷⁸ ดู ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 3

บัญญัติที่จะตัดสินใจ นอกจากนี้ยังมีเหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือหากยอมให้มีการใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งได้แล้วผลก็จะกลายเป็นว่าการลงโทษการกระทำใดการกระทำหนึ่งหรือไม่นั้นจะขึ้นอยู่กับความรู้สึกในเรื่องผิดถูกของบุคคลจนเกินขอบเขต ซึ่งในทางกฎหมายแล้ว เป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาและเป็นสิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยง เหตุผลประการหลังนี้จึงเป็นเหตุผลในทางนโยบายทางอาญา

โปรดสังเกตว่า ห้ามอาศัยเทียบบทกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่งมาใช้เป็นผลร้ายเท่านั้น หากอาศัยเทียบเพื่อเป็นคุณแล้วไม่มีข้อห้าม บทกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่งที่อาศัยเทียบเพื่อเป็นคุณ เช่น “เหตุที่ทำให้การกระทำชอบด้วยกฎหมาย เหตุที่กฎหมายยกเว้น โทษ หรือลดหย่อนผ่อนโทษ” เป็นต้น นอกจากนั้น ยังไม่ห้ามการตีความโดยขยายความ (extensive interpretation) แม้จะเป็นการขยายความเพื่อเป็นโทษก็ตาม ในต่างประเทศ เช่น ประเทศอิตาลี ยอมให้มีการตีความดังกล่าวได้⁷⁹

2.4.3 กฎหมายอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน⁸⁰

เนื้อหาของ “หลักประกันในกฎหมายอาญา” สองประการแรกที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ต่างเป็นข้อห้ามในกฎหมายอาญา

เนื้อหาของ “หลักประกันในกฎหมายอาญา” ประการที่สาม คือ กฎหมายอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน

เนื้อหาของ “หลักประกันในกฎหมายอาญา” ประการที่สามนี้เป็นข้อเรียกร้องของกฎหมายอาญา กล่าวคือ เป็นการเรียกร้องว่าการบัญญัติความผิดอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน (nullum crimen sine lege certa)

การที่จำต้องเรียกร้องให้บัญญัติกฎหมายอาญาให้ชัดเจนแน่นอนนั้น ก็เพราะว่าการลงโทษทางอาญาเป็นมาตรการที่รุนแรงที่สุดของรัฐที่ใช้กับประชาชนในรัฐ ฉะนั้น รัฐจึงต้องบัญญัติกฎหมายอาญาให้ชัดเจนแน่นอนที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ กล่าวคือ ในการบัญญัติกฎหมายอาญานั้น จะต้องหลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำที่กำกวมไม่แน่นอน ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันว่ากฎหมายที่บัญญัตินั้นตรงกับเจตจำนงของฝ่ายนิติบัญญัติอย่างแท้จริง และทั้งจะเป็นเครื่องป้องกันมิให้ศาลใช้กฎหมายตามใจชอบหรือตามอำเภอใจหรือตามความรู้สึกของคน

ที่ว่ากฎหมายอาญาต้องมีความชัดเจนแน่นอนนั้น หมายความว่า ชัดเจนแน่นอนพอสมควร (reasonably definite) เท่านั้น เพราะจะให้บัญญัติให้ละเอียดถี่ถ้วนลงไปนั้นคงทำได้ยากมาก ซึ่งก็ไม่มีประเทศใดสามารถทำได้⁸¹

⁷⁹ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 26.

⁸⁰ คณิต ฒ นคร ค เล่มเดิม. หน้า 72.

⁸¹ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 23.

2.4.4 กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง⁸²

เนื้อหา “หลักประกันในกฎหมายอาญา” ประการที่สี่ คือ กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง

ถ้อยคำในมาตรา 2 วรรคหนึ่ง ที่ว่า “กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิด” แสดงให้เห็นชัดถึงข้อห้ามย้อนหลังของกฎหมายอาญา

“การห้ามใช้กฎหมายอาญาย้อนหลัง” (nullum crimen sine lege praevia) นั้น เป็นเนื้อหาประการที่สี่ของ “หลักประกันในกฎหมายอาญา” หลักประกันข้อนี้แสดงให้เห็นถึง “หลักนิติรัฐ” ในกฎหมายอาญาที่ก้าวไกลกว่า “หลักนิติรัฐ” ในกฎหมายลักษณะอื่น ๆ ทั้งหมด ทั้งนี้เพราะประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 วรรคหนึ่ง และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 39 วรรคหนึ่ง จำกัดตัวเองอยู่เฉพาะในส่วนกฎหมายอาญาเท่านั้น

“การห้ามใช้กฎหมายอาญาย้อนหลัง” หมายความว่า ถ้าบุคคลได้กระทำการอย่างใดลง และในขณะกระทำนั้นการกระทำนั้นไม่มีโทษทางอาญาแล้ว ย่อมไม่อาจบัญญัติให้ย้อนหลังว่าการกระทำนั้น เป็นการกระทำที่ต้องรับโทษในทางอาญาได้โดยเด็ดขาด

แต่กฎหมายอาญาสามารถย้อนหลังให้เป็นผลคดีได้ ทั้งนี้ตามที่บัญญัติในมาตรา 2 วรรคสอง และมาตรา 3⁸³

2.5 หลักทฤษฎีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา⁸⁴

สาระสำคัญของกระบวนการทางอาญานั้น เป็นผลมาจากแนวความคิดของนักปราชญ์ในยุคศตวรรษที่ 18 - 19 และแนวความคิดยุคต่าง ๆ ที่สะสมกันมา ซึ่งกระบวนการทางอาญา (Criminal Process) นี้ถือเป็นกระบวนการที่ทำให้เราได้ทราบถึงการกระทำผิด ผู้กระทำผิด และการดำเนินการเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมารับโทษตามความผิดที่ตนได้กระทำ ส่วนหลักเกณฑ์แนวทางการดำเนินกระบวนการทางอาญาเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายปลายทางของกระบวนการด้วยดีนั้น ก็คือรูปแบบของกระบวนการทางอาญา (The Criminal Process Model) โดยเป็นสิ่งชี้้นำการดำเนินกระบวนการทางอาญาให้เป็นไปตามวิธีการตามหลักเกณฑ์ที่มีการกำหนดรูปแบบเอาไว้

⁸² คณิต ฌ นคร ค เล่มเดิม. หน้า 75.

⁸³ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 22.

⁸⁴ สัญญา บัวเจริญ และคณะ. (2554). *โครงการศึกษาวิจัยสาเหตุการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ* (รายงานผลการวิจัย). หน้า 6-12.

แนวความคิดในเรื่องคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่เป็นผู้ถูกกล่าวหา ทฤษฎีว่าด้วยการให้ความยุติธรรมทางอาญาที่ขัดกันอยู่ตลอดเวลา คือ ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม (The Due Process Model) และทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model)

2.5.1 ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม (The Due Process Model)

ถือเป็นทฤษฎีที่มีรูปแบบที่ยึดกฎหมายเป็นสำคัญ โดยเน้นหนักในหลักกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ว่าคนจะผิดได้ต้องผ่านการตัดสินของศาล การดำเนินคดีจะต้องกระทำลงไปโดยมิให้ผิดพลาดได้ ไม่มีอคติและไม่ใช้อำนาจในทางที่ผิด ผู้บริสุทธิ์จะต้องได้รับการคุ้มครอง ผู้กระทำผิดก็ควรได้รับการลงโทษ ซึ่งเป็นประเด็นหลักของรูปแบบนี้ ต้องดำเนินไปตามวิธีที่ทำให้เชื่อได้ว่าความเป็นธรรมได้เกิดขึ้นแล้ว ผู้ที่ถูกสงสัยว่ากระทำความผิดจึงยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่นกว่าจะพิสูจน์ได้ว่า เขาเป็นผู้ที่กระทำผิดจริง ทั้งนี้เพราะแนวความคิดนี้ ยึดถือหลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรม (Rule of Law) มากกว่าการควบคุมอาชญากรรม ทฤษฎีนี้จึงไม่ยอมรับ การได้พยานหลักฐานที่เจ้าพนักงาน ได้มาจากการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย และอาจพิจารณาปล่อยตัวผู้ต้องหาไป

รองศาสตราจารย์ ดร.ประธาน วัฒนาวณิชย์ อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมไว้ว่า “มิได้หมายความว่า อุดมการณ์ของทฤษฎีนี้แตกต่างจากทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมแต่ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมยึดหลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรมมากกว่าความคิดในเรื่องการควบคุมอาชญากรรม และไม่เชื่อว่าความคิดในการควบคุมอาชญากรรมอย่างทีกล่าวมาข้างต้น จะมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการค้นหาข้อเท็จจริง ซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจและอัยการหรือฝ่ายปกครองจะเชื่อถือได้เพียงใด เพราะวิธีการปฏิบัติของตำรวจและอัยการดำเนินงานในที่รโหฐาน ซึ่งอาจจะใช้วิธีล่อลวง ขู่เข็ญ หรือการสร้างพยานหลักฐานขึ้นใหม่ได้ ดังนั้นแนวความคิดของทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม จึงไม่เห็นพ้องด้วยการแสวงหาข้อเท็จจริงอย่างไม่เป็นทางการของทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม และต้องให้มีการพิจารณาคดีหรือไต่สวนผู้ต้องหาอย่างเป็นทางการและเปิดเผยในศาลยุติธรรม ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายต่อหน้าองค์คณะของผู้พิพากษาที่เป็นกลาง ไม่ลำเอียงเข้ากับฝ่ายใด”

กระบวนการแบบ Due Process Model จะเน้นวิธีการแสวงหาพยานหลักฐานที่เชื่อถือได้ ชอบด้วยขั้นตอนของกฎหมาย หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ดำเนินคดีไปตามขั้นตอนต่าง ๆ อย่างครบถ้วนแล้ว ศาลก็อาจใช้ดุลพินิจปล่อยตัวจำเลยไป หรืออาจให้พิจารณาคดีใหม่ได้

ด้วยความเชื่อดังกล่าว ทฤษฎีนี้จึงยึดหลักนิติธรรมทั้งหลาย เช่น การจับกุม คမ်းขัง ตรวจสอบ จะต้องทำอย่างมีระบบ และเป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมาย จะต้องถือว่าบุคคล ผู้ถูกกล่าวหา นั้นเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ตลอดเวลา จนกว่าผู้ที่มีอำนาจตามกฎหมายที่เป็นกลางได้พิจารณาพิพากษา

ขาดแล้วว่าเขาเป็นผู้กระทำความผิด ในแง่ของการสืบสวน ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม จะให้ความสำคัญกับสิทธิส่วนตัวของบุคคล (Privacy Right) การไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐาน ที่ได้มาโดยมิชอบ (Exclusionary Rule) รวมทั้งการแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบก่อนว่าตนมีสิทธิอย่างไรด้วย

2.5.2 ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model)

การควบคุมปราบปรามอาชญากรรมเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของกระบวนการทางอาญา ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถจะควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม หรือจับกุมอาชญากรมาลงโทษตามกฎหมายได้นั้น ย่อมกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม และเสรีภาพของประชาชนผู้สุจริตที่ถูกคุกคามจากภัยอาชญากรรม ถ้าหากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้แล้ว ความไม่นำพาไม่เคารพต่อกฎหมายก็จะเพิ่มมากขึ้น สิทธิของสุจริตชนจะถูกรุกล้ำและผลประโยชน์จะถูกล่วงละเมิด เกิดความไม่สงบเรียบร้อยต่อชีวิตและทรัพย์สิน

กลุ่มอนุรักษนิยมซึ่งนิยมในรูปแบบของ Crime control model จะเน้นในเรื่องการใช้อำนาจรัฐและอำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจำกัดสิทธิส่วนบุคคลของพลเมือง ไม่สนใจในเรื่องสภาพเศรษฐกิจและสังคมซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาอาชญากรรม ก่อให้เกิดความล้มเหลวตามมานั้น ก็คือ สถิติอาชญากรรมและคดีที่เกี่ยวกับยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น คุณภาพชีวิตลดลง จึงไม่แปลกใจในผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเช่นนั้น ในขณะที่เดียวกันระบบกฎหมาย หลักการและทฤษฎีทางสังคมและการเมือง สิทธิเสรีภาพของประชาชนตกอยู่ในภาวะอันตราย ผลที่เกิดขึ้น ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในทางเศรษฐกิจ และต้องตกอยู่ในภาวะที่ไร้การตรวจสอบหรือถ่วงดุลในการใช้อำนาจเท่านั้น แต่ยังทำให้หลักประกันในเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญได้อ่อนแอตามลงไปด้วย

กระบวนการทางอาญาของรัฐจะต้องให้หลักประกันต่อสังคม และการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ จะต้องปรับปรุงและเพิ่มพูนประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม เช่น การสืบสวนสอบสวน การดำเนินคดีอาญา การพิสูจน์ความผิดและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด กระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ การดำเนินตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม จะต้องมีความรวดเร็วและแน่นอน ขั้นตอนในกระบวนการทางอาญาจะต้องไม่มีแบบพิธีที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินคดี การค้นหาข้อเท็จจริงในคดีจะพยายามให้ยุติในขั้นต้นของกระบวนการยุติธรรมให้มากที่สุด ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการดำเนินงานตามขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมต้องรวบรัด สม่่าเสมอ ไม่หยุดชะงัก มีประสิทธิภาพ และต้องยอมรับว่าการค้นหาข้อเท็จจริงในชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการเพียงพอที่จะเชื่อถือได้

จะเห็นได้ว่าทฤษฎีนี้มุ่งการควบคุมอาชญากรรมเป็นสำคัญ (The Crime Control Model) โดยเน้นหนักและเข้มงวดกับการควบคุมปราบปรามอาชญากรรมอย่างเต็มที่ ส่วนเรื่องของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นเรื่องรองลงไป ดังนั้น การดำเนินการในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการทางอาญาตามทฤษฎีนี้ จึงมีลักษณะที่เป็นไปอย่างเร่งรีบ รวดเร็ว ตอบโต้ กับปัญหาอาชญากรรมอย่างเฉียบขาด ฉับพลัน ไม่มีการหยุดชะงักและเกิดอุปสรรคระหว่างการดำเนินการในขั้นตอนของกระบวนการ เป็นการเปิดโอกาสให้มีการใช้ดุลพินิจ การถ่วงดุลอย่างกว้างขวางในชั้นปฏิบัติการ

ในรูปแบบทั้งสองทฤษฎีต่างก็มีเหตุผล แนวความคิดที่สนับสนุนของตนเอง แต่ก็มีวัตถุประสงค์ที่เป็นจุดหมายเดียวกัน คือ เป็นการทำให้บรรลุผลของกระบวนการทางอาญาที่สามารถคุ้มครองผู้บริสุทธิ์และลงโทษผู้กระทำผิด อันนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยในสังคมได้ แม้จะมีแนวทางที่แตกต่างกันก็ตาม

แนวความคิดทั้งสองทฤษฎีได้มีข้อดีและข้อบกพร่องที่แตกต่างกันไป ในส่วนของรูปแบบทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model) มีการกำหนดวิธีการดำเนินการที่รวดเร็วเด็ดขาด เน้นประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้มีการดำเนินการได้รวดเร็วทันต่อความพัฒนาการของอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถตอบโต้ได้อย่างฉับพลัน แต่มีข้อบกพร่องตรงที่ว่า มีอำนาจมาก มีการใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวาง เมื่อเป็นเช่นนี้อาจทำให้มีการใช้อำนาจไปในทางที่มิชอบหรือเป็นลักษณะ “แบบอำเภอใจ” (Arbitrary) จะมีลักษณะกลายเป็นผู้ก่ออาชญากรรมเป็นอันตรายต่อสังคมเสียเอง รูปแบบนี้จึงต้องแก้ไขที่การควบคุม (Control) อำนาจโดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลบ้าง

ส่วนรูปแบบทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model) มีข้อดีที่ให้ความสำคัญต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครอง โดยได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ การพิจารณาต้องกระทำให้เกิดความเป็นธรรมทุกขั้นตอน ตั้งแต่สืบสวน จับกุม สอบสวน จนถึงการพิจารณาคดี รูปแบบนี้มีข้อเสียคือ หากให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลมากเกินไป ก็อาจทำให้ความสงบเรียบร้อยของสังคมได้รับผลกระทบจากการคุ้มครองสิทธินั้น ทำให้อาชญากรมีโอกาสหลุดพ้นการลงโทษ เป็นอันตรายต่อความสงบสุขของสังคม

จึงเห็นได้ว่ารูปแบบทั้งสองทฤษฎีดังกล่าวมีความแตกต่างก็เพราะวิธีปฏิบัติ (Procedure) หากแต่ในความเป็นจริง เราไม่สามารถนำทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งมาใช้แต่เพียงอย่างเดียวได้ เรายังต้องมีการผสมผสานกันของทั้งสองรูปแบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อกระบวนการทางอาญาที่เหมาะสมต่อไป กล่าวคือ โดยเราต้องกำหนดจุดแห่งความพอดีของรูปแบบทั้งสองให้เข้ากับ

กระบวนการทางอาญา สุดแล้วแต่จะ โน้มเอียง เน้นหนักไปในรูปแบบใด หรือมีการวางโครงสร้าง ในลักษณะไหน ซึ่งผลสุดท้ายวัตถุประสงค์ที่หวังกันก็คือ ความสงบเรียบร้อยของสังคม และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองไม่ให้ถูกระทบกระเทือนโดยไม่จำเป็น

2.6 วัตถุประสงค์ของการลงโทษและวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก

2.6.1 วัตถุประสงค์ของการลงโทษ

เมื่อมีการกระทำผิดขึ้นในสังคม สังคมจะต้องหาวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการ กับคนที่ทำผิด ละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคมเพราะหากสังคมไม่จัดการกับคนที่ทำผิดก็เท่ากับว่าสังคม ยอมรับการกระทำผิดดังกล่าว การที่สังคมจะจัดการกับคนที่ทำผิดอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อ ของสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัยเกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำผิดและเหตุผลที่จะต้องจัดการหรือ ปฏิบัติกับคนที่ทำผิด ซึ่งจะเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย ตามสถานการณ์ของแต่ละยุค โดยสังคมแต่ละ ยุคแต่ละสมัยจะมีจุดเน้นในวัตถุประสงค์และวิธีการที่จะปฏิบัติต่อคนที่ทำผิดหรือการลงโทษ ผู้กระทำผิดที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติหรือการลงโทษผู้กระทำผิดที่ เกิดขึ้นในยุคต่างๆ ที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบันพอสรุปได้ดังนี้คือ⁸⁵

2.6.1.1 การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retribution)

2.6.1.2 การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence)

2.6.1.3 การลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำผิด (Incapacitation)

2.6.1.4 การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation)

วัตถุประสงค์ในการลงโทษทั้ง 4 ประการ เป็นความคิดหรือความเชื่อของสังคมในยุค ต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากวิธีการปฏิบัติหรือการลงโทษผู้กระทำผิด อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ ในการลงโทษทั้ง 4 ข้อนี้ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน หากแต่จุดเน้น ได้เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์

2.6.1.1 การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retribution)⁸⁶

การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนเป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่เก่าแก่มีมาแต่ สมัยที่มนุษย์ยังเป็นสังคมดั้งเดิมโดยมีความเชื่อกันว่าผู้ที่ทำผิดเป็นผู้ที่มีความชั่วร้าย จึงเป็นที่ต้อง ลงโทษให้สาสมกับความชั่วร้าย รูปแบบการลงโทษจึงมีลักษณะรุนแรง ป่าเถื่อน เช่น การตัดอวัยวะ การเขียนตี ทรมาน และการประหารชีวิต แต่การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนก็เป็นวัตถุประสงค์ที่ สอดคล้องกับความรู้สึกของผู้เสียหายและประชาชนโดยทั่วไปที่ต้องการจะเห็นคนที่ทำร้ายผู้อื่น ได้รับผลร้ายตอบแทนเช่นกันจึงจะเกิดความยุติธรรม โดยเป็นการลงโทษที่ทดแทนและสาสมกับ

⁸⁵ นัทธี จิตสว่าง. (ม.ป.ป.). *หลักทฤษฎีอาญา*. หน้า 23.

⁸⁶ แหล่งเดิม. หน้า 24-25.

ความผิด ตามหลัก “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” (An eye for an eye, a tooth for a tooth) คือเมื่อไปปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไรก็ควรได้รับการปฏิบัติเช่นกันตอบแทน

ปัญหามีอยู่ว่าทำไมรัฐต้องเข้าไปลงโทษผู้กระทำผิด การที่รัฐเข้ามารับหน้าที่ลงโทษผู้กระทำผิดเพื่อเป็นการทดแทนก็เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการแก้แค้นกันเอง ทำให้สังคมวุ่นวาย เพราะจะมีการแก้แค้นกันเองโดยไม่สิ้นสุด ในขณะที่เดียวกันก็เพื่อช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่าให้ได้รับความเป็นธรรม โดยการลงโทษผู้ละเมิดให้ได้รับผลร้ายที่สาสมและทดแทนกันอย่างยุติธรรม วัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นจึงเป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน เพราะเป็นวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับความรู้สึกของประชาชน แต่จะมีมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของปัญหาอาชญากรรมในสังคมนั้น ๆ แม้ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์ที่ลดความสำคัญลงเพราะสังคมมีเหตุผลหรือวัตถุประสงค์อื่นในการที่จะต้องลงโทษผู้กระทำผิดเข้ามาประกอบ และวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนก็มีจุดอ่อนหลายประการ คือ

1. การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนไม่ได้มองถึงประโยชน์ในอนาคต คือไม่ได้พิจารณาถึงว่าการลงโทษนั้นจะมีผลในการป้องกัน มิให้มีการกระทำผิดเกิดขึ้นอีกหรือไม่ การลงโทษเพื่อทดแทนมิได้ทำให้เกิดผลอะไรกลับมา

2. การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนไม่ได้คำนึงถึงความจำเป็นของสังคม แต่คำนึงถึงความเหมาะสมของโทษกับความผิดที่กระทำ ฉะนั้นเมื่อได้ลงโทษผู้กระทำผิดตามอัตราโทษแล้ว ก็ต้องปล่อยตัวออกมาทั้ง ๆ ที่ยังเป็นอันตรายต่อสังคมอยู่ หรือเช่นกรณีการตัดมือผู้กระทำผิดฐานลักทรัพย์ สังคมจะไม่ได้อะไรจากการลงโทษดังกล่าวนอกจากคนพิการที่สังคมจะต้องเป็นภาระเลี้ยงดูต่อไป

3. เป็นการยากที่จะวัดขนาดความรุนแรงของโทษกับความผิดว่ามีความเท่าเทียมกันจริงหรือไม่ เพราะในสภาพความเป็นจริงสังคมยังไม่สามารถมีมาตรการใด ๆ ที่จะลงโทษให้ได้สัดส่วนกับความผิดอย่างแท้จริงได้ เช่นกรณีการลักทรัพย์ การจะลงโทษอย่างไรจึงจะสาสม หากจะใช้โทษจำคุกจะต้องจำคุกกี่ปีจึงจะทดแทนกันได้เป็นเรื่องของความรู้สึกทั้งสิ้น ยังไม่มีมาตรฐานใด ๆ ที่จะวัดได้ว่าทดแทนกันได้ ปัญหาจึงเกิดว่าผู้กระทำผิดถูกลงโทษอย่างยุติธรรมหรือผู้เสียหายได้รับการตอบแทนที่ยุติธรรมหรือไม่

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้เองประกอบกับสังคมมีความเจริญรุ่งเรืองขึ้นและมีการเชิดชูสิทธิมนุษยชนมากขึ้น ทำให้วัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนลดความสำคัญลงในปัจจุบัน แต่ก็ยังคงมีอยู่ ทั้งนี้เพราะยังสอดคล้องกับความรู้สึกของผู้เสียหายและประชาชนทั่วไปในการที่จะทำให้ผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษเพื่อทดแทนให้สาสมกัน

นักปรัชญากฎหมายบางคนกล่าวว่า การแก้แค้น แม้จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ใด แต่ก็ยังเป็นการผลงความยุติธรรม โดยนัยนี้กฎหมายไม่เพียงแต่มีผลในทางปฏิบัติเท่านั้น ยังเป็นสัญลักษณ์ของสังคมเป็นการแสดงออกของศีลธรรมและหมายความว่า “ผู้กระทำความผิดซึ่งมีความรับผิดชอบในการกระทำของตนต้องถูกลงโทษ”⁸⁷

2.6.1.2 การลงโทษเพื่อข่มขวัญยับยั้ง (Deterrence)⁸⁸

การลงโทษเพื่อข่มขวัญยับยั้งมีแนวความคิดเน้นการลงโทษเพื่อป้องกันอาชญากรรมหรือข่มขวัญยับยั้งไม่ให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นอีกในอนาคต ซีซาร์ เบ็คคาเรีย กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า การลงโทษต้องมุ่งผลในการป้องกัน ซึ่งผลของการลงโทษก่อให้เกิดการข่มขวัญยับยั้ง 2 ลักษณะ คือ การข่มขวัญยับยั้งโดยทั่วไป (General Deterrence) และการข่มขวัญยับยั้งเฉพาะราย (Special Deterrence)

การข่มขวัญยับยั้งโดยทั่วไปเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อข่มขวัญหรือป้องกันไม่ให้คนอื่นในสังคมกระทำความผิดแบบเดียวกัน เพราะเกรงกลัวต่อการลงโทษ เช่น การลงโทษจำคุกจะทำให้คนทั่วไปเห็นว่าทำผิดแล้วต้องติดคุก ต้องลำบาก ทำให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้าทำผิดเพราะเห็นแบบอย่าง

ส่วนการข่มขวัญยับยั้งเฉพาะรายเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดนั้นเจ็บปวดต่อการลงโทษ และไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก เนื่องจากได้รู้รสของความยากลำบากหรือความเจ็บปวดจากการถูกลงโทษ เป็นผลให้ต้องไตร่ตรองในการกระทำผิดว่าจะคุ้มค่าหรือไม่กับความเจ็บปวดที่เคยได้รับมา

แต่การที่จะทำให้การลงโทษมีผลในการข่มขวัญและยับยั้ง จะต้องทำให้การลงโทษนั้น เร็ว เจฟเฟอร์รี่ กล่าวไว้ว่า จะต้องมีความแน่นอน รวดเร็ว เสมอภาค และโทษที่เหมาะสม กล่าวคือมีลักษณะ 4 ประการ

1. การลงโทษต้องมีความแน่นอนในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ กล่าวคือเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วจะต้องทำให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสหลุดรอดจากการถูกจับกุมลงโทษไปได้ยาก ซึ่งจะมีผลในการข่มขวัญและยับยั้งให้คนทั่วไปและผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าเสี่ยงกระทำความผิดขึ้นอีก เพราะทำผิดแล้วต้องถูกจับก็ไม่คุ้มค่า

2. การลงโทษจะต้องกระทำได้อย่างรวดเร็ว เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วจะต้องสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็วให้ “เห็นผลทันตา” จึงจะทำให้ผู้กระทำความผิดและคนทั่วไปเห็นเป็นตัวอย่างว่าเมื่อกระทำความผิดแล้วจะได้รับผลร้ายเช่นไร ในทางตรงกันข้ามหากมีการ

⁸⁷ ประธาน วัฒนาวณิชย์. (2546). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา*. หน้า 53.

⁸⁸ นัทธี จิตสว่าง. เล่มเดิม. หน้า 26-27.

กระทำผิดเกิดขึ้นแล้ว อีก 3 ปีต่อมาจึงจะสามารถจับกุมตัวผู้กระทำผิดได้ หรืออีก 5 ปีต่อมา กว่าศาลจะลงโทษผู้กระทำผิด ก็จะทำให้คนทั่วไปลืมถึงเรื่องราวการกระทำผิดที่เกิดขึ้น และทำให้การลงโทษไม่มีผลในการข่มขวัญยับยั้งเพราะไม่เห็นผลทันตา ดังนั้น หากเป็นกรณีการกระทำผิดในคดีที่สะท้อนขวัญประชาชนหรือคดีที่ประชาชนให้ความสนใจ กระบวนการยุติธรรมโดยตำรวจอัยการ ศาล อาจร่วมมือกันในการเร่งดำเนินคดี เพื่อให้ผู้ต้องหาได้รับการพิจารณาตัดสินโดยเร็ว ก็จะทำให้การลงโทษมีผลในการข่มขวัญยับยั้งมากขึ้น

3. การลงโทษต้องมีความเสมอภาค โดยผู้ที่กระทำผิดจะต้องถูกลงโทษ เท่าเทียมกันไม่มีการเลือกปฏิบัติ ซึ่งจะมีผลให้ผู้กระทำผิดหรือผู้ที่คิดจะทำผิดไม่มีโอกาสแก้ตัว หรือหาทางหลีกเลี่ยงหรือหาข้อยกเว้นจากการถูกลงโทษถ้าทำผิด การลงโทษจึงจะมีผลในการข่มขวัญยับยั้ง หากเมื่อมีการกระทำผิดแล้วบางคนได้รับโทษ บางคนมีข้อยกเว้น ก็จะทำให้การลงโทษไม่ศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ต้องหาช่องทางที่จะหลบหลีกหรือหาข้อยกเว้นที่ไม่ต้องรับโทษทำให้ไม่มีความเกรงกลัวต่อโทษ

4. การลงโทษจะต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสมและทัดเทียมกับความผิด หากบทลงโทษเบาเกินไปไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำผิด ก็จะทำให้ผู้กระทำผิดและคนทั่วไป ไม่เกิดความเกรงกลัวและคุ้มค่าที่จะเสี่ยงกระทำผิด แต่หากบทลงโทษหนักเกินไป ก็จะทำให้ผู้กระทำผิดพยายามปกปิดการกระทำผิดของตนเอง โดยการทำร้ายเหยื่อหรือทำให้เหยื่อได้รับผลร้ายมากขึ้น เช่น หากใช้โทษประหารชีวิตกับการปล้นหรือข่มขืนจะกระตุ้นให้มีการปล้นแล้วฆ่าเจ้าทุกข์หรือข่มขืนแล้วฆ่ามากขึ้นเพื่อปกปิดการกระทำผิดของตนเองเพราะโทษเท่ากัน ในขณะที่เดียวกันกระบวนการยุติธรรมจะต้องทำงานหนักมากขึ้นในการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ เพราะยังมีโทษหนักยังต้องมีการพิสูจน์หรือมีพยานหลักฐานที่ชัดเจน ศาลจึงจะส่งลงโทษ หากพยานหลักฐานหรือการฟ้องร้องดำเนินคดีไม่รัดกุมพอก็จะเป็นโอกาสให้ผู้กระทำผิดหลุดรอดจากการถูกลงโทษไปได้ ดังนั้น โทษจึงต้องมีความเหมาะสมและทัดเทียมกับการกระทำผิด จึงจะมีผลในการข่มขวัญยับยั้ง

2.6.1.3 การลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำผิด (Incapacitation)⁸⁹

การป้องกันสังคมหรือการตัดโอกาสกระทำผิดนี้ มีหลักการว่าอาชญากรรมย่อมไม่เกิดขึ้นถ้าไม่มีอาชญากรหรืออาชญากรไม่มีโอกาสที่จะทำผิด การลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสกระทำผิดเป็นวัตถุประสงค์หรือแนวคิดที่ทำให้ผู้กระทำความผิดหมดโอกาสกระทำความผิด อาจได้แก่ การจำคุกผู้กระทำความผิดไว้ตลอดชีวิต จำคุกมีกำหนดระยะเวลา การประหารชีวิต เป็นต้น โดยประสงค์จะกำจัดผู้กระทำความผิดให้ออกไปจากสังคมอย่างถาวรหรือชั่วคราวก็ตามอันเป็นการป้องกันให้คนในสังคมอยู่ได้อย่างปลอดภัย ไม่ต้องหวาดระแวงภัยจากบุคคลนั้น ๆ อีกต่อไป

⁸⁹ ธาณี วรภัทร์. เล่มเดิม. หน้า 35-36.

สำหรับวิธีการลงโทษที่สนองต่อวัตถุประสงค์นี้และใช้กันแพร่หลายในปัจจุบันก็คือ การจำคุก โดยการกันผู้กระทำผิดออกไปจากสังคมให้สังคมปลอดภัย แต่การจำคุกเป็นวิธีที่แยกผู้กระทำผิดออกจากสังคมเป็นการชั่วคราว เพราะการลงโทษจำคุกเพื่อสนองต่อวัตถุประสงค์นี้ ไม่ได้เป็นวิธีที่ดีที่สุด เนื่องจากผู้กระทำผิดยังคงต้องกลับมาอยู่ในสังคมในท้ายที่สุด แม้จะเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตซึ่งมักจะมีการลดโทษ และเมื่อกลับมาแล้วผู้กระทำผิดอาจมีความโกรธเคืองสังคมมากยิ่งขึ้น เป็นผลต่อเนื่องจากการลงโทษที่เขาได้รับหรือปรับตัวเข้ากับสังคมยากขึ้น เพราะสังคมไม่ยอมรับเนื่องจากมีตราบาปเป็นคนที่คุก⁹⁰

2.6.1.4 การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation)⁹¹

แนวคิดการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูนี้เห็นว่าการทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับความยากลำบาก หรือได้รับผลร้ายด้วยการลงโทษแต่เพียงอย่างเดียวไม่น่าจะทำให้คนประพฤติตัวดีขึ้น หรือสำนึกในการกระทำที่ไม่ดีของตนเอง ประกอบกับเห็นว่าการลงโทษเพื่อการข่มขู่ไม่มีผลเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษแล้วกลับใจไม่กระทำความผิดซ้ำอีกไม่เป็นที่ช่วยให้ผู้กระทำความผิดมีความสามารถที่จะกลับตัวเป็นคนดีได้เลย

การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด จึงเน้นที่ตัวผู้กระทำผิดมากกว่าการกระทำผิด โดยการเน้นการศึกษาผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคลหรือการจำแนกลักษณะ เพื่อหาสาเหตุการกระทำผิดและแนวทางแก้ไข ทั้งนี้เพราะสังคมจัดให้มีการลงโทษขึ้นก็เพื่อเปิดโอกาสให้สังคมได้แก้ไขผู้กระทำผิด ดังนั้น ระยะเวลาของการลงโทษจำคุกขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้กระทำผิดที่จะแก้ไขตนเอง เช่น ผู้ต้องขังคดีฆ่า อาจได้รับการปล่อยตัวก่อน ผู้ต้องขังคดีลักทรัพย์ที่กระทำผิดซ้ำซาก ถ้าผู้ต้องคดีฆ่าสามารถสำนึกผิดและมีพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการและมีแนวโน้มว่าจะไม่กระทำความผิดซ้ำอีก⁹²

วัตถุประสงค์ในการลงโทษทั้งสี่ข้อข้างต้น ยังเป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่แพร่หลายอยู่ในสังคมปัจจุบัน หากแต่จุดเน้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เน้นการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนไปสู่การลงโทษเพื่อการอบรมแก้ไข แต่การลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนก็ยังคงปรากฏอยู่ในความคาดหวังของสังคม ซึ่งจะเห็นได้จากการที่ รัฐยังต้องลงโทษเพื่อตอบสนองความรู้สึกของประชาชนในกรณีที่มีอาชญากรรมรุนแรงเกิดขึ้น ในขณะเดียวกันการลงโทษยังเป็นการทำให้คนทั่วไปเกิดความเกรงกลัวในการถูกลงโทษ การลงโทษจึงมุ่งเพื่อข่มขู่ยับยั้งเช่นกัน

⁹⁰ นัทธี จิตสว่าง. เล่มเดิม. หน้า 29.

⁹¹ ธานี วรภัทร์. เล่มเดิม. หน้า 35.

⁹² นัทธี จิตสว่าง. หน้าเดิม.

นอกจากนี้การลงโทษโดยการจำคุกยังถือเป็นการลงโทษเพื่อตัดออกจากสังคม ดังนั้น วัตถุประสงค์ในการลงโทษทั้งสี่ข้อจึงยังเป็นวัตถุประสงค์ที่ผสมผสานในการลงโทษอยู่ในปัจจุบัน

ซึ่งในวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้นี้จะไปสัมพันธ์หรือไปขยายผลในวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษในหัวข้อ 2.6.2 ต่อไป⁹³

2.6.2 วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก⁹⁴

วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการบังคับโทษจำคุกจะไม่เหมือนกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่มุ่งที่จะลงโทษให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเป็นหลัก หากแต่วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษเป็นการพัฒนาการจากแนวคิดในอดีตในการลงโทษ เข้ามาสู่แนวคิดยุคใหม่ที่มีความเป็นเสรีนิยมในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตลอดทั้งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากขึ้น มุ่งที่จะปรับเปลี่ยน บำบัดฟื้นฟูหรือแก้ไขพฤติกรรมของบุคคลที่บกพร่องในเรื่องต่างๆ ที่เป็นเหตุให้กระทำความผิดกฎหมายอาญาอันเป็นกติกาสังคม ถึงขนาดไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนในสังคมปกติได้ จึงมีความจำเป็นที่ต้องนำคนลักษณะดังกล่าวนี้ไปปรับปรุงซ่อมแซมแก้ไขยกระดับความเจริญทางจิตใจและพฤติกรรมให้อยู่ในระดับเกณฑ์มาตรฐานคนปกติในสังคมนั้น ๆ ได้ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

2.6.2.1 เพื่อให้มีการดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

2.6.2.2 เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม

2.6.2.1 เพื่อให้มีการดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

วัตถุประสงค์ข้อนี้มุ่งเน้นการดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิด และให้ความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นข้อที่สำคัญที่สุดและตรงกับความเป็นจริงในการบังคับโทษ ในทัศนสถานที่ว่า “เมื่อมีการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดครบระยะเวลาแล้ว ผู้นั้นก็จะออกมาดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมปกติอีกครั้ง” ดังนั้นในหลายประเทศในโลก เช่น ประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศอังกฤษ เป็นต้น ต่างก็มีกฎหมายและหรือแนวนโยบายในการลงโทษจำคุกที่จะต้องหลีกเลี่ยงผลเสียให้กับบุคคลในการบังคับโทษจำคุก กล่าวคือ ต้องไม่ทำลาย

⁹³ ธาณี วรภัทร์. หน้าเดิม.

⁹⁴ แหล่งเดิม. หน้า 37-44.

บุคลิกภาพของคนปกติและต้องสอดคล้องกับหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญอยู่บนพื้นฐานของการบังคับโทษ หลักการความใกล้เคียงของชีวิตภายในและภายนอกเรือนจำเพราะนักโทษทุกคนมีโอกาสกลับเข้าสู่สังคมอีกครั้ง หากการจำคุกทำลายบุคลิกภาพของคนให้เสียไป การฟื้นฟูก็จะทำไม่ได้ผล สุดท้ายสังคมก็จะได้รับความเสียหายอีกต่อไป

การลงโทษอย่างมีเหตุผลที่เป็นภาวะวิสัย ย่อมไม่ลงโทษเพียงเนื่องจากว่าได้มีการกระทำผิดขึ้นเท่านั้น เพราะสิ่งใดที่เกิดขึ้นแล้วไม่อาจแก้ไขให้กลับเป็นดังเดิมได้ แต่การลงโทษโดยคำนึงถึงอนาคต หรือการมองไปข้างหน้าเพื่อให้ทั้งผู้กระทำความผิดเองและผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นว่าผู้กระทำความผิดถูกลงโทษไม่กระทำความผิดซ้ำขึ้นอีกเป็นสิ่งสำคัญ โดยสรุปมีหลักเกณฑ์พื้นฐานการบังคับโทษที่ต้องนำมาใช้ดังนี้

1. หลักการความใกล้เคียงของชีวิตภายในและภายนอกเรือนจำ กล่าวคือ รัฐจะต้องพยายามบริหารจัดการต่าง ๆ ให้การดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังภายในเรือนจำ มีความใกล้เคียงกับการใช้ชีวิตของบุคคลทั่วไปภายนอกเรือนจำมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งภายนอกคุกและภายในคุกต้องใกล้เคียงกันมิฉะนั้นจะทำให้ผู้ได้รับโทษจำคุกเสียบุคลิกภาพ หรือวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของตนในการอยู่ร่วมกันกับสังคมภายนอกไป ทำให้ไม่สามารถกลับคืนสู่สังคมได้ เป็นการทำลายวัฒนธรรมการใช้ชีวิตของมนุษย์
2. หลักการหลีกเลี่ยงผลเสียจากการบังคับโทษ หมายความว่า มาตรการหรือกลไกต่างๆ ในการลงโทษและบังคับโทษต้องหลีกเลี่ยงผลเสียจากการบังคับโทษ อันเป็นการทำลายบุคลิกลักษณะของความเป็นมนุษย์ไป เช่น การไม่ให้เกิดวัฒนธรรมคุกโดยไม่จำเป็นที่จะเป็นผลมาลายพฤติกรรมของผู้ต้องขัง การตัดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารภายนอกคุก การลงโทษด้วยวิธีทารุณโหดร้ายภายในเรือนจำ เป็นต้น เป็นการกระทำที่ทำให้ผู้ต้องขังรู้สึกว่าเขาดีกว่า หรือตกต่ำกว่าคนอื่นทั่วไป เช่น การเรียกชื่อหรือการใช้สรรพนามต่าง ๆ ในการเรียกผู้ต้องขัง เป็นต้น
3. พยายามที่จะหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้ประสพกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำของคน ๆ นั้น กล่าวคือ เมื่อผู้กระทำความผิดถูกคุมขังในเรือนจำ ย่อมเสื่อมเสียฐานะและชื่อเสียงในสายตาของคนทั่วไปทำให้โอกาสที่จะกลับตัวเป็นคนดีลดน้อยลง ประกอบในกรณีที่ผู้กระทำผิดได้รับโทษจำคุกครั้งแรกหรือความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ผู้กระทำความผิดจะต้องอยู่ปะปนกับผู้กระทำความผิดที่เป็นอาชญากรอาชีพ ซึ่งมีอิทธิพลที่สามารถครอบงำบุคคลอื่นได้ง่าย เพราะคนเราย่อมซึมซับความเลวได้ง่ายกว่าสิ่งที่ดี ๆ ทำให้ผู้ที่พอจะกลับตัวได้หมดโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั่วเป็นพฤติกรรมที่ดี อันเป็นสิ่งที่คนในสังคมส่วนใหญ่พึงประสงค์ไม่ได้วิธีการอาจได้แก่

1) การปล่อยตัวผู้กระทำผิดโดยไม่ลงโทษจำคุก โดยพยายามใช้บทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการรอกาลลงโทษหรือรอกาลกำหนดโทษ หรือพยายามใช้โทษปรับ เป็นหลักในการเลี่ยงไม่ใช้โทษจำคุกโดยไม่จำเป็น โดยเฉพาะโทษจำคุกกระยะสั้น

2) การปล่อยตัวก่อนรับโทษจำคุกครบกำหนด ซึ่งเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานในส่วนราชทัณฑ์ที่พิจารณาปล่อยตัวผู้ต้องโทษก่อนครบกำหนด หากเห็นว่าความเหมาะสมในอันที่จะมีชีวิตอยู่ในสังคมของผู้นั้นจะเสื่อมทรามลง หากจำคุกอยู่ในเรือนจำต่อไปและการปล่อยตัวผู้นั้นออกมาจะไม่เป็นอันตรายต่อสังคม

3) การแยกประเภทนักโทษ เช่น แยกนักโทษโดยพิจารณาจากอายุ แยกผู้กระทำ ความผิดครั้งแรกออกจากพวกที่กระทำผิดมาแล้วหลายครั้ง เป็นต้น

4) หลักการคืนคนดีสู่สังคม การบังคับโทษมุ่งผลสำเร็จในการสร้างจิตสำนึก สร้างความรู้ผิดชอบชั่วดีให้เกิดขึ้นกับบุคคลที่ต้องโทษให้ได้

การบังคับโทษต้องพยายามมุ่งยกระดับสามัญสำนึกและพฤติกรรมที่ตกต่ำของผู้กระทำ ความผิดให้ขึ้นมาสู่ระดับคนปกติ โดยหลักการที่ว่ามนุษย์เป็นประติษฐกรรมที่ธรรมชาติสร้างขึ้น เป็นพิเศษให้สามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้และสามารถพัฒนาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและพฤติกรรมได้ จึงต้องมีการส่งเสริมคุณค่าในตัวบุคคล ส่งเสริมความสามารถของบุคคล ต้องแสดงผลลัพธ์ทาง เศรษฐกิจสำหรับความเป็นไปได้ที่จะหาเลี้ยงชีพเพื่อชดเชยจุดอ่อนหรือสิ่งบกพร่องของแต่ละคน ซึ่งการบำบัดปรับปรุงแก้ไขนี้นักโทษแต่ละคนจะไม่เหมือนกัน แต่จะต้องมีวิธีการวิเคราะห์หา สาเหตุและวางแผนการบังคับโทษเป็นราย ๆ ไป อันจะยังผลสุดท้ายให้เกิดคือ เมื่อนักโทษพ้นโทษ ไม่กระทำความผิดซ้ำอีก

2.6.2.2 เพื่อการคุ้มครองสังคม

การบังคับโทษมุ่งที่จะคุ้มครองสังคม อันเป็นภารกิจเดียวกับภารกิจของกฎหมายอาญา ดังนั้นเมื่อปรากฏเป็นที่แน่ชัดแล้วโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดและศาลได้พิพากษาลงโทษจำคุกแล้ว ส่วนของการบังคับโทษก็จะจำกัดเสรีภาพของนักโทษผู้นั้นเพื่อเข้าสู่มาตรการในการแก้ไขในรูปแบบต่าง ๆ ตามระยะเวลาที่สมควร โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับความบกพร่องของนักโทษเป็นราย ๆ ไป ให้เป็นไปตามแผนการบังคับโทษ เมื่อบำบัดรักษาเป็นปกติดีแล้ว จึงปล่อยบุคคลนั้นกลับสู่สังคม วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจึงเป็นการคุ้มครองสังคมได้อย่างแท้จริง ถ้าหากได้กระทำอย่างมีประสิทธิภาพ

หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ภารกิจของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากลั่นกรองเอาคนที่ กระทำผิดกฎหมายเข้ารับโทษจำคุก ภารกิจของกฎหมายบังคับโทษจะทำการแก้ไขพฤติกรรมชั่ว ของคนที่ได้กระทำผิดจะมีอุปสรรคหลายประการ กล่าวคือ

1. ผู้กระทำผิดได้สูญเสียบุคลิกภาพไปแล้วโดยถูกห่อหุ้มและขัดเกลาให้มีบุคลิกลักษณะเช่นนั้นมาเป็นเวลานาน แต่ใช้เวลาในเรือนจำไม่นานในการที่จะแก้ไขฟื้นฟูให้ฟื้นคืนจิตสำนึกที่ดีกลับมา และปรับตัวเข้ากับคนโดยทั่วไปในสังคมนั้นทำได้ยาก

2. การลงโทษเพื่อการแก้ไขนั้น จะขัดกับความรูสึกของคนในสังคมว่าผู้กระทำผิดไม่ควรได้รับการปฏิบัติที่ดีกว่าคนปกติทั่วไป ซึ่งเป็นไปตามหลักของเบนเท็ม (Bentham) ที่ว่า “หลักการได้รับประโยชน์ที่น้อยกว่า” (Principle of less eligibility) ทั้งนี้เพราะคนโดยทั่วไปจะเห็นว่าเป็นการไม่เป็นธรรมที่ผู้กระทำผิดจะได้รับประโยชน์มากกว่าคนทั่วไป เช่น ผู้กระทำผิดจะได้รับการอบรมแก้ไขฝึกวิชาชีพ สวัสดิการ อาหาร ที่อยู่อาศัย ตลอดจนการจัดการศึกษา การหางาน ในขณะที่คนทั่วไปในสังคมอีกจำนวนมากไม่ได้รับบริการดังกล่าว ความรูสึกของคนทั่วไปดังกล่าวเห็นได้ว่าขัดกับหลักของการแก้ไขฟื้นฟู

3. การแก้ไขฟื้นฟูเหมาะสมสำหรับผู้กระทำผิดบางประเภทเท่านั้น เช่น ผู้กระทำผิดครั้งแรก ซึ่งได้กระทำผิดไปเพราะอารมณ์ชั่ววูบหรือโดยพลั้งพลาด หรือทำไปเพราะความจำเป็น การแก้ไขฟื้นฟูไม่ทำให้กระทำผิดซ้ำขึ้นอีกย่อมมีทางทำสำเร็จได้มาก แต่สำหรับผู้กระทำผิดที่เคยกระทำผิดและถูกลงโทษมาหลายครั้งแล้ว หรือพวกอาชญากรอาชีพหรือพวกทำผิดติดนิสัย โอกาสที่จะแก้ไขฟื้นฟูให้กลับตัวจะยอมเป็นไปได้อีก ดังนั้น การแก้ไขฟื้นฟูจึงไม่สามารถจะทำให้ผู้กระทำผิดกลับตัวได้ทุกรณีไป

จากที่กล่าวมาแล้วว่าเดิมการลงโทษจำคุกมุ่งเน้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่เน้นการแก้แค้นทดแทน การข่มขู่ การตัดโอกาสกระทำความผิดและการแก้ไขฟื้นฟู เน้นหนักการแก้แค้นให้สาสมที่ผู้นั้นได้กระทำต่อเหยื่อ แต่จากวัตถุประสงค์ในการแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งเดิมเป็นวัตถุประสงค์ข้อสุดท้ายของการลงโทษ ได้รับความสนใจและนำมาใช้ค่อนข้างน้อยเพราะมีความเชื่อว่าไม่น่าจะทำได้ แต่เนื่องจากผลของการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ข้ออื่น ๆ ที่ผ่านมามีให้เกิดผลร้ายต่อสังคมที่เห็นได้ชัด เพราะความเป็นอาชญากรของผู้กระทำความผิดมิได้หมดไปและยังเป็นการเพิ่มจำนวนอาชญากรมืออาชีพมากยิ่งขึ้น แท้จริงแล้วการแก้ไขฟื้นฟูปรับแก้พฤติกรรมผู้กระทำผิดควรจะต้องเป็นเรื่องหลักในการนำมาใช้ก่อนวัตถุประสงค์ข้ออื่น ซึ่งจะทำให้เกิดศักยภาพที่เป็นผลได้จริง เป็นไปตามภารกิจของกฎหมายอาญา วิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายบังคับโทษอันเป็นบทพิสูจน์ทฤษฎีความคิดในช่วงที่ผ่านมาที่เห็นได้อย่างประจักษ์ในประเทศต่างๆ ที่มีประสบการณ์หลาย ๆ ประเทศ กล่าวคือ สามารถที่จะปกป้องคุ้มครองสังคมและสร้างความสงบสุขให้กับสังคมอย่างแท้จริงได้

วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจะเป็นหลักประกันให้กับสังคมได้ว่า เพื่อให้ผู้ที่มีการพิสูจน์ความจริงแล้วว่ากระทำผิดจริง เมื่อได้ผ่านกระบวนการบังคับโทษจำคุกแล้ว ภายหลังจากนั้นเขาต้องสามารถที่จะดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำผิดได้ และมีความรับผิดชอบต่อสังคมอันเป็นการคุ้มครองสังคมได้อย่างแท้จริง ดังนั้นในการปรับปรุงแก้ไขบำบัดฟื้นฟูพฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย บุคคลที่เป็นผู้ต้องโทษจะต้องได้รับหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานทางกฎหมายมากขึ้น ได้รับความคุ้มครองในเรื่องสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในระดับที่เหมาะสม ซึ่งได้ปรากฏเป็นรูปธรรมตามแนวทางในมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการบังคับโทษจำคุกของสหประชาชาติ (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) และในกฎหมายบังคับโทษจำคุกของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่น และในทางนโยบายกับกฎหมายของประเทศอังกฤษและเวลส์ เป็นต้น อันเป็นเป้าหมายที่แสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์ของการบังคับโทษจำคุกในยุคใหม่

ที่กล่าวมานี้มิได้หมายความว่าวัตถุประสงค์ของการลงโทษจะเสียไปใช้ไม่ได้ต้องยกเลิกแต่อย่างใดไม่ ซึ่งตามความจริงแล้วหาเป็นเช่นนั้นไม่ หากแต่เป้าหมายของการบังคับโทษจำคุกจะมีความเคารพสิทธิของบุคคลมากขึ้น เป้าหมายที่มุ่งเน้นจึงเปลี่ยนแปลงไป ความเหมาะสมของการกระทำและโทษที่จะได้รับก็ยังคงต้องให้พิจารณาให้เหมาะสมสมดุลกันเช่นกัน ยังคงต้องมีความสมน้ำสมเนื้อในการชดเชยการกระทำชั่วเป็นกรณี ๆ ไป หรือการให้สาสมในระดับที่เหยื่อหรือญาติของเหยื่อและสังคมพึงพอใจ การตัดสินใจยังคงต้องใช้หลักการตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษเหล่านี้อยู่ด้วยต่อไป

โดยวัตถุประสงค์ของการลงโทษและวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ เป็นสิ่งที่ต้องนำมาใช้ผสมผสานร่วมกันอย่างเหมาะสมสำหรับการบังคับโทษจำคุก ภารกิจของงานราชทัณฑ์ต้องยึดถือวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษไว้เป็นหลักการอันสำคัญก่อน และการตรากฎหมายมาใช้บังคับก็ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษอย่างชัดเจนด้วย เมื่อเปรียบเทียบแนวคิดในการจำคุกเดิมกับแนวคิดในการจำคุกใหม่⁹⁵ แสดงได้ดังนี้

⁹⁵ แหล่งเดิม. หน้า 43.

ตารางที่ 2.2 เปรียบเทียบแนวคิดในการจำคุกเดิมกับแนวคิดในการจำคุกใหม่

แนวคิดในการจำคุกเดิม	แนวคิดในการจำคุกใหม่
<ol style="list-style-type: none"> 1. การลงโทษเพื่อเป็นการทดแทน 2. การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ 3. การลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสกระทำความผิด 4. การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้มีการดำรงชีวิตอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม 2. เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม 3. เพื่อแก้แค้นทดแทนที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการแก้แค้นกันเอง 4. เพื่อข่มขู่มิให้เอาเยี่ยงอย่าง 5. เพื่อตัดโอกาสการกระทำความผิด

เป้าหมายสุดท้ายของการบังคับโทษจำคุกคือ สามารถที่จะเปลี่ยนอาชญากรให้ปรับปรุงแก้ไขตัวเองและทัศนคติให้มีความคิดอย่างเป็นคนปกติมากที่สุดก่อนปล่อยผู้นั้นออกสู่สังคมภายนอกเรือนจำ และคาดว่าจะไม่มีการกระทำความผิดซ้ำอีก จัดว่าเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพของการบังคับโทษจำคุกที่สำคัญ อันเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งระบบ

2.7 บทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม

2.7.1 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

หลักการ/เจตนารมณ์ของกฎหมาย

เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้ใช้บังคับมานานแล้วและมีบทบัญญัติที่ไม่เหมาะสมกับกาลสมัย สมควรปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวเพื่อให้การปราบปรามและควบคุมยาเสพติดให้โทษเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยยาเสพติดให้โทษซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกอยู่

มีสาระสำคัญดังนี้⁹⁶

กฎหมายได้ให้ความหมายคำว่า "ยาเสพติดให้โทษ"⁹⁷ ว่าหมายถึง สารเคมีหรือวัตถุนิติใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเป็นลำดับ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กบปให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษและสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษด้วย ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่

นอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้ยังได้แบ่งยาเสพติดให้โทษออกเป็น 5 ประเภท⁹⁸ เพื่อประโยชน์ในการกำหนดวิธีการควบคุมที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม เนื่องจากแต่ละประเภทมีอันตราย และความจำเป็นในทางการแพทย์ไม่เหมือนกัน ประเภทยาเสพติดให้โทษและรายชื่อยาเสพติดที่สำคัญมีดังนี้

ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน (Heroin) แอมเฟตามีน และเมทแอมเฟตามีน เอ็กซ์ตาซี แอลเอสดี

ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน (Morphine) โคคาอีน (Cocaine) โคเดอีน (Codeine) ฝิ่นยา (Medicinal Opium)

ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นตำรับยา และมียาเสพติดให้โทษในประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย คือ ยารักษาโรคที่มียาเสพติดให้โทษประเภท 2 เป็นส่วนประกอบอยู่ในสูตร

ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อาเซติกแอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride) อาเซติลคลอไรด์ (Acetyl Chloride)

ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น กัญชา พืชกระท่อม

⁹⁶ ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์ และคณะ. (2556). *โครงการศึกษากฎหมายยาเสพติดในต่างประเทศ : ศึกษาเฉพาะกรณี ประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมัน โปรตุเกส อังกฤษและสหรัฐอเมริกา* (รายงานผลการวิจัย). หน้า 16-17.

⁹⁷ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4.

⁹⁸ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 7.

สำหรับความผิดตามกฎหมายนี้ที่สำคัญ ได้แก่ ผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก ครอบครอง เพื่อจำหน่าย ครอบครอง และเสพ⁹⁹ แสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 2.3 ข้อหาและอัตราโทษของการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

	ยาเสพติดให้ โทษประเภท 1	ยาเสพติดให้ โทษประเภท 2	ยาเสพติดให้ โทษประเภท 3	ยาเสพติดให้ โทษประเภท 4	ยาเสพติดให้ โทษประเภท 5
ข้อหา	ยาเสพติดให้ โทษชนิด ร้ายแรง	ยาเสพติดให้ โทษทั่วไป	ตำรับยาที่มียา เสพติดให้ โทษประเภท ที่ 2 ผสม	สารเคมีที่ใช้ ผลิตยาเสพติด ให้โทษ ประเภทที่ 1 และ 2	ยาเสพติดให้ โทษที่ไม่เข้า อยู่ในประเภท 1 ถึง 4
ผลิต/นำเข้า/ ส่งออก	จำคุกตลอด ชีวิตและปรับ 1,000,000 บาท - 5,000,000 บาท ถ้า กระทำเพื่อ จำหน่ายมี โทษประหาร ชีวิต	จำคุกตั้งแต่ 1 ปี - 10 ปี และ ปรับตั้งแต่ 100,000 บาท - 1,000,000 บาท (มอร์ฟีน ฝิ่น โคคาอี จำคุกตั้งแต่ 20 ปี - ตลอด ชีวิต และปรับ 2,000,000 บาท - 5,000,000 บาท)	จำคุก 1 ปี - 3 ปี ปรับ 100,000 บาท - 300,000 บาท	จำคุก 1 ปี - 10 ปี ปรับ 20,000 บาท - 200,000 บาท	จำคุก 2 ปี - 15 ปี และ ปรับ 200,000 บาท - 1,500,000 บาท

⁹⁹ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ศูนย์ศึกษาและวิจัยกฎหมาย. (2556). สาเหตุและความจำเป็นในการบูรณาการกฎหมายยาเสพติดในประเทศไทย (รายงานการศึกษาและวิจัยครั้งที่ 1-2). หน้า 31.

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ข้อหา	ยาเสพติดให้โทษประเภท 1	ยาเสพติดให้โทษประเภท 2	ยาเสพติดให้โทษประเภท 3	ยาเสพติดให้โทษประเภท 4	ยาเสพติดให้โทษประเภท 5
	ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง	ยาเสพติดให้โทษทั่วไป	ตำรับยาที่มียาเสพติดให้โทษประเภทที่ 2 ผสม	สารเคมีที่ใช้ผลิตยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 และ 2	ยาเสพติดให้โทษที่ไม่ได้อยู่ในประเภท 1 ถึง 4
จำหน่าย ครอบครอง เพื่อจำหน่าย	จำคุกตั้งแต่ 4 ปี - ตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 80,000 บาท - 500,000 บาท หรือประหารชีวิต	จำคุกตั้งแต่ 1 ปี - 10 ปี ปรับตั้งแต่ 20,000 บาท - 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	จำคุกตั้งแต่ 1 ปี - 2 ปี หรือปรับ 20,000 บาท - 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	จำคุกตั้งแต่ 1 ปี - 15 ปี และปรับ 100,000 บาท - 1,500,000 บาท	จำคุก 2 ปี - 15 ปี และปรับ 200,000 บาท - 1,500,000 บาท
ครอบครอง	จำคุกตั้งแต่ 1 ปี - 10 ปี และปรับตั้งแต่ 20,000 บาท - 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	จำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 100,000 บาท (หากมีตั้งแต่ 100 กรัมขึ้นไปให้ถือครอบครองเพื่อจำหน่าย)		จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
เสพ	จำคุก 6 เดือน - 3 ปี และปรับตั้งแต่ 10,000 บาท - 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ				

2.7.2 บทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

2.7.2.1 ความเป็นมาของการกำหนดบทสันนิษฐานเด็ดขาด

“ข้อสันนิษฐานเด็ดขาด” ตามกฎหมายยาเสพติดในประเทศไทยมีที่มาจากอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 กำหนดว่า “การรู้ข้อเท็จจริง เจตนาหรือวัตถุประสงค์ที่เป็นองค์ประกอบของการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด นั้นอาจพิจารณาได้จากสถานการณ์ความเป็นจริง” หรือ “ข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริง” (res ipsa loquitur)¹⁰⁰

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้มีการแก้ไข 4 ครั้งด้วยกัน โดยรวมแล้วมีทั้งหมด 5 ฉบับ ดังนี้ คือ

1. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2522
2. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528
3. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2530
4. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2543
5. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545

โดยที่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฉบับแรก พ.ศ. 2522 ได้มีการกำหนดบทสันนิษฐานเกี่ยวกับการมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 ไว้ในครอบครองถึงปริมาณตามที่กฎหมายกำหนดให้ถือว่ามิใช่ในครอบครองเพื่อจำหน่ายแล้วในมาตรา 15 (เดิม) ดังนี้

มาตรา 15¹⁰¹ ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 เว้นแต่การมีไว้ในครอบครองในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการตามที่รัฐมนตรีจะอนุญาตเป็นหนังสือเฉพาะรายหรือเฉพาะกรณีที่เหมาะสม

การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 จำนวนเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป ให้ถือว่าผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

บทบัญญัติ มาตรา 15 วรรคสอง (เดิม) ใช้ถ้อยคำว่า “ให้ถือว่า” จึงเป็น “บทสันนิษฐานเด็ดขาด”¹⁰² หากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปริมาณยาเสพติดให้โทษประเภท 1 มีปริมาณซึ่งจำนวนเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไปแล้ว ก็ต้องถือว่าเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือครอบครองไว้เพื่อจำหน่าย โดยโจทก์ไม่ต้องนำสืบพิสูจน์ให้เห็นถึงการกระทำความผิดตามที่กฎหมายสันนิษฐานไว้ และจำเลยจะนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานดังกล่าวไม่ได้ และเป็นอำนาจของศาลที่ต้องวินิจฉัยชี้ขาด

¹⁰⁰ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ศูนย์ศึกษาและวิจัยกฎหมาย. เล่มเดิม. หน้า 147.

¹⁰¹ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2522. สืบค้น 3 กันยายน 2556, จาก

<http://www.krisdika.go.th>

¹⁰² ดู คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2903/2548 หน้า 4

ให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย ทั้งนี้ เพราะเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ต้องการให้มีมาตรการในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.7.2.2 บทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 4 เมื่อปี พ.ศ. 2545 โดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ซึ่งการแก้ไขครั้งนี้ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียดบทสันนิษฐานเด็ดขาดตามมาตรา 15 ดังนี้

มาตรา 15¹⁰³ ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภทที่ 1 เว้นแต่รัฐมนตรีได้อนุญาตเฉพาะในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของราชการ

การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

(1) เด็กซ์โทรโลเซอร์ไฮด์ หรือ แอล เอส ดี มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ศูนย์จุดเจ็ดห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไปหรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่สามร้อยมิลลิกรัมขึ้นไป

(2) แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัมขึ้นไปหรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไปหรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่หนึ่งจุดห้ากรัมขึ้นไป

(3) ยาเสพติดให้โทษในประเภทที่ 1 นอกจาก (1) และ (2) มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามกรัมขึ้นไป

เมื่อเปรียบเทียบพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 (เดิม) กับมาตรา 15 (ที่แก้ไขใหม่) ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 จะแสดงได้ดังนี้

¹⁰³ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545. สืบค้น 3 กันยายน 2556, จาก

ตารางที่ 2.4 เปรียบเทียบพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มาตรา 15 (เดิม) กับมาตรา 15 (ที่แก้ไขใหม่)

ชื่อกฎหมาย	พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มาตรา 15 (เดิม)	พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 (ที่แก้ไขใหม่)
ฐานความผิด	ผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง	ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง
ยาเสพติดให้โทษ	ประเภทที่ 1	ประเภทที่ 1
บทสันนิษฐานเด็ดขาด	การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 จำนวนเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไปให้ถือว่าผลิต นำเข้า ส่งออก หรือ มี ใ ว้ ใน ครอบครองเพื่อจำหน่าย	การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ปริมาณดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย (1) เค้กซ์โคโรไลเซอร์ไซด์ หรือ แอล เอส ดี มีปริมาณจำนวนเป็น -สารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 0.75 มิลลิกรัมขึ้นไป -ยาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่ 15 หน่วยการใช้ขึ้นไป -ยาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่น้ำหนักสุทธิ 300 มิลลิกรัมขึ้นไป (2) แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีนมีปริมาณจำนวนเป็น -สารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 375 มิลลิกรัมขึ้นไป -ยาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่ 15 หน่วยการใช้ขึ้นไป -ยาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่น้ำหนักสุทธิ 1.5 กรัม ขึ้นไป (3) ยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 นอกจากนอกจาก (1), (2) มีปริมาณจำนวนเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 3 กรัมขึ้นไป

ผลของการเปรียบเทียบจะเห็นได้ว่าตามมาตรา 15 (เดิม) จะใช้การกำหนดหาปริมาณสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไปเป็นเกณฑ์ในการสันนิษฐานเด็ดขาดว่าเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งผู้กระทำผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ทั้งนี้ เพราะยาเสพติดให้โทษเป็นภัยร้ายแรงต่อสุขภาพและชีวิตของมนุษยชาติ แต่อย่างไรก็ตาม ภายหลังต่อมาได้มียาเสพติดให้โทษประเภท 1 ชนิดใหม่ ๆ เข้าสู่ท้องตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เสพจำนวนมาก เช่น ยาบ้า ยาไอซ์ ยาอี ยาเค หรือแอล เอส ดี เป็นต้น การกำหนดหาปริมาณสารบริสุทธิ์เพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอต่อการกำหนดความผิดตามข้อสันนิษฐานอีกต่อไป ฝ่ายนิติบัญญัติจึงได้มีการแก้ไขมาตรา 15 (เดิม) ซึ่งตามมาตรา 15 (ที่แก้ไขใหม่) ได้มีการแยกยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ออกเป็นกลุ่ม ๆ จำนวน 3 กลุ่ม เพิ่มวิธีการคำนวณสารเสพติดออกเป็น 3 วิธีการและลดปริมาณสารบริสุทธิ์ที่ต้องด้วยข้อสันนิษฐานลงเพื่อปราบปรามพ่อค้ายาเสพติดรายย่อย¹⁰⁴ ทั้งนี้เป็นเรื่องนโยบายของรัฐในการที่จะแสวงหามาตรการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมาเพื่อปราบปรามยาเสพติดให้โทษโดยลงโทษผู้กระทำผิดอย่างจริงจัง รายละเอียดแสดงให้เห็นได้ดังนี้

ตารางที่ 2.5 ปริมาณขั้นต่ำของยาเสพติดที่กฎหมายสันนิษฐานเด็ดขาดว่ากระทำไปเพื่อจำหน่าย

ชื่อยาเสพติดให้โทษ	มีปริมาณจำนวนเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่	หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนหน่วยการใช้	หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่
1. เด็กซ์โตรไลเซอร์ไซด์ หรือ แอล เอส ดี	0.75 มก.ขึ้นไป	15 หน่วยการใช้ขึ้นไป	300 มก.ขึ้นไป
2. แอมเฟตามีน หรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน	375 มก.ขึ้นไป	15 หน่วยการใช้ขึ้นไป	1.5 กรัมขึ้นไป
3. ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 นอกจาก (1) และ (2)	3 กรัมขึ้นไป	-	-

โดยปัจจุบันยาเสพติดประเภทที่ 1 มีจำนวนทั้งสิ้น 39 ชนิด ซึ่งได้กำหนดในประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 135 (พ.ศ. 2539) เรื่อง ระบุชื่อและประเภทยาเสพติดให้โทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 รายละเอียดดังนี้

¹⁰⁴ ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธ์ และคณะ. เล่มเดิม. หน้า 21.

ตารางที่ 2.6 ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามบัญชีท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 135

1. Acetorphine	2. Acetyl-alpha-methylfentanyl
3. Alpha-methylfentanyl	4. Alpha-methylthiofentanyl
5. Amphetamine	6. Beta-hydroxy-3- methylfentanyl
7. Beta-hydroxyfentanyl	8. Desomorphine
9. Dexamphetamine	10. 2,5-dimethoxy-4-ethylamphetamine, DOET
11. Dimethoxyamphetamine, DMA	12. Dimethoxybromoamphetamine, DOB
13. Etorphine	14. Heroin
15. Ketobemidone	16. Levamphetamine
17. Levomethamphetamine	18. (+)-Lysergide หรือ LSD หรือ -25 LSD
19. Mecloqualone	20. Methamphetamine
21. Methaqualone	22. 5-Methoxy-3,4-Methylene-dioxyamphetamine, MMDA
23. Methylenedioxyamphetamine, MDA	24. 3,4-methylenedioxymethamphetamine, MDMA
25. 3-methylfentanyl	26. methylthiofentanyl
27. MPPP	28. Para-fluorofentanyl
29. Paramethoxyamphetamine, PMA	30. PEPAP
31. Thiofentanyl	32. Trimethoxyamphetamine, TMA
33. N-ethyl MDA หรือ MDE	34. N-hydroxy MDA หรือ N-OH MDA
35. STP หรือ DOM	36. 2CB
37. 2CD	38. Dihydroetorphine
39. 4-MTA	

หากพิจารณาเฉพาะพระราชบัญญัติยาเสพติดโทษ พ.ศ. 2522 ฉบับแก้ไขล่าสุด จะแสดง
ข้อหาและอัตราโทษของการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษประเภท 1¹⁰⁵ ได้ดังนี้

ตารางที่ 2.7 ข้อหาและอัตราโทษของการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษประเภท 1

ข้อหา	อัตราโทษ (ยาเสพติดให้โทษประเภท 1)
ผลิต/ นำเข้า/ ส่งออก (ม. 15, 65)	<p>ผลิต นำเข้า ส่งออก ต้องระวางโทษตลอดชีวิต และปรับ 1,000,000-5,000,000 บาท</p> <p>ผลิต นำเข้า ส่งออก เพื่อจำหน่าย ต้องระวางโทษประหารชีวิต</p> <p>ให้ถือว่าผลิต นำเข้า ส่งออก เพื่อจำหน่าย หากมีปริมาณยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ดังต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - แอลเอสดี = สารบริสุทธิ์ 0.75 มิลลิกรัมขึ้นไป หรือ 15 หน่วยการใช้ขึ้นไป หรือ น้ำหนักสุทธิ 300 มิลลิกรัมขึ้นไป (หน่วยการใช้ = เม็ด, ซอง, ขวด หรือหน่วยอย่างอื่นที่สร้างขึ้นโดยปกติสำหรับการใช้เสพ 1 ครั้ง) - แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์ฯ = สารบริสุทธิ์ 375 มิลลิกรัมขึ้นไป หรือ 15 หน่วยการใช้ขึ้นไป หรือ น้ำหนักสุทธิ 1.5 กรัมขึ้นไป - ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 อื่นๆ = สารบริสุทธิ์ 3 กรัมขึ้นไป <p>ผลิตโดยการแบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุ ต้องระวางโทษจำคุก 4- 15 ปี หรือปรับ 80,000-300,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>ผลิตโดยการแบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุ เพื่อจำหน่าย ต้องระวางโทษจำคุก 4 ปี-ตลอดชีวิต และปรับ 400,000-5,000,000 บาท</p>
จำหน่าย/ ครอบครอง เพื่อจำหน่าย (ม.15, 66)	<p>จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย มีปริมาณสารบริสุทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ต้องระวางโทษจำคุก 4-15 ปี หรือปรับ 80,000-300,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย มีปริมาณสารบริสุทธิ์เกินกว่าเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด แต่ไม่เกิน 20 กรัม ต้องระวางโทษจำคุก 4 ปี-ตลอดชีวิต และปรับ 400,000-5,000,000 บาท ดังต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - แอลเอสดี 0.75 มิลลิกรัมขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 กรัม หรือ

¹⁰⁵ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ศูนย์ศึกษาและวิจัยกฎหมาย. เล่มเดิม. หน้า 32.

ตารางที่ 2.7 (ต่อ)

ข้อหา	อัตราโทษ (ยาเสพติดให้โทษประเภท 1)
	- แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์ 375 มิลลิกรัมขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 กรัม หรือ - ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 อื่นๆ 3 กรัมขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 กรัม จำคุก ครอบครองเพื่อจำหน่าย มีปริมาณสารบริสุทธิ์เกิน 20 กรัม ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต และปรับ 1,000,000-5,000,000 บาท หรือประหารชีวิต
ครอบครอง (ม. 15, 67)	ครอบครอง ต้องระวางโทษจำคุก 1-10 ปี หรือปรับ 20,000- 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
เสพ (ม. 57,91)	เสพ ต้องระวางโทษจำคุก 6 เดือน-3 ปี หรือปรับ 10,000-60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เมื่อคำนวณสารเสพติดตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว หากผลการตรวจสอบพบว่า ครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามปริมาณที่กฎหมายกำหนด ผู้กระทำผิดจะถูกสันนิษฐาน เด็ดขาดว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายต้องได้รับโทษหนักขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำผิดให้เจ็บทรมาน และตัดวงจรยาเสพติดให้จงได้ ปัญหาที่ตามมาก็คือว่าเกณฑ์ที่ใช้แบ่งแยกความรับผิดชอบระหว่างผู้ค้าและผู้เสพนั้นถูกต้องเหมาะสมต่อการนำมาปรับใช้เพื่อแก้ปัญหาในสังคมไทยมากน้อยเพียงใด เพราะหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้เป็นตัวบ่งชี้ความเป็นอาชญากร และผู้ป่วนที่ต้องได้รับการบำบัดรักษาฟื้นฟูซึ่งมีสิทธิที่จะกลับสู่สังคมอย่างเช่นคนปกติทั่วไป โดยผู้เขียนจะได้ทำการวิเคราะห์ต่อไปในบทที่ 4

บทที่ 3

บทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติดในต่างประเทศ

ในบทนี้จะนำเสนอเกี่ยวกับนโยบายยาเสพติดและบทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติดในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน และประเทศออสเตรเลีย รัฐเวสต์เทิร์นออสเตรเลีย ว่ามีเนื้อหาสาระสำคัญของกฎหมายอย่างไร มีจุดเด่น จุดด้อยและข้อแตกต่างหรือข้อเหมือนกันอย่างไร เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบกับบทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม ของประเทศไทยซึ่งจะได้นำเสนอในบทต่อไปด้วย ดังจะปรากฏสาระสำคัญตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ประเทศอังกฤษ

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงนโยบายยาเสพติดและบทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติดในประเทศอังกฤษ ดังต่อไปนี้

3.1.1 นโยบายด้านยาเสพติด

3.1.2 บทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติด

3.1.1 นโยบายด้านยาเสพติด¹

ข้อมูลจาก Encyclopedia of Drug Policy ได้ให้รายละเอียดว่า เมื่อปี ค.ศ. 2007 รายงานเรื่อง “การวิเคราะห์นโยบายยาเสพติดของประเทศอังกฤษ” โดยปีเตอร์ รอยเตอร์ (Peter Reuter) และ อเล็กซ์ สตีเวนส์ (Alex Stevens) ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการนโยบายยาเสพติดของสหราชอาณาจักร (UK Drug Policy Commission) ซึ่งเป็นองค์กรอิสระ ได้รายงานสรุปว่าประเทศอังกฤษมีระดับของการติดยาเสพติดสูงสุดในยุโรปตะวันตก รอยเตอร์ และสตีเวนส์ยังรายงานด้วยว่าชาวอังกฤษใช้ยาเสพติดเพื่อความสนุกสนานมากที่สุดในยุโรปตะวันตก และเป็นประเทศที่มีอัตราการเสียชีวิตเนื่องจากยาเสพติดสูงที่สุดเป็นอันดับสองของประเทศในกลุ่มยุโรปตะวันตก

¹ สกัลลีย์ เลิศพานิชพันธุ์ และคณะ. เล่มเดิม. หน้า 131-133.

กัญชาซึ่งเสพโดยประชากรร้อยละ 7.4 ของประเทศ เป็นยาเสพติดผิดกฎหมายที่ใช้กันอย่างแพร่หลายที่สุด และได้กลายเป็น “สิ่งปกติ” สำหรับกลุ่มวัยรุ่น อย่างน้อยที่สุดตามรายงานของโฮวาร์ด พาร์คเกอร์ (Howard Parker) และคณะ โคเคน (เสพโดยประชากรร้อยละ 2.3 ของประเทศ) ยาอี (ร้อยละ 1.5) สารกลุ่มฝิ่นเช่นเฮโรอีน (ร้อยละ 1.3) และสารกระตุ้นชนิดแอมเฟตามีน (ร้อยละ 1.0) ก็เป็นยาเสพติดผิดกฎหมายที่เป็นที่นิยมเช่นกัน

ผลสรุปอย่างเป็นทางการของรายงานฉบับนี้ได้สร้างความประหลาดใจเป็นอย่างมาก เพราะรัฐบาลอังกฤษได้ใช้ความพยายามอย่างไม่ลดละในการควบคุมการใช้จ่ายในทางที่ผิดและการจำหน่ายมาตลอดทั้งศตวรรษที่ 20 และ 21 ในขณะที่ก่อนปี ค.ศ. 1970 ได้มีนโยบายยาเสพติดอยู่บ้างแล้ว แต่รัฐบาลก็ได้เพิ่มมาตรการในการควบคุมการใช้จ่ายที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ด้วยการตรากฎหมายว่าด้วยการใช้จ่ายในทางที่ผิดปี ค.ศ. 1971 (Misuse of Drugs Act 1971) หรือที่เรียกกันโดยย่อว่า เอ็มดีเอ (MDA)

พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้จ่ายในทางที่ผิด (Misuse of Drugs Act – MDA) เป็นกฎหมายหลักเกี่ยวกับยาผิดกฎหมาย (ซึ่งเทียบเท่ากับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษของไทย) กฎหมายนี้และกฎข้อบังคับของกฎหมาย (Misuse of Drugs Regulations 1985) ควบคุมการใช้จ่ายตามบัญชีรายชื่อ (ซึ่งรวมถึงทั้งยาที่มีคุณสมบัติเป็นยารักษาโรคและยาที่ไม่มีคุณสมบัติเป็นยารักษาโรค) ในข้อบังคับนั้นได้มีการแจกแจงพฤติกรรมซึ่งถูกต้องตามกฎหมายในการนำเข้า ผลิต จัดส่ง ครอบครองไว้เพื่อการจัดส่งและครอบครองยาควบคุม

ภายใต้ หมวด 2 (schedule 2) ของพระราชบัญญัตินี้ ยาที่ถูกจำแนกตามหลักการ A, B หรือ C เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงระดับอันตรายที่เกิดกับบุคคลหรือสังคมเมื่อใช้ผิด แต่แต่ละประเภทมีโทษสูงสุดต่างกันที่นำมาใช้กับการกระทำที่ต้องห้ามอันเนื่องจากยา

1. ประเภท A (บัญชี ก) ประเภทนี้สำรองไว้สำหรับยาอันตรายมากกว่าซึ่งถูกลงโทษหนักกว่า ประเภทนี้ประกอบด้วย ประเภทอื่น ๆ แล้ว ก็มี เฮโรอีน มอร์ฟิน สารเสพติด คล้ายมอร์ฟินช่วยระงับปวดได้ โคเคน ฝิ่นและ สารก่อประสาทหลอน เช่น ยาอี และ LSD นอกจากนี้ก็ยังรวมถึง กัญชาซึ่งมีลักษณะเป็นของเหลว (น้ำมันกัญชา) แคนนาบินอยด์ และ cannabinol derivatives และ ยาประเภท B ที่ทำเพื่อฉีด

2. ประเภท B (บัญชี ข) ประเภทนี้ประกอบด้วย กัญชา ยางกัญชา, สารเข้าฝิ่นที่มีฤทธิ์น้อย (codeine) สารสังเคราะห์ที่มีฤทธิ์กระตุ้นแรง (oral amphetamines) และ sedatives (barbiturates).

3. ประเภท C (บัญชี ค) ประเภทนี้สำรองไว้สำหรับยาอันตรายน้อยที่สุด ได้แก่ tranquilizers สารสังเคราะห์ที่มีฤทธิ์กระตุ้นน้อยบางชนิด และ mild opioid analgesics.

เหตุผลอย่างเป็นทางการของการออกและพัฒนากฎหมายเอ็มดีเอมีอยู่ด้วยกันสองประการ คือ ประการแรก เพื่อให้ประเทศอังกฤษสามารถปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญา ระหว่างประเทศหลายสนธิสัญญาที่ได้ให้สัตยาบันไว้ เช่น อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดปี ค.ศ. 1961 (Single Convention on Narcotic Drugs, 1961) และอนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทปี ค.ศ. 1971 (UN Convention on Psychotropic Substances, 1971) ประการที่สอง เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามของรัฐบาลที่จะพัฒนายุทธศาสตร์ยาเสพติดระดับชาติที่ครอบคลุมอย่าง กว้างขวาง เพื่อแก้ไขปัญหาการเสพยาและการติดยาเสพติดที่แพร่หลายมากขึ้นและฝังรากลึกอยู่ใน สังคมอังกฤษ

โดยแท้จริงแล้วเอ็มดีเอถือเป็นรากฐานในการพัฒนานโยบายยาเสพติดของประเทศ อังกฤษในตอนปลายศตวรรษที่ 20 และต้นศตวรรษที่ 21 กฎหมายนี้ได้กำหนดระบบการจำแนกยา บัญชีหลักสามประเภท จากบัญชี ก ถึงบัญชี ค ยาเสพติดบัญชี ก ได้รับการกำหนดให้เป็นยาเสพติด ชนิดที่ร้ายแรงที่สุดต่อสังคมและสุขภาพของมนุษย์

ดังนั้นการครอบครองหรือจำหน่ายยาเสพติดผิดกฎหมายในบัญชี ก จะได้รับการ ลงโทษหนักกว่าการครอบครองหรือการจำหน่ายยาเสพติดผิดกฎหมายในบัญชี ค ซึ่งได้รับการ พิจารณาว่ามีอันตรายต่อสุขภาพและสังคมน้อยที่สุด จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ระบบการแบ่งแยก ประเภทของกฎหมายเอ็มดีเอ ก็ยังคงใช้อยู่เพื่อควบคุมหรือลงโทษการใช้สารในทางที่ผิดและการ จำหน่ายสารเสพติดที่ผิดกฎหมาย

รายงานของรอยเตอร์และสตีเวนส์มีความสำคัญ เนื่องจากรายงานดังกล่าวได้ชี้ให้เห็น ว่าจนกระทั่งปี ค.ศ. 2007 ยุทธศาสตร์ยาเสพติดซึ่งดำเนินการ โดยรัฐบาลอังกฤษมีประสิทธิผลน้อย มากในการลดการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิดและการจำหน่ายที่ผิดกฎหมาย เพื่อตอบสนองต่อความ วิตกกังวลและเสียงวิพากษ์วิจารณ์ ในปี ค.ศ. 2008 รัฐบาลอังกฤษจึงได้พัฒนาแผนยุทธศาสตร์ยา เสพติดปี ค.ศ. 2008-2018 (2008-18 Drug Strategy Plan) แผนของปี ค.ศ. 2008 เป็นการแก้ไขและ ปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ 10 ปีของปี ค.ศ. 1998 (1998 Ten Year Drug Strategy Plan) เป้าหมายของ แผนปี ค.ศ. 1998 มีอยู่ด้วยกันสามประการคือ เพื่อลดปริมาณการใช้ยาบัญชี ก ในพลเมืองอังกฤษที่ มีอายุต่ำกว่า 25 ปีลง เพื่อชี้ให้เห็นถึงอันตรายต่อสุขภาพอันเนื่องมาจากผลของยาเสพติด และเพื่อลด ปริมาณการกระทำความผิดอันเนื่องมาจากยาเสพติด ที่เรียกกันว่า ความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติด (trigger offenses) ความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดนี้ได้รับคำจำกัดความว่าเป็นอาชญากรรมที่ส่งเสริม หรือเกี่ยวข้องกับการติดยา เช่น ขโมย ปล้น โจรกรรม โจรกรรมโดยใช้กำลัง การขโมยรถโดยใช้ กำลัง การค้าของโจร การฉ้อโกง หรือการมียาควบคุมในความครอบครอง

แผนของปี ค.ศ. 2008 มีความหลากหลายพอ ๆ กับแผนของปี ค.ศ. 1998 ก่อนหน้านั้น แต่มุ่งเน้นไปที่การรักษาและบำบัดผู้เสียหายมากกว่า โดยเฉพาะผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในบัญชี ก ผู้กระทำความผิดที่ผลการตรวจยาเสพติดออกมาเป็นบวกจาก เฮโรอีน แคร็ก และ โคเคนจะต้องผ่านการประเมินการใช้ยาภาคบังคับ การประเมินนี้ได้รับการออกแบบเพื่อช่วยในการพิจารณาถึงขอบเขตของปัญหาในการใช้ยาเสพติดของผู้กระทำความผิด และช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านยาเสพติดสามารถให้การบำบัดรักษาที่ได้ประสิทธิผลสูงสุด หรือส่งตัวไปยังบริการชุมชนที่มีอยู่เพื่อรับการบำบัด

3.1.2 บทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติด

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าประเทศอังกฤษใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และยึดถือ “หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน” รูปแบบการค้นหาความจริงใช้การต่อสู้คดีกันของคู่ความ ต่อหน้าคนกลางเป็นพื้นฐานในการค้นหาความจริง โดยค้นหาความจริงจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำมาสู่กระบวนการพิจารณา โดยมีคณะลูกขุนทำหน้าที่วินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง และศาลทำหน้าที่วินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายตลอดจนเป็นผู้คอยควบคุมการดำเนินคดีให้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายได้เปรียบกันในการต่อสู้คดี

แต่อย่างไรก็ดี การค้นหาความจริงจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำมาสู่กระบวนการพิจารณาในการกระทำความผิดบางประเภทก็ไม่สามารถที่จะค้นหาความจริงแท้ของเรื่องได้ เพราะการพิสูจน์ความผิดของจำเลยให้คณะลูกขุนเชื่อโดยปราศจากความสงสัย (beyond reasonable doubt) ไม่อาจจะกระทำได้ง่ายเช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ พยานหลักฐานส่วนใหญ่จะอยู่ในความรู้เห็นของจำเลยโดยเฉพาะ ทำให้จำเลยเป็นผู้ได้เปรียบในการต่อสู้คดี จนบางครั้งจำเลยหลุดพ้นจากการถูกลงโทษไปทั้งที่เป็นผู้กระทำความผิด ฝ่ายนิติบัญญัติจึงจำเป็นต้องสร้างกลไกขึ้นมาเพื่อช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพหรือสร้างความเท่าเทียมกันในการค้นหาความจริงขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาซึ่งสังคมกำลังประสบอยู่และทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งกลไกดังกล่าวได้แก่ ข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย โดยใช้ในการสันนิษฐานข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งอยู่ในความรู้เห็นของจำเลยโดยเฉพาะ โดยให้ภาระในการนำเสนอพยานหลักฐานมาเพื่อพิสูจน์ว่ามีข้อเท็จจริงตามที่กฎหมายได้สันนิษฐานไว้ติดอยู่กับจำเลย หลังจากที่โจทก์พิสูจน์ได้แล้วว่ามีข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐานเกิดขึ้นแล้ว

ผลที่ตามมาก็คือ ในกรณีที่รัฐสภากำหนด “ภาระการพิสูจน์” ให้ตกแก่จำเลย จำเลยก็ต้องรับภาระทั้งสองประการ โดยจำเลยมีหน้าที่ต้องนำเสนอพยานหลักฐานเพื่อให้เข้าข้อยกเว้นของกฎหมาย และชักจูงให้ศาลเชื่อว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดตามที่โจทก์กล่าวหาจึงจะพ้นผิดอันเป็นการขัดต่อหลักความเป็นธรรมอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันเป็นหลักสากลรวมถึงใน

ประเทศอังกฤษเองว่าจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (presumption of innocence) การที่ศาลอังกฤษวางหลักเช่นนี้จึงเท่ากับเป็นการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด และก่อให้เกิดภาระแก่จำเลยที่จะต้องนำสืบพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองให้พ้นจากข้อกล่าวหาของโจทก์ ซึ่งก่อให้เกิดประเด็นปัญหาตามมาว่าการที่รัฐสภาได้กำหนดข้อสันนิษฐานเอาไว้ในบทบัญญัติของกฎหมายนั้น เป็นการขัดต่อหลัก presumption of innocence หรือไม่²

ในประเทศอังกฤษจะไม่ประสบกับปัญหาว่า การนำเอาข้อสันนิษฐานตามกฎหมายเข้ามาบัญญัติไว้ในกฎหมายสารบัญญัติต่าง ๆ นั้นเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญซึ่งมีการรับรองหลักเรื่อง presumption of innocence หรือไม่ เพราะว่าอังกฤษถือหลักที่เรียกว่า Sovereignty of Parliament กล่าวคือ ถือว่ารัฐสภาเป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดของประเทศ บทกฎหมายที่ตราออกมาจากรัฐสภาของอังกฤษมีความศักดิ์สิทธิ์และมีอำนาจบังคับได้ แม้จะไปขัดหรือแย้งกับกฎหมายใดก็ตาม ถือว่ากฎหมายฉบับเก่าถูกยกเลิกไปโดยปริยาย³

กฎหมายรัฐธรรมนูญของอังกฤษมีฐานะเช่นเดียวกับกฎหมายอื่น มิได้มีฐานะเป็นกฎหมายสูงสุด ซึ่งกฎหมายอื่นจะขัดหรือแย้งไม่ได้ ดังนั้นรัฐสภาจึงสามารถบัญญัติกฎหมายให้เป็นการขัดต่อหลักความยุติธรรมตามปกติได้ และเมื่อบัญญัติออกมาแล้วก็ถือว่าเป็นการยกเลิกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ เสียแล้ว ดังนั้น การที่รัฐสภากำหนดข้อสันนิษฐานตามกฎหมายเอาไว้จึงสามารถกระทำได้⁴

ในส่วนของคดียาเสพติดในประเทศอังกฤษนั้น รัฐบาลได้มีการตรากฎหมายว่าด้วยการใช้ยาในทางที่ผิดปี ค.ศ. 1971 (Misuse of Drugs Act 1971) หรือที่เรียกกันโดยย่อว่า เอ็มดีเอ (MDA) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาคาเสพติดและการติดยาเสพติดที่แพร่หลายมากขึ้นและฝังรากลึกอยู่ในสังคมอังกฤษ

กฎหมายนี้ (ซึ่งเทียบเท่ากับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษของไทย) ได้กำหนดระบบการจำแนกยาบ้าหลักสามประเภท จากประเภท A ถึงประเภท C ยาเสพติดประเภท A ได้รับการกำหนดให้เป็นยาเสพติดชนิดที่ร้ายแรงที่สุดต่อสังคมและสุขภาพของมนุษย์ ดังนั้นการครอบครองหรือจำหน่ายยาเสพติดผิดกฎหมายในประเภท A จะได้รับการลงโทษหนักกว่าการครอบครองหรือการจำหน่ายยาเสพติดผิดกฎหมายในประเภท C ซึ่งได้รับการพิจารณาว่ามีอันตรายต่อสุขภาพและ

² สมบัติ ดาวแจ้ง. เล่มเดิม. หน้า 55.

³ แหล่งเดิม.

⁴ แหล่งเดิม.

สังคมน้อยที่สุด จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ระบบการแบ่งแยกประเภทยาของกฎหมายเอ็มดีเอ ก็ยังคงใช้ อยู่เพื่อควบคุมหรือลงโทษการใช้สารในทางที่ผิดและการจำหน่ายสารเสพติดที่ผิดกฎหมาย

ในวันที่ 7 เมษายน 2005 ได้มีการออก Drugs Act 2005 ซึ่งใน Section 2 มีการแก้ไข เพิ่มเติมบทสันนิษฐานตามกฎหมายในส่วนของการพิสูจน์ถึงเจตนาในการจำหน่ายยาเสพติด (Proof of intention to supply a controlled drug) ใน Misuse of Drugs Act 1971 มาตรา 5 (4A)

มาตรา 5 (4A) ถ้าพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมียาเสพติดไว้ในครอบครองในปริมาณไม่น้อยกว่า ปริมาณที่กฎหมายกำหนดไว้ ศาลหรือคณะลูกขุนจะต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า จำเลยมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย⁵

แต่อย่างไรก็ตามมาตรา 5(4B) บัญญัติว่า บทสันนิษฐานตาม (4A) ข้างต้นมิให้บังคับใช้ หากมีพยานหลักฐานอื่นใดที่สามารถบอกได้ว่ามิได้เป็นผู้มียาเสพติดอยู่ในความครอบครองเพื่อจำหน่าย⁶

จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ในประเทศอังกฤษมีการบัญญัติบทสันนิษฐานในส่วนเจตนาพิเศษ “มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย” ในลักษณะเดียวกับประเทศไทย เช่นกัน ซึ่งจะต้องได้รับโทษสูงขึ้นกว่าการมียาเสพติดไว้ในครอบครอง โดยเหตุผลของการแก้ไขเพิ่มเติม Misuse of Drugs Act 1971 Section 5 (4A) มีดังนี้

เพื่อต้องการควบคุมการครอบครองยาเสพติดที่มีไว้เพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้อื่น โดยสร้างบทสันนิษฐานเจตนาพิเศษ “ครอบครองเพื่อจำหน่าย” หากพบว่าจำเลยครอบครองยาเสพติดไม่น้อยกว่าปริมาณตามที่กฎหมายกำหนด ศาลหรือคณะลูกขุนจะต้องสันนิษฐานว่าจำเลยมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย แต่บทสันนิษฐานจะไม่นำไปใช้ หากพบหลักฐานอื่นใด เช่น พยานบุคคลที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมิได้มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายยาเสพติดเหล่านั้น หากเป็นเช่นนั้น โจทก์ยังคงมีหน้าที่หาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้ปราศจากข้อสงสัยตามสมควร ว่าจำเลยเป็นผู้ครอบครองซึ่งมีไว้เพื่อจำหน่ายยาเสพติดจริง โดยปริมาณของยาเสพติดที่จะถูกนำมาเป็นตัวกำหนดบทสันนิษฐานจะถูกกำหนดในข้อบังคับโดยรัฐมนตรี ปริมาณยาเสพติดจะคำนึงถึงความรุนแรงของ

⁵ Section 5 (4A) in any proceeding for an offence under subsection (3) above, if it is proved that the accused had an amount of controlled drug in his possession which is not less than the prescribed amount, the court or jury must assume that he had the drug in his possession with the intent to supply it as mentioned in subsection (3).

⁶ Section 5 (4B) Subsection (4A) above does not apply if evidence is adduced which is sufficient to raise an issue that the accused may not have had the drug in his possession with that intent.

ชนิดและปริมาณที่มีไว้ในครอบครองเป็นสำคัญ⁷ (It is an offence under section 5 of the Misuse of Drugs Act 1971 to possess a controlled drug with intent to supply it to another. This section in subsection (2), amends section 5 of the 1971 Act to create a presumption of intent to supply where the defendant is found to be in possession of a particular amount of controlled drugs. Where the presumption applies a court or jury must assume that the defendant intended to supply the drugs. The presumption does not apply if evidence is adduced, by any person, that raises an issue that the defendant may not in fact have intended to supply those drugs. Where such evidence is raised it will be for the prosecution to prove beyond reasonable doubt that the defendant intended to supply the drugs in his possession. The particular amount of drugs that will give rise to the presumption will be prescribed by the Secretary of State in regulations. The levels will reflect and be proportionate to the seriousness of the offence of supply of controlled drug.)

ใน Misuse of Drugs Act 1971 เมื่อโจทก์นำสืบพยานหลักฐานต่าง ๆ เข้าเงื่อนไขในการสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้มียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามมาตรา 5(4A) แล้ว ทำให้จำเลยมีภาระที่จะต้องพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานนั้นว่าตนไม่มีเจตนาครอบครองเพื่อจำหน่ายตามมาตรา 5(4B) เพื่อปฏิเสธความรับผิด นอกนั้นในมาตรา 28⁸ ยังเปิดโอกาสให้จำเลยพิสูจน์ถึงความไม่รู้ถึงที่มาของสิ่งที่ตนครอบครองอยู่ (Proof of lack of knowledge) ว่าเป็นยาเสพติด กล่าวคือ พิสูจน์ว่ากรณีของจำเลยไม่เข้าข้อสันนิษฐานนั่นเอง

ดังนั้น สรุปได้ว่าในประเทศไทยมีการบัญญัติบทสันนิษฐานความผิดของจำเลยว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายในกฎหมาย Misuse of Drugs Act 1971 มาตรา 5 (4A) ทำนองเดียวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม ของประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตาม ศาลก็ยังฟังเป็นข้อยุติตามข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานไม่ได้ เพียงแต่จะมีผลเป็นการผลักภาระการพิสูจน์ให้แก่จำเลยเท่านั้น โดยกฎหมายยังเปิดโอกาสให้จำเลยนำสืบพยานโต้แย้งหรือหักล้างได้ว่ามิได้เป็นไปตามที่กฎหมายสันนิษฐานไว้ได้ตามมาตรา 5 (4B) จึงเป็นเพียงบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาดเท่านั้น แตกต่างกับกฎหมายของประเทศไทยที่เป็นบทสันนิษฐานชนิดเด็ดขาด ศาลต้องรับฟังข้อเท็จจริงเป็นข้อยุติตามนั้น โดยไม่เปิดโอกาสให้จำเลยนำสืบพยานโต้แย้งหรือหักล้างได้เลย

⁷ Drugs Act 2005 Explanatory Notes.

⁸ Misuse of Drugs Act 1971 Section 28.

3.2 ประเทศมาเลเซีย

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงนโยบายยาเสพติดและบทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติดในประเทศมาเลเซีย ดังต่อไปนี้

3.2.1 นโยบายด้านยาเสพติด

3.2.2 บทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติด

3.2.1 นโยบายด้านยาเสพติด⁹

หน่วยงานหลักของประเทศมาเลเซียที่เป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด คือ National Drugs Council และมาเลเซียยังได้จัดกิจกรรมเพื่อการป้องกันปัญหาเสพติดขึ้นมากมาย อาทิ กิจกรรมป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน กิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การประชาสัมพันธ์และสารสนเทศ และการบำบัดฟื้นฟู โดยมีวิธีการบำบัดและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดหลายรูปแบบ ได้แก่ 1) One-Stop Center Concept การจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูในชุมชนต่างๆ 2) Multi-Disciplinary Approach การจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูโดยมุ่งหวังการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และ 3) Military-Style Training การจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูโดยมุ่งปลูกจิตสำนึกด้านระเบียบวินัยเป็นสำคัญ

สำหรับมาตรการด้านกฎหมาย มาเลเซียได้ออกมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญ จำนวน 5 ฉบับ คือ 1) พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ ค.ศ.1952 (Dangerous Drugs Act 1952) 2) พ.ร.บ.ผู้ติดยาเสพติด (การบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพ) ค.ศ.1983 (Drug Dependents (Treatment and Rehabilitation) Act 1983) 3) พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ (มาตรการป้องกันพิเศษ) ค.ศ.1985 (Dangerous Drug (Special Preventive Measures) Act 1985) 4) พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ (การริบทรัพย์สิน) ค.ศ.1988 (Dangerous Drugs (Forfeiture of Property) Act 1988) และ พ.ร.บ.ยาพิษ ค.ศ. 1952 (Poisons Act 1952)¹⁰ และได้เข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาของสหประชาชาติด้านยาเสพติด จำนวน 3 ฉบับ คือ 1) อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ.1961 และพิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ.1972 2) อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ.1971 และ 3) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วย การต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ส่วนในระดับภูมิภาค มาเลเซียได้เป็นภาคีใน Asean Declaration of Principles on Drug Abuse Control ในปี ค.ศ.1976 และในระดับทวีปก็ได้ร่วมมือใน

⁹ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เครือข่ายพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารเสพติดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2553). การศึกษาและวิจัยนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติด (งานวิจัย). หน้า 17.

¹⁰ สำนักงาน ป.ป.ส. กองนิติการ. (2546). โครงการศึกษาวิเคราะห์กฎหมายยาเสพติดอาเซียน (ASEAN) ระยะที่ 1 : มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดของประเทศกัมพูชา ลาว พม่า และมาเลเซีย. หน้า 170.

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกับประเทศอังกฤษ ฮองกง สหรัฐอเมริกา เวเนซุเอลา และ รัสเซีย¹¹

มาเลเซียไม่ใช่ประเทศที่มีการผลิต หรือเป็นทางผ่านยาเสพติดที่สำคัญ ดังนั้นจึงจัดอยู่ในสถานะของประเทศผู้บริโภคริ โศก สถานการณ์ยาเสพติดอยู่ในภาวะที่เกือบจะควบคุมได้ แต่อย่างไรก็ตาม มาเลเซียยังมีปัญหาการเป็นทางผ่านของเฮโรอีน ไอซ์ จากพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ นอกจากนี้ กลุ่มนักค้าบางกลุ่มเข้าไปใช้มาเลเซียเป็นฐานในการผลิตไอซ์ และเอ็กซ์ตาซี รวมทั้งกลุ่มนักค้าชาวแอฟริกันและอิหร่านใช้เป็นฐานในการลักลอบนำไอซ์และโคเคนเข้ามาจำหน่ายในภูมิภาคอาเซียน¹²

ปัญหายาเสพติดภายในประเทศอยู่ในระดับปานกลาง ยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดมากคือ กัญชา ไอซ์ เอ็กซ์ตาซี และวัตถุออกฤทธิ์ แต่มีแนวโน้มลดลงในปี พ.ศ. 2554 มีผู้ถูกจับกุมคดียาเสพติด 160,879 คน ส่วนใหญ่เป็นคดีเฮโรอีน และไอซ์ ของกลาง ไอซ์ 1,235.6 ก.ก. ยาบ้า 364,909 เม็ด เฮโรอีน 755.5 ก.ก. กัญชา 1,054 ก.ก. กระท่อม 1,440.4 ก.ก. ยาแก้ไอ 1,573.8 ลิตร วัตถุออกฤทธิ์ 1,773,875 เม็ด เอ็กซ์ตาซี 98,751 เม็ด คีตามีน 202.5 ก.ก. ฯลฯ และมีผู้เข้ารับการรักษาทั้งสิ้น 4,403 คน โดยร้อยละ 83 เข้ารับบำบัดการติดยาเสพติด รัฐบาลมาเลเซียประมาณการว่ามีผู้เสพยาเสพติดประมาณ 1,050,000 คน (900,000 – 1,200,000)¹³

3.2.2 บทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติด

พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1952 (Dangerous Drugs Act 1952) บัญญัติขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อการปราบปรามและลงโทษผู้กระทำความผิดยาเสพติด กฎหมายฉบับนี้ได้ควบคุมการใช้ยาเสพติดให้โทษ โดยกำหนดความผิดและโทษสำหรับยาเสพติดให้โทษประเภทต่าง ๆ คล้ายคลึงกับ พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ของประเทศไทย

โดย Dangerous Drugs Act 1952 ได้บัญญัติบทสันนิษฐานเกี่ยวกับการมียาเสพติดไว้ในกรอบครองเพื่อจำหน่ายไว้ด้วยดังนี้

¹¹ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เครือข่ายพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารเสพติดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. เล่มเดิม. หน้า 18.

¹² สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) และ ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด (ศพส.). *ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ปี 2558* หน้า 19.

¹³ แหล่งเดิม.

มาตรา 37 (da)¹⁴ บุคคลใดที่พบว่าครอบครองซึ่ง

-
- ¹⁴ Section 37 (da) any person who is found in possession of—
- (i) 15 grammes or more in weight of heroin;
  - (ii) 15 grammes or more in weight of morphine;
  - (iii) 15 grammes or more in weight of monoacetylmorphines;
  - (iiia) a total of 15 grammes or more in weight of heroin, morphine and monoacetylmorphines or a total of 15 grammes or more in weight of any two of the said dangerous drugs;
  - (iv) 1,000 grammes or more in weight of prepared opium;
  - (v) 1,000 grammes or more in weight of raw opium;
  - (va) a total of 1,000 grammes or more in weight of prepared opium and raw opium;
  - (vi) 200 grammes or more in weight of cannabis;
  - (vii) 200 grammes or more in weight of cannabis resin;
  - (viii) a total of 200 grammes or more in weight of cannabis and cannabis resin;
  - (ix) 40 grammes or more in weight of cocaine;
  - (x) 2,000 grammes or more in weight of coca leaves;
  - (xi) 50 grammes or more in weight of 2-Amino-1-(2, 5- dimethoxy-4-methyl) phenylpropane;
  - (xii) 50 grammes or more in weight of Amphetamine;
  - (xiii) 50 grammes or more in weight of 2, 5- Dimethoxyamphetamine (DMA);
  - (xiv) 50 grammes or more in weight of Dimethoxybromoamphetamine (DOB);
  - (xv) 50 grammes or more in weight of 2, 5-Dimethoxy- 4-ethylamphetamine (DOET);
  - (xvi) 50 grammes or more in weight of Methamphetamine;
  - (xvii) 50 grammes or more in weight of 5-Methoxy-3, 4-Methylenedioxyamphetamine (MMDA);
  - (xviii) 50 grammes or more in weight of Methylenedioxyamphetamine (MDA);
  - (xix) 50 grammes or more in weight of N-ethyl MDA;
  - (xx) 50 grammes or more in weight of N-hydroxy MDA;
  - (xxi) 50 grammes or more in weight of N-methyl-1 (3, 4-methylenedioxyphenyl)-2- butanamine;
  - (xxii) 50 grammes or more in weight of 3, 4- Methylenedioxymethamphetamine (MDMA);
  - (xxiii) 50 grammes or more in weight of Paramethoxyamphetamine (PMA);
  - (xxiv) 50 grammes or more in weight of 3, 4, 5- Trimethoxyamphetamine (3, 4, 5-TMA); or
  - (xxv) a total of 50 grammes or more in weight of any combination of the dangerous drugs listed in subparagraphs (xi) to (xxiv),
- otherwise than in accordance with the authority of this Act or any other written law, shall be presumed, until the contrary is proved, to be trafficking in the said drug;

เฮโรอินหรือมอร์ฟินหรือโมโนอะเซติลมอร์ฟิน หรือสิ่งใดที่ผสมทั้งสองอย่างตั้งแต่ 15 กรัมขึ้นไป

ฝิ่น (ทั้งฝิ่นดิบและฝิ่นสุก) ตั้งแต่ 1,000 กรัมขึ้นไป

กัญชาหรือยางกัญชาหรือทั้งสองอย่างผสมกันตั้งแต่ 200 กรัมขึ้นไป

โคเคอินตั้งแต่ 40 กรัมขึ้นไป

ไบโคคาตั้งแต่ 2,000 กรัมขึ้นไป

2-Amino-(2,-5 dimethoxy-4-methyl) phenylpropane ตั้งแต่ 50 กรัมขึ้นไป

แอมเฟตามีนตั้งแต่ 50 กรัมขึ้นไป

2,5 Dimethoxy-amphetamine (DMA) ตั้งแต่ 50 กรัมขึ้นไป

Dimethoxy-bromoamphetamine (DOB) ตั้งแต่ 50 กรัมขึ้นไป

2,5- Dimethoxy-4 ethylamphetamine (DOET) ตั้งแต่ 50 กรัมขึ้นไป

เมทแอมเฟตามีน (Methamphetamine) ตั้งแต่ 50 กรัมขึ้นไป

5-Methoxy-3,4-Methylenedioxyamphetamine (MMDA) ตั้งแต่ 50 กรัมขึ้นไป

Methylenedioxyamphetamine (MAD) ตั้งแต่ 50 กรัมขึ้นไป

N-ethyl MDA ตั้งแต่ 50 กรัมขึ้นไป

N-hydroxy MDA ตั้งแต่ 50 กรัมขึ้นไป

N-methyl-1-(3,4methylenedioxyphenyl)-2-butanamine

3,4-Methylenedioxymethamphetamine (MDMA) ตั้งแต่ 50 กรัมขึ้นไป

Paramethoxy-amphetamine (PMA) ตั้งแต่ 50 กรัมขึ้นไป

3,4,5-Trimethoxy-amphetamine(3,4,5-TMA) ตั้งแต่ 50 กรัมขึ้นไป

หากเป็นยาอื่นนอกจากที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายลายลักษณ์อักษรอื่นใด ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นการค้าซึ่งยาตามที่กล่าวข้างต้น จนกว่าพิสูจน์หักล้างได้

โดยผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษตามมาตรา 39 B¹⁵ ความว่า

¹⁵ สำนักงาน ป.ป.ส. กองนิติการ. เล่มเดิม. หน้า 171.

มาตรา 39 B¹⁶ ห้ามค้าซึ่งยาอันตราย ห้ามเสนอเพื่อการค้าซึ่งยาอันตราย ห้ามทำหรือเสนอเพื่อทำการเตรียม หรือสำหรับวัตถุประสงค์ซึ่งการค้ายาอันตราย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต

จากบทบัญญัติทั้ง 2 มาตราข้างต้น ยังผลให้จำเลยที่มีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษปริมาณขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนดใน Dangerous Drugs Act 1952 มาตรา 37 (da) จะถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อการค้า ซึ่งจะทำให้จำเลยต้องรับโทษหนักขึ้นถึงประหารชีวิต แต่อย่างไรก็ตาม ในตอนท้ายของมาตราดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้จำเลยพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานได้ บทบัญญัตินี้จึงเป็นเพียงบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาด

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าในประเทศมาเลเซียมีการบัญญัติบทสันนิษฐานความผิดของจำเลยว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายในกฎหมาย Dangerous Drugs Act 1952 มาตรา 37 (da) ทำนองเดียวกับ Misuse of Drugs Act 1971 มาตรา 5 (4A) ของประเทศอังกฤษและพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 ของประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตาม ศาลก็ยังฟังเป็นข้อยุติตามข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานไม่ได้ เพียงแต่จะมีผลเป็นการผลักภาระการพิสูจน์ให้แก่จำเลยเท่านั้น โดยกฎหมายยังเปิดโอกาสให้จำเลยนำสืบพยานโต้แย้งหรือหักล้างได้ว่ามิได้เป็นไปตามที่กฎหมายสันนิษฐานไว้ได้ตามตอนท้ายของมาตรา 37 (da) จึงเป็นเพียงบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาด เช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ ซึ่งแตกต่างกับกฎหมายของประเทศไทยที่เป็นบทสันนิษฐานชนิดเด็ดขาด ศาลต้องรับฟังข้อเท็จจริงเป็นข้อยุติตามนั้น โดยไม่เปิดโอกาสให้จำเลยนำสืบพยานโต้แย้งหรือหักล้างได้เลย

3.3 ประเทศสิงคโปร์

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงนโยบายยาเสพติดและบทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติดในประเทศสิงคโปร์ ดังต่อไปนี้

3.3.1 นโยบายด้านยาเสพติด

¹⁶ Section 39B. (1) No person shall, on his own behalf or on behalf of any other person, whether or not such other person is in Malaysia—

- (a) traffic in a dangerous drug;
- (b) offer to traffic in a dangerous drug; or
- (c) do or offer to do an act preparatory to or for the purpose of trafficking in a dangerous drug.

(2) Any person who contravenes any of the provisions of subsection (1) shall be guilty of an offence against this Act and shall be punished on conviction with death.

3.3.2 บทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติด

3.3.1 นโยบายด้านยาเสพติด¹⁷

รัฐบาลสิงคโปร์ได้มีความพยายามที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในประเทศอย่างต่อเนื่องในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สิงคโปร์เป็น “Drug Free Country” และมีหน่วยงานหลักของประเทศสิงคโปร์ที่รับผิดชอบเรื่องยาเสพติด คือ Central Narcotics Bureau : CNB โดยกำหนดยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งด้านการลดอุปสงค์และอุปทานยาเสพติด และสิงคโปร์ใช้มาตรการทางกฎหมาย The Misuse of Drugs Act 1973 เป็นกฎหมายหลักในการบังคับใช้เพื่อปราบปรามยาเสพติด โดยมีการปรับปรุงให้ทันสมัยตลอดเวลา โดยเฉพาะการเพิ่มบัญชีรายชื่อยาเสพติดชนิดใหม่ และยังได้ออกกฎหมายใหม่เพิ่มเติมคือ The Drug Trafficking Act 1993 ซึ่งภายหลังเปลี่ยนเป็น The Corruption, Drug Trafficking and other Serious Crimes Act 1999 โดยให้อำนาจการติดตามยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

การบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดเป็นหน้าที่ของหน่วยงาน Drug Rehabilitation Centres : DRCs ซึ่งมีหน้าที่ในการปลูกฝังระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ตลอดจนจริยธรรมต่าง ๆ หากผ่านการบำบัดแล้วจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของ DRC อีก 2 ปี โดยมีการตรวจสอบปีสภาวะเป็นประจำ หากพบว่ามีการใช้ยาเสพติดจะถูกส่งตัวเข้ารับการบำบัดอีกครั้งหนึ่ง สำหรับการศึกษาระดับป้องกัน CNB ได้จัดตั้ง The Preventive Education Unit : PEU ตั้งแต่ปี 1995 เพื่อสร้างจิตสำนึกให้แก่เด็กและเยาวชน นอกจากนี้ ประเทศสิงคโปร์ได้เข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาของสหประชาชาติ ด้านยาเสพติดจำนวน 3 ฉบับ คือ 1) อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ.1961 และพิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ.1972 2) อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ.1971 และ 3) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ซึ่งอนุสัญญาดังกล่าวทั้งหมดมุ่งเน้นไปที่การจำกัดการเติบโตของตลาดยาเสพติดด้วยมาตรการเน้นหนักในการลดอุปทานเป็นหลัก อีกด้วย

ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่อยู่ในสถานะผู้บริโภครายแรก ประสบกับปัญหายาเสพติดน้อยที่สุดในภูมิภาคอาเซียน เนื่องจากมีปัญหามาจากการค้าและการแพร่ระบาดน้อยมาก จนรัฐบาลกล่าวว่า เป็นประเทศที่ไม่มีปัญหายาเสพติด ไม่เป็นประเทศแหล่งผลิตและไม่มีเครือข่ายที่สำคัญเคลื่อนไหวในประเทศ ยาเสพติดที่แพร่ระบาดมาก ได้แก่ เฮโรอีน รองลงมาเป็น ไอซ์ โดยทั้ง 2 ตัวยามี

¹⁷ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เครือข่ายพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารเสพติดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. เล่มเดิม. หน้า 18-19.

แนวโน้มเพิ่มขึ้น ในปี พ.ศ. 2554 มีรายงานจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษาทั้งสิ้น 1,245 คน เป็นผู้ใช้เฮโรอีน 558 คน และไอซ์ 549 คน¹⁸

สำหรับการจับกุมคดียาเสพติดในประเทศสิงคโปร์มีสถิติจับกุมค่อนข้างน้อยเช่นกัน โดยในปี พ.ศ.2554 มีผู้ถูกจับกุมคดียาเสพติดเพียง 3,326 คน ของกลาง ไอซ์ 14.1 ก.ก. เฮโรอีน 72.7 ก.ก. และยาบ้า 772 เม็ด ส่วนในครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2555 มีการจับกุม คีตามีน 1.8 ก.ก. กัญชา 9 ก.ก. ไอซ์ 9.4 ก.ก. และเฮโรอีน 44.8 ก.ก.¹⁹

3.3.2 บทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติด

ในส่วนของคดียาเสพติดในประเทศสิงคโปร์นั้น รัฐบาลได้มีการตราพระราชบัญญัติการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิด ค.ศ. 1973 (The Misuse of Drugs Act 1973) มาใช้บังคับเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ โดยพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกหลายครั้งเพื่อให้ทันสมัยตลอดเวลา

โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้มี 7 ส่วน รวม 59 มาตรา มีการแบ่งแยกประเภทของยาเสพติดออกเป็น 3 ประเภท คือ Class A Class B และ Class C เหมือนกับประเทศอังกฤษ และมีบัญชีแนบท้าย 5 บัญชี คือ บัญชีหนึ่งเกี่ยวกับยาเสพติดที่ถูกควบคุมทั่วไป บัญชีที่สองเกี่ยวกับการกำหนดโทษ บัญชีสามเกี่ยวกับยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษ บัญชีสี่เกี่ยวกับอุปกรณ์ควบคุมวัสดุหรือสารที่มีประโยชน์สำหรับการผลิตยาเสพติดที่มีการควบคุมและบัญชีห้าเกี่ยวกับยาเสพติดที่ระบุไว้ชั่วคราว

โดยยาเสพติดที่ถูกที่ถูกลงโทษทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. Class A เช่น แอมเฟตามีน กัญชา หรือยาบ้า ไบโคคา โคคาอิน เคตามีน เมทแอมเฟตามีน มอร์ฟิน และฝิ่น เป็นต้น

2. Class B เช่น โคเคอิน เป็นต้น

3. Class C เช่น เบนซ์เฟตามีน (Benzphetamine) เป็นต้น

ส่วนยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษ เช่น แอมเฟตามีน แคนนาบินอล กัญชา โคคาอิน เคตามีน เมทแอมเฟตามีน มอร์ฟิน และ ฝิ่น เป็นต้น

สำหรับโทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ คือ ประหารชีวิต (โดยการแขวนคอ) จำคุก เจียนด้วยไม้ไผ่ ปรับ ทั้งนี้บทกำหนดโทษจะจำแนกเป็นอย่างสูงสุด และอย่างต่ำสุดตามความร้ายแรงและประเภทของการกระทำผิด

¹⁸ ป.ป.ส. และ ศพต.. เล่มเดิม. หน้า 21.

¹⁹ แหล่งเดิม.

Misuse of Drugs Act 1973 ของประเทศสิงคโปร์ได้กำหนดบทสันนิษฐานเกี่ยวกับการมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายไว้ในส่วนที่ 3 ว่าด้วยพยานหลักฐาน (Evidence) โดยบัญญัติไว้ใน Section 17 ในเรื่องข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการจำหน่าย (Presumption concerning trafficking)

มาตรา 17²⁰ ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษเกินกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนดดังต่อไปนี้ เช่น

ฝิ่น เกินกว่า 100 กรัม

มอร์ฟีน เกินกว่า 3 กรัม

เฮโรอีน เกินกว่า 2 กรัม

กัญชา เกินกว่า 15 กรัม

กัญชาผสม เกินกว่า 30 กรัม

---

²⁰ Section 17 Any person who is proved to have had in his possession more than —

- (a) 100 grammes of opium;
- (b) 3 grammes of morphine;
- (c) 2 grammes of diamorphine;
- (d) 15 grammes of cannabis;
- (e) 30 grammes of cannabis mixture;
- (f) 10 grammes of cannabis resin;
- (g) 3 grammes of cocaine;
- (h) 25 grammes of methamphetamine;
- (ha) 113 grammes of ketamine; or
- (i) 10 grammes of any or any combination of the following:
  - (i) N, a-dimethyl-3,4-(methylenedioxy)phenethylamine;
  - (ii) a-methyl-3,4-(methylenedioxy)phenethylamine; or
  - (iii) N-ethyl-a-methyl-3,4-(methylenedioxy)phenethylamine,

whether or not contained in any substance, extract, preparation or mixture, shall be presumed to have had that drug in possession for the purpose of trafficking unless it is proved that his possession of that drug was not for that purpose.

กัญชาแห้ง เกินกว่า 10 กรัม

โคเคน เกินกว่า 3 กรัม

เมทแอมเฟตามีน เกินกว่า 25 กรัม เป็นต้น

ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เว้นแต่ผู้นั้นจะพิสูจน์ได้ว่าการครอบครองยาเสพติดไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อจำหน่าย

ผลของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายในมาตรา 17 ของ Misuse of Drugs Act 1973 ยังผลให้จำเลยที่มีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษเกินกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนด จะถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อวัตถุประสงค์ของการค้า ซึ่งจะทำให้จำเลยต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าความผิดฐานมียาเสพติดไว้ในครอบครองหรือเสพเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม ในตอนท้ายของมาตราดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้จำเลยพิสูจน์ว่ามีไว้มีวัตถุประสงค์เช่นข้อสันนิษฐานนั้น บทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นเพียงบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาด

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าในประเทศสิงคโปร์มีการบัญญัติบทสันนิษฐานความผิดของจำเลยว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายในกฎหมาย Misuse of Drugs Act 1973 มาตรา 17 ทำนองเดียวกับ Dangerous Drugs Act 1952 มาตรา 37 (da) ของประเทศมาเลเซีย Misuse of Drugs Act 1971 มาตรา 5 (4A) ของประเทศอังกฤษและพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 ของประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตาม ศาลก็ยังฟังเป็นข้อยุติตามข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานไม่ได้ เพียงแต่จะมีผลเป็นการลดภาระการพิสูจน์ให้แก่จำเลยเท่านั้น โดยกฎหมายยังเปิดโอกาสให้จำเลยนำสืบพยานโต้แย้งหรือหักล้างได้ว่าไม่ได้เป็นไปตามที่กฎหมายสันนิษฐานไว้ได้ตามตอนท้ายของมาตรา 17 จึงเป็นเพียงบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาด เช่นเดียวกับประเทศมาเลเซียและประเทศอังกฤษ ซึ่งแตกต่างกับกฎหมายของประเทศไทยที่เป็นบทสันนิษฐานชนิดเด็ดขาด ศาลต้องรับฟังข้อเท็จจริงเป็นข้อยุติตามนั้น โดยไม่เปิดโอกาสให้จำเลยนำสืบพยานโต้แย้งหรือหักล้างได้เลย

3.4 ประเทศบรูไน

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงนโยบายยาเสพติดและบทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติดในประเทศบรูไน ดังต่อไปนี้

3.4.1 นโยบายด้านยาเสพติด

3.4.2 บทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติด

3.4.1 นโยบายด้านยาเสพติด²¹

ประเทศบรูไนให้ความสำคัญกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด โดยก่อตั้งสถาบันเพื่อการบำบัดและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดชื่อว่า “Rumah Al-Islam” ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของกรมราชทัณฑ์ สำหรับมาตรการด้านกฎหมายในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ประเทศบรูไนได้ออกพระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้ยาในทางที่ผิด (Misuse of Drugs Act: MDA) ในปี ค.ศ.1984 ซึ่งมีบทลงโทษแก่ผู้ลักลอบค้ายาเสพติดถึงขั้นประหารชีวิต นอกจากนี้ ยังได้ออกคำสั่งว่าด้วยการฟอกเงินอีกด้วย ส่วนความร่วมมือระหว่างประเทศ บรูไนได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในการประชุมด้านยาเสพติดของอาเซียน และความร่วมมือระดับทวิภาคีกับมาเลเซีย โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลการสืบสวนและการปฏิบัติการร่วมกัน

บรูไน เป็นประเทศเล็ก ๆ ที่มีปัญหาค่อนข้างน้อย สถานะเป็นผู้บริโภคยาเสพติด เป็นประเทศที่ไม่มีปัญหาการผลิตยาเสพติดภายในประเทศ และไม่มีปัญหาเครือข่ายการค้าที่สำคัญหรือเครือข่ายการค้าข้ามชาติเคลื่อนไหวในประเทศ ยาเสพติดที่เป็นปัญหาหลักของประเทศ คือ ไอซ์ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น รองลงมาเป็นกัญชา คีตามีน วัตดูออกฤทธิ์ และสารระเหย โดยรายงานของ UNODC ระบุว่า ในปี พ.ศ. 2554 มีผู้เข้ารับการบำบัดรักษาทั้งสิ้น 183 คน เป็นผู้ใช้ไอซ์ร้อยละ 96 และมีผู้ถูกจับกุมคดียาเสพติดทั้งสิ้น 588 คน เป็นคดีไอซ์ร้อยละ 87 ของกลางที่ยึดได้ ไอซ์ 0.75 ก.ก. ยาอี 349 เม็ด กัญชา 0.58 ก.ก. คีตามีน 0.39 ก.ก. และไนเมตาซีเฟม 1,495 เม็ด ส่วนในปี พ.ศ. 2555 (ม.ค. – ก.ย.) มีการจับกุมผู้ต้องหาคดียาเสพติดได้ 296 คน ไอซ์ 4.7 ก.ก. กัญชา 615 กรัม อิริมินไฟว์ 545 เม็ด และ คีตามีน 386 ขวด²²

3.4.2 บทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติด

สำหรับการแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศบรูไนนั้น รัฐบาลได้มีการออกพระราชบัญญัติว่าด้วยใช้ยาเสพติดในทางที่ผิด ค.ศ. 1984 (The Misuse of Drugs Act 1984) มาใช้บังคับเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ โดยพระราชบัญญัตินี้มี 4 ส่วน รวม 35 มาตรา มีการแบ่งแยกประเภทของยาเสพติดออกเป็น 4 ประเภท คือ Class A Class B Class C และ Class D และมีบัญชีแนบท้าย 2 บัญชี คือ บัญชีหนึ่งเกี่ยวกับการแบ่งประเภทของยาเสพติด บัญชีที่สองเกี่ยวกับการกำหนดโทษ

²¹ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เครือข่ายพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารเสพติดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. เล่มเดิม. หน้า 16.

²² ป.ป.ส. และ ศพส.. เล่มเดิม. หน้า 17.

Misuse of Drugs Act 1984 ของประเทศบรูไนได้กำหนดบทสันนิษฐานเกี่ยวกับการมี ยาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายไว้ในส่วนที่ 3 ว่าด้วยพยานหลักฐาน (Evidence) โดยบัญญัติ ไว้ใน Section 15 ในเรื่องข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการจำหน่าย (Presumption concerning trafficking) ทำนองเดียวกับประเทศสิงคโปร์

มาตรา 15²³ ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษเกินกว่าจำนวนที่กฎหมาย กำหนดดังต่อไปนี้ เช่น

- ฝิ่น เกินกว่า 100 กรัม
- มอร์ฟีน เกินกว่า 3 กรัม
- เฮโรอีน เกินกว่า 2 กรัม
- กัญชา เกินกว่า 15 กรัม
- กัญชาแห้ง เกินกว่า 10 กรัม
- โคเคน เกินกว่า 3 กรัม
- เมททิลแอมเฟตามีน เกินกว่า 20 กรัม เป็นต้น

²³ Section 15 Any person who is proved or presumed to have had in his possession more than —

- (a) 100 grammes of opium;
- (b) 3 grammes of morphine;
- (c) 2 grammes of diamorphine;
- (d) 15 grammes of cannabis;
- (e) 10 grammes of cannabis resin
- (f) 3 grammes of cocaine
- (g) 20 grammes of methylamphetamine; or
- (h) 2 grammes of any or any combination of the following —
  - (i) N, -dimethyl-3, 4-(methylenedioxy) phenethylamine (MDMA);
  - (ii) -methyl-3, 4-(methylenedioxy) phenethylamine (MDA);
  - (iii) N-ethyl-3, 4-(methylenedioxy) phenethylamine (N-ethyl MDA or MDEA); or
  - (iv) N-methyl-3, 4-(methylenedioxy) phenethylamine (MBDB),

whether or not contained in any substance, extract, preparation or mixture shall, until the contrary is proved, be presumed to traffic in that controlled drug or have that controlled drug in his possession for the purpose of trafficking therein, as the case may be.

ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เว้นแต่ผู้นั้นจะพิสูจน์ได้ว่ามิได้เป็นเช่นข้อสันนิษฐานนั้น

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติมาตรา 15 ของ Misuse of Drugs Act 1984 มีรูปแบบของการบัญญัติกฎหมายในลักษณะเดียวกันกับ Misuse of Drugs Act 1973 มาตรา 17 ของประเทศสิงคโปร์ กล่าวคือ หากจำเลยมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษเกินกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนด จะถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อวัตถุประสงค์ของการค้า ซึ่งจะทำให้จำเลยต้องรับโทษหนักขึ้นกว่ากรณียาเสพติดไว้ครอบครองหรือเพื่อเสพเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม ในตอนท้ายของมาตราดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้จำเลยพิสูจน์ว่ามีไว้มีวัตถุประสงค์เช่นข้อสันนิษฐานนั้น บทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นเพียงข้อสันนิษฐานไม่เด็ดขาด สำหรับส่วนที่แตกต่างกันของ 2 มาตราดังกล่าวก็มีเพียงแค่การกำหนดปริมาณสารเสพติดที่จะปรับเข้ากับบทสันนิษฐานสำหรับยาเสพติดบางประเภทเท่านั้น

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าในประเทศบรูไนมีการบัญญัติบทสันนิษฐานความผิดของจำเลยว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายในกฎหมาย Misuse of Drugs Act 1984 มาตรา 15 ทำนองเดียวกับ Misuse of Drugs Act 1973 มาตรา 17 ของประเทศสิงคโปร์ Dangerous Drugs Act 1952 มาตรา 37 (da) ของประเทศมาเลเซีย Misuse of Drugs Act 1971 มาตรา 5 (4A) ของประเทศอังกฤษ และพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 ของประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตามสำหรับกฎหมายในต่างประเทศทั้ง 4 ประเทศนั้น ศาลยังฟังเป็นข้อยุติตามข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานไม่ได้ เพียงแต่จะมีผลเป็นการลดภาระการพิสูจน์ให้แก่จำเลยเท่านั้น โดยกฎหมายยังเปิดโอกาสให้จำเลยนำสืบพยานโต้แย้งหรือหักล้างได้ว่ามิได้เป็นไปตามที่กฎหมายสันนิษฐานไว้ได้ จึงเป็นเพียงบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาด ซึ่งแตกต่างกับกฎหมายของประเทศไทยที่เป็นบทสันนิษฐานชนิดเด็ดขาด ศาลต้องรับฟังข้อเท็จจริงเป็นข้อยุติตามนั้น โดยไม่เปิดโอกาสให้จำเลยนำสืบพยานโต้แย้งหรือหักล้างได้เลย

3.5 ประเทศออสเตรเลีย รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลีย รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย มีนโยบายยาเสพติดและบทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติดดังจะกล่าวต่อไปนี้

3.5.1 นโยบายด้านยาเสพติด²⁴

²⁴ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เครือข่ายพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารเสพติดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. เล่มเดิม. หน้า 16.

ประเทศออสเตรเลีย (Commonwealth of Australia) เป็นประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ แบ่งการปกครองออกเป็น 6 รัฐ คือ นิวเซาท์เวลส์ (New South Wales), วิกตอเรีย (Victoria), ควีนส์แลนด์ (Queensland), ออสเตรเลียใต้ (South Australia), ออสเตรเลียตะวันตก (Western Australia) และ แทสมาเนีย (Tasmania) กับอีก 2 เขตปกครองพิเศษ (Territory) คือ เขตปกครองพิเศษอาณาเขตตอนเหนือ (Northern Australia) และ นครหลวงออสเตรเลีย (The Australian Capital Territory)

แม้ประเทศออสเตรเลียเป็นประเทศในเครือจักรภพอังกฤษและใช้ระบบกฎหมายแบบจารีตประเพณี (Common Law Jurisdiction) แบบเดียวกับอังกฤษแต่กลับมิได้นำรูปแบบการปกครองแบบอังกฤษมาใช้เต็มอย่างรูปแบบ โดยนำมาผสมผสานกับรูปแบบการปกครองแบบสหพันธรัฐจากประเทศสหรัฐอเมริกา โดยจัดการปกครองของประเทศเป็นระบบการปกครองแบบหลายระดับ (multi-tiered governing system) ในลักษณะสหพันธรัฐ (Federal State) กล่าวคือเป็นการรวมกันของรัฐต่าง ๆ ในประเทศเป็นเครือรัฐออสเตรเลีย (Commonwealth of Australia) แม้ว่าจะมีการรวมกันเป็นประเทศเดียว แต่การปกครองมีการกระจายอำนาจ โดยแบ่งการปกครองออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ รัฐบาลสหพันธรัฐหรือรัฐบาลกลาง (Commonweal Federal Government) รัฐบาลรัฐ (State Government) และรัฐบาลท้องถิ่น (Local Government)

ในแต่ละรัฐมีสถานิติบัญญัติของตัวเองเพื่อออกกฎหมายระดับรัฐที่ใช้บังคับภายในรัฐนั้น ๆ ตามอำนาจที่ได้รับจากรัฐธรรมนูญของประเทศและรัฐธรรมนูญของแต่ละรัฐ และต่างก็มีรัฐบาลรัฐเป็นของตนเอง โดยศาลจะมีเขตอำนาจเฉพาะในแต่ละรัฐ ซึ่งวิธีพิจารณาจะคล้ายคลึงกันแต่ไม่เหมือนกันเสียทีเดียว

โดยนโยบายยาเสพติดของประเทศออสเตรเลียอยู่ในระดับแนวหน้าของนโยบายยาเสพติดทั่วโลก ในแปดสิบกว่าประเทศเป็นหนึ่งในประเทศแรก ๆ ในการลดอันตรายนำมาซึ่งนโยบายหลักมี 3 ข้อคือ การลดความต้องการ, อุปทาน และการลดอันตรายจากการใช้ยา นโยบายนี้จะมีผลในวันนี้และมีการระบุไว้ในยาเสพติดแห่งชาติ : กรอบบูรณาการของประเทศออสเตรเลียเป็นดังต่อไปนี้²⁵

1. ยุทธศาสตร์การลดอุปทานที่มีปัญหาต่อการผลิต และอุปทานของยาเสพติด การควบคุม และกฎข้อบังคับของสารที่ถูกต้องตามกฎหมายเกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยตามแนวชายแดน สุลกากร ได้ดำเนินคดีคนเกี่ยวข้องกับการค้าของสารที่ผิดกฎหมาย

²⁵ อูสรา มนคัมฉิรัตน์. ผู้แปล. (2553). บทความภาษาอังกฤษ : นโยบายยาเสพติด. หน้า 5.

2. ยุทธศาสตร์การลดความต้องการในการป้องกันการดูดซึมของกาชาใช้ยา ที่เป็นอันตราย รวมทั้งยุทธศาสตร์ในการเลิกยาเสพติด และการบำบัดรักษาเพื่อลดการใช้อย่างข้องกับโปรแกรมการส่งเสริมการเลิกยาเสพติดหรือการบำบัดรักษาผู้เสพยา

3. ยุทธศาสตร์การลดอันตรายจากการยาใช้เสพติดที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและชุมชน ก่อนหน้านี้ทั้งสองนโยบายความปลอดภัย และรูปแบบทั้งสามเป็นการป้องกันอันตราย และการป้องกันการจัดหาที่ไม่เคยมีประสิทธิภาพอย่างสมบูรณ์ และถ้าประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสี่ยงก่อให้เกิดความเสียหายต่อตนเอง และสังคมที่มีขนาดใหญ่ควรมีการลดลงการใช้ให้มากที่สุด และโปรแกรมเกี่ยวข้องกับเข็มฉีดยาและหลอดฉีดยา จุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคหรือเสียชีวิตจากการกินยาปริมาณมากเกินไปขนาด ในขณะที่ผู้ให้การสนับสนุนการลดหรือหยุดการยาใช้เสพติด

3.5.2 บทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติด

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ประเทศออสเตรเลียประกอบด้วยหลายรัฐ แต่ละรัฐมีสภาพิบัญญัติของตนเองสามารถออกกฎหมายเองได้ ดังนั้น กฎหมายในแต่ละรัฐจึงไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน ในส่วนของบทสันนิษฐานการมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ผู้เขียนพบว่า รัฐออสเตรเลียตะวันตก (Western Australia) เป็นรัฐหนึ่งที่บัญญัติข้อสันนิษฐานเช่นนี้ไว้ โดยได้บัญญัติไว้ใน Misuse of Drugs Act 1981

Misuse of Drugs Act 1981 ของประเทศออสเตรเลีย รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลียได้กำหนดบทสันนิษฐานเกี่ยวกับการมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายไว้ในส่วนที่ 3 ว่าด้วยวิธีพิจารณา (Procedure) โดยบัญญัติไว้ใน Section 11 (a) ในเรื่องข้อสันนิษฐานเจตนาจำหน่าย (Presumption of intent to sell or supply)

มาตรา 11 (a)²⁶ นอกเสียจากจะพิสูจน์ได้เป็นอย่างอื่น บุคคลจะถูกสันนิษฐานว่ามียาเสพติดที่ผิดกฎหมายไว้ในครอบครองเพื่อเจตนาในการจำหน่ายให้แก่ผู้อื่น หากบุคคลนั้นครอบครองซึ่งยาเสพติดที่ผิดกฎหมายในปริมาณที่ไม่น้อยไปกว่าปริมาณที่ระบุไว้ใน ตารางที่ 5 (Schedule V) ว่าด้วยเรื่องยาเสพติดที่ผิดกฎหมาย

²⁶ Section 11(a) section 6(1)(a), a person shall, unless the contrary is proved, be deemed to have in his possession a prohibited drug with intent to sell or supply it to another if he has in his possession a quantity of the prohibited drug which is not less than the quantity specified in Schedule V in relation to the prohibited drug.

ซึ่งในตารางที่ 5 ได้กำหนดปริมาณขั้นต่ำของยาเสพติดที่จะถูกสันนิษฐานว่ามีความผิดฐานครอบครองเพื่อจำหน่าย ที่สำคัญ เช่น

ฝิ่น (OPIUM) ไม่น้อยกว่า 20 กรัม

มอร์ฟีน (MORPHINE) ไม่น้อยกว่า 2 กรัม

เฮโรอีน (HEROIN) ไม่น้อยกว่า 2 กรัม

กัญชา (CANNABIS) ไม่น้อยกว่า 100 กรัม

กัญชาแห้ง (CANNABIS RESIN) ไม่น้อยกว่า 20 กรัม

โคเคน (COCAINE) ไม่น้อยกว่า 2 กรัม

แอมเฟตามีน (AMPHETAMINE) ไม่น้อยกว่า 2 กรัม

เมทิลแอมเฟตามีน (METHYLAMPHETAMINE) ไม่น้อยกว่า 2 กรัม เป็นต้น

ผลของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายในมาตรา 11(a) ของ Misuse of Drugs Act 1981 ยังผลให้จำเลยที่มีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษ ไม่น้อยกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนดตามตารางที่ 5 จะถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อเจตนาในการจำหน่ายให้แก่ผู้อื่น ซึ่งจะทำให้จำเลยต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าความผิดฐานมียาเสพติดไว้ในครอบครอง แต่อย่างไรก็ตาม ในตอนต้นของมาตราดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้จำเลยพิสูจน์หักล้างเป็นอย่างอื่นได้ บทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นเพียงบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาด

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าในประเทศออสเตรเลีย รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย มีการบัญญัติบทสันนิษฐานความรับผิดของจำเลยว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายในกฎหมาย Misuse of Drugs Act 1981 มาตรา 11(a) ทำนองเดียวกับ Misuse of Drugs Act 1984 มาตรา 15 ของประเทศบรูไน Misuse of Drugs Act 1973 มาตรา 17 ของประเทศสิงคโปร์ Dangerous Drugs Act 1952 มาตรา 37 (da) ของประเทศมาเลเซีย Misuse of Drugs Act 1971 มาตรา 5 (4A) ของประเทศอังกฤษ และพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 ของประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตามสำหรับกฎหมายในต่างประเทศทั้ง 5 ประเทศนั้น ศาลยังฟังเป็นข้อยุติตามข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานไม่ได้ เพียงแต่จะมีผลเป็นการผลักระการพิสูจน์ให้แก่จำเลยเท่านั้น โดยกฎหมายยังเปิดโอกาสให้จำเลยนำสืบพยานโต้แย้งหรือหักล้างได้ว่ามิได้เป็นไปตามที่กฎหมายสันนิษฐานไว้ได้ จึงเป็นเพียงบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาด ซึ่งแตกต่างกับกฎหมายของประเทศไทยที่เป็นบทสันนิษฐานชนิดเด็ดขาด ศาลต้องรับฟังข้อเท็จจริงเป็นข้อยุติตามนั้น โดยไม่เปิดโอกาสให้จำเลยนำสืบพยานโต้แย้งหรือหักล้างได้เลย

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศทั้ง 5 ประเทศ คือ ประเทศอังกฤษ มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน และประเทศออสเตรเลีย รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย ล้วนแต่บัญญัติบทสันนิษฐานเกี่ยวกับการมี ยาเสพติด ไว้เพื่อจำหน่ายทั้งสิ้น แต่เป็นบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาดที่จำเลยสามารถนำสืบ พยานหลักฐานหักล้างเป็นอย่างอื่นได้ ในความคิดเห็นของผู้เขียน เห็นว่าบทสันนิษฐานความรับผิด ของจำเลยในคดีอาญายังคงมีบทบาทสำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปราบปรามยาเสพติด เนื่องจากในคดียาเสพติดยากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานมา พิสูจน์เจตนาภายในจิตใจของจำเลยให้สิ้นสงสัยว่าได้กระทำความผิดตามฟ้อง โดยที่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยมักอยู่ในความรู้เห็นของจำเลยเป็นส่วนใหญ่ จึงจำเป็นต้องพึงข้อ สันนิษฐานความรับผิดของจำเลยเป็นเครื่องมือผ่อนภาระของฝ่ายบริหารในการพิสูจน์ความผิดของ จำเลย แม้การกำหนดข้อสันนิษฐานอาจถูกมองว่าเป็นการละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของจำเลยไปบ้าง แต่การรักษาความสงบเรียบร้อยที่มีประสิทธิภาพก็จะต้องกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของ ประชาชนอยู่เป็นปกติธรรมดา และคงไม่มีการรักษาความสงบเรียบร้อยใดที่จะไม่กระทบกระเทือน สิทธิเสรีภาพของประชาชนในสังคมอย่างแน่นอน นอกจากนี้ หากฝ่ายบริหารไม่มีข้อสันนิษฐาน ความรับผิดของจำเลยเป็นเครื่องมือในการช่วยลดภาระการพิสูจน์ความผิด ก็จะทำให้โอกาสนำตัว ผู้กระทำความผิดมาลงโทษนั้นเป็นไปได้ยากมาก แต่อย่างไรก็ตาม การที่พระราชบัญญัติยาเสพติด ให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม ของประเทศไทยเป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาดโดยไม่เปิด โอกาสให้จำเลยนำสืบพยานหลักฐานหักล้างเป็นอย่างอื่นนอกจากที่กฎหมายกำหนดได้เลย จะมีความชอบธรรมเพียงพอหรือไม่ ซึ่งผู้เขียนจะได้ทำการวิเคราะห์ต่อไปในบทที่ 4

ข้อสังเกต จากการศึกษาของผู้เขียนพบว่าในประเทศสมาชิกอาเซียน (ASEN) 10 ประเทศ คือ บรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย พม่า ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม มีการ บัญญัติข้อสันนิษฐานความรับผิดกำหนดปริมาณขั้นต่ำของยาเสพติดในความผิดฐานครอบครอง เพื่อจำหน่ายอยู่ 4 ประเทศ คือ ไทย สิงคโปร์ บรูไน และมาเลเซีย²⁷ ในขณะที่ประเทศไทยกำหนด เป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาด แต่ในประเทศสิงคโปร์ บรูไน และมาเลเซียกำหนดเป็นบทสันนิษฐาน ไม่เด็ดขาด โดยทั้ง 3 ประเทศดังกล่าว ค่อนข้างจัดการกับปัญหายาเสพติดได้ดี มีปัญหาของการค้า และการระบาดของยาเสพติดค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะประเทศสิงคโปร์แทบจะไม่ประสบกับปัญหา ยาเสพติดเลย แต่ในประเทศไทยกลับเป็นตรงกันข้าม ในความคิดเห็นของผู้เขียน จึงเห็นว่านอกจาก การบัญญัติกฎหมายที่มีประสิทธิภาพแล้ว การบังคับใช้กฎหมายก็จะต้องมีประสิทธิภาพด้วย

²⁷ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ศูนย์ศึกษาและวิจัยกฎหมาย. เล่มเดิม. หน้า 112-117.

บทที่ 4

วิเคราะห์บทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม กับปัญหาในการบังคับใช้

ตามที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดให้โทษ โดยเฉพาะเมทแอมเฟตามีน หรือที่เรียกกันว่า “ยาบ้า” และยาเสพติดที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น ยาไอซ์ ในประเทศไทยเริ่มทวีความรุนแรงขึ้นเป็นอย่างมากในช่วงระยะเวลา 7-8 ปีที่ผ่านมา กล่าวคือ เมื่อมีผู้เสพจำนวนมากขึ้นทำให้มีการจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนมากขึ้น โดยทั่วไปในลักษณะของผู้ขายรายย่อยคราวละจำนวนไม่กี่สิบบเม็ดเป็นเหตุให้รัฐบาลต้องประกาศสงครามกับยาเสพติดอย่างจริงจัง โดยการปราบปรามผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกระดับชั้น ในกรณีนี้ จึงจำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดบางประการเพื่อให้ทันสมัยมากขึ้นเข้ากับยุคสมัยที่ปัญหายาเสพติดมีทั้งรูปแบบการขายและชนิดของยาเสพติดใหม่ ๆ ได้เกิดขึ้น ดังจะเห็นได้จากบทสันนิษฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามมาตรา 15 วรรคสาม ของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ความว่า

มาตรา 15¹ ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 เว้นแต่รัฐมนตรีได้อนุญาตเฉพาะในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

(1) เค้กซ์โตรโลเซอร์ไซด์ หรือ แอล เอส ดี มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ศูนย์จุดเจ็ดห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่สามร้อยมิลลิกรัมขึ้นไป

¹ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545. สืบค้น 3 กันยายน 2556, จาก

(2) แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่หนึ่งจุดห้ากรัมขึ้นไป

(3) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 นอกจาก (1) และ (2) มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามกรัมขึ้นไป

บทบัญญัติมาตรา 15 วรรคสาม เป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาดซึ่งจะนำสืบหักล้างไม่ได้ ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น เพราะฉะนั้นใครก็ตามที่มีการครอบครองยาเสพติดเกินกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อเสพ ก็จะถูกสันนิษฐานว่าเป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผลของกฎหมายทันที ซึ่งจะเปลี่ยนฐานะจากผู้เสพซึ่งถือเป็นผู้ป่วย ต้องเข้าฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยาเสพติด กลายเป็นผู้จำหน่าย ซึ่งจะต้องถูกดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมตามปกติและมักถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุก ซึ่งจะส่งผลต่อการเพิ่มปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำโดยไม่สมควรอย่างยิ่ง

การกำหนดบทสันนิษฐานเด็ดขาดในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม เป็นมาตรการหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโจทก์ในคดียาเสพติดได้เปรียบในเชิงคดีเพราะการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในคดียาเสพติดนั้นทำได้ยาก บทสันนิษฐานเด็ดขาดจึงช่วยลดภาระในการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและช่วยลดภาระการพิสูจน์ของพนักงานอัยการที่จะต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลยจนสิ้นสงสัย แต่การนำบทสันนิษฐานเด็ดขาดดังกล่าวมาใช้หาได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในสังคมแต่อย่างใดหรือไม่ แต่จากการศึกษากลับพบว่ามีความชอบธรรมในการนำมาใช้อยู่หลายประการ

ในบทนี้ผู้เขียนจะทำการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบบทสันนิษฐานตามกฎหมายยาเสพติด ที่ได้ทำการศึกษามาก่อนแล้วในบทที่ 2 และ 3 ตลอดทั้งแนวทางในการนำมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทย ในประเด็นที่สำคัญ โดยจัดระบบการนำเสนอในบทนี้เป็น 2 ส่วนตามลำดับดังนี้ คือ

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับบทสันนิษฐานเด็ดขาด

4.2 วิเคราะห์หาแนวทางของกฎหมายที่เหมาะสมเกี่ยวกับบทสันนิษฐานในความผิดยาเสพติด

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับบทสันนิษฐานเด็ดขาด

ในหัวข้อนี้จะทำการวิเคราะห์ปัญหาในประเด็นต่าง ๆ โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้คือ

4.1.1 ปัญหาขัดแย้งกับหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา

4.1.2 ปัญหาขัดแย้งกับหลักสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลย

4.1.3 ปัญหาขัดแย้งกับหลักประกันในกฎหมายอาญา

4.1.4 ปัญหาขัดแย้งกับความสมดุลระหว่างทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมและทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม

4.1.5 ปัญหาขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก

4.1.6 ปัญหาปริมาณขั้นต่ำของสารเสพติดที่เป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดของกฎหมาย

4.1.7 ปัญหาการคำนวณยาเสพติดเป็นน้ำหนักสารบริสุทธิ์

4.1.8 วิเคราะห์บทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม กับต่างประเทศ

4.1.1 ปัญหาขัดแย้งกับหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา

การดำเนินการค้นหาความจริงในคดีอาญาของประเทศไทยนั้น มีแนวความคิดเช่นเดียวกับประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์ กล่าวคือ ใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (public prosecution) และถือ “หลักการค้นหาความจริงตามเนื้อหา” (the principle of material truth) ในการดำเนินการค้นหาความจริงของเรื่องให้ได้ถูกต้องตามที่เกิดขึ้นจริงว่าได้มีการกระทำความผิดหรือไม่ โดยการดำเนินการค้นหาความจริงถือว่าทุกฝ่ายมีหน้าที่ในการดำเนินการค้นหาความจริงตามที่เกิดขึ้นจริง ในชั้นเจ้าพนักงาน เจ้าพนักงานมีหน้าที่ต้องตรวจสอบค้นหาความจริงแท้ของเรื่องโดยไม่ผูกมัดกับคำขอหรือคำร้องของผู้ใด² โดยมีพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญาในภารกิจการสอบสวนฟ้องร้อง อันเป็นหลักเกณฑ์ของระบบอัยการที่สมบูรณ์ โดยมีเจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้ช่วยเหลือพนักงานอัยการในการดำเนินการดังกล่าว³ และในชั้นศาลทุกฝ่ายต่างก็มีหน้าที่ต้องกระตือรือร้นในการตรวจสอบค้นหาความจริงแท้ของเรื่องที่กล่าวหา โดยมีศาลเป็นองค์กรหลักในการดำเนินการค้นหาความจริง โดยไม่ผูกมัดกับรูปแบบหรือคำร้องคำขอของผู้ใด⁴ ภายใต้งานตรวจสอบและการถ่วงดุลระหว่างองค์กร โดยการแยกภารกิจการสอบสวนฟ้องร้อง ออกจากการพิจารณาพิพากษาคดี กล่าวคือ ศาลมีหน้าที่ตรวจสอบค้นหาความจริงใน “หลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา” โดยศาลจะมีบทบาทในการสืบพยาน งดสืบพยาน สืบพยานเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวาง คู่ความไม่มีหน้าที่นำสืบหรือใช้ระบบถามค้าน (Cross Examination) แต่ศาลจะถามพยานก่อนแล้วคู่ความจึงถามต่อจากศาล ไม่มีกฎเกณฑ์การสืบพยานที่เคร่งครัด ไม่มีบทตัดพยานที่เด็ดขาด (Exclusionary

² คณิต ฌ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 68.

³ แหล่งเดิม. หน้า 66.

⁴ แหล่งเดิม. หน้า 68-69.

Rule) แต่เปิดโอกาสให้มีการเสนอพยานหลักฐานทุกชนิดมาสู่ศาล โดยมีโจทก์และจำเลยเป็นผู้ช่วยเหลือศาลในการดำเนินการค้นหาความจริง โดยการนำพยานหลักฐานเข้ามาตีแผ่ นำเสนอให้ศาลเห็นเบื้องต้นว่ามีข้อเท็จจริงเกิดขึ้นตามที่ได้มีการฟ้องร้องหรือไม่ โดยศาลไม่ผูกมัดว่าจะต้องพอใจกับสิ่งที่คู่ความเสนอเท่านั้น ในเรื่องนี้ผู้เขียนจะได้ทำการวิเคราะห์บทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม ว่ามีปัญหาขัดแย้งกับหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหาในชั้นเจ้าพนักงานและในชั้นศาลอย่างไร ตามลำดับต่อไป

4.1.1.1 ปัญหาขัดแย้งกับหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหาในชั้นพนักงานสอบสวน

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ประเทศไทยยึดถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ โดยถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายและเจ้าพนักงานของรัฐมีหน้าที่ดำเนินคดีอาญา ซึ่งบนพื้นฐานของหลักการดังกล่าว ทุกฝ่ายมีหน้าที่ค้นหาความจริงตั้งแต่ในชั้นเจ้าพนักงานจับกุม ชั้นสอบสวนและชั้นศาล ฉะนั้นพนักงานสอบสวนจะรวบรวมพยานหลักฐานเฉพาะที่ใช้ยืนยันว่าผู้ต้องหากระทำผิดอย่างเดียวนั้นไม่ได้ แต่ควรจะรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นผลดีแก่ผู้ต้องหาด้วย เพราะคดีอาญานั้นต้องตัดสินกันด้วยความจริง ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาด้วย บทบัญญัติที่สนับสนุนความคิดดังกล่าวปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 98(1) เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจยึดสิ่งของซึ่งน่าจะใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อประโยชน์หรือยืนยันผู้ต้องหาหรือจำเลย มาตรา 138 พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนเองหรือส่งประเด็นไปสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิตหรือความประพฤติเป็นอาชิมของผู้ต้องหา มาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่ามำหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

มาตรา 15 วรรคสามของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เป็นการกำหนดจำนวนและปริมาณของสารเสพติดแต่ละประเภท ว่าผู้ที่ครอบครองสารเสพติดดังกล่าวในปริมาณเท่าใดจึงจะถือว่าเป็นการครอบครองเพื่อจำหน่าย ข้อสันนิษฐานนี้เป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดซึ่งไม่อาจนำสืบหักล้างได้ นั้นหมายความว่า ในกรณีเมทแอมเฟตามีน หากจำเลยถูกจับกุมพร้อมเมทแอมเฟตามีนจำนวน 16 เม็ด พนักงานสอบสวนก็จะแจ้งข้อหาเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย แม้จำเลยจะให้การรับว่ามีเมทแอมเฟตามีนดังกล่าวไว้ในครอบครองเพื่อเสพหรือพยานหลักฐานรับฟังไม่ได้ว่าจำเลยมีพฤติการณ์จำหน่ายเมทแอมเฟตามีนก็ตาม ผู้เขียน เห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดแย้งกับหลักการค้นหาความจริงของพนักงานสอบสวนซึ่งต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดที่เป็นผลดีและผลร้ายต่อผู้ถูกล่ามำหา การค้นหาข้อเท็จจริงในชั้นเจ้าพนักงานต้องมีความเป็นภาวะวิสัย (Objectivity) คือ ต้องค้นหาความจริงแท้ของเรื่อง จนกว่าจะ

มั่นใจว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง หากพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนรวบรวมได้มีข้อน่าสงสัย อันทำให้เห็นว่าจำเลยไม่น่าจะเป็นผู้กระทำความผิดฐานจำหน่ายเมทแอมเฟตามีน แม้จำเลยจะครอบครองเมทแอมเฟตามีนตั้งแต่ 15 เม็ดขึ้นไปก็ตาม ก็ต้องความเห็นในเบื้องต้นพร้อมสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการว่า เห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาในข้อหาจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามหลักการค้นหาความจริงในชั้นเจ้าพนักงาน เพื่อที่พนักงานอัยการจะสามารถใช้ดุลพินิจที่ถูกต้องในการฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหาต่อไป

นอกจากนี้ ปัญหาที่ตามมาอีกประการหนึ่ง คือ การกำหนดข้อสันนิษฐานเด็ดขาดไว้เช่นนี้ อาจทำให้พนักงานสอบสวนมุ่งเน้นที่จะแจ้งข้อกล่าวหาในความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายแต่เฉพาะกับผู้กระทำความผิดที่มีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองตั้งแต่ 15 เม็ดขึ้นไปเท่านั้น เพราะไม่จำเป็นต้องหาพยานหลักฐานอื่นเกี่ยวกับพฤติการณ์การจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนของผู้กระทำความผิดมาประกอบก็เพียงพอที่จะทำให้ศาลลงโทษผู้กระทำความผิดได้แล้ว ทำให้เกิดความย่อหย่อนไม่แจ้งข้อหาจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายจริง แต่มีจำนวนไม่ถึง 15 เม็ดหรือหน่วยการใช้ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลที่ไม่ต้องการหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่าผู้กระทำความผิดนั้นมีเมทแอมเฟตามีนเพื่อจำหน่าย หรือเหตุผลใดก็ตาม⁵

4.1.1.2 ปัญหาขัดแย้งกับหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหาในชั้นพนักงานอัยการ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดบทบาทของอัยการในการค้นหาความจริงด้วยการถ้อยแถลงข้อเท็จจริงที่ตำรวจได้รวบรวมแล้วนำเสนอสำนวนพร้อมความเห็นควรสั่งฟ้องหรือไม่ควรสั่งฟ้องต่ออัยการ⁶ เพื่อมีดุลพินิจสั่งฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลหรือไม่ ในมาตรา 143 เมื่ออัยการ ได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวข้างต้น ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

- (1) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งฟ้องและแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหามาเพื่อฟ้องต่อไป
- (2) ในกรณีมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งไม่ฟ้อง

⁵ วัฒนพล ไชยฉนิ. (2549, พฤษภาคม). “ปัญหาและข้อขัดข้องบางประการในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ที่แก้ไขใหม่) และพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545.” *ศาลยุติธรรมปริทัศน์*, 1 (5). หน้า 17-18.

⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 และ มาตรา 142.

ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งตามที่เห็นสมควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อส่งต่อไป

(ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลขัง แล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น...

จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 บัญญัติให้พนักงานอัยการเป็นผู้ค้นหาความจริงโดยการถ้อยแถลงจากสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน⁷ อีกครั้งหนึ่ง โดยจะพิจารณาว่าควรฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ ในกรณีที่ข้อมูลยังไม่เพียงพอ พนักงานอัยการสามารถสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม หรือสั่งให้พนักงานสอบสวนส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อส่งฟ้องหรือไม่ฟ้องต่อไปได้ ผู้เขียนเห็นว่า หากพนักงานอัยการพิจารณาพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนรวบรวมส่งมาแล้วยังมีข้อสงสัย อันทำให้เห็นว่าจำเลยไม่น่าจะเป็นผู้กระทำความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย แม้จำเลยจะครอบครองเมทแอมเฟตามีนตั้งแต่ 15 เม็ดขึ้นไปก็ตาม ก็ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย นั่นคือต้องมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ถูกกล่าวหาตามหลักการค้นหาความจริงในชั้นเจ้าพนักงาน ดังนั้นบทบัญญัติมาตรา 15 วรรคสามของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 จึงขัดแย้งกับหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหาในชั้นพนักงานอัยการ

4.1.1.3 ปัญหาขัดแย้งกับหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหาในชั้นศาล

ตามที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าในการดำเนินการค้นหาความจริงในคดีอาญาของไทยเป็นระบบการค้นหาความจริงโดยรัฐและใช้หลักการค้นหาความจริงตามเนื้อหา ในการดำเนินการค้นหาความจริงในคดีอาญา รัฐเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญา โดยมีองค์กรฝ่ายตุลาการ ได้แก่ ศาล เป็นองค์กรหลักในการดำเนินการค้นหาความจริง ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติตามมาตรา 229 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้ศาลเป็นผู้สืบพยาน⁸ ศาลจึงต้องเข้าไปมีบทบาท (active) ในการดำเนินการค้นหาความจริงของเรื่องตามที่เกิดขึ้นจริงเพื่อหาข้อยุติให้ได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามที่ได้มีการกล่าวอ้างหรือไม่ หากเห็นว่าพยานหลักฐานซึ่งนำขึ้นมา

⁷ วิภา ปิ่นวีระ. เล่มเดิม. หน้า 79.

⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 229 “ศาลเป็นผู้สืบพยาน จะสืบในศาลหรือนอกศาลก็ได้ แล้วแต่เห็นควรตามลักษณะของพยาน”

ผู้กระบวนพิจารณาไม่เพียงพอ ศาลก็มีอำนาจในการสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมโดยพลการ⁹ มีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัย¹⁰ โดยพนักงานอัยการไม่สามารถจะปฏิเสธการส่งสำนวนให้ศาล โดยอ้างว่าเป็นเอกสารลับในทางราชการอันไม่ควรเปิดเผยไม่ได้¹¹ ทั้งนี้เนื่องจากศาลเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการค้นหาความจริงในคดีอาญา พนักงานอัยการเมื่ออยู่ในฐานะโจทก์ก็มีได้อยู่ในฐานะเป็นคู่ต่อสู้กับจำเลย เหมือนอย่างคดีแพ่งจะต้องระมัดระวังมิให้เปิดเผยข้อต่อสู้อันจะเป็นการเสียเปรียบในการต่อสู้คดี และเมื่อสืบพยานหลักฐานจนเป็นที่พอใจแล้ว ศาลจะเป็นผู้ชี้แจงนำนักพยานหลักฐานในชั้นสุดท้าย และจะลงโทษเมื่อแน่ใจว่ามีกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำผิดนั้น¹² อันเป็นบทบาทเช่นเดียวกับศาลในระบบชีวิตลอร์ (Civil Law) โดยจะเพิกเฉย (passive) โดยปล่อยให้การค้นหาความจริงเป็นเรื่องของกลุ่มความเหมือนอย่างการค้นหาความจริงตามแบบพิธีตามแนวทางของการค้นหาความจริงในระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอร์ (Common Law) ไม่ได้

มาตรา 15 วรรคสามของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เป็นการกำหนดจำนวนและปริมาณของสารเสพติดแต่ละประเภท ว่าผู้ที่ครอบครองสารเสพติดดังกล่าวในปริมาณเท่าใดจึงจะถือว่าเป็นการครอบครองเพื่อจำหน่าย ข้อสันนิษฐานนี้ถือว่าเป็นการสันนิษฐานความรับผิดชอบเด็ดขาด นั้นหมายความว่า ในกรณีเมทแอมเฟตามีน หากพยานหลักฐานที่ได้มีการนำเสนอขึ้นมา ผู้กระบวนพิจารณาของพนักงานอัยการและผู้ถูกกล่าวหาและจากการสืบพยานเพิ่มเติมของศาลเอง รับฟังได้ว่า จำเลยมีเมทแอมเฟตามีนจำนวน 16 เม็ดไว้ในความครอบครอง แม้จำเลยจะให้การรับว่าจำเลยมีเมทแอมเฟตามีนดังกล่าวไว้ในความครอบครองเพื่อเสพ ศาลก็ต้องพิพากษาลงโทษจำเลยฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เพราะจำนวนเมทแอมเฟตามีนที่จำเลยครอบครองมีมากกว่า 15 หน่วยการใช้ อันเป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดของกฎหมาย ศาลจะวินิจฉัยเป็นอย่างอื่นไม่ได้

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการค้นหาความจริงในคดีอาญาในประเทศไทยเราเป็นไปทำนองเดียวกับการค้นหาความจริงในประเทศในภาคพื้นยุโรป (Civil Law) กล่าวคือ องค์กรใน

⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 228 “ระหว่างการศึกษาโดยพลการหรือคู่ความฝ่ายใดร้องขอศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม จะสืบเองหรือส่งประเด็นก็ได้”

¹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 175 “เมื่อโจทก์สืบพยานเสร็จแล้ว ถ้าศาลเห็นสมควรมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยได้”

¹¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1171/2514

¹² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 “ให้ศาลใช้ดุลพินิจชี้แจงนำนักพยานหลักฐานทั้งปวง และอย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่าได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำผิดนั้น”

กระบวนการยุติธรรมทุกองค์กรจะต้องร่วมมือกันในการค้นหาความจริง และศาลเป็นผู้สืบพยาน หาใช้โจทก์และจำเลยไม่ โจทก์จำเลยเป็นเพียงผู้กระตุ้น (Anreger / stimulator) ให้มีการสืบพยาน เท่านั้น ผลก็คือในการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยเรานั้นเราไม่มีเรื่องหน้าที่นำสืบ (Beweislast / burden of proof) ทั้งบทบัญญัติในเรื่องการถามค้าน (Kreuzverhör / cross examination) ก็ไม่มี บัญญัติไว้ในกฎหมาย¹³ แต่ในทางปฏิบัติศาลไทยกลับยึดถือรูปแบบการค้นหาความจริงตามแนว ของประเทศคอมมอนลอว์ โดยนำเอาหลัก “ฝ่ายใดกล่าวอ้างฝ่ายนั้นมีหน้าที่นำสืบ” ตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 มาใช้กับการค้นหาความจริงในคดีอาญาและได้นำ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 116 (2) ประกอบมาตรา 117 ให้การค้นหาความจริง เป็นเรื่องของโจทก์จำเลยในการซักถาม ถามค้าน และถามติง ทั้งนี้โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อนำมาใช้ค้นหาความจริงในคดีอาญาเสพติดตาม มาตรา 15 วรรคสามของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาด หากโจทก์สามารถพิสูจน์ถึงลักษณะของการกระทำความผิดได้ว่า ผู้กระทำความผิดได้กระทำการ ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษของกลางเป็นไปตามปริมาณที่ กฎหมายกำหนด ก็เป็นการเพียงพอให้ศาลรับฟังได้ว่า การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำเพื่อ จำหน่าย เช่น โจทก์พิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ว่าจำเลยมีเมทแอมเฟตามีนจำนวน 16 เม็ดไว้ในความ ครอบครอง ศาลก็จะถูกผูกมัดให้รับฟังเป็นยุติว่าจำเลยมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อ จำหน่าย โดยที่โจทก์ไม่ต้องนำสืบถึงพฤติการณ์หรือลักษณะของการกระทำที่ถูกสันนิษฐาน ประกอบ และฝ่ายจำเลยก็ไม่สามารถนำสืบโต้แย้งได้ว่ามิได้กระทำความผิดตามที่กฎหมาย สันนิษฐานไว้¹⁴

ผู้เขียนเห็นว่า แม้การกำหนดบทสันนิษฐานเด็ดขาดตามมาตรา 15 วรรคสามดังกล่าวมีส่วนช่วยในการปราบปรามยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีเจตนารมณ์เพื่อจะ ปราบปรามผู้ค้าเมทแอมเฟตามีนรายย่อยที่ขายกันคราวละไม่กี่สิบเม็ดและทำให้การพิจารณา พิพากษาคดีของศาลรวดเร็วยิ่งขึ้น แต่การบังคับใช้กฎหมายย่อมต้องคำนึงถึงผลในทางคดีที่ติดตาม มาด้วย การที่ฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดบทสันนิษฐานเด็ดขาดไว้ในกฎหมายสารบัญญัติ กำหนดให้ศาล ในคดีอาญาเสพติดมีหน้าที่พิพากษาคัดสินคดีไปตามที่กฎหมายกำหนด โดยไม่สามารถวินิจฉัยเป็น อย่างอื่นได้ หากพยานหลักฐานซึ่งคู่ความได้นำเสนอเข้ามาสู่กระบวนการพิจารณาหรือที่ศาลใช้ อำนาจสืบพยานเพิ่มเติมเองรับฟังได้ตามเงื่อนไขของข้อสันนิษฐานสำหรับในทางทฤษฎี หรือหาก

¹³ คณิต ณ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 550-551.

¹⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2903/2548 หน้า 4

โจทก์หรือพนักงานอัยการสืบให้เข้าเงื่อนไขอันจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นแล้ว สำหรับในทางปฏิบัติ มีผลเป็นการแทรกแซงดุลพินิจของศาลในการประเมินพยานแวดล้อมกรณี กล่าวคือ กฎหมายกำหนดไว้โดยที่ศาลต้องรับฟังตามที่กฎหมายบัญญัติ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงที่เป็น เงื่อนไขแห่งข้อสันนิษฐานครบถ้วน ศาลต้องฟังเป็นยุติว่าข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานไว้ เกิดขึ้นแล้วด้วย เช่น จำเลยฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองตั้งแต่ 15 เม็ดขึ้นไป กฎหมายให้ ถือว่าจำเลยมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ความจริงการมีเมทแอมเฟตามีนตั้งแต่ 15 เม็ดขึ้นไปไว้ในครอบครองเป็นเพียงพยานแวดล้อมที่แสดงว่าผู้นั้นน่าจะมีไว้ในครอบครองเพื่อ จำหน่าย การที่ได้ความเพียงเท่านี้แล้วกฎหมายกำหนดว่าศาลจะวินิจฉัยเป็นอย่างอื่นไม่ได้ แต่ต้อง รับฟังว่าจำเลยมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายมีผลเป็นการจำกัดแนวทางการรับฟัง พยานแวดล้อมอื่น ๆ ของศาล ทั้งที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญาก็ได้กำหนดวิธีการในการ ดำเนินค้นหาความจริงไว้แล้ว กล่าวคือ ในมาตรา 229 ก็ได้ให้ศาลเป็นผู้สืบพยาน และให้ศาลมีสิทธิ ในการดำเนินการค้นหาความจริงได้อย่างเต็มที่ โดยปราศจากข้อผูกมัดตามคำร้องหรือคำขอของ ผู้ใด โดยหากศาลยังมีความสงสัยในประเด็นหนึ่งประเด็นใด ศาลก็สามารถดำเนินการค้นหาความ จริงโดยการเรียกพยานมาสืบเพิ่มเติม โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 228 หรืออาศัยอำนาจตามมาตรา 175 เรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ และศาลยังมี อิสระในการรับฟังพยานหลักฐานทุกชนิดที่ได้มาโดยชอบ และเมื่อสืบพยานหลักฐานจนเป็นที่ พอใจแล้ว ศาลจะเป็นผู้ชี้แนะนักพยานหลักฐานในชั้นสุดท้าย และจะลงโทษเมื่อแน่ใจว่ามีภาวะ กระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำผิดนั้น ถ้ามีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำผิด หรือไม่ ศาลต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลยตามมาตรา 227 ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าบท สันนิษฐานเด็ดขาดที่ฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดนั้น ได้ก้าวล่วงในการใช้ดุลพินิจของศาลในการค้นหา ความจริงในเนื้อหาของคดีเพื่อตัดสินคดีให้เกิดความยุติธรรมมากที่สุด

4.1.2 ปัญหาขัดแย้งกับหลักสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลย

หลักการคุ้มครองสิทธิของจำเลยได้ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายสูงสุดของประเทศอัน ได้แก่ รัฐธรรมนูญ หลักหนึ่งที่สำคัญ คือ หลักการสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลย (Presumption of Innocence) เป็นหลักการหนึ่งที่เป็นสากล¹⁵ และเป็นหลักที่ประเทศไทยได้บัญญัติไว้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย เกือบทุกฉบับด้วยกัน โดยปัจจุบันหลักสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลย (Presumption of Innocence) ได้ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 ดังนี้

¹⁵ ปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11.

มาตรา 39 “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคล นั้น เสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

และในหมวดที่ 3 มาตรา 27 ได้กำหนดให้ผูกพันองค์กรของรัฐทุกองค์กร ที่มีหน้าที่ บัญญัติกฎหมาย มีหน้าที่ใช้บังคับและตีความกฎหมาย ต้องไม่บัญญัติ ใช้บังคับหรือตีความกฎหมาย ให้กระทบถึงสิทธิดังกล่าว

นอกจากนี้ หลักการสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลย (Presumption of Innocence) ยัง ถูกกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 เพื่อเป็นหลักในการ คຸ້ມครองจำเลยในคดีอาญา ดังนี้

มาตรา 227 “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษา ลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำผิดนั้น

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่ง ความสงสัยนั้นให้แก่จำเลย”

ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็ฝ่ายนิคิบัญญัติหรือฝ่ายตุลาการก็ต้องอยู่ภายใต้หลักนี้ จะดำเนินการ อย่างหนึ่งอย่างใดให้ขัดกับหลักดังกล่าวไม่ได้

ในส่วนของปัญหาการกำหนดบทสันนิษฐานเด็ดขาดในกฎหมายว่าขัดหรือแย้งต่อ หลักการสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลยซึ่งกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 39 หรือไม่นั้น มี ความคิดเห็นของนักนิติศาสตร์หลายท่าน แบ่งความคิดเห็นออกเป็น 2 ฝ่าย ดังนี้¹⁶

ฝ่ายแรก เห็นว่า “บทสันนิษฐานเด็ดขาด” นั้นขัดแย้งต่อหลักที่ต้องสันนิษฐานเอาไว้ ก่อนว่าผู้ต้องหาและจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดจริง (The Presumption of Innocence) ทำให้รัฐมีหน้าที่ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยจนปราศจากเหตุอัน ควรสงสัยตามสมควร (Beyond Reasonable Doubt)

ฝ่ายที่สอง เห็นว่า หลักพื้นฐานสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาและจำเลยใน คดีอาญา ห้ามสันนิษฐานความผิดเท่านั้น ไม่ได้ห้ามการสันนิษฐานข้อเท็จจริงจึงไม่ขัดแย้งต่อ รัฐธรรมนูญและใช้บังคับได้

¹⁶ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ศูนย์ศึกษาและวิจัยกฎหมาย. เล่มเดิม. หน้า 161.

บทสันนิษฐานตามมาตรา 15 ของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 กฎหมายใช้ถ้อยคำว่า “ให้ถือว่า” ซึ่งถ้อยคำดังกล่าวถือว่าเป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาดที่จำเลยไม่สามารถสืบทักล้างเป็นอย่างอื่นได้ จึงเกิดปัญหาว่าบทสันนิษฐานดังกล่าวขัดหรือแย้งกับหลักสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลย (Presumption of Innocence) ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 39 หรือไม่ และกระบวนการพิจารณาคดีอาญาหรือไม่ ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้มีผู้ร้องเรียนต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยเรื่องดังกล่าวไว้ดังนี้

คำวินิจฉัยที่ 11/2544

เรื่อง พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33¹⁷ หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุปมีว่า ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของนายนคร ดวงแก้ว และนายสุบรรณ สาระพันธ์ จำเลยในคดีอาญาหมายเลขคำที่ อ. 2305/2542มายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 และต้องด้วยมาตรา 6 หรือไม่ ได้ความว่า พนักงานอัยการจังหวัดแพร่ เป็นโจทก์ฟ้องนายนคร ดวงแก้วที่ 1 และนายสุบรรณ สาระพันธ์ ที่ 2 ที่เป็นจำเลย ความผิดฐานร่วมกันมียาเสพติดให้โทษในประเภท 1 (เฮโรอีน) หนัก 45.8 กรัม คำนวณเป็นปริมาณเฮโรอีนไฮโดรคลอไรด์บริสุทธิ์หนัก 36.9 กรัม ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยมิได้รับอนุญาต ศาลพิพากษาว่า จำเลยทั้งสองมีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคหนึ่ง และมาตรา 6 วรรคหนึ่ง จำคุกทั้งสองและริบเฮโรอีนของกลาง

จำเลยทั้งสองอุทธรณ์ว่า การลงโทษจำเลยว่า กระทำความผิดฐานมียาเสพติดของกลางเพื่อจำหน่ายนั้น ไม่ชอบด้วยเหตุผล และศาลอุทธรณ์ภาค 2 พิพากษายืน เพราะเห็นว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง บัญญัติว่า “การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป ให้ถือว่าผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย” บทบัญญัติดังกล่าวเป็นข้อสันนิษฐานโดยเด็ดขาด เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า จำเลยทั้งสองร่วมกันมีเฮโรอีนดังกล่าวในครอบครองเพื่อจำหน่ายแล้ว จะอ้างหรือนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานดังกล่าวหาได้ไม่ จำเลยทั้งสองจึงมีความผิดตามฟ้อง ที่ศาลชั้นต้นพิพากษามานั้นชอบแล้ว อุทธรณ์ของจำเลยทั้งสองฟังไม่ขึ้น

¹⁷ กฎหมายเดิมก่อนการแก้ไข ปัจจุบัน คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39.

จำเลยทั้งสองฎีกา โดยในฎีกาจำเลยทั้งสองโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 ใช้บังคับกับจำเลยทั้งสองไม่ได้ตาม มาตรา 6 ซึ่งศาลฎีกาเห็นว่า คดีนี้ศาลอุทธรณ์ฯ ยกบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้เป็นหลักในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีเป็นกรณีมีข้อโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ไว้ชั่วคราว และให้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264

ประเด็นเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะรับเรื่องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ได้หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรณีที่จำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2 (ผู้ร้อง) โต้แย้งในฎีกาว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 33 และเป็นกรณีที่ศาลฎีกาจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดี ประกอบกับยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว รวมทั้งข้อโต้แย้งของจำเลยมีสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย เมื่อศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งมายังศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับเรื่องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ได้

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยมีว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า วัตถุประสงค์ของการตราพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เพื่อให้การปราบปรามและควบคุมยาเสพติดให้โทษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยยาเสพติดให้โทษที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกอยู่ด้วย การที่กฎหมายกำหนดปริมาณสารเสพติดให้โทษในประเภท 1 เป็นจำนวนที่ชัดเจน ตามมาตรา 15 วรรคสอง นั้น มุ่งประสงค์เพื่อลงโทษผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ซึ่งคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป เสมือนว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นไปเพื่อการจำหน่าย อย่างไรก็ตาม การที่กฎหมายกำหนดปริมาณสารเสพติดให้โทษในประเภท 1 เป็นเพียงเกณฑ์เปรียบเทียบสำหรับฐานความผิดที่จะนำไปสู่การลงโทษเท่านั้น หากมีไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติต้องรับโทษตาม มาตรา 67 ทั้งนี้ ตามมาตรา 66 ซึ่งศาลจะเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัย หรือพิพากษาชี้ขาด และกำหนดโทษแต่รัฐธรรมนูญ มาตรา 33 เป็นบทบัญญัติที่รับรองหลักการขั้นพื้นฐานของกฎหมายอาญาของนานาประเทศ มีเจตนารมณ์เพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล ซึ่งตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาทั่วไป ซึ่งมีหลักการว่า ในคดีอาญาโจทก์มีภาระต้องนำสืบการ

กระทำของผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ครบทุกองค์ประกอบแห่งความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่จำเป็นต้องนำหลักฐานมาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนและตราบไต่ถามยังไม่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าได้กระทำความผิด บุคคลนั้นจะได้รับความคุ้มครองตลอดไป เจ้าหน้าที่ของรัฐจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีว่า อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยโดยเสียงข้างมาก 12 ต่อ 2 เสียงว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 33

คดีนี้ ศาลรัฐธรรมนูญมองว่า ก่อนที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย (Presumed Fact) จำเลยจะต้องผ่านการพิสูจน์หรือนำสืบข้อเท็จจริงอันเป็นเงื่อนไขในการได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐาน (Basic Fact) ที่ว่า จำเลยมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองจริงมาก่อนแล้ว บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39

อย่างไรก็ดี ในประเด็น “ข้อสันนิษฐานเด็ดขาด” นั้นขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 วรรคสองหรือไม่ หากพิจารณาอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ตามข้อ 3 อนุ 3 “การรู้ข้อเท็จจริง เจตนาหรือวัตถุประสงค์ที่เป็นองค์ประกอบของการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดนั้นอาจพิจารณาได้จากสถานการณ์ความเป็นจริง¹⁸” สอดคล้องกับ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 11/2544 “การกำหนดปริมาณยาเสพติดเป็นเพียง “เกณฑ์เปรียบเทียบสำหรับฐานความผิดที่จะนำไปสู่การลงโทษ” เท่านั้น “แต่ผู้ที่ได้รับโทษตามกฎหมายก็ต่อเมื่อได้มีการพิสูจน์แล้วว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง” ดังนั้น “ข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริง” ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสองจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 33¹⁹

จากผลของคำวินิจฉัยนี้จะเห็นได้ว่า ข้อสันนิษฐานชนิดที่ต้องมีข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขของการสันนิษฐานนั้นจะไม่มีโอกาสขัดแย้งต่อมาตรา 39 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเลย แม้ข้อสันนิษฐานจะไม่สมเหตุสมผลก็ตาม เพราะฝ่ายโจทก์ก็ต้องมีหน้าที่นำสืบให้เข้าเงื่อนไขของข้อสันนิษฐานเสียก่อน

¹⁸ ข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริง (res ipsa loquitur) คือ ข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็นซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์.

¹⁹ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ศูนย์ศึกษาและวิจัยกฎหมาย. เล่มเดิม. หน้า 162.

ในประเด็นดังกล่าวนี้ หากพิจารณาในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการพัฒนาหลักการกำหนดข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบของจำเลยในคดีอาญาอย่างยาวนาน นักกฎหมายส่วนใหญ่เห็นด้วยในการใช้ข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย แต่ต้องกระทำโดยมีขอบเขต ฝ่ายนิติบัญญัติไม่สามารถกำหนดข้อสันนิษฐานตามอำเภอใจ ทั้งนี้ ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายดังกล่าวต้องบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและจะมีความชอบธรรมต่อเมื่อเป็นไปตามหลักความเกี่ยวเนื่องอย่างมีเหตุผล (rational connection)²⁰ โดยศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา (The United States Supreme Court) ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทในการแปลความรัฐธรรมนูญและพิจารณาว่ากฎหมายใดมีบทบัญญัติขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ได้มีการอธิบายถึงหลักนี้ว่า การบัญญัติกฎหมายกำหนดข้อสันนิษฐานของฝ่ายนิติบัญญัติทำได้โดยชอบ เพียงแต่การกำหนดข้อสันนิษฐานของฝ่ายนิติบัญญัติต้องมีขอบเขต กล่าวคือ ข้อเท็จจริงพื้นฐาน (basic fact) หรือข้อเท็จจริงอันเป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐานซึ่งฝ่ายนิติบัญญัติได้กำหนดไว้ในบทกฎหมายนั้น ต้องมีความสัมพันธ์อย่างมีเหตุผลกับข้อเท็จจริงที่ต้องการพิสูจน์ (presumed fact) ซึ่งมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด²¹ นอกจากนี้ยังมีการขยายความว่า เมื่อมีข้อสันนิษฐานเกิดขึ้นแล้วจะมีความเป็นไปได้มากกว่าความเป็นไปไม่ได้ที่ข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานจะเกิดขึ้น หากข้อเท็จจริงใดไม่มีความสัมพันธ์กันในลักษณะดังกล่าว ศาลจะถือว่าคดีจะใช้ข้อสันนิษฐานดังกล่าวไม่ได้²² เช่น การที่จำเลยมีเฮโรอีนอยู่ในความครอบครองก็สามารถสันนิษฐานได้ว่า จำเลยรู้ว่าเฮโรอีนนั้นถูกส่งมาจากต่างประเทศ เนื่องจากในสหรัฐอเมริกาไม่มีการปลูกฝิ่น หรือการผลิตเฮโรอีน แต่หากว่าเป็นกัญชาหรือโคเคนจะใช้ข้อสันนิษฐานว่าจำเลยรู้ว่าถูกส่งมาจากต่างประเทศไม่ได้ เพราะว่สิ่งเสพติดดังกล่าวมีปลูกกันในสหรัฐอเมริกาด้วย เป็นต้น²³

ดังนั้น จึงอาจสรุปแนวทางของศาลสูงสุดของอเมริกาได้ดังนี้ คือ ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายในคดีอาญาไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ หากข้อสันนิษฐานตามกฎหมายนั้นมีลักษณะ 3 ประการ²⁴ ดังนี้

²⁰ rational connection คือ หลักความเกี่ยวพันที่มีเหตุผลซึ่งแสดงถึงความเป็นไปได้ว่าเมื่อมีข้อเท็จจริงพื้นฐาน กรณีมีเหตุผลอันสมควรที่จะสรุปได้ว่าข้อเท็จจริงที่สันนิษฐานคงจะมีอยู่อย่างแน่นอน เว้นแต่จะมีพยานหลักฐานมาพิสูจน์ว่าโดยแท้จริงแล้วเป็นอย่างอื่น.

²¹ Tot. v. United state 319 U.S. 437 [1945]

²² Tuner v. United state 396 U.S. 398 [1970]

²³ ท้ายักส์ กำล้งเอก. (2552). ข้อสันนิษฐานกรณีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์. หน้า 49.

²⁴ สมบัติ ดาวแจ้ง. เล่มเดิม. หน้า 52.

1. มีความสัมพันธ์ในเชิงที่มีเหตุผล และเป็นไปตามธรรมชาติระหว่างข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐานและข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานว่าได้เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับประสบการณ์ของบุคคลทั่วไป
2. จำเลยสามารถที่จะเข้าถึงพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานว่าเกิดมากกว่าผู้กล่าวหา
3. ต้องยอมให้จำเลยนำพยานหลักฐานมาสืบหักล้างได้ว่า แม้จะมีข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐานตามที่กฎหมายกำหนดไว้จริง คนก็ไม่ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดอาญา

อนึ่ง ในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่มีข้อสันนิษฐานประเภทเด็ดขาดหรือไม่อาจโต้แย้งได้ เพราะนักกฎหมายอเมริกันถือว่าข้อสันนิษฐานในลักษณะดังกล่าว ขัดต่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights) และขัดต่อหลักนิติธรรม²⁵ (The Rule of Law) ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดเห็นของท่านศาสตราจารย์ ดร. กำชัย จงจักรพันธ์

โดยศาสตราจารย์ ดร. กำชัย จงจักรพันธ์ มีความเห็นว่า บทสันนิษฐานเด็ดขาดขัดต่อหลักนิติธรรมในข้อคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยบริสุทธิ์อยู่นกว่าศาลจะมีคำพิพากษาเด็ดขาดว่ามีความผิด ดังความต่อไปนี้

“หลักการพื้นฐานในข้อคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยบริสุทธิ์อยู่นกว่าศาลจะมีคำพิพากษาเด็ดขาดว่ามีความผิดย่อมมีผลเป็นการห้ามมิให้กฎหมายมีบทสันนิษฐานเด็ดขาด ไม่ว่าจะเป็บบทสันนิษฐานเด็ดขาดในข้อเท็จจริงหรือบทสันนิษฐานเด็ดขาดในความผิด เพราะบทสันนิษฐานเด็ดขาดดังกล่าวย่อมมีผลทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่สามารถนำสืบพิสูจน์โต้แย้งเป็นอย่างอื่นได้เลย จึงขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่มีผลใช้บังคับ หลักการพื้นฐานดังกล่าวมิได้หมายความว่า กฎหมายที่ตราขึ้นจะมีบทสันนิษฐานข้อเท็จจริงไว้ก่อน หรือมีบทสันนิษฐานความผิดไว้ก่อนไม่ได้ เพราะบทสันนิษฐานไว้ก่อนดังกล่าวยังเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยนำพยานหลักฐานเข้าสืบพิสูจน์โต้แย้งบทสันนิษฐานไว้ก่อนได้ จึงไม่ขัดต่อหลักนิติธรรมในข้อนี้”²⁶

ในความเห็นของผู้เขียน เห็นว่ากฎหมายจะกำหนดข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบของจำเลยในคดีอาญาได้ก็ต่อเมื่อมีความสัมพันธ์กันอย่างสมเหตุสมผลระหว่างข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐาน (Basic Fact) กับข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐาน (Presumed Fact) ซึ่งหมายความว่า

²⁵ หลักนิติธรรม หมายถึง หลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย ที่กฎหมาย อันหมายถึงความรวมถึง การบัญญัติกฎหมาย การใช้การตีความกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม จะต้องไม่ฝ่าฝืนหรือขัดหรือแย้งต่อหลักนิติธรรมหรือหลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย.

²⁶ กำชัย จงจักรพันธ์. (2555, ธันวาคม). “หลักนิติธรรม.” *บทบัญญัติ*, 68 (4). หน้า 35.

หากมีข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐาน (Basic Fact) เกิดขึ้นแล้วก็จะต้องเกิดข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐาน (Presumed Fact) ตามมาอย่างแน่นอน²⁷ และต้องไม่เป็นการกระทบต่อส่วนได้เสียหรือสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อสันนิษฐานนั้นจะต้องไม่ลดทอน(strip) อำนาจในการดำเนินการค้นหาความจริงหรือพิสูจน์ความผิดของศาล²⁸ การที่กฎหมายบัญญัติว่าการมีไว้ในครอบครองเมทแอมเฟตามีนจำนวน 15 เม็ดหรือหน่วยการใช้นั้น (Basic Fact) ให้สันนิษฐานเป็นการเด็ดขาดว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายเท่านั้น (Presumed Fact) ทั้งนี้จำนวนเม็ดยาเสพติดที่กฎหมายสันนิษฐาน คือ จำนวน 15 หน่วยการใช้ ไม่ใช่จำนวนที่มากมายที่จะหาซื้อมาเก็บไว้เพื่อเสพ โดยราคาขายปลีกเมทแอมเฟตามีน ในช่วงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 อยู่ที่เม็ดละ 180-250 บาท²⁹ หากซื้อจำนวน 15 เม็ด ก็เป็นเงิน รว 2,700-3,750 บาท ผู้ที่เสพยาเสพติดชนิดนี้นอกจากผู้ใช้แรงงานแล้วยังมีกลุ่มวัยรุ่นคนชั้นกลางเสพอยู่ด้วย ซึ่งผู้เสพพวกนี้ก็มีกำลังทรัพย์พอที่จะซื้อยาเสพติดจำนวนมากมาเก็บไว้เพื่อเสพได้ จากการรวบรวมข้อมูลของหน่วยงานปราบปรามยาเสพติดพบว่าปัจจุบันมีคนไทยจำนวน 900,000 รายติดเมทแอมเฟตามีนหรือยาบ้า โดยทุกวันจะต้องเสพยาบ้าเฉลี่ยคนละ 2 เม็ด³⁰ ทั้งในส่วนของผู้เสพย้านั้นเมื่อเสพได้ระยะหนึ่งก็จะมีการเพิ่มปริมาณโดยมีผู้ต้องหาบางรายเสพยาบ้าถึงวันละ 20 เม็ดต่อวัน³¹ ดังนั้น การหาซื้อเมทแอมเฟตามีนจำนวน 15 เม็ดเก็บไว้เพื่อเสพจึงไม่ใช่เรื่องที่เป็นไปไม่ได้ การที่กฎหมายบัญญัติเป็นการเด็ดขาดว่าการมีเมทแอมเฟตามีนจำนวน 15 เม็ดนั้นต้องเป็นการมีไว้เพื่อจำหน่ายเท่านั้นจะแข็งตัวและขัดต่อสถานการณ์ความเป็นจริง จึงเป็นกรณีที่เกิดข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐานขึ้นแล้ว ยังมีความเสี่ยงที่ข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ได้ ต้องถือว่าข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐานไม่มีความสัมพันธ์ในเชิงมีเหตุมีผลในการเชื่อมโยงถึงการเกิดขึ้นของข้อ

²⁷ หลัก Rational Connection ของศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา.

²⁸ Karen Reid. (2012). *A Practitioner's guide to The European Convention on Human Rights*. p. 217.

²⁹ ส่วนวางระบบและพัฒนาข้อมูล สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2555). *สถานการณ์ยาเสพติดช่วงแผนปฏิบัติการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดประจำเดือนกุมภาพันธ์ 2555*. สืบค้น 2 ตุลาคม 2556, จาก http://www.nccd.go.th/index.php?mod=content_list&cate=369

³⁰ *ตะลึง!!!คนไทยเสพยาบ้าวันละ 1.8 ล้านเม็ด*. (2554, 26 พฤษภาคม). คมชัดลึก. สืบค้นเมื่อ 24 ตุลาคม 2556, จาก <http://www.moj.go.th/th/justice/home2-details-news.php?id=20245>

³¹ *จับหนุ่มค้ายาบ้า แลเสพด้วยวันละ 20 เม็ด จากคนหล่อยากลายเป็นคนแก่*. (2555, 27 พฤษภาคม). ข่าวสดออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 6 ตุลาคม 2556, จาก

http://www.khaosod.co.th/view_newsonline.php?newsid=TVRNek9ERXdOamN3T1E9PQ==

สันนิษฐานความรับผิดชอบ ข้อสันนิษฐานนั้นจึงไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะนำมาบังคับใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบังคับใช้เป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดซึ่งกระทบต่ออำนาจในการดำเนินการค้นหาความจริงหรือพิสูจน์ความผิดของศาล ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า บทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 ขัดหรือแย้งต่อหลักสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 และขัดต่อหลักนิติธรรมด้วย

4.1.3 ปัญหาขัดแย้งกับหลักประกันในกฎหมายอาญา

การใช้กฎหมายอาญาเพื่อเป็นเครื่องมือคุ้มครองการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม ต้องกระทำเฉพาะเท่าที่จำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น ถึงแม้ปัญหายาเสพติดให้โทษในปัจจุบันจะเป็นการบ่อนทำลายประเทศชาติและประชาชนในชาติอย่างร้ายแรงที่สุด จนฝ่ายนิติบัญญัติมีความจำเป็นจะต้องบัญญัติกฎหมายให้อำนาจพิเศษกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโจทก์ในคดียาเสพติดให้ได้เปรียบในเชิงคดีเพื่อประโยชน์ต่อการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามนโยบายที่จะปราบปรามการกระทำผิดดังกล่าวอย่างเข้มงวดกวัดขันก็ตาม แต่คดียาเสพติดเป็นคดีที่มีความผิดและต้องรับโทษในทางอาญา ดังนั้น การลงโทษผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจึงต้องคำนึงถึงหลักกฎหมายอาญาด้วยเพราะหากมีการบัญญัติกฎหมายอาญาขึ้นอย่างพร่ำเพรื่อแล้ว สิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะถูกกระทบกระเทือนจนเกินความจำเป็นอันไม่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย กฎหมายอาญาจึงไม่เพียงแต่มุ่งจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเท่านั้น แต่หลักกฎหมายอาญาจะต้องเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลด้วย การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลแม้จะกระทำได้ แต่ “จะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมีได้”³² การบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด จึงต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของจำเลยด้วย

กฎหมายอาญาใดที่บัญญัติโดยไม่คำนึงถึงเหตุผลความจำเป็นอย่างแท้จริง แม้กฎหมายอาญานั้นจะไม่ขัดกับ “หลักประกันในกฎหมายอาญา” แต่ย่อมไม่อาจอ้างความชอบธรรมใด ๆ ได้³³

หลักประกันในกฎหมายอาญา

“สำหรับประเทศไทยเนื้อหาของ “หลักประกันในกฎหมายอาญา” หรือ “nullum crimen, nulla poena sine lege” ปรากฏอยู่ในมาตรา 2 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า

“บุคคลจะต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย”

³² ดูรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 29 วรรคหนึ่ง

³³ คณิต ฌ นคร ค เล่มเดิม. หน้า 45-46.

บทบัญญัติดังกล่าวนี้หมายความว่าเฉพาะ “กฎหมายที่เกิดจากการบัญญัติ” เท่านั้นที่สามารถกำหนดว่าการกระทำใดการกระทำหนึ่งเป็นการกระทำที่เป็นความผิดอาญาได้ (nullum crimen sine lege) และเฉพาะ “กฎหมายที่เกิดจากการบัญญัติ” เท่านั้นเช่นกันที่สามารถกำหนดโทษสำหรับการกระทำใดการกระทำหนึ่งได้ (nulla poena sine lege) และทั้งสองประการที่กล่าวมาแล้วนั้น จะต้องมียุติแล้วก่อนการกระทำนั้น ดังนี้ บทบัญญัติอันเป็น “หลักประกันในกฎหมายอาญา” จึงครอบคลุมเนื้อหา 4 ประการ คือ การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีลงโทษทางอาญาแก่บุคคล การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งลงโทษทางอาญาแก่บุคคล กฎหมายอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน และกฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง³⁴

ความผิดอาญาฐานต่าง ๆ ทุกฐานมีข้อสาระสำคัญต่าง ๆ ที่เหมือนกันสามประการ คือ “การครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ” (Tatbestandmässigkeit) “ความผิดกฎหมาย” (Rechtswidrigkeit) และ “ความชั่ว” (Schuld) อย่างครบถ้วนเสมอ ซึ่งถ้าขาดข้อสาระสำคัญประการหนึ่งประการใดไปแม้เพียงข้อสาระสำคัญประการเดียว การกระทำนั้นก็จะเป็น “ความผิดอาญา” (Verbrechen/crime) และเมื่อไม่เป็นความผิดอาญา (Verbrechen/crime) แล้วก็จะย่อมจะมีการลงโทษสำหรับการกระทำนั้นไม่ได้ ข้อสาระสำคัญที่เหมือนกันทุก ๆ ฐานความผิดอาญานี้ประกอบขึ้นเป็น “โครงสร้างของความผิดอาญา” (Verbrechensaufbau/structure of crime) การศึกษาวิจัย “โครงสร้างของความผิดอาญา” (Verbrechensaufbau/structure of crime) จึงต้องศึกษาจาก “ความผิดอาญา” (Verbrechen/crime) และ “โทษ”³⁵

“โครงสร้างของความผิดอาญา” (Verbrechensaufbau/structure of crime) ใช้บังคับกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาตลอดจนความผิดอาญาตามกฎหมายพิเศษฉบับอื่น ๆ รวมทั้งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มาตรา 15 ด้วย

เนื่องจากประเทศไทยเราเป็นระบบซีวิลลอว์ (Civil law) วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะขออธิบาย “โครงสร้างของความผิดอาญา” (Verbrechensaufbau/structure of crime) ของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มาตรา 15 วรรคสาม ซึ่งต้องรับโทษตามมาตรา 65 วรรคสอง ตามโครงสร้างของความผิดอาญาของเยอรมัน ตามแนวทางการอธิบายกฎหมายอาญาไทยของศาสตราจารย์ ดร. คณิต ญ นกร อันประกอบด้วย “การกระทำที่ครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ” (Tatbestandmässigkeit) “ความผิดกฎหมาย” (Rechtswidrigkeit) และ “ความชั่ว” (Schuld) เป็นลำดับไป

³⁴ แหล่งเดิม. หน้า 66-67.

³⁵ แหล่งเดิม. หน้า 101.

โครงสร้างของความผิดอาญาฐานผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เพื่อจำหน่าย ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม

มาตรา 15³⁶ ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 เว้นแต่รัฐมนตรีได้อนุญาตเฉพาะในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

(1) เด็กซ์ไทรโลเซออร์ไบด์ หรือ แอล เอส ดี มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ศูนย์จุดเจ็ดห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่สามร้อยมิลลิกรัมขึ้นไป

(2) แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่หนึ่งจุดห้ากรัมขึ้นไป

(3) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 นอกจาก (1) และ (2) มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามกรัมขึ้นไป

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ “การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ” และ “ภยันตรายต่อประชาชน”

ภยันตรายในที่นี้ คือ ภยันตรายต่อชีวิตและร่างกาย

1. การครอบงำประกอบที่กฎหมายบัญญัติ

องค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติของความผิดฐานนี้ คือ การที่บุคคลผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณที่กำหนดตามวรรคสาม ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย โดยเจตนาผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 1

1) องค์ประกอบภายนอก

³⁶ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545. สืบค้น 3 กันยายน 2556, จาก

องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานนี้ คือ การที่บุคคลผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณที่กำหนดตามวรรคสาม ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

“ผู้กระทำ” คือ มนุษย์ซึ่งกฎหมายไม่จำกัดว่าจะเป็นใคร

“การกระทำ” ของความผิดฐานนี้ คือ การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย (หากมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 เกินกว่าที่กำหนด ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย)

“ผลิต” หมายถึง เพาะ ปลูก ทำ ผสม ปูรง แปรสภาพ เปลี่ยนรูป สังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ และให้หมายความรวมถึงการแบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุด้วย

“นำเข้า” หมายถึง นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร

“ส่งออก” หมายถึง นำหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร

“จำหน่าย” หมายถึง ขาย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้

“วัตถุที่ประสงค์กระทำต่อ” คือ ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ที่ประกาศในกฎกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 135 จำนวน 39 ชนิด

2) องค์ประกอบภายใน

องค์ประกอบภายในของความผิดฐานนี้ คือ เจตนา กล่าวคือ ผู้กระทำต้องรู้ว่าสิ่งนั้นเป็นยาเสพติด และผู้กระทำต้องกระทำการดังกล่าวนั้น

อนึ่ง คำว่า เพื่อจำหน่ายตามมาตรา 65 วรรคสองเป็นมูลเหตุชักจูงใจซึ่งอยู่ในองค์ประกอบภายในของความผิดฐานนี้หรือไม่

หากพิจารณามาตรา 65 วรรคแรกประกอบวรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า

“ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 15 ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อจำหน่าย ต้องระวางโทษประหารชีวิต”

ปัญหาดังกล่าว หากย้อนกลับไปพิจารณามาตรา 15 วรรคสามซึ่งบัญญัติว่า

“การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณ ตามอนุมาตรา (1)-(3) ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย”

บทบัญญัติมาตรา 15 วรรคสามเป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาดโดยกฎหมายจะไม่เปิดช่องให้จำเลยนำพยานหลักฐานมาสู้หักล้างข้อสันนิษฐานได้เลย หากปริมาณแอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์

แอมเฟตามีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่หนึ่งจุดห้ากรัมขึ้นไป กฎหมาย “ให้ถือว่า” บุคคลนั้นกระทำความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งต้องระวางโทษประหารชีวิตทันที

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เพื่อจำหน่าย ไม่ต้องการมูลเหตุชักจูงใจแต่อย่างใด

2. ความผิดกฎหมาย

ในแต่ละฐานความผิดมี “ปทัสถานที่เป็นข้อห้าม” อยู่เบื้องหลังเสมอ “ความผิดปทัสถาน” ของการกระทำแต่ละการกระทำที่ “ผิดปทัสถาน” ก็มีได้เป็นการกระทำที่ “ผิดกฎหมาย” เสมอไป เพราะบางกรณีในการกระทำที่เกิดขึ้นนั้นอาจมีเหตุที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ปรากฏอยู่ด้วย กรณีจึงทำให้การกระทำที่ “ผิดปทัสถาน” นั้น กลายเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย” ไป³⁷

การที่จะยืนยันว่าการกระทำใดการกระทำหนึ่งเป็นการกระทำที่ “ผิดกฎหมาย” ได้นั้น ในเบื้องต้นต้องยืนยันก่อนว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่เป็น “การครอบงำประกอบที่กฎหมายบัญญัติ” แล้ว และเมื่อได้ยืนยันแล้วว่ากระทำนั้นเป็นการกระทำที่เป็น “การครอบงำประกอบที่กฎหมายบัญญัติ” กรณีก็จะต้องยืนยันต่อไปอีกว่าไม่มี “เหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้” ในการกระทำนั้น

3. ความชั่ว

การกระทำใดการกระทำหนึ่งที่ครอบงำประกอบที่กฎหมายบัญญัติและเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายจะเป็นการกระทำที่ชั่วหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับการตัดสินใจกระทำในการกระทำนั้นของผู้กระทำความผิดในขณะกระทำนั้น เป็นผู้ที่มีความรู้ผิดชอบหรือผู้ที่รู้จักแยกแยะว่าอะไรผิดอะไร ถูกและเป็นผู้ที่มีสติ และเป็นบุคคลที่มีความพร้อมด้านอายุด้วย โดยรู้ว่าสิ่งที่กระทำนั้นเป็นสิ่งที่เลวได้ แต่ผู้กระทำการนั้นทั้ง ๆ ที่รู้ว่ามีความผิดและสามารถเลวได้แต่ก็ยังกระทำลงไป ผู้นั้นย่อมจะเป็นบุคคลที่จะต้องถูกดำเนินจากสังคมได้ ดังนั้น “ความชั่ว” จึงหมายถึง การดำเนินได้ของการกำหนดเจตจำนง³⁸

ในเรื่องของ “สามารถในการทำชั่ว” นั้น กฎหมายแบ่งบุคคลออกเป็น 3 ประเภท คือ³⁹

³⁷ คณิต ฌ นคร ค เล่มเดิม. หน้า 207.

³⁸ แหล่งเดิม. หน้า 251.

³⁹ แหล่งเดิม. หน้า 252-253.

(1) บุคคลที่ขาดหรือไม่มี “ความสามารถในการทำชั่ว” เลย คือเด็กอายุยังไม่เกิน 15 ปี ในขณะที่กระทำความผิด และบุคคลที่มีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือนในขณะที่กระทำความผิด

(2) บุคคลที่อาจมี “ความสามารถในการทำชั่ว” คือ บุคคลอายุกว่า 15 ปี แต่ยังไม่เกิน 18 ปีในขณะที่กระทำความผิด และ

(3) บุคคลที่มี “ความสามารถในการทำชั่ว” ที่สมบูรณ์ คือ บุคคลที่มีอายุกว่า 18 ปีขึ้นไป

4. เหตุเพิ่มโทษเฉพาะตัว

มาตรา 100 บัญญัติความว่า

“กรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือข้าราชการหรือพนักงานองค์การหรือหน่วยงานของรัฐผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งยาเสพติดให้โทษ หรือสนับสนุนในการกระทำความผิดกล่าว อันเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฐานะของผู้กระทำตามมาตรานี้เป็นข้อเท็จจริงที่เป็น “เหตุเพิ่มโทษเฉพาะตัว”

เมื่อพิจารณาโครงสร้างของความผิดอาญาฐานผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เพื่อจำหน่าย ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม พบว่าเหมือนกับความผิดอาญาฐานต่าง ๆ ในประมวลกฎหมายอาญาและในกฎหมายอื่น ๆ เพราะบุคคลจะต้องรับผิดทางอาญาจะต้องพิจารณาตาม โครงสร้างของความผิดอาญาทุกกรณี หากขาดข้อสาระสำคัญประการหนึ่งประการใดไปแม้เพียงข้อสาระสำคัญประการเดียว การกระทำนั้นก็จะไม่เป็นความผิดอาญา และเมื่อไม่เป็นความผิดอาญาก็ย่อมจะมีการลงโทษสำหรับการกระทำนั้นไม่ได้ ซึ่งเป็นไปตามหลักประกันในกฎหมายอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 ที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

ในประเด็นเรื่องการกำหนดข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบของจำเลยในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม ที่บัญญัติว่า “การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณที่กฎหมายกำหนดให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย” ขัดต่อ “หลักประกันในกฎหมายอาญา” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 ที่ว่า “บุคคลจะต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” ในเรื่อง “กฎหมายอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน” หรือไม่นั้น มีความคิดเห็นของนักนิติศาสตร์หลายท่าน แบ่งความคิดเห็นออกเป็น 2 ฝ่ายดังนี้

ฝ่ายแรก เห็นว่า การกำหนดข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบของจำเลยในคดีอาญา ขัดต่อประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 ทั้งนี้เพราะถ้าพึงเพียงโจทก์พิสูจน์ว่ามีข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขในการได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐาน (Basic Fact) เกิดขึ้น (การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ปริมาณตามมาตรา 15 วรรคสามอนุมาตรา (1)-(3)) ยังไม่อาจพึงได้ว่าเป็นการกระทำความผิดอาญา (ฐานผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เพื่อจำหน่าย) ถ้าหากฝ่ายนิติบัญญัติประสงค์จะกำหนดให้การกระทำตามข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไข (Basic Fact) เป็นความผิดแล้ว เหตุใดจึงไม่บัญญัติการกระทำนั้นเป็นความผิดอาญาเสียเลย การที่ฝ่ายนิติบัญญัติไม่สามารถบัญญัติความผิดดังกล่าวได้ ย่อมแสดงว่าประชาชนยังไม่เห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิด ดังนั้น จึงไม่สมควรที่จะออกกฎหมายป้องกันการกระทำที่ไม่ใช่ความผิดเข้าไปหาการกระทำที่เป็นความผิดทั้ง ๆ ที่เป็นการกระทำคนละอย่างกันเลย⁴⁰

ฝ่ายที่สอง เห็นว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสามไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 ทั้งนี้เพราะการบัญญัติมาตราดังกล่าวเป็นกรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติมุ่งหมายจะลงโทษการมียาเสพติดให้โทษตามปริมาณที่ระบุไว้เป็นความผิดที่มีโทษสูงตามที่ระบุไว้เท่านั้น⁴¹ เนื่องจากเห็นว่าการครอบครองในลักษณะดังกล่าวเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลอื่นหรือสังคมโดยรวม ส่วนการที่กฎหมายบัญญัติว่า “ให้ถือว่าเป็นความผิด” ฐานมียาเสพติดให้โทษไว้เพื่อจำหน่าย ก็เป็นแต่เพียงเทคนิคในการร่างกฎหมาย เพื่อแสดงให้เห็นว่าการกระทำที่กฎหมายลงโทษกรณีนี้พอจะเทียบเคียงหรือเป็นความผิดที่อยู่ในระดับเดียวกันและเกี่ยวเนื่องใกล้ชิดกับความผิดที่กฎหมาย “ให้ถือว่า” เป็นความผิดนั้น⁴²

ในความคิดเห็นของผู้เขียน เห็นว่า การที่จำต้องเรียกร้องให้บัญญัติกฎหมายอาญาให้ชัดเจนแน่นอนนั้น ก็เพราะว่าการลงโทษทางอาญาเป็นมาตรการที่รุนแรงที่สุดของรัฐที่ใช้กับประชาชนในรัฐ ฉะนั้น รัฐจึงต้องบัญญัติกฎหมายอาญาให้ชัดเจนแน่นอนที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ เพราะการบัญญัติให้ละเอียดถี่ถ้วนทุกเรื่องลงไปนั้นคงทำได้ยากมาก กล่าวคือ ในการบัญญัติกฎหมายอาญานั้น จะต้องหลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำที่กำกวมไม่แน่นอน ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันว่ากฎหมายที่บัญญัติขึ้นตรงกับเจตจำนงของฝ่ายนิติบัญญัติอย่างแท้จริง และทั้งจะเป็นเครื่องป้องกันมิ

⁴⁰ ไกรพล อรรถรัตน์. (2555). ผลกระทบของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 12/2555 ต่อความสามารถในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในคดีอาญา. สืบค้น 9 เมษายน 2557, จาก <http://www.pub-law.net/publaw/view.aspx?id=1797>

⁴¹ จิตติ ดิงศภัทย์. (2527). “จุกๆจิกๆ ในกฎหมายอาญา.” *วารสารนิติศาสตร์*, 14 (4). หน้า 27.

⁴² สมบัติ ดาวแจ้ง. เล่มเดิม. หน้า 4.

ให้ศาลใช้กฎหมายตามใจชอบหรือตามอำเภอใจหรือตามความรู้สึกของตน⁴³ การที่ฝ่ายนิติบัญญัติ ออกกฎหมายโยงการกระทำที่เป็นความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เข้าหการกระทำที่เป็นความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เพื่อจำหน่าย ก็เป็นเพียงกรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติมีความมุ่งหมายจะลงโทษการมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามปริมาณที่ระบุไว้เป็นความผิดที่มีโทษสูงเท่ากับโทษที่ระบุไว้สำหรับความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 เพื่อจำหน่ายเท่านั้น ส่วนการที่กฎหมายบัญญัติว่า “ให้ถือว่าเป็นความผิด” ฐานผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เพื่อจำหน่าย ก็เป็นแต่เพียงเทคนิคในการร่างกฎหมาย เพื่อแสดงให้เห็นว่าการกระทำที่กฎหมายลงโทษกรณีนี้พอจะเทียบเคียงหรือเป็นความผิดที่อยู่ในระดับเดียวกันและเกี่ยวเนื่องใกล้ชิดกับความผิดที่กฎหมาย “ให้ถือว่า” เป็นความผิดนั้น หาได้ไม่ชัดเจนแน่นอนอันจะขัดแย้งต่อประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 ที่ว่า “บุคคลจะต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” แต่อย่างไรก็ตาม การที่ความผิดฐานครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ต้องระวางโทษจำคุกเพียง 1-10 ปี หรือปรับ 20,000 - 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁴⁴ แต่ถ้าพบว่าจำเลยครอบครองเมทแอมเฟตามีนจำนวน 15 เม็ดหรือหน่วยการใช้ ก็จะถูกเทียบเคียงกับความผิดฐานครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เพื่อจำหน่ายต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 4 ปีถึงจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่ 400,000 – 5,000,000 บาท⁴⁵ ซึ่งเป็นระวางโทษที่สูงจนเกินไป อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับจำเลยที่มียาเสพติดไว้ในความครอบครองเพื่อเสพเท่านั้น

4.1.4 ปัญหาขัดแย้งกับความสมดุลระหว่างทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมและทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม

การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่มีผลกระทบต่อความสงบสุขของสังคมส่วนรวม เพื่อคุ้มครองผู้เสียหายและเพื่อเป็นหลักประกันหรือคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่ายังไม่มี ความผิดหรือยังบริสุทธิ์ การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงเป็นการสร้างดุลยภาพระหว่าง

⁴³ คณิต ฌ นคร ค เล่มเดิม. หน้า 72.

⁴⁴ ดู พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 67

⁴⁵ ดู พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 66

ประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคล ที่ตกเป็นผู้ต้องหา ซึ่งเป็นการผสมแนวคิดระบบความยุติธรรมทางอาญา 2 ระบบดังนี้⁴⁶

1. ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model) ทฤษฎีนี้มุ่งเน้นประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมที่จะควบคุม ระวัง และปราบปรามอาชญากรรมเป็นสำคัญ ทั้งนี้ เนื่องจากมีแนวคิดว่าหากรัฐไม่สามารถควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมโดยการจับกุม อาชญากรรมมาลงโทษตามกฎหมายได้ ประชาชนก็จะขาดความเชื่อมั่นต่อรัฐ ความสงบเรียบร้อยของ สังคมก็จะลดถอยลงไป ความไม่น่าพาและการไม่เคารพกฎหมายจะเพิ่มมากขึ้นและเสรีภาพของ ประชาชนผู้สุจริตได้รับความกระทบกระเทือน ผลเมืองที่เคารพกฎหมายก็จะตกเป็นเหยื่อของ อาชญากรรม

วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดของกระบวนการทางอาญา ได้แก่ การสืบสวนสอบสวนและ การดำเนินคดีพิสูจน์ความผิดต้องรวดเร็วและแน่นอน มีวิธีปฏิบัติที่เป็นแบบแผน โอกาสที่ผู้กระทำ ผิดจะรอดพ้นจากการถูกศาลพิพากษาลงโทษน้อยที่สุด ขั้นตอนในกระบวนการทางอาญาจะต้องไม่ มีแบบพิธีที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินคดี รวมถึงใช้ทรัพยากรอย่างจำกัด และเชื่อว่าการดำเนินงาน ตามขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมควรจะต้องอยู่ภายใต้อำนาจของพนักงานสอบสวนและอัยการเป็น ส่วนใหญ่ โดยเชื่อว่าการค้นหาข้อเท็จจริงในชั้นตำรวจและอัยการเพียงพอที่จะเชื่อถือและยอมรับว่า ตำรวจและอัยการสามารถที่จะวินิจฉัยความผิดในชั้นต้นได้ จึงพยายามให้คดียุติในชั้นต้นของ กระบวนการยุติธรรมอันได้แก่ในชั้นพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการมากกว่าการนำคดีขึ้นสู่ศาลโดยไม่จำเป็น

2. ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model) ทฤษฎีนี้มีค่านิยมในเรื่อง ความเป็นธรรมตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือ การดำเนินคดีจะยึดถือหลัก กฎหมายหรือหลักนิติธรรมมากกว่าความคิดในเรื่องการควบคุมอาชญากรรม และเห็นว่าการค้นหา ข้อเท็จจริงโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการหรือฝ่ายปกครองเป็นการกระทำในที่รโหฐาน ซึ่งอาจจะใช้ วิธีการล่อลวง ชู่เชิญ หรือการสร้างพยานหลักฐานขึ้นใหม่ได้ จึงต้องการให้มีการพิจารณาคดีหรือไต่ สวนข้อกล่าวหาของผู้ต้องหาอย่างเป็นทางการและเปิดเผยในศาลสถิตยุติธรรมที่เป็นกลางไม่ ลำเอียงเข้ากับฝ่ายใด

ในรูปแบบทั้งสองทฤษฎีดังกล่าวมีความแตกต่างก็เฉพาะวิธีปฏิบัติ (Procedure) แต่ก็มี วัตถุประสงค์ที่เป็นจุดหมายเดียวกัน คือ เป็นการทำให้บรรลุผลของกระบวนการทางอาญาที่

⁴⁶ ชยาธร เทียบแหลม. เล่มเดิม. หน้า 34-35.

สามารถคุ้มครองผู้บริโภคและลงโทษผู้กระทำผิด อันนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยในสังคมได้ แม้จะมีแนวทางที่แตกต่างกันก็ตาม

หากมองตามทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model) ที่ต้องการแก้ไข ปัญหาอาชญากรรมที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพแล้ว และทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model) ที่เน้นไปถึงการปราบปรามอาชญากรรมที่ต้องคำนึงความยุติธรรมต่อตัวบุคคลเป็นสำคัญ หากแต่ในความเป็นจริง เราไม่สามารถนำทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งมาใช้แต่เพียงอย่างเดียว การปราบปรามยาเสพติดควรจะต้องมีการผสมผสานกันของทั้งสองรูปแบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อกระบวนการทางอาญาที่เหมาะสม กล่าวคือ ต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนควบคู่ไปกับการปราบปรามหรือควบคุมอาชญากรรม และต้องไม่คำนึงถึงการลงโทษเป็นสำคัญ โดยเราต้องกำหนดจุดแห่งความพอดีของรูปแบบทั้งสองให้เข้ากับกระบวนการทางอาญา สุดแล้วแต่จะโน้มเอียง เน้นหนักไปในรูปแบบใด หรือมีการวางโครงสร้างในลักษณะไหน ซึ่งผลสุดท้ายวัตถุประสงค์ที่หวังกันก็คือ ความสงบเรียบร้อยของสังคมและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองไม่ให้ถูกระทบกระเทือนโดยไม่จำเป็น

สำหรับเหตุผลในกำหนดข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่มีโทษทางอาญาในลักษณะที่เป็นโทษกับจำเลยโดยทั่วไปกระทำเพื่อช่วยส่งเสริมนโยบายปราบปรามอาชญากรรมบางประเภทของรัฐ เช่น คดียาเสพติด เพราะคดียาเสพติดโดยสภาพหาพยานหลักฐานได้ยากเป็นเหตุให้ผู้กระทำ ความผิดรอดพ้นจากการลงโทษได้ง่าย จึงกำหนดให้โจทก์พิสูจน์เพียงข้อเท็จจริงพื้นฐานบางประการที่หาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ได้ง่าย และเป็นข้อเท็จจริงที่หากเกิดขึ้นแล้วก็จะมีความเป็นไปได้สูงมากกว่าจำเลยได้กระทำการตามที่กฎหมายสันนิษฐาน การกำหนดข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่มีโทษทางอาญาจึงมุ่งประสงค์ในควมมีประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมที่สามารถควบคุม ระงับ และปราบปรามอาชญากรรมเป็นสำคัญ ตามแนวทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model) นั่นเอง⁴⁷ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมีความเห็นว่า กฎหมายยาเสพติดของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม กำหนดว่า ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณที่กฎหมายกำหนด ให้สันนิษฐานเป็นการเด็ดขาดว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยไม่เปิดโอกาสให้จำเลยแก้ตัวใด ๆ ได้เลย เท่ากับว่าจำเลยอาจต้องถูกลงโทษในฐานะความผิดที่ตนมิได้กระทำเพราะกฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้น จึงเป็นการเน้นหนักไปที่ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model) มากเกินไปจนขาดความสมดุลระหว่าง

⁴⁷ แหล่งเดิม. หน้า 65-66.

การควบคุมปราบปรามยาเสพติดกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามแนวทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model) ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่มีลักษณะเป็นโทษกับจำเลยมากเกินไป อาจก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนในกระบวนการพิสูจน์ความผิดของบุคคลได้ง่าย และอาจนำไปสู่การลงโทษผู้ที่มีได้กระทำความผิด ซึ่งหากพิจารณาในแง่ของจำเลยแล้ว ย่อมไม่เป็นธรรมกับจำเลยอย่างสิ้นเชิง ซึ่งเหตุการณ์เช่นนี้ย่อมมิใช่วัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรม

4.1.5 ปัญหาขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก

เดิมการลงโทษจำคุกมุ่งเน้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่เน้นการแก้แค้นทดแทน การข่มขู่ การตัดโอกาสกระทำความผิดและการแก้ไขฟื้นฟู เน้นหนักการแก้แค้นให้สาสมที่ผู้นั้นได้กระทำต่อเหยื่อ แต่จากวัตถุประสงค์ในการแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งเดิมเป็นวัตถุประสงค์ข้อสุดท้ายของการลงโทษ ได้รับความสนใจและนำมาใช้ค่อนข้างน้อยเพราะมีความเชื่อว่าไม่น่าจะทำได้ แต่เนื่องจากผลของการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ข้ออื่น ๆ ที่ผ่านมาทำให้เกิดผลร้ายต่อสังคมที่เห็นได้ชัด เพราะความเป็นอาชญากรของผู้กระทำความผิดมิได้หมดไปและยังเป็นการเพิ่มจำนวนอาชญากรมีอาชีพมากยิ่งขึ้น แท้จริงแล้วการแก้ไขฟื้นฟูปรับแก้พฤติกรรมผู้กระทำความผิดควรจะต้องเป็นเรื่องหลักในการนำมาใช้ก่อนวัตถุประสงค์ข้ออื่น ซึ่งจะก่อให้เกิดศักยภาพที่เป็นผลได้จริงเป็นไปตามภารกิจของกฎหมายอาญา วิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายบังคับโทษ สามารถที่จะปกป้องคุ้มครองสังคมและสร้างความสงบสุขให้กับสังคมอย่างแท้จริงได้⁴⁸

การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไขข้อนี้ได้พัฒนาหรือขยายผลไปเป็นวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกที่มีแนวคิดความเป็นเสรีนิยมในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตลอดทั้งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากขึ้น มุ่งที่จะปรับเปลี่ยน บำบัดฟื้นฟูหรือแก้ไขพฤติกรรมของบุคคลที่บกพร่องในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นเหตุให้กระทำความผิดกฎหมายอันเป็นกติกาสังคม ถึงขนาดไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนในสังคมปกติได้ จึงมีความจำเป็นที่ต้องนำคนลักษณะดังกล่าวนี้ไปปรับปรุงซ่อมแซมแก้ไข ยกกระดับความเจริญทางจิตใจและพฤติกรรม ให้อยู่ในระดับเกณฑ์มาตรฐานคนปกติในสังคมนั้น ๆ ได้ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษที่สำคัญมี 2 ข้อ คือ⁴⁹

1. เพื่อการดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิด และให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นข้อที่สำคัญที่สุดและตรงกับความเป็นจริงในการบังคับโทษในทัศนะสถานที่ว่า “เมื่อมีการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดครบระยะเวลาแล้ว ผู้นั้นก็จะออกมาดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมปกติอีกครั้ง” ดังนั้น กฎหมายและหรือแนวนโยบายในการลงโทษจำคุกที่จะต้อง

⁴⁸ ธานี วรรณทร์. เล่มเดิม. หน้า 41.

⁴⁹ แหล่งเดิม. หน้า 37-40.

หลีกเลี่ยงผลเสียหายกับบุคคลในการบังคับโทษจำคุก กล่าวคือ ต้องไม่ทำลายบุคลิกภาพของคนปกติและต้องสอดคล้องกับหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญอยู่บนพื้นฐานของการบังคับโทษ หลักการความใกล้เคียงของชีวิตภายในและภายนอกเรือนจำเพราะนักโทษทุกคนมีโอกาสดับเข้าสู่สังคมอีกครั้ง หากการจำคุกทำลายบุคลิกภาพของคนให้เสียไป การฟื้นฟูก็จะทำไม่ได้ผล สุดท้ายสังคมก็จะได้รับความเสียหายอีกต่อไป

2. เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม การบังคับโทษมุ่งที่จะคุ้มครองสังคม อันเป็นภารกิจเดียวกันกับภารกิจของกฎหมายอาญา ดังนั้นเมื่อปรากฏเป็นที่แน่ชัดแล้วโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดและศาลได้พิพากษาลงโทษจำคุกแล้ว ส่วนของการบังคับโทษก็จะจำกัดเสรีภาพของนักโทษผู้นั้นเพื่อเข้าสู่มาตรการในการแก้ไขในรูปแบบต่างๆ ตามระยะเวลาที่สมควร โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับความบกพร่องของนักโทษเป็นราย ๆ ไป ให้เป็นไปตามแผนการบังคับโทษ เมื่อบำบัดรักษาเป็นปกติดีแล้ว จึงปล่อยบุคคลนั้นกลับสู่สังคม วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจึงเป็นการคุ้มครองสังคมได้อย่างแท้จริง ถ้าหากได้กระทำอย่างมีประสิทธิภาพ

การลงโทษอย่างมีเหตุผลที่เป็นภาวะวิสัย จึงยอมไม่ลงโทษเพียงเนื่องจากว่าได้มีการกระทำผิดขึ้นเท่านั้น เพราะสิ่งใดที่เกิดขึ้นแล้วไม่อาจแก้ไขให้กลับเป็นดังเดิมได้ แต่การลงโทษโดยคำนึงถึงอนาคต หรือการมองไปข้างหน้าเพื่อให้ทั้งผู้กระทำความผิดเองและผู้รู้เห็นว่าผู้กระทำความผิดถูกลงโทษไม่กระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก เป็นสิ่งสำคัญ⁵⁰ แต่มิได้หมายความว่าวัตถุประสงค์ของการลงโทษจะเสียไปใช้ไม่ได้ต้องยกเลิกแต่อย่างใดไม่ ซึ่งตามความจริงแล้วหาเป็นเช่นนั้นไม่ หากแต่เป้าหมายของการบังคับโทษจำคุกจะมีความเคารพสิทธิของบุคคลมากขึ้น เป้าหมายที่มุ่งเน้นจึงเปลี่ยนแปลงไป ความเหมาะสมของการกระทำและโทษที่จะได้รับก็ยังคงต้องให้พิจารณาให้เหมาะสมสมดุลกันเช่นกัน ยังคงต้องมีความสมน้ำสมเนื้อในการชดเชยการกระทำชั่วเป็นกรณี ๆ ไป หรือการให้สาสมในระดับที่เหยื่อหรือญาติของเหยื่อและสังคมพึงพอใจ การตัดสินใจยังคงต้องใช้หลักการตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษเหล่านี้ไปด้วยต่อไป⁵¹

หากพิจารณาตามทฤษฎีหรือปรัชญาของการลงโทษแล้ว การลงโทษจำเลยจะต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสมและทัดเทียมกับการกระทำความผิด การที่ฝ่ายนิติบัญญัติตราพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม กำหนดว่า ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณที่กฎหมายกำหนด ให้สันนิษฐานเป็นการ

⁵⁰ แหล่งเดิม. หน้า 38.

⁵¹ แหล่งเดิม. หน้า 42.

เด็ดขาดว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย โดยไม่เปิดโอกาสให้ จำเลยแก้ตัวใด ๆ ได้เลย ย่อมกระทบต่อหลักการลงโทษจำเลย เนื่องจากการพิจารณาในเรื่อง สักส่วนของโทษกับความผิดที่ผู้กระทำก่อให้เกิดขึ้น จะต้องพิจารณาจากสภาพและความหนักเบา ของความผิดซึ่งประกอบด้วยความร้ายแรงของความเสียหายในทางการกระทำและผลต่อสังคมอัน เกิดจากการกระทำผิดนั้น เช่น ผู้ที่มีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือ เสพยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ต้องถูกลงโทษ แต่เป็นโทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ เท่านั้น และอาจมีการนำตัวผู้ติดยาเสพติดไปฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยไม่ต้องรับโทษจำคุกเพื่อเปิด โอกาสให้จำเลยไม่ถูกตราหน้าว่าเป็นคนจู้จุกและมีโอกาสกลับคืนสู่สังคมได้โดยง่าย ก่อนที่จะ ปลดปล่อยตัวออกสู่สังคม แต่หากเป็นผู้จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษ ประเภท 1 แล้ว โทษสูงสุดที่ผู้กระทำผิดจะได้รับ คือ โทษประหารชีวิต ทั้งนี้ เพราะผู้ที่จำหน่ายยา เสพติดทำให้ผู้อื่นต้องติดยาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นอันตรายร้ายแรงต่อสุขภาพและชีวิตของมนุษย์ อันเป็นการบ่อนทำลายประเทศชาติและประชาชนในชาติอย่างร้ายแรงที่สุด จึงต้องกำจัดให้ออกไป จากสังคมเพื่อตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำผิดได้กระทำผิดขึ้นอีก วิธีการอาจได้แก่ การจำคุกผู้กระทำ ความผิดไว้ตลอดชีวิต จำคุกมีกำหนดระยะเวลา การประหารชีวิต เป็นต้น ดังนั้น การตรากฎหมาย มาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดในความผิดฐานใด ฝ่ายนิติบัญญัติจะคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการ ลงโทษและวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกประกอบกัน โดยจะต้องพิจารณาว่าการลงโทษ ผู้กระทำความผิดในความผิดฐานนั้น ๆ จะต้องลงโทษอย่างไร และผลจากการลงโทษนั้นสามารถที่ จะเปลี่ยนผู้กระทำความผิดให้ปรับปรุงแก้ไขตนเองและทัศนคติให้มีความคิดอย่างเป็นคนปกติ มากที่สุดก่อนปล่อยผู้นั้นออกสู่สังคมภายนอกเรือนจำได้หรือไม่

ตามที่กล่าวมาแล้วว่ามาตรา 15 วรรคสามของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 กำหนดว่า ผู้ที่ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ตามปริมาณที่กฎหมายกำหนดให้สันนิษฐานเป็นการเด็ดขาดว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมี ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ทำให้จำเลยต้องได้รับโทษหนักขึ้นกว่าการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมี ไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 1 การบัญญัติบทสันนิษฐานเด็ดขาดดังกล่าวย่อม ส่งผลดีต่อสังคมและประเทศชาติ หากจำเลยมีพฤติการณ์จำหน่ายเช่นนั้นจริง ๆ ก็สมควรที่ควรจะถูก ลงโทษหนักขึ้นเพื่อให้เหมาะสมและทัดเทียมกับการกระทำความผิด หากพิจารณาวัตถุประสงค์ของ การลงโทษและวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกประกอบกันแล้ว จำเลยก็สมควรที่จะถูกกำจัด ให้ออกไปจากสังคมอย่างถาวรหรือชั่วคราวเพื่อให้หมดโอกาสกระทำผิด ในกรณีที่กำจัดออกไป ชั่วคราวโดยการจำคุกมีกำหนดระยะเวลาที่ต้องนำจำเลยไปปรับปรุง ซ่อมแซมแก้ไข ยกระดับความ เจริญทางจิตใจและพฤติกรรมและคาดว่าจะไม่มีการกระทำผิดซ้ำอีก ก่อนปล่อยตัวออกสู่สังคม

ภายนอกเรือนจำ การตัดโอกาสมิให้กระทำผิดดังกล่าวอาจส่งผลให้ปริมาณยาเสพติดในสังคมลดน้อยลง และโทษที่หนักขึ้นทำให้คนทั่วไปที่คิดจะกระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำผิดแบบเดียวกันนั้นอีก

แต่อย่างไรก็ตาม หากจำเลยไม่ได้มีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดให้โทษประเภท 1 แต่ต้องถูกจำกัดด้วยบทสันนิษฐานเด็ดขาดว่าเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายแล้ว จำเลยอาจต้องรับโทษที่ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกได้ เช่น ในกรณีเมทแอมเฟตามีน หากจำเลยถูกจับกุมพร้อมเมทแอมเฟตามีนจำนวน 16 เม็ด และถูกส่งฟ้องในข้อหาเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ถ้าจำเลยให้การรับว่าจำเลยมีเมทแอมเฟตามีนดังกล่าวไว้ในครอบครองเพื่อเสพหรือพยานหลักฐานที่ได้จากการสืบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจมีน้ำหนักไม่เพียงพอที่จะรับฟังว่าจำเลยมีพฤติการณ์จำหน่ายเมทแอมเฟตามีน ศาลก็ต้องพิพากษาลงโทษจำเลยฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้วจำเลยอาจมีเมทแอมเฟตามีนดังกล่าวไว้เพื่อเสพจริง ๆ ก็ได้ เพราะจำนวนเมทแอมเฟตามีนที่จำเลยครอบครองมีจำนวนตั้งแต่ 15 หน่วยการใช้ อันเป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดของกฎหมาย จำเลยไม่อาจนำสืบหักล้างให้เห็นเป็นอย่างอื่นได้เลย เพราะจำเลยมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดจริง ทำให้จำเลยต้องได้รับโทษหนักขึ้นในฐานมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย โดยโทษที่จำเลยจะได้รับก็คือ จำคุกตั้งแต่ 4 ปีถึงจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงห้าล้านบาทตามมาตรา 66 วรรคสอง นอกจากนี้ จำเลยไม่อยู่ในข่ายที่จะต้องถูกส่งตัวไปฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มาตรา 19⁵² เพื่อให้มีการเยียวยาและบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดแก่ผู้เสพ เนื่องจากจำเลยมีปริมาณเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดในกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณของยาเสพติด พ.ศ.2546 ข้อ 2(1)(ข)⁵³

⁵² มาตรา 19 “ผู้ใดต้องหาว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติด เสพและมีไว้ในครอบครอง เสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือเสพและจำหน่ายยาเสพติดตามลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณที่กำหนดในกฎกระทรวง.”

⁵³ ข้อ 2 “ยาเสพติดตามข้อ 1 สำหรับความผิดฐานเสพและมีไว้ในครอบครอง ความผิดฐานเสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และความผิดฐานเสพและจำหน่ายยาเสพติดตามมาตรา 19 วรรคหนึ่ง ต้องมีปริมาณดังต่อไปนี้

(1) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1

(ข) เมทแอมเฟตามีนมีปริมาณไม่เกินห้าหน่วยการใช้ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินห้าร้อยมิลลิกรัม”

ผู้เขียนมีความเห็นว่า หากพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกโดยไม่คำนึงถึงบทสันนิษฐานเด็ดขาดแล้ว หากไม่มีพฤติการณ์อื่นใดเลยที่จะพิสูจน์ว่าจำเลยมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย กฎหมายก็สมควรที่จะลงโทษจำเลยเท่ากับผู้เสพและมียาเสพติดไว้ในครอบครองเท่านั้น กล่าวคือ วิธีการอาจได้แก่ การปล่อยตัวจำเลยโดยไม่ลงโทษจำคุก โดยเฉพาะโทษจำคุกกระยะสั้น ตามแนวคิดที่ว่า “ผู้เสพเป็นผู้ป่วย” เบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดจากกระบวนการพิจารณาคดีและระบบเรือนจำเข้าสู่ระบบศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้จำเลยได้ประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำของคน ๆ นั้น จึงจะถือว่าการลงโทษจำเลยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก และสังคมได้ประโยชน์จากการลงโทษเช่นนั้นอย่างสูงสุด เพราะเมื่อจำเลยถูกคุมขังในเรือนจำ ย่อมเสื่อมเสียฐานะและชื่อเสียงในสายตาของคนทั่วไปทำให้โอกาสที่จะกลับตัวเป็นคนดีลดน้อยลง ประกอบกับ จำเลยจะต้องอยู่ปะปนกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ค้ายาเสพติดซึ่งเป็นอาชญากรอาชีพ ซึ่งมีอิทธิพลที่สามารถครอบงำบุคคลอื่นได้ง่าย ทำให้ผู้ที่พอจะกลับตัวได้หมดโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั่วเป็นพฤติกรรมที่ดี ในทางกลับกัน หากจำเลยต้องโทษฐานว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายแล้ว จำเลยจะต้องถูกลงโทษจำคุก ก่อให้เกิดคดีสันศาลอันเป็นเหตุให้ผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดต้องเข้าไปอยู่ในเรือนจำมากขึ้น จนทำให้ “อาชญากร” กลุ่มที่สมควรอยู่ในเรือนจำอย่างแท้จริงเพื่อประโยชน์สูงสุดของสังคมนั้นไม่ได้รับการบำบัดเยียวยาและปรับปรุงนิสัยเท่าที่ควร

4.1.6 ปัญหาปริมาณขั้นต่ำของสารเสพติดที่เป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดของกฎหมาย

ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม (2) กำหนดว่า ความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เมื่อคำนวณแอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีนได้ดังนี้

- 1) 15 หน่วยการใช้
- 2) น้ำหนักสุทธิ 1.5 กรัม หรือ
- 3) สารบริสุทธิ์ 375 มิลลิกรัม

ถึงแม้การบัญญัติมาตรา 15 วรรคสามดังกล่าวมีเจตนารมณ์เพื่อจะปราบปรามผู้ค้าเมทแอมเฟตามีนรายย่อยที่ขายกันคราวละไม่กี่สิบบเม็ดและทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลรวดเร็วยิ่งขึ้น แต่การบังคับใช้กฎหมายย่อมต้องคำนึงถึงผลในทางคดีที่ติดตามมาด้วย

ในประเทศไทย จากสถิติพบว่า “เมทแอมเฟตามีน” นั้นมีการแพร่ระบาดมากกว่ายาเสพติดประเภทอื่น เมื่อพิจารณาโดยเฉพาะเจาะจงพบว่า “เมทแอมเฟตามีน” ที่แพร่ระบาดในประเทศ

ไทยนั้น มีเพียง 2 ประเภท คือ เมทแอมเฟตามีนชนิดเม็ด (ยาบ้า) และเมทแอมเฟตามีนชนิดผลึก (ยาไอซ์)⁵⁴

ทั้งนี้จำนวนเม็ดยาเสพติดที่กฎหมายสันนิษฐาน คือ จำนวน 15 หน่วยการใช้ ไม่ใช่จำนวนที่มากมายที่จะหาซื้อมาเก็บไว้เพื่อเสพ โดยราคาขายปลีกเมทแอมเฟตามีน ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 อยู่ที่เม็ดละ 180-250 บาท⁵⁵ หากซื้อจำนวน 15 เม็ด ก็เป็นเงินราว 2,700-3,750 บาท ผู้ที่เสพยาเสพติดชนิดนี้นอกจากผู้ใช้แรงงานแล้วก็ยังมีวัยรุ่นคนชั้นกลางเสพอยู่ด้วย ซึ่งกลุ่มผู้เสพพวกนี้ก็มีกำลังทรัพย์พอที่จะซื้อยาเสพติดจำนวนมากมาเก็บไว้เพื่อเสพได้ จากการรวบรวมข้อมูลของหน่วยงานปราบปรามยาเสพติดพบว่าปัจจุบันมีคนไทยจำนวน 900,000 รายติดเมทแอมเฟตามีนหรือยาบ้า โดยทุกวันจะต้องเสพยาบ้าเฉลี่ยคนละ 2 เม็ด⁵⁶ ทั้งในส่วนของผู้เสพเมทแอมเฟตามีนนั้นเมื่อเสพได้ระยะหนึ่งก็จะมีอาการเพิ่มปริมาณ โดยมีผู้ต้องหาบางรายเสพยาบ้าถึงวันละ 20 เม็ดต่อวัน⁵⁷ ดังนั้น การหาซื้อเมทแอมเฟตามีนจำนวน 15 เม็ดเก็บไว้เพื่อเสพจึงไม่ใช่เรื่องที่เป็นไปไม่ได้ การที่กฎหมายบัญญัติเป็นการเด็ดขาดว่าการมีเมทแอมเฟตามีนจำนวน 15 เม็ดนั้นต้องเป็นการมีไว้เพื่อจำหน่ายเท่านั้นจะแจ้งตัวและขัดต่อสถานการณ์ความเป็นจริง เพราะหากพิจารณาถึงพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ก่อนมีการแก้ไข จะเห็นได้ว่ามาตรา 15 (เดิม) ได้กำหนดข้อสันนิษฐานของกฎหมายไว้เช่นกัน แต่ปริมาณเมทแอมเฟตามีนที่จะเข้าข้อสันนิษฐานนั้นต้องมีสารบริสุทธิ์อยู่ถึง 20 กรัม จึงจะถือว่าเป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ในปัจจุบันเมทแอมเฟตามีน 1 เม็ด มีสารบริสุทธิ์อยู่ประมาณ 0.02 กรัม ดังนั้น เมทแอมเฟตามีนที่มีปริมาณสารบริสุทธิ์จำนวน 20 กรัม จึงเท่ากับเมทแอมเฟตามีนประมาณ 1,000 เม็ด หรือหน่วยการใช้ ซึ่งเป็นปริมาณที่แตกต่างกับจำนวนตามที่กฎหมายได้มีการแก้ไขใหม่ในภายหลังเป็นอย่างมาก ทำให้เห็นได้ว่าการที่กฎหมายเก่าบัญญัติให้ผู้ที่มีไว้ในครอบครองซึ่งเมทแอมเฟตามีนในจำนวนที่คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไป ถือว่าเป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายอันเป็นข้อ

⁵⁴ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ศูนย์ศึกษาและวิจัยกฎหมาย. เล่มเดิม. หน้า 163.

⁵⁵ ส่วนวางระบบและพัฒนาข้อมูล สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2555). สถานการณ์ยาเสพติดช่วงแผนปฏิบัติการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดประจำเดือนกุมภาพันธ์ 2555. สืบค้น 2 ตุลาคม 2556, จาก http://www.nccd.go.th/index.php?mod=content_list&cate=369

⁵⁶ ตะลึง!!!คนไทยเสพยาบ้าวันละ 1.8 ล้านเม็ด. (2554, 26 พฤษภาคม). คมชัดลึก. สืบค้นเมื่อ 24 ตุลาคม 2556, จาก <http://www.moj.go.th/th/justice/home2-details-news.php?id=20245>

⁵⁷ จับหนุ่มค้ายาบ้า แลเสพด้วยวันละ 20 เม็ด จากคนหล่อกลายเป็นคนแก่. (2555, 27 พฤษภาคม).

ข่าวสดออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 6 ตุลาคม 2556, จาก

http://www.kaosod.co.th/view_newsonline.php?newsid=TVRNek9ERXdOamN3T1E9PQ==

สันนิษฐานเด็ดขาด ย่อมมีความเหมาะสมและยุติธรรม เพราะคงไม่มีผู้ใดมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อเสพในคราวเดียวถึง 1,000 เม็ด⁵⁸

สอดคล้องกับกฎหมายของประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน และประเทศออสเตรเลีย รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย ซึ่งได้บัญญัติเกี่ยวกับการมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย กรณีที่บุคคลใดมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองตั้งแต่ 50 และ 2 กรัมขึ้นไป สำหรับประเทศมาเลเซีย และประเทศออสเตรเลีย รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย ตามลำดับ หรือเกินกว่า 25 และ 20 กรัมขึ้นไป สำหรับประเทศสิงคโปร์และบรูไน ตามลำดับ กฎหมายก็จะสันนิษฐานไว้ก่อนว่า มียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

ในความคิดเห็นของผู้เขียน เห็นว่าพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มาตรา 15 วรรคสามที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันแข็งตัวเกินไป ควรที่จะมีการปรับรายละเอียดของกฎหมายในส่วนของข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขของข้อสันนิษฐาน (Basic Fact) โดยปรับแก้จำนวนหน่วยการใช้ให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นจนวิญญูชนยอมรับได้ว่าผู้ที่มีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ในจำนวนดังกล่าวเป็นผู้ที่มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายเท่านั้น จากข้อมูลของหน่วยงานปราบปรามยาเสพติดที่ว่าคนไทยเสพยาบ้าเฉลี่ยคนละ 2 เม็ดต่อวัน หากเสพ 1 เดือนก็ตกประมาณ 60 เม็ด ซึ่งถือเป็นจำนวนที่เหมาะสมที่จะนำมากำหนดเป็นเงื่อนไขของการสันนิษฐานเพราะโดยทั่วไปแล้วคงไม่มีผู้ใดซื้อยาบ้ามาเก็บไว้ในครอบครองเพื่อเสพในคราวเดียวเกินกว่า 1 เดือน ผู้เขียนจึงเห็นควรเพิ่มปริมาณหน่วยการใช้จาก 15 หน่วยการใช้เป็น 60 หน่วยการใช้ หรือคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 1.5 กรัมขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่ 6 กรัมขึ้นไป ซึ่งปริมาณขั้นต่ำของยาเสพติดที่เสนอนี้พบว่ามีใกล้เคียงกับ Misuse of Drug Act 1981 มาตรา 11(a) ของประเทศออสเตรเลีย รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย ที่กำหนดปริมาณเมทแอมเฟตามีนไว้ไม่น้อยกว่า 2 กรัมขึ้นไป

ในส่วนของการกำหนดปริมาณเป็นน้ำหนักของสารบริสุทธิ์หรือน้ำหนักสุทธิของยาเสพติดเป็นเงื่อนไขในการสันนิษฐาน ก็ต้องปรับแก้ตัวเลขให้สมเหตุสมผลโดยเทียบเคียงกับตัวเลขของปริมาณหน่วยการใช้หรือน้ำหนักสุทธิของยาเสพติดในกรณีที่ไม่สามารถคำนวณเป็นหน่วยการใช้ได้ เนื่องจากปริมาณหน่วยการใช้หรือน้ำหนักสุทธิของยาเสพติดเป็นจำนวนของยาเสพติดที่ใช้อ้างอิงกันในการซื้อขายระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงเจตนาที่ต้องการซื้อมาเพื่อเสพหรือเพื่อจำหน่าย จึงเป็นข้อเท็จจริงที่เหมาะสมที่สุดที่จะนำมากำหนดเป็นเงื่อนไขของบท

⁵⁸ วัฒนพล ไชยมณี. เล่มเดิม. หน้า 16-17.

สันนิษฐาน ทั้งนี้ ปริมาณที่กำหนดเป็นเงื่อนไขของการสันนิษฐานนี้จะต้องปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย สอดคล้องกับสภาพการณ์การจำหน่ายยาเสพติดในขณะนั้น ไม่ใช่ปรับเปลี่ยนไปตามนโยบายปราบปรามยาเสพติดหรือตามกระแสสังคม เพราะจะกลายเป็นการสันนิษฐานข้อเท็จจริงโดยไม่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง

4.1.7 ปัญหาการคำนวณยาเสพติดเป็นน้ำหนักสารบริสุทธิ์

ในปี พ.ศ. 2545 ประเทศไทยได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 โดยนำ “หน่วยวัดปริมาณยาเสพติด” อันได้แก่ หน่วยการใช้ และน้ำหนักสุทธิ มาใช้เพิ่มเติม จากเดิมที่มีเพียงการคำนวณสารบริสุทธิ์เป็นเกณฑ์ เพื่อให้เพียงพอต่อการกำหนดความรับผิดชอบบทสันนิษฐานในการแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างผู้จำหน่ายและผู้เสพในความผิดฐานมียาเสพติดไว้ในครอบครอง

จากที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อ 4.1.6 ว่า “เมทแอมเฟตามีน” ที่แพร่ระบาดในประเทศไทย นั้น มีเพียง 2 ประเภท คือ เมทแอมเฟตามีนชนิดเม็ด (ยาบ้า) และเมทแอมเฟตามีนชนิดผลึก (ยาไอซ์)

ในทางปฏิบัติ พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ในการแจ้งข้อหาผู้กระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 อย่างไรก็ดีในทางปฏิบัติ ผลการตรวจพิสูจน์สารบริสุทธิ์ต้องใช้เวลาดำเนินการประมาณ 30 วัน ดังนั้น ในการแจ้งข้อหาผู้กระทำความผิดนั้น พนักงานสอบสวนจะใช้ปริมาณหน่วยการใช้ และน้ำหนักสุทธิของยาเสพติดของกลางที่มีหรือใช้ในการกระทำผิดเป็นเกณฑ์⁵⁹

เนื่องจาก “ยาไอซ์” โดยสภาพมีลักษณะเป็นผลึกจึงไม่สามารถคำนวณจำนวนนับเป็นหน่วยการใช้ได้ ดังนั้น ในการแจ้งข้อหาพนักงานสอบสวนจะใช้น้ำหนักสุทธิเป็นเกณฑ์

ในกรณี “ยาบ้า” ในการแจ้งข้อหาสามารถคำนวณจำนวนนับเป็นหน่วยการใช้และน้ำหนักสุทธิได้ทั้ง 2 กรณี แต่ส่วนมากพนักงานสอบสวนจะใช้ปริมาณหน่วยการใช้เป็นเกณฑ์

เมื่อเปรียบเทียบยาไอซ์ (เมทแอมเฟตามีนชนิดผลึก) กับยาบ้า (เมทแอมเฟตามีนชนิดเม็ด) ซึ่งเป็นอนุพันธ์แอมเฟตามีนเช่นเดียวกัน⁶⁰ วิธีการคำนวณหาปริมาณสารเสพติดที่ให้ถือว่าผลิต

⁵⁹มหาวิทยาลัยศรีปทุม ศูนย์ศึกษาและวิจัยกฎหมาย. หน้าเดิม.

⁶⁰ ศูนย์วิชาการด้านยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (ม.ป.ป.). *สรุปการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลสถานการณ์ไอซ์ : มิติผู้เข้ารับการบำบัดรักษาการเสพติดไอซ์*. สืบค้น 2 ตุลาคม 2556, จาก http://nctc.oncb.go.th/new/index.php?option=com_content&view=article&id=829:2554-08-11-07-m-s&catid=66:2009-05-17-09-21-55&Itemid=101

นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของบทสันนิษฐานเด็ดขาด ตามมาตรา 15 วรรคสาม (2) เหมือนกัน เมื่อเปรียบเทียบเกณฑ์การคำนวณแต่ละวิธีจะแสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบเกณฑ์การคำนวณหาปริมาณสารเสพติดระหว่างยาบ้ากับยาไอซ์

เกณฑ์การคำนวณ	ยาบ้า	ยาไอซ์
หน่วยการใช้	1 เม็ด	-
น้ำหนักสุทธิ	90 มิลลิกรัม	1 กรัม หรือ 100 มิลลิกรัม
สารบริสุทธิ์	10-25 มิลลิกรัม	91-100 มิลลิกรัม

จากตารางข้างต้น เมื่อนำมาปรับเข้ากับหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 วรรคสาม (2) ที่กำหนดว่า “ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งแอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 375 มิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวน 15 หน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่ 1.5 กรัมขึ้นไป ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย” เมื่อคำนวณยาบ้าจำนวน 15 หน่วยการใช้ จะมีสารบริสุทธิ์ 150-375 มิลลิกรัม แต่ยาไอซ์ 1.5 กรัม จะมีสารบริสุทธิ์ถึง 1,365-1,500 มิลลิกรัม เปรียบเทียบกันแล้วยาไอซ์มีปริมาณสารบริสุทธิ์ที่สูงกว่ายาบ้าหลายเท่า ทั้ง ๆ ที่เป็นยาเสพติดที่อยู่ในกลุ่มอนุพันธ์แอมเฟตามีนเหมือนกัน

หากพิจารณากรณีของยาบ้าจำนวน 15 หน่วยการใช้ที่จะมีสารบริสุทธิ์อยู่ 150-375 มิลลิกรัมพบว่าสอดคล้องกับมาตรา 15 วรรคสาม (2) ที่กำหนดปริมาณสารบริสุทธิ์ไว้ 375 มิลลิกรัม ส่วนกรณีของยาไอซ์ 1.5 กรัมจะมีสารบริสุทธิ์ 1,365- 1,500 มิลลิกรัม ซึ่งสูงกว่าปริมาณสารบริสุทธิ์ 375 มิลลิกรัมที่กำหนดไว้ในมาตรา 15 วรรคสาม (2) หลายเท่าเลยทีเดียว

ผู้เขียนเห็นว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม (2) ใช้คำว่า “หรือ” ดังนั้นเมื่อเข้ากรณีใดกรณีหนึ่งใน 3 กรณี ก็จะถูกสันนิษฐานเด็ดขาดทันทีว่าเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ในกรณีของยาไอซ์หากคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ 375 มิลลิกรัมตามมาตรา 15 วรรคสาม (2) จะต้องมียาไอซ์น้ำหนักสุทธิเพียง 375-412 มิลลิกรัม ในขณะที่ยาบ้าหากคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ 375 มิลลิกรัมตามมาตรา 15 วรรคสาม (2) จะต้องมียาบ้าน้ำหนักสุทธิถึง 1,350-3,375 มิลลิกรัมเลยทีเดียว ส่งผลให้การครอบครองยาไอซ์แม้เพียงเล็กน้อยแค่ 375-412 มิลลิกรัมไม่ต้องถึง 1.5 กรัม (1500 มิลลิกรัม) ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 15

วรรคสาม (2) ก็จะถูกสันนิษฐานเด็ดขาดว่าเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่ายแล้ว อาจก่อให้เกิดความสับสนในการลงโทษผู้กระทำความผิด

4.1.8 วิเคราะห์บทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม กับต่างประเทศ

ปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงของประเทศ ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ รวมไปถึงการบั่นทอนหรือทำลาย ทรัพยากรบุคคลของชาติ วัตถุประสงค์ของการตราพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ก็ เพื่อให้การปราบปรามยาเสพติดให้โทษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามอนุสัญญา ระหว่างประเทศว่าด้วยยาเสพติดให้โทษที่ประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย ทั้งนี้ เพราะปัญหายาเสพติด ให้โทษในปัจจุบันเป็นปัญหาสำคัญร่วมกันของนานาประเทศ ประกอบกับยาเสพติดให้โทษเป็นภัย ร้ายแรงต่อสุขภาพและชีวิตของมนุษยชาติ ทั้งยังเป็นต้นตอหรือสาเหตุหนึ่งที่เกิดปัญหาสังคม ด้านอื่น ๆ ตามมา อาทิ ปัญหาอาชญากรรมเกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สิน นอกจากนั้น คดียาเสพติดยาก ต่อการแสวงหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์เจตนาภายในจิตใจของจำเลยให้สิ้นสงสัยว่าได้กระทำความ ผิดตามฟ้อง และด้วยอำนาจของเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมักก่อให้เกิดอิทธิพลมืดในการปิด ปากพยาน ทิดสินบนเจ้าพนักงานตำรวจและเจ้าพนักงานของรัฐ จึงยากที่จะนำตัวผู้กระทำความผิด มาลงโทษ จึงต้องมีบทลงโทษที่หนักกว่าปกติรวมทั้งต้องมีมาตรการลงโทษขั้นเด็ดขาด ส่วนการที่ กฎหมายกำหนดปริมาณสารเสพติดที่มีไว้ในครอบครองในจำนวนที่ชัดเจนโดยไม่คำนึงว่าจะมีไว้ เพื่อเสพหรือเพื่อจำหน่ายนั้นก็ถือเป็นมาตรการอย่างหนึ่งเพื่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ให้โทษมีผลในทางปฏิบัติได้จริง เรียกว่า “ข้อสันนิษฐาน” (Presumption) โดยแบ่งออกเป็น “ข้อ สันนิษฐานเด็ดขาด” และ “ข้อสันนิษฐานไม่เด็ดขาด”

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม ถือว่าเป็นข้อ สันนิษฐานของกฎหมายเด็ดขาดว่า ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้ โทษประเภท 1 ตามปริมาณที่กฎหมายกำหนดให้ถือว่า ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่าย เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าผู้กระทำความผิดมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามปริมาณที่ กฎหมายกำหนดแล้ว จะถือว่าผู้กระทำความผิดมียาเสพติดดังกล่าวไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย แล้ว โดยผู้กระทำความผิดจะอ้างหรือนำสืบพยานหลักฐานหักล้างข้ออ้างดังกล่าวหาได้ไม่ แม้ยาเสพติดให้โทษเป็นภัยต่อสังคมและประเทศชาติอย่างร้ายแรง ผู้กระทำความผิดควรจะได้รับโทษ หนักขึ้น เพื่อขยับยั้งมิให้ผู้อื่นถือเป็นเยี่ยงอย่างที่จะกระทำความผิดเช่นเดียวกันนี้ และเพื่อให้เกิดความชัดเจน แก่ผู้กระทำความผิดก็ตาม แต่การสันนิษฐานเด็ดขาดไม่เป็นธรรมต่อตัวจำเลยอย่างสิ้นเชิงและ ก่อให้เกิดปัญหาตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ในต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศอังกฤษ มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน และประเทศออสเตรเลีย รัฐเวสต์เทิร์นออสเตรเลีย ล้วนแต่บัญญัติบทสันนิษฐานเกี่ยวกับการมียาเสพติดไว้เพื่อจำหน่ายทั้งสิ้น แต่ไม่มีประเทศใดเลยที่บัญญัติเป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาดเช่นเดียวกับประเทศไทย กล่าวคือ กฎหมายกำหนดปริมาณยาเสพติดไว้ หากผู้ใดมีไว้ในครอบครองตามปริมาณที่กฎหมายกำหนด ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย แต่บทสันนิษฐานนั้น กฎหมายเขียนไว้อย่างชัดเจนว่า “...เว้นแต่ จำเลยจะพิสูจน์เป็นอย่างอื่นได้” จึงเป็นเพียง “บทสันนิษฐานไม่เด็ดขาด”

การกำหนดบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาดมาใช้ในคดียาเสพติด ผู้เขียนเห็นว่า แม้จะดูเหมือนว่าการบัญญัติบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาดจะขัดหรือแย้งกับหลักการสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลยตามรัฐธรรมนูญและหลักการตรวจสอบความจริงแท้ของเรื่องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอยู่บ้าง แต่อย่างไรก็ตามเพื่อประโยชน์ในการปราบปรามยาเสพติดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจึงมีเหตุผลและความชอบธรรมในการนำมาใช้อยู่หลายประการดังนี้

1. เนื่องจากการค้นหาความจริงในคดีอาญาในระบบคอมมอนลอว์ทำได้ยาก ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการค้นหาความจริงที่มีระเบียบพิธีและมีความยุ่งยากซับซ้อน และมีกฎเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐานอย่างเคร่งครัด ส่งผลให้นักกฎหมายคอมมอนลอว์ต้องนำเอาข้อสันนิษฐานตามกฎหมายอันเป็นหลักเกณฑ์การผลการพิสูจน์ในแง่มาใช้ในคดีอาญา แต่ในทางตรงข้ามในระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์ซึ่งศาลมีวิธีการค้นหาความจริงได้สะดวกรวดเร็วกว่า และมีความคล่องตัวมากกว่า ความจำเป็นในการนำเอาข้อสันนิษฐานตามกฎหมายเข้ามาใช้ในคดีอาญา เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยเหลือในการค้นหาความจริงจะไม่มีประโยชน์มากนัก แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า จะยึดถือเป็นหลักการว่าจะมีข้อสันนิษฐานตามกฎหมายในคดีอาญาในประเทศที่ใช้ระบบค้นหาความจริงโดยรัฐจะมีไม่ได้เลย⁶¹ แม้ในระบบการดำเนินคดีอาญาในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ส่วนใหญ่จะไม่มีการบัญญัติข้อสันนิษฐานเอาไว้ในบทบัญญัติของกฎหมายก็ตาม แต่หากพิจารณากระบวนการค้นหาความจริงในระดับสากลแล้ว จะพบว่าในยุโรปมีแนวความคิดในการนำเอาข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบของจำเลยในคดีอาญามาใช้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในคดียาเสพติด ซึ่งยากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์การกระทำความผิดได้โดยง่าย ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปได้วินิจฉัยว่าข้อสันนิษฐานเบื้องต้นที่สามารถพิสูจน์หักล้างได้ (Rebuttable Presumption) ที่สันนิษฐานว่าผู้ขับรถซึ่งพบยาเสพติดให้โทษในรถ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้ครอบครองยาเสพติดให้โทษนั้น มิได้ขัดหรือแย้งต่อหลัก presumption of innocence ตามข้อ 6 วรรคสอง ของ

⁶¹ สมบัติ ดาวแจ้ง. เล่มเดิม. หน้า 66-67.

อนุสัญญาสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (European Convention on Human Rights) ซึ่งบัญญัติว่า “Everyone charged with a criminal offence shall be presumed innocent until proved guilty according to law” แต่อย่างไร⁶²

สำหรับในประเทศไทย เนื่องจากอยู่ติดกับรัฐฉานของพม่าซึ่งเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดรายใหญ่⁶³ การบัญญัติบทสันนิษฐานไม่เต็มขาดในกฎหมายยาเสพติดจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะได้รับและเพิ่มการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้กับจำเลยมากขึ้น โดยการนำมาใช้ต้องสอดคล้องกับระบบการค้นหาความจริงของประเทศไทยที่ใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ และถือหลักการค้นหาความจริงตามเนื้อหา ซึ่งถือว่าความเป็นอิสระของศาลในการค้นหาความจริงเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินกระบวนการพิจารณา กล่าวคือ ศาลมีอิสระในการรับฟังพยานหลักฐานได้อย่างเต็มที่ (free evaluation of evidence) โดยจะเชื่อหรือไม่เชื่อตามข้อสันนิษฐานที่ฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดไว้หรือไม่ก็ได้ เนื่องจากข้อสันนิษฐานตามกฎหมายมีบทบาทเพียงเป็นการที่ฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดแนวทาง (guideline) ในการรับฟังพยานแวดล้อมของศาลให้เป็นไปในแนวเดียวกันและมีประสิทธิภาพ สะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ศาลยังมีหน้าที่ในการพิสูจน์ความจริงของจำเลยให้ได้ถึงระดับตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 ต้องการ นั่นคือ ศาลยังคงต้องใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง และจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ก็ต่อเมื่อแน่ใจว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้นและจำเลยเป็นผู้กระทำผิดนั้น ข้อสันนิษฐานเป็นเพียงพยานแวดล้อมอันหนึ่ง ซึ่งฝ่ายนิติบัญญัติได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในตัวบทกฎหมาย เพื่อให้ศาลนำไปใช้ในการวิเคราะห์ หรือค้นหาความจริงประกอบกับพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่ได้มีการนำเสนอเข้ามาสู่กระบวนการ⁶⁴ โดยอาศัยข้อสันนิษฐานตามกฎหมายเป็นเพียงเครื่องมือในการชี้แนวทางในการนำไปสู่การวินิจฉัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดจริงโดยปราศจากข้อสงสัยหรือไม่ โดยต้องไม่ลงโทษจำเลยโดยอาศัยเพียงการรับฟังข้อสันนิษฐานตามกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว ประโยชน์เพียงอย่างเดียวที่ศาลจะได้รับจากบทบัญญัติของกฎหมายที่มีการกำหนดข้อสันนิษฐานตามกฎหมายไว้คือ ทำให้ศาลพิจารณาได้ในเบื้องต้นว่าน่าจะมีข้อเท็จจริงซึ่งเป็นองค์ประกอบในการกระทำผิดนั้นเกิดขึ้น หากจำเลยนำพยานหลักฐานเข้าสู้ทำให้ศาลเห็นเป็นอย่างอื่นหรือเกิดข้อสงสัยว่า น่าจะไม่นับไปตามข้อ

⁶² Salabiaku V France, October 7, 1988, Series A, No. 141-A, 13 E.H.R. R. 379 และ Pham Hoang V France, September 25, 1992, Series A, No. 243, 16 E.H.R.R. 53

As cited in Karen Reid. Loc.cit.

⁶³ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ศูนย์ศึกษาและวิจัยกฎหมาย. เล่มเดิม. หน้า 109.

⁶⁴ สมบัติ ดาวแจ้ง. เล่มเดิม. หน้า 92-93.

สันนิษฐานที่บทบัญญัติของกฎหมายได้กำหนดไว้ หรือแม้ว่าจำเลยจะไม่สามารถนำสืบให้ศาลเกิดข้อสงสัยได้ แต่ศาลเกิดความสงสัยขึ้นเองหลังจากที่ได้ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานอื่น ๆ ซึ่งคู่ความได้นำเสนอเข้ามาสู่กระบวนการพิจารณาหรือที่ศาลใช้อำนาจสืบพยานเพิ่มเติมเอง ศาลก็ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย โดยปล่อยตัวจำเลยไป⁶⁵

2. ในการสืบพยานหลักฐานของจำเลยเพื่อหักล้างข้อเท็จจริงที่ถูกสันนิษฐานตามกฎหมายนั้น นอกจากจะไม่เป็นการยากแก่จำเลยเพราะข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานทุกอย่างอยู่ในความรู้เห็นของจำเลยอยู่แล้ว การนำสืบหักล้างข้อเท็จจริงของจำเลยนั้นก็ไม่ใช่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้ศาลเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควร (Prove Beyond Reasonable Doubt) เหมือนการสืบพยานหลักฐานของโจทก์ เพราะการสืบพยานของจำเลยเพื่อให้พ้นจากข้อสันนิษฐานนั้นเพียงสืบให้ได้น้ำหนักน่าเชื่อถือกว่าฝ่ายโจทก์ (Preponderance of Evidence) ก็เป็นการเพียงพอที่ศาลจะเชื่อตามข้อเท็จจริงที่จำเลยกล่าวอ้างแล้ว

3. ข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐาน (Basic Fact) ที่ว่าผู้ใดมีไว้ในครอบครองเมทแอมเฟตามีนจำนวน 15 เม็ดหรือหน่วยการใช้ กับข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐาน (Presumed Fact) ที่ถือว่ามิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ 2522 มาตรา 15 นั้น หากปรับแก้จำนวนหน่วยการใช้ให้มีปริมาณมากขึ้นจนวิญญูชนยอมรับได้ว่าผู้ที่มีไว้ในครอบครองเมทแอมเฟตามีนในจำนวนดังกล่าวเป็นผู้ที่มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายเท่านั้น ก็จะพบว่าข้อเท็จจริงอันเป็นเงื่อนไข (Basic Fact) กับข้อเท็จจริงตามข้อสันนิษฐาน (Presumed Fact) มีความสัมพันธ์กันอย่างสมเหตุสมผล (Rational Connection) ทั้งนี้เพราะเมื่อจำเลยมีจำนวนเม็ดยาเสพติดที่มากมายเกินที่จะหาซื้อมาเก็บไว้เพื่อเสพยา่อมมีความเป็นไปได้มากที่จำเลยจะมีไว้เพื่อจำหน่าย

4. จากที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ว่าการที่ฝ่ายนิติบัญญัติจะบัญญัติกฎหมาย นอกจากจะต้องเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้อำนาจไว้แล้ว ยังต้องคำนึงถึงทฤษฎีในการกำหนดนโยบายหรือมาตรการในการควบคุมความสงบเรียบร้อยของสังคมด้วย ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model) และทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model) ในความเป็นจริง เราไม่สามารถนำทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งมาใช้แต่เพียงทฤษฎีเดียวได้ เรายังต้องมีการผสมผสานกันของทั้งสองรูปแบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อกระบวนการทางอาญาที่เหมาะสมต่อไป กล่าวคือ ต้องไม่คำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลจนไว้

⁶⁵ แหล่งเดิม. หน้า 89.

ขอบเขตอันเป็นผลให้ละเอียดเรื่องการควบคุมอาชญากรรม ขณะเดียวกันก็ไม่มุ่งหมายการควบคุมอาชญากรรมจนละเอียดต่อการเอาใจใส่ในส่วนสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล โดยเราต้องกำหนดจุดแห่งความพอดีของรูปแบบทั้งสองให้เข้ากับกระบวนการทางอาญา สุดแล้วแต่จะโน้มเอียง เน้นหนักไปในรูปแบบใด เนื่องจากปัญหาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญ มาตรการทางกฎหมายที่ถือว่าเป็นตัวกำหนดทิศทางการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันด้วย ดังนั้น ในการบัญญัติกฎหมายในการปราบปรามยาเสพติดจึงมีนโยบายที่ค่อนข้างเอนเอียงไปทางทฤษฎีที่มุ่งเน้นการควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model) โดยเน้นหนักในการบัญญัติกฎหมายที่มุ่งจะป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า โดยเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นเรื่องรองลงไป การบัญญัติบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาดในกฎหมายยาเสพติดจึงถือว่าการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลยอย่างเพียงพอแล้ว

5. ทำให้การลงโทษเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกมากยิ่งขึ้น จากปัญหาที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อ 4.1.5 ว่าบทสันนิษฐานเด็ดขาดมีผลเป็นการจำกัดดุลพินิจของศาลที่ต้องพิพากษาตัดสินไปตามข้อสันนิษฐานเด็ดขาดที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยที่ศาลไม่สามารถรับฟังพยานหลักฐานอื่นใดเพื่อชี้ขาดตัดสินเป็นอย่างอื่นได้ ทำให้จำเลยอาจได้รับโทษที่ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก แต่บทสันนิษฐานที่ไม่เด็ดขาด ศาลสามารถใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานทั้งปวงซึ่งคู่ความได้นำเสนอเข้ามาสู่กระบวนการพิจารณาหรือที่ศาลใช้อำนาจสืบพยานเพิ่มเติมเองเพื่อพิจารณาวินิจฉัยลงโทษจำเลยในฐานะความผิดที่ถูกต้องได้ ทำให้การลงโทษจำเลยมีความถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกมากยิ่งขึ้น

ส่วนการกำหนดปริมาณขั้นต่ำของสารเสพติดที่เป็นข้อสันนิษฐานของกฎหมาย ตามกฎหมายของประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน และประเทศออสเตรเลีย รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย ได้บัญญัติเกี่ยวกับการมียาเสพติดไว้ในกรอบครองเพื่อจำหน่าย ในกรณีที่บุคคลใดมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองตั้งแต่ 50 และ 2 กรัมขึ้นไป สำหรับประเทศมาเลเซียและประเทศออสเตรเลีย รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย ตามลำดับ หรือเกินกว่า 25 และ 20 กรัมขึ้นไป สำหรับประเทศสิงคโปร์ และบรูไน ตามลำดับ กฎหมายก็จะสันนิษฐานไว้ก่อนว่า มียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย สอดคล้องกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 เดิมก่อนมีการแก้ไข ที่กำหนดปริมาณเมทแอมเฟตามีนที่จะเข้าข้อสันนิษฐานนั้นต้องมีสารบริสุทธิ์อยู่ถึง 20 กรัม จึงจะถือว่าเป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ในปัจจุบันเมทแอมเฟตามีน 1 เม็ด มีสารบริสุทธิ์อยู่ประมาณ 0.02 กรัม ดังนั้น เมทแอมเฟตามีนที่มีปริมาณสารบริสุทธิ์จำนวน 20 กรัม จึงเท่ากับเมทแอมเฟตามีนประมาณ 1,000 เม็ด หรือหน่วยการใช้ ทั้งยังสอดคล้องต่อความเป็นจริงที่คงไม่มีใครใดมีเมทแอม

เฟตامين ไว้ในครอบครองเพื่อเสพในคราวเดียวถึง 1,000 เม็ด⁶⁶ ผู้เขียนจึงเห็นว่าการกำหนดปริมาณขั้นต่ำของยาเสพติดที่ต้องด้วยบทสันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายของประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน และประเทศออสเตรเลีย รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย มีความเหมาะสมและยุติธรรมมากกว่าประเทศไทยที่กำหนดไว้เพียง 375 มิลลิกรัม

สรุปแล้ว ทุกประเทศที่กล่าวมา ต่างก็ได้บัญญัติบทสันนิษฐานเกี่ยวกับการมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายไว้ในกฎหมายสารบัญญัติ ทั้งนี้ เพราะปัญหา ยาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศ ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ รวมไปถึงการบั่นทอนหรือทำลายทรัพยากรบุคคลของชาติ อีกทั้ง คดียาเสพติดยากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้สันธงได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้อง จึงยากที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ การกำหนดบทสันนิษฐานในกฎหมายจึงมีส่วนช่วยในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ง่ายขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม บทสันนิษฐานในต่างประเทศดังกล่าว เปิดโอกาสให้จำเลยพิสูจน์หักล้างเป็นอย่างอื่นได้ ศาลจึงสามารถใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ว่าพนักงานหลักฐานก่อนที่จะพิพากษาตัดสิน ซึ่งแตกต่างกับประเทศไทยที่เป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาด ศาลต้องพิพากษาไปตามบทสันนิษฐานนั้น โดยจำเลยไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์หักล้างได้เลย นอกจากนั้น ในส่วนของการกำหนดปริมาณขั้นต่ำของสารเสพติดที่เป็นข้อสันนิษฐานของกฎหมายในต่างประเทศ ยังมีความเหมาะสมและยุติธรรมกว่าประเทศไทย

4.2 วิเคราะห์หาแนวทางของกฎหมายที่เหมาะสมเกี่ยวกับบทสันนิษฐานในความผิดยาเสพติด

จากการศึกษาการบัญญัติบทสันนิษฐานตามกฎหมายในกฎหมายยาเสพติดของต่างประเทศแล้วนำมาวิเคราะห์ ทำให้ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรปรับปรุงแก้ไขบทสันนิษฐานเด็ดขาดในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม (2) ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ควรมีการแก้ไขกฎหมายในส่วนของบทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม โดยเปลี่ยนจากบทสันนิษฐานเด็ดขาดเป็นบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาดดังนี้

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม อาจบัญญัติว่า

⁶⁶ วัฒนพล ไชยมณี. หน้าเดิม.

“การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณดังต่อไปนี้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เว้นแต่จะพิสูจน์ให้เป็นที่พอใจได้ว่ามิได้เป็นเช่นนั้น”

2. ควรมีการแก้ไขกฎหมายในส่วนของปริมาณยาเสพติดที่ได้กำหนดในบทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม (2) โดยแก้จำนวนหน่วยการใช้ให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นกว่าที่กำหนดในกฎหมายปัจจุบัน จนวิญญูชนยอมรับได้ว่าผู้ที่ครอบครองยาเสพติดจำนวนดังกล่าวเป็นผู้ที่มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายเท่านั้น เช่น เพิ่มปริมาณเป็น 60 หน่วยการใช้ หรือคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 1.5 กรัมขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่ 6 กรัมขึ้นไปตามเหตุผลที่ได้วิเคราะห์มาแล้ว และเนื่องจากยาเสพติดบางชนิด เช่น ยาไอซ์ เมื่อนำมาตรวจสอบหาสารบริสุทธิ์แล้วพบว่าปริมาณสารบริสุทธิ์สูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับยาบ้า ทั้ง ๆ ที่ยาเสพติดทั้ง 2 ชนิดอยู่ในกลุ่มอนุพันธ์แอมเฟตามีนเหมือนกัน ทำให้เกิดความสับสนในการลงโทษผู้กระทำความผิด จึงควรพิจารณาการกำหนดปริมาณสารบริสุทธิ์ที่เป็นเงื่อนไขในการสันนิษฐานสำหรับยาเสพติดแต่ละชนิดที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

3. สำหรับปัญหาของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสามตามที่กล่าวมาแล้วนั้น เนื่องจากเป็นกฎหมายสารบัญญัติ การแก้ไขย่อมมีกระบวนการที่ยุ่งยาก ซับซ้อนและใช้เวลานานกว่าจะมีการแก้ไขแล้วเสร็จ อาจทำให้มีผู้ครอบครองเมทแอมเฟตามีนจำนวนมาก ถูกจำคุกในข้อหาเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย แม้ว่าประเทศไทยใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ซึ่งศาลต้องผูกพันใช้กฎหมายตามที่ฝ่ายนิติบัญญัติออกกฎหมายมา แต่ในความคิดเห็นของผู้เขียน เห็นว่าบทสันนิษฐานเด็ดขาดที่ไม่เปิดโอกาสให้จำเลยนำสืบพิสูจน์พยานหลักฐานโต้แย้งเป็นอย่างอื่นได้เลย ขัดต่อหลักนิติธรรมในข้อคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยบริสุทธิ์ จึงไม่มีผลใช้บังคับ⁶⁷ ดังนั้น ศาลควรตีความบทสันนิษฐานตามมาตรา 15 วรรคสามนี้ไปในทางที่มีผลใช้บังคับได้และเป็นคุณแก่จำเลย โดยคำนึงถึงสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลยมากกว่านโยบายในการปราบปรามยาเสพติดของรัฐ โดยถือว่าเป็นบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาด ให้โอกาสจำเลยในการนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานของกฎหมายได้ แม้จำเลยจะให้การรับว่ามีเมทแอมเฟตามีนในจำนวนซึ่งเกินปริมาณข้อสันนิษฐานของกฎหมายไว้ในครอบครองก็ตาม⁶⁸

⁶⁷ กำชัย จงจักรพันธ์. หน้าเดิม.

⁶⁸ วัฒนพล ไชยมณี. เล่มเดิม. หน้า 22.

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะทำการสรุปผลจากการศึกษามาแล้วทั้งหมด เพื่อที่ตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ได้ทำการศึกษามาแล้วทั้งหมด ตั้งแต่ในบทที่ 1 ถึง บทที่ 4 และให้ข้อเสนอแนะที่ได้พบจากการศึกษาค้นคว้า โดยนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

5.1 บทสรุป

ปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศ ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ รวมไปถึงการบั่นทอนหรือทำลายทรัพยากรบุคคลของชาติ วัตถุประสงค์ของการตราพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ก็เพื่อให้การปราบปรามยาเสพติดให้โทษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยยาเสพติดให้โทษที่ประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย ทั้งนี้ เพราะปัญหาเสพติดให้โทษในปัจจุบันเป็นปัญหาสำคัญร่วมกันของนานาประเทศ ประกอบกับยาเสพติดให้โทษเป็นภัยร้ายแรงต่อสุขภาพและชีวิตของมนุษยชาติ ทั้งยังเป็นต้นตอหรือสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสังคมด้านอื่น ๆ ตามมา อาทิ ปัญหาอาชญากรรมเกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สิน

ตามสถานการณ์ปัจจุบัน การแพร่ระบาดของยาเสพติดให้โทษ โดยเฉพาะเมทแอมเฟตามีน หรือที่เรียกกันว่า “ยาบ้า” และยาเสพติดที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น ยาไอซ์ ในประเทศไทยเริ่มทวีความรุนแรงขึ้นเป็นอย่างมากในช่วงระยะเวลา 7-8 ปีที่ผ่านมา กล่าวคือ เมื่อมีผู้เสพจำนวนมากขึ้นทำให้มีการจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนมากขึ้น โดยทั่วไปในลักษณะของผู้ขายรายย่อยคราวละจำนวนไม่กี่สิบบีบเม็ดเป็นเหตุให้รัฐบาลต้องประกาศสงครามกับยาเสพติดอย่างจริงจัง โดยการปราบปรามผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกระดับชั้นและเนื่องจากคดียาเสพติดยากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์เจตนาภายในจิตใจของจำเลยให้สิ้นสงสัยว่าได้กระทำความผิดตามฟ้อง ในกรณีนี้ จึงจำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดบางประการเพื่อให้ทันสมัยมากขึ้นเข้ากับยุคสมัยที่ปัญหาเสพติดมีทั้งรูปแบบการขายและชนิดของยาเสพติดใหม่ ๆ ได้เกิดขึ้น ดังจะเห็นได้จากข้อสันนิษฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามมาตรา 15 วรรคสาม (2) ของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ความว่า

“การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

(2) แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่หนึ่งจุดห้ากรัมขึ้นไป”

บทบัญญัติมาตรา 15 วรรคสาม เป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาดซึ่งจะนำสืบหักล้างไม่ได้ ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น เพราะฉะนั้นใครก็ตามที่มีการครอบครองยาเสพติดเกินกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อเสพ ก็จะถูกสันนิษฐานว่าเป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผลของกฎหมายทันที ซึ่งจะเปลี่ยนฐานะจากผู้เสพซึ่งถือเป็นผู้ป่วย ต้องเข้าฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยาเสพติด กลายเป็นผู้จำหน่าย ซึ่งจะต้องถูกดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมตามปกติและมักถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุก ซึ่งจะส่งผลต่อการเพิ่มปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำโดยไม่สมควรอย่างยิ่ง

การกำหนดบทสันนิษฐานเด็ดขาดในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม เป็นมาตรการหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโจทก์ในคดียาเสพติดได้เปรียบในเชิงคดีเพราะการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในคดียาเสพติดนั้นทำได้ยาก บทสันนิษฐานเด็ดขาดจึงช่วยลดภาระในการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและช่วยลดภาระการพิสูจน์ของพนักงานอัยการที่จะต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลยจนสิ้นสงสัย แต่การนำบทสันนิษฐานเด็ดขาดดังกล่าวมาใช้หาได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในสังคมแต่อย่างใดหรือไม่ แต่จากการศึกษาของผู้เขียนกลับพบว่ามีความเรื่องความชอบธรรมในการนำมาใช้ออยู่หลายประการ สรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. ปัญหาขัดแย้งกับหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา ประเทศไทยใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (public prosecution) และถือ “หลักการค้นหาความจริงตามเนื้อหา” (the principle of material truth) ในการดำเนินการค้นหาความจริงของเรื่องให้ได้ถูกต้องตามที่เกิดขึ้นจริงว่าได้มีการกระทำความผิดหรือไม่ โดยการดำเนินการค้นหาความจริงถือว่าทุกฝ่ายมีหน้าที่ในการดำเนินการค้นหาความจริงตามที่เกิดขึ้นจริง ในชั้นเจ้าพนักงาน เจ้าพนักงานมีหน้าที่ต้องตรวจสอบค้นหาความจริงโดยไม่ผูกมัดกับคำขอหรือคำร้องของผู้ใด และในชั้นศาลทุกฝ่ายต่างก็มีหน้าที่ต้องกระตือรือร้นในการตรวจสอบค้นหาความจริงแท้ของเรื่อง โดยมีศาลเป็นองค์กรหลักในการดำเนินการค้นหาความจริง¹ เนื่องจากมาตรา 15 วรรคสามของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เป็นบท

¹ คณิต ฌ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 68-69.

สันนิษฐานเด็ดขาด หากผู้ใดครอบครองสารเสพติดเกินกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนดแล้ว จะถือว่าเป็นการครอบครองเพื่อจำหน่าย หากจำเลยถูกจับกุม พนักงานสอบสวนก็ต้องแจ้งข้อหาซื้อขายเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย โดยไม่สามารถใช้ดุลพินิจค้นหาความจริงแท้ของเรื่องว่าจำเลยมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายจริงหรือไม่ แม้จำเลยจะให้การรับว่าซื้อขายเสพติดดังกล่าวไว้ในครอบครองเพื่อเสพหรือพยานหลักฐานรับฟังไม่ได้ว่าจำเลยมีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดก็ตาม และพนักงานอัยการก็ต้องสั่งฟ้องในข้อหาซื้อขายเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย โดยที่ไม่สามารถใช้ดุลพินิจค้นหาความจริงเพื่อยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลยได้ แม้พยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนรวบรวมส่งมาแล้วยังมีข้อน่าสงสัยอันทำให้เห็นได้ว่าจำเลยไม่ได้มีไว้ในครอบครองก็ตาม และหากพยานหลักฐานซึ่งคู่ความได้นำเสนอเข้ามาสู่กระบวนการพิจารณาหรือที่ศาลใช้อำนาจสืบพยานเพิ่มเติมเองรับฟังได้ตามเงื่อนไขของบทสันนิษฐานแล้ว ศาลในคดียาเสพติดมีหน้าที่พิพากษาคัดสินคดีไปตามที่กฎหมายกำหนด โดยไม่สามารถรับฟังพยานหลักฐานอื่นเพื่อคัดค้านลงโทษจำเลยนอกจากที่กฎหมายกำหนด จึงกล่าวได้ว่าบทสันนิษฐานเด็ดขาดที่ฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดนั้น ได้ก้าวล่วงในการใช้ดุลพินิจของศาลในการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคดีเพื่อคัดค้านคดีให้เกิดความยุติธรรมมากที่สุด

2. ปัญหาขัดแย้งกับหลักสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลย หลักการสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลย (Presumption of Innocence) เป็นหลักการหนึ่งที่เป็นสากล² และปัจจุบันประเทศไทยได้บัญญัติหลักนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 วรรคสอง ความว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” นอกจากนี้หลักการสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลย (Presumption of Innocence) ยังปรากฏในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรคสอง ความว่า “เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลย” เพื่อเป็นหลักในการคุ้มครองจำเลยในคดีอาญา ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายตุลาการก็ต้องอยู่ภายใต้หลักนี้ จะดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดให้ขัดกับหลักดังกล่าวไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตามในประเด็นดังกล่าวนี้ ได้มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญว่าบทสันนิษฐานเด็ดขาดในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด

ด้วยความเคารพต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในความเห็นของผู้เขียน เห็นว่า การที่กฎหมายบัญญัติว่าการมีเมทแอมเฟตามีนจำนวน 15 เม็ดนั้น (Basic Fact) ให้สันนิษฐานเป็นการเด็ดขาดว่ามีไว้เพื่อจำหน่ายเท่านั้น (Presumed Fact) คู่จะแข็งตัวและขัดต่อสถานการณ์ความเป็นจริง ในการบัญญัติข้อสันนิษฐานใด ๆ นั้น ข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐาน (Basic Fact) กับ

² ปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11.

ข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐาน (Presumed Fact) จะต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งหมายความว่า หากมีข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐาน (Basic Fact) เกิดขึ้นแล้วก็ต้องเกิดข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐาน (Presumed Fact) ตามมาอย่างแน่นอน แต่หากยังมีความเสี่ยงที่ข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ได้ ต้องถือว่าข้อสันนิษฐานนั้นยังไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะนำมาบังคับใช้³ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบังคับใช้เป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดซึ่งกระทบต่ออำนาจในการดำเนินการค้นหาความจริงหรือพิสูจน์ความผิดของศาล⁴ ดังนั้น บทสันนิษฐานเด็ดขาดดังกล่าว จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 และขัดต่อหลักนิติธรรมด้วย

3. ปัญหาขัดแย้งกับหลักประกันในกฎหมายอาญา สำหรับประเทศไทยเนื้อหาของ “หลักประกันในกฎหมายอาญา” ปรากฏอยู่ในมาตรา 2 วรรคหนึ่ง ความว่า “บุคคลจะต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” ซึ่งครอบคลุมเนื้อหา 4 ประการ คือ การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีลงโทษทางอาญาแก่บุคคล การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งลงโทษทางอาญาแก่บุคคล กฎหมายอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน และกฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง⁵

การที่ต้องเรียกร้องให้บัญญัติกฎหมายอาญาให้ชัดเจนแน่นอนนั้น ก็เพราะว่าการลงโทษทางอาญาเป็นมาตรการที่รุนแรงที่สุดของรัฐที่ใช้กับประชาชนในรัฐ ฉะนั้น รัฐจึงต้องบัญญัติกฎหมายอาญาให้ชัดเจนแน่นอนที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ดังนั้น จึงมีนักนิติศาสตร์บางท่านเห็นว่า การบัญญัติบทสันนิษฐานเด็ดขาดในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม มีลักษณะที่ขัดต่อประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 ทั้งนี้เพราะลำพังการกระทำตามข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขของข้อสันนิษฐาน (Basic Fact) เท่านั้น (การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ปริมาณตามมาตรา 15 วรรคสามอนุมาตรา (1)-(3) ยังไม่อาจฟังได้ว่าเป็นการกระทำความผิดอาญา (ฐานผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เพื่อจำหน่าย) ถ้าหากฝ่ายนิติบัญญัติต้องการให้ข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขของข้อสันนิษฐาน (Basic Fact) เป็นความผิดและรับโทษตามที่กำหนด เหตุใดไม่บัญญัติให้การกระทำตามเงื่อนไขของข้อสันนิษฐาน โดยลำพังเป็นความผิดและมีโทษตามที่กำหนดเสียเลย การที่ฝ่ายนิติบัญญัติไม่สามารถบัญญัติความผิดดังกล่าวได้ ย่อมแสดงว่าประชาชนซึ่งเป็น

³ หลัก Rational Connection ของศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา.

⁴ Karen Reid. (2012). Op.cit. p. 217.

⁵ คณิต ฅ นคร ค เล่มเดิม. หน้า 66-67.

เจ้าของอำนาจนิติบัญญัติที่แท้จริง ยังไม่เห็นว่าคำพิงข้อเท็จจริงอันเป็นเงื่อนไขนั้นจะเป็นความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เพื่อจำหน่าย จึงไม่สมควรออกกฎหมายโยงการกระทำที่เป็นความผิดฐานหนึ่ง เข้าหาการกระทำที่เป็นความผิดอีกฐานหนึ่ง ทั้ง ๆ ที่เป็นการกระทำคนละอย่างกันเลย แต่ในความคิดเห็นของผู้เขียน เห็นว่า การที่ฝ่ายนิติบัญญัติออกกฎหมายโยงการกระทำที่เป็นความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เข้าหาการกระทำที่เป็นความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เพื่อจำหน่าย ก็เป็นเพียงกรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติมีความมุ่งหมายจะลงโทษการมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามปริมาณที่ระบุไว้เป็นความผิดที่มีโทษสูงเท่ากับโทษที่ระบุไว้สำหรับความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 เพื่อจำหน่ายเท่านั้น ส่วนการที่กฎหมายบัญญัติว่า “ให้ถือว่าเป็นความผิด” ฐานผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เพื่อจำหน่าย ก็เป็นแต่เพียงเทคนิคในการร่างกฎหมาย เพื่อแสดงให้เห็นว่าการกระทำที่กฎหมายลงโทษกรณีนี้พอจะเทียบเคียงหรือเป็นความผิดที่อยู่ในระดับเดียวกันและเกี่ยวเนื่องใกล้ชิดกับความผิดที่กฎหมาย “ให้ถือว่า” เป็นความผิดนั้น หาได้ไม่ชัดเจนแน่นอนอันจะขัดแย้งต่อประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 แต่อย่างใดไม่

4. ปัญหาขัดแย้งกับความสมดุลระหว่างทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมและทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นการสร้างดุลยภาพระหว่างประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหา ซึ่งเป็นการผสมผสานแนวคิดระบบความยุติธรรมทางอาญา 2 ระบบดังนี้⁶

1. ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model)
2. ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model)

หากมองตามทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model) ที่ต้องการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพแล้ว และทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model) ที่เน้นไปถึงการปราบปรามอาชญากรรมที่ต้องคำนึงความยุติธรรมต่อตัวบุคคลเป็นสำคัญ หากแต่ในความเป็นจริง เราไม่สามารถนำทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งมาใช้แต่เพียงอย่างเดียว การปราบปรามยาเสพติดควรจะผสมผสานกันของทั้งสองรูปแบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อกระบวนการทางอาญาที่เหมาะสม กล่าวคือ ต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนควบคู่ไปกับการปราบปรามหรือควบคุมอาชญากรรม และต้องไม่คำนึงถึงการลงโทษ

⁶ ชยธร เขียบแหลม. เล่มเดิม. หน้า 34-35.

เป็นสิ่งสำคัญ โดยเราต้องกำหนดจุดแห่งความพอดีของรูปแบบทั้งสองให้เข้ากับกระบวนการทางอาญา สุดแล้วแต่จะโน้มเอียง เน้นหนักไปในรูปแบบใด ซึ่งผลสุดท้ายวัตถุประสงค์ที่หวังกันก็คือความสงบเรียบร้อยของสังคมและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองไม่ให้ถูกระทบกระเทือน ดังนั้น การที่กฎหมายกำหนดบทสันนิษฐานเด็ดขาด สันนิษฐานความผิดของจำเลยว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย โดยไม่เปิดโอกาสให้จำเลยแก้ตัวใด ๆ ได้เลย เท่ากับว่าจำเลยอาจต้องถูกลงโทษในฐานะความผิดที่ตนมิได้กระทำเพราะกฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้น จึงเป็นการเน้นหนักไปที่ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model) มากเกินไป ซึ่งหากพิจารณาในแง่ของจำเลยแล้ว ย่อมไม่เป็นธรรมกับจำเลยอย่างสิ้นเชิง ซึ่งเหตุการณ์เช่นนี้ย่อมมิใช่วัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรม

5. ปัญหาขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกมีแนวคิดความเป็นเสรีนิยมในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตลอดทั้งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มุ่งที่จะปรับเปลี่ยน บำบัดฟื้นฟูหรือแก้ไขพฤติกรรมของบุคคลที่บกพร่องในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นเหตุให้กระทำความผิดกฎหมายอาญาอันเป็นกติกาสังคม ถึงขนาดไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนในสังคมปกติได้ ไปปรับปรุงซ่อมแซมแก้ไข ยกระดับความเจริญทางจิตใจและพฤติกรรมให้อยู่ในระดับเกณฑ์มาตรฐานคนปกติในสังคมนั้น ๆ ได้ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษที่สำคัญมี 2 ข้อ ดังนี้ คือ⁷

1. เพื่อให้มีการดำรงชีวิตอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคมและ

2. เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม

การกำหนดบทสันนิษฐานเด็ดขาดว่าผู้ใดครอบครองซึ่งยาเสพติดตามปริมาณที่กฎหมายกำหนดให้ถือว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายดังกล่าว ทำให้จำเลยได้รับโทษหนักขึ้นกว่าการมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด การสันนิษฐานเด็ดขาดย่อมส่งผลดีต่อสังคม หากจำเลยมีพฤติกรรมที่เป็นผู้จำหน่ายยาเสพติดจริง ก็สมควรที่ต้องถูกลงโทษหนักขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับการกระทำความผิด เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของการลงโทษประกอบกับวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกแล้ว จำเลยสมควรที่จะถูกกำจัดออกไปจากสังคมเพื่อไม่ให้มีโอกาสกระทำความผิดอีก อาจส่งผลให้ปริมาณยาเสพติดในสังคมน้อยลง และโทษที่หนักขึ้นทำให้คนทั่วไปที่คิดจะกระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดแบบเดียวกันนั้นอีก แต่อย่างไรก็ตาม หากจำเลยไม่ได้มีพฤติกรรมจำหน่ายยาเสพติด แต่ต้องถูกจำกัดด้วยบทสันนิษฐานเด็ดขาดว่ากระทำไปเพื่อจำหน่ายแล้ว จำเลยจะได้รับโทษสูงสุดถึงจำคุกตลอดชีวิตและไม่อยู่ในข่ายที่จะถูกส่งตัวเข้าฟื้นฟู

⁷ ธานี วรภัทร์. เล่มเดิม. หน้า 37.

สมรรถภาพผู้เสพยาเสพติด อาจทำให้การลงโทษจำเลยไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกได้

หากพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกโดยไม่คำนึงถึงบทสันนิษฐานเด็ดขาดแล้ว หากจำเลยไม่มีพฤติการณ์อื่นใดเลยที่จะพิสูจน์ว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย กฎหมายก็สมควรที่จะลงโทษจำเลยเท่ากับผู้เสพยาและมียาเสพติดไว้ในครอบครองเท่านั้น กล่าวคือ วิธีการอาจได้แก่ การปล่อยตัวจำเลยโดยไม่ลงโทษจำคุก โดยเฉพาะโทษจำคุกกระยะสั้น ตามแนวคิดที่ว่า “ผู้เสพยาเป็นผู้ป่วย” เบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดจากระบวนการพิจารณาคดีและระบบเรือนจำเข้าสู่ระบบศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้จำเลยได้ประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำของคน ๆ นั้น จึงจะถือว่าการลงโทษจำเลยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก และสังคมได้ประโยชน์จากการลงโทษเช่นนั้นอย่างสูงสุด เพราะเมื่อจำเลยถูกคุมขังในเรือนจำ ย่อมเสื่อมเสียฐานะและชื่อเสียงในสายตาของคนทั่วไปทำให้โอกาสที่จะกลับตัวเป็นคนดีลดน้อยลง ประกอบกับ จำเลยจะต้องอยู่ปะปนกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ค้ายาเสพติดซึ่งเป็นอาชญากรอาชีพ ซึ่งมีอิทธิพลที่สามารถครอบงำบุคคลอื่นได้ง่าย ทำให้ผู้ที่พอจะกลับตัวได้หมดโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั่วเป็นพฤติกรรมที่ดี ในทางกลับกัน หากจำเลยต้องโทษฐานว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายแล้ว จำเลยจะต้องถูกลงโทษจำคุก ก่อให้เกิดคดีลี้ลับศาลอันเป็นเหตุให้ผู้เสพยาหรือผู้ติดยาเสพติดต้องเข้าไปอยู่ในเรือนจำมากขึ้น จนทำให้ “อาชญากร” กลุ่มที่สมควรอยู่ในเรือนจำอย่างแท้จริงเพื่อประโยชน์สูงสุดของสังคมนั้น ไม่ได้รับการบำบัดเยียวยาและปรับปรุงนิสัยเท่าที่ควร

6. ปัญหาปริมาณขั้นต่ำของสารเสพติดที่เป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดของกฎหมายตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม (2) ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองแอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 375 มิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวน 15 หน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่ 1.5 กรัมขึ้นไป ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

ทั้งนี้จำนวนเม็ดยาเสพติดที่กฎหมายสันนิษฐาน คือ จำนวน 15 หน่วยการใช้ ไม่ใช่จำนวนที่มากมายที่จะหาซื้อมาเก็บไว้เพื่อเสพ โดยราคาขายปลีกเมทแอมเฟตามีนอยู่ที่เม็ดละ 180-250 บาท⁸ หากซื้อจำนวน 15 เม็ด ก็เป็นเงิน รว 2,700-3,750 บาท การหาซื้อเมทแอมเฟตามีน

⁸ ส่วนวางระบบและพัฒนาข้อมูล สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2555). สถานการณ์ยาเสพติดช่วงแผนปฏิบัติการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด ประจำเดือนกุมภาพันธ์ 2555. สืบค้น 2 ตุลาคม 2556, จาก http://www.nccd.go.th/index.php?mod=content_list&cate=369

จำนวน 15 เม็ดเก็บไว้เพื่อเสพจึงไม่ใช่เรื่องที่เป็นไปไม่ได้ การที่กฎหมายบัญญัติเป็นการเด็ดขาดว่า การมีเมทแอมเฟตามีนจำนวน 15 เม็ดนั้นต้องเป็นการมีไว้เพื่อจำหน่ายเท่านั้นดูจะแข็งตัวและขัดต่อสถานการณ์ความเป็นจริง เพราะหากพิจารณาถึงพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ก่อนมีการแก้ไข จะเห็นได้ว่ามาตรา 15 เดิมได้กำหนดข้อสันนิษฐานของกฎหมายไว้เช่นกัน แต่ปริมาณเมทแอมเฟตามีนที่จะเข้าข้อสันนิษฐานนั้นต้องมีสารบริสุทธิ์อยู่ถึง 20 กรัม จึงจะถือว่าเป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย โดยเมทแอมเฟตามีน 1 เม็ด มีสารบริสุทธิ์อยู่ประมาณ 0.02 กรัม ดังนั้นจึงเท่ากับเมทแอมเฟตามีนประมาณ 1,000 เม็ด หรือหน่วยการใช้ ซึ่งเป็นปริมาณที่มีความเหมาะสมและยุติธรรมมากกว่า เพราะคงไม่มีผู้ใดมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อเสพในคราวเดียวถึง 1,000 เม็ด⁹

7. ปัญหาการคำนวณยาเสพติดเป็นน้ำหนักสารบริสุทธิ์

เมื่อเปรียบเทียบยาไอซ์กับยาบ้าซึ่งเป็นอนุพันธ์แอมเฟตามีนเช่นเดียวกัน¹⁰ วิธีการคำนวณหาปริมาณสารเสพติดอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของบทสันนิษฐานเด็ดขาดตามมาตรา 15 วรรคสาม (2) เหมือนกัน โดยยาบ้า 1 หน่วยการใช้ มีสารบริสุทธิ์ 10-25 มิลลิกรัม ส่วนยาไอซ์ 1 กรัม มีสารบริสุทธิ์ 91-100 มิลลิกรัม เมื่อเปรียบเทียบ ยาบ้า 15 หน่วยการใช้ จะมีสารบริสุทธิ์ 150-375 มิลลิกรัมสอดคล้องกับมาตรา 15 วรรคสาม (2) ที่กำหนดปริมาณสารบริสุทธิ์ไว้ 375 มิลลิกรัม แต่ยาไอซ์ 1.5 กรัม จะมีสารบริสุทธิ์ถึง 1,365-1,500 มิลลิกรัมซึ่งสูงกว่า 375 มิลลิกรัมที่กำหนดในมาตรา 15 วรรคสาม (2) หลายเท่าทีเดียว

จากการที่ยาไอซ์มีปริมาณสารบริสุทธิ์ที่สูงกว่ายาบ้าหลายเท่า หากคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ 375 มิลลิกรัมตามมาตรา 15 วรรคสาม (2) จะต้องมียาไอซ์น้ำหนักสุทธิเพียง 375-412 มิลลิกรัม ในขณะที่ยาบ้าจะต้องมีน้ำหนักสุทธิถึง 1,350-3,375 มิลลิกรัมเลยทีเดียว ส่งผลให้การครอบครองยาไอซ์แม้เพียงเล็กน้อยแค่ 375-412 มิลลิกรัมไม่ต้องถึง 1.5 กรัม ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 15 วรรคสาม (2) ก็จะถูกสันนิษฐานเด็ดขาดว่าเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมียาไอซ์ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายแล้ว อาจก่อให้เกิดความลักถันในการลงโทษผู้กระทำความผิด

⁹ วัฒนพล ไชยมณี. เล่มเดิม. หน้า 16-17.

¹⁰ ศูนย์วิชาการด้านยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (ม.ป.ป.). *สรุปการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลสถานการณ์ไอซ์ : มิติผู้เข้ารับการบำบัดรักษาการเสพ/ติดไอซ์*. สืบค้น 2 ตุลาคม 2556, จาก http://nctc.oncb.go.th/new/index.php?option=com_content&view=article&id=829:2554-08-11-07-m-s&catid=66:2009-05-17-09-21-55&Itemid=101

ในต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศอังกฤษ มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน และประเทศออสเตรเลีย รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย ล้วนแต่บัญญัติบทสันนิษฐานเกี่ยวกับการมียาเสพติดไว้เพื่อจำหน่ายทั้งสิ้น แต่ไม่มีประเทศใดเลยที่บัญญัติเป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาดเช่นเดียวกับประเทศไทย กล่าวคือ กฎหมายกำหนดปริมาณยาเสพติดไว้ หากผู้ใดมีไว้ในครอบครองตามปริมาณที่กฎหมายกำหนด ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย แต่บทสันนิษฐานนั้น กฎหมายเขียนไว้อย่างชัดเจนว่า “...เว้นแต่ จำเลยจะพิสูจน์เป็นอย่างอื่นได้” จึงเป็นเพียง “บทสันนิษฐานไม่เด็ดขาด”

การกำหนดบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาดมาใช้ในคดียาเสพติด ผู้เขียนเห็นว่า แม้จะดูเหมือนว่าการบัญญัติบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาดจะขัดหรือแย้งกับหลักการสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลยตามรัฐธรรมนูญและหลักการตรวจสอบความจริงแท้ของเรื่องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอยู่บ้าง แต่อย่างไรก็ตามเพื่อประโยชน์ในการปราบปรามยาเสพติดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจึงมีเหตุผลและความชอบธรรมในการนำมาใช้อู่หลายประการดังนี้

1. การที่ฝ่ายนิติบัญญัติของไทยได้กำหนดบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาดไว้ก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะได้รับและเพิ่มการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้กับจำเลยมากขึ้น ไม่ถือว่าเป็นการขัดต่อหลักการค้นหาความจริงตามเนื้อหา ไม่เป็นการเข้าไปแทรกแซงความมีอิสระในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของศาล ศาลจึงมีอิสระในการรับฟังพยานหลักฐานได้อย่างเต็มที่ (free evaluation of evidence) โดยจะเชื่อหรือไม่เชื่อตามข้อสันนิษฐานที่ฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดไว้หรือไม่ก็ได้ เนื่องจากข้อสันนิษฐานตามกฎหมายมีบทบาทเพียงเป็นการที่ฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดแนวทาง (guideline) ในการรับฟังพยานแวดล้อมของศาลให้เป็นไปในแนวเดียวกันและมีประสิทธิภาพ สะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ศาลยังมีหน้าที่ในการพิสูจน์ความจริงโดยใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง และจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ก็ต่อเมื่อแน่ใจว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้นและจำเลยเป็นผู้กระทำผิดนั้น ข้อสันนิษฐานเป็นเพียงพยานแวดล้อมอันหนึ่ง ซึ่งฝ่ายนิติบัญญัติได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในต้วบทกฎหมาย เพื่อให้ศาลนำไปใช้ในการวิเคราะห์ หรือค้นหาความจริงประกอบกับพยานหลักฐานอื่น ๆ เพื่อรับฟังลงโทษจำเลยเท่านั้น¹¹ ดังนั้น เมื่อศาลสามารถรับฟังพยานหลักฐานจากจำเลยได้ ศาลสามารถใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนัก

¹¹ สมบัติ ดาวแจ้ง. เล่มเดิม. หน้า 92-93.

พยานหลักฐานที่ปวง เพื่อพิจารณาลงโทษของจำเลยให้ถูกต้องตามฐานความผิดที่พิจารณาได้ความว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง

2. ในการสืบพยานหลักฐานของจำเลยเพื่อหักล้างข้อเท็จจริงที่ถูกสันนิษฐานจะไม่ใช่เป็นการยากแก่จำเลย เพราะข้อเท็จจริงทุกอย่างอยู่ในความรู้เห็นของจำเลยอยู่แล้ว และการนำสืบหักล้างข้อเท็จจริงของจำเลยนั้นก็ไม่ใช่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้ศาลเชื่อ โดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควร เพียงสืบให้ได้น้ำหนักน่าเชื่อถือกว่าฝ่ายโจทก์ (Preponderance of Evidence) ก็เป็นการเพียงพอแล้ว

3. ข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐาน (Basic Fact) ที่ว่าผู้ใดมีไว้ในครอบครองเมทแอมเฟตามีนจำนวน 15 เม็ดหรือหน่วยการใช้ กับข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐาน (Presumed Fact) ที่ถือว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หากปรับแก้จำนวนหน่วยการใช้ให้มีปริมาณมากขึ้นจนวิญญูชนยอมรับได้ว่าผู้ที่มีไว้ในครอบครองเมทแอมเฟตามีนในจำนวนดังกล่าวเป็นผู้ที่มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายเท่านั้น ก็จะมีความสัมพันธ์กันอย่างสมเหตุสมผล (Rational Connection)

4. เนื่องจากปัญหาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญ มาตรการทางกฎหมายที่ถือว่าเป็นตัวกำหนดทิศทางการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันด้วย ดังนั้น ในการบัญญัติกฎหมายในการปราบปรามยาเสพติดจึงมีนโยบายที่ค่อนข้างเอนเอียงไปทางทฤษฎีที่มุ่งเน้นการควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model) โดยเน้นหนักในการบัญญัติกฎหมายที่มุ่งจะป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า โดยเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นเรื่องรองลงไป การบัญญัติบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาดในกฎหมายยาเสพติดจึงถือว่าการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลยอย่างเพียงพอแล้ว

5. บทสันนิษฐานที่ไม่เด็ดขาด ศาลสามารถใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานที่ปวงซึ่งคู่ความได้นำเสนอเข้ามาสู่กระบวนการพิจารณาหรือที่ศาลใช้อำนาจสืบพยานเพิ่มเติมเองเพื่อพิจารณาวินิจฉัยลงโทษจำเลยในฐานความผิดที่ถูกต้องได้ ทำให้การลงโทษจำเลยมีความถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกมากยิ่งขึ้น

ส่วนการกำหนดปริมาณขั้นต่ำของสารเสพติดที่เป็นข้อสันนิษฐานของกฎหมาย ในประเทศมาเลเซียและประเทศออสเตรเลีย รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย กำหนดว่า บุคคลใดมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองตั้งแต่ 50 กรัม และ 2 กรัมขึ้นไป ตามลำดับ หรือในประเทศสิงคโปร์และประเทศบรูไนเกินกว่า 25 กรัม และ 20 กรัมตามลำดับ กฎหมายก็จะสันนิษฐานไว้ก่อนว่า มียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย สอดคล้องกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 เดิมก่อนมีการแก้ไข ที่กำหนดปริมาณเมทแอมเฟตามีนที่จะเข้าข้อสันนิษฐานนั้นต้องมีสารบริสุทธิ์อยู่ถึง 20 กรัม ทั้งยังสอดคล้องต่อความเป็นจริงที่คงไม่มีผู้ใดมีเมทแอมเฟตามีนไว้ใน

ครอบครองเพื่อเสพในคราวเดียวถึงประมาณ 1,000 เม็ด ปริมาณสารบริสุทธิ์ที่กำหนดดังกล่าวจึงมีความเหมาะสมและยุติธรรมมากกว่าประเทศไทยที่กำหนดไว้เพียง 375 มิลลิกรัม

5.2 ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาทั้งหมดที่ผ่านมา ผู้เขียนขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรมีการแก้ไขกฎหมายในส่วนของบทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม โดยเปลี่ยนจากบทสันนิษฐานเด็ดขาดเป็นบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาดดังนี้

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม อาจบัญญัติว่า

“การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณดังต่อไปนี้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เว้นแต่จะพิสูจน์ให้เป็นที่พอใจได้ว่ามิได้เป็นเช่นนั้น”

2. ควรมีการแก้ไขกฎหมายในส่วนของปริมาณยาเสพติดที่ได้กำหนดในบทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม (2) โดยแก้จำนวนหน่วยการใช้ให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นกว่าที่กำหนดในกฎหมายปัจจุบัน จนวิญญูชนยอมรับได้ว่าผู้ที่ครอบครองยาเสพติดจำนวนดังกล่าวเป็นผู้ที่มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายเท่านั้น เช่น เพิ่มปริมาณเป็น 60 หน่วยการใช้ หรือคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 1.5 กรัมขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่ 6 กรัมขึ้นไปตามเหตุผลที่ได้วิเคราะห์มาแล้ว และเนื่องจากยาเสพติดบางชนิด เช่น ยาไอซ์ เมื่อนำมาตรวจสอบหาสารบริสุทธิ์แล้วพบว่าปริมาณสารบริสุทธิ์สูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับยาบ้า ทั้ง ๆ ที่ยาเสพติดทั้ง 2 ชนิดอยู่ในกลุ่มอนุพันธ์แอมเฟตามีนเหมือนกัน ทำให้เกิดความลึกลับในการลงโทษผู้กระทำความผิด จึงควรพิจารณาการกำหนดปริมาณสารบริสุทธิ์ที่เป็นเงื่อนไขในการสันนิษฐานสำหรับยาเสพติดแต่ละชนิดที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

3. สำหรับปัญหาของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม ตามที่กล่าวมาแล้วนั้น เนื่องจากเป็นกฎหมายสารบัญญัติ การแก้ไขย่อมมีกระบวนการที่ยุ่งยาก ซับซ้อนและใช้เวลานานกว่าจะมีการแก้ไขแล้วเสร็จ อาจทำให้มีผู้ครอบครองเมทแอมเฟตามีนจำนวนมาก ถูกจำคุกในข้อหาเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย แม้ว่าประเทศไทยใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ซึ่งศาลต้องผูกพันใช้กฎหมายตามที่ฝ่ายนิติบัญญัติออกกฎหมายมา แต่ในความคิดเห็นของผู้เขียน เห็นว่าบทสันนิษฐานเด็ดขาดที่ไม่เปิดโอกาสให้จำเลยนำสืบพิสูจน์พยานหลักฐานโต้แย้งเป็นอย่างอื่นได้เลย ขัดต่อหลักนิติธรรมในข้อคดีอาญาให้

สันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยบริสุทธิ์ จึงไม่มีผลใช้บังคับ¹² ดังนั้น ศาลควรตีความบทสันนิษฐานตาม มาตรา 15 วรรคสามนี้ไปในทางที่มีผลใช้บังคับได้และเป็นคุณแก่จำเลย โดยคำนึงถึงสิทธิในการ ต่อสู้คดีของจำเลยมากกว่านโยบายในการปราบปรามยาเสพติดของรัฐ โดยถือว่าเป็นบทสันนิษฐาน ไม่ได้คาดหวังให้โอกาสจำเลยในการนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานของกฎหมายได้ แม้จำเลยจะให้การรับว่ามีเมทแอมเฟตามีนในจำนวนซึ่งเกินปริมาณข้อสันนิษฐานของกฎหมายไว้ในครอบครองก็ตาม¹³

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขออัญเชิญพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาล ปัจจุบัน ในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรแก่ผู้สอบไล่ได้วิชาความรู้ชั้นเนติบัณฑิตยสภา เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2524 มาพิจารณาประกอบข้อเสนอแนะ ซึ่งพระบรมราโชวาทดังกล่าวมีความว่า

“...กฎหมายนั้นไม่ใช่ตัวความยุติธรรม เป็นแต่เพียงเครื่องมืออย่างหนึ่ง
 สำหรับใช้ในการรักษาและอำนวยความยุติธรรมเท่านั้น
 การใช้กฎหมายจึงต้องมุ่งหมายใช้เพื่อรักษาความยุติธรรม
 ไม่ใช่เพื่อรักษาตัวบทของกฎหมายเอง
 และการรักษาความยุติธรรมในแผ่นดิน
 ก็มีได้มีวงแคบอยู่เพียงแค່ขอบเขตของกฎหมาย
 หากต้องขยายออกไปให้ถึงศีลธรรมจรรยา
 ตลอดจนเหตุและผลตามความเป็นจริงด้วย...”

¹² คำชี้แจงจากรพณ์ช. หน้า 35.

¹³ วัฒนพล ไชยมณี. เล่มเดิม. หน้า 22.

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- เกียรติจิจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1 (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: พลสยาม พรินต์ติ้ง.
- เข็มชัย ชูติวงศ์. (2551). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.
- คณิต ณ นคร. (2540). วิธีพิจารณาความอาญาไทย : หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน. ใน หนังสือรวมบทความด้านวิชาการของ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร อัยการสูงสุด. กรุงเทพฯ: สถาบันกฎหมายอาญา.
- _____. (2551). กฎหมายอาญาภาคทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2555). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2547). หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ธานี วรภัทร์. (2553). กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- นัทธี จิตสว่าง. (ม.ป.ป.). หลักทฤษฎีอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์กรรมราชทัณฑ์.
- ประธาน วัฒนวานิชย์. (2546). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา. กรุงเทพฯ: ประกายพรีก.
- โสภณ รัตนากร. (2547). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.
- อุดม รัฐอมฤต. (2555). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- อุทัย อาทิวา. (2554ก). คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเล่ม 2 สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา. กรุงเทพฯ: วี.เจ.พรินต์ติ้ง.
- อุทัย อาทิวา. (2554ข). สิทธิของผู้เสียหายในกฎหมายฝรั่งเศส. ใน รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส. กรุงเทพฯ: วี.เจ.พรินต์ติ้ง.

- แอล คูปลาตร์ และวิจิตร ลุทิตานนท์. (2475). *กฎหมายลักษณะพยานและจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ: อักษรนิติ.
- โอสถ โกศิน. (2517). *คำอธิบายและเปรียบเทียบกฎหมายไทยและต่างประเทศในเรื่องพยานหลักฐาน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยเกษม.

บทความ

- กมลชัย รัตนสกาวงศ์. (2539, มีนาคม). “รายงานการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมจะร่วมมือกันค้นหาความจริงในคดีอาญาได้อย่างไร?” *บทบัญญัติ*, 52 (1). หน้า 88-90.
- กำชัย จงจักรพันธ์. (2555, ธันวาคม). “หลักนิติธรรม.” *บทบัญญัติ*, 68 (4). หน้า 26-51.
- จรัญ ภัคศิษนากุล. (2524). “บทตัดพยานบอกเล่าในกฎหมายไทย.” *วารสารกฎหมาย*, 6 (3). หน้า 1-7.
- จิตติ ติงศกัทธิย์. (2527). “จุกๆจิกๆ ในกฎหมายอาญา.” *วารสารนิติศาสตร์*, 14 (4). หน้า 27.
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์. (2534, กรกฎาคม). “บทสันนิษฐานตามกฎหมายในคดีอาญา.” *วารสารอัยการ*, 14 (161). หน้า 3-10.
- ประมุข สุวรรณสร. (2511, ธันวาคม). “การค้นหาความจริงโดยพยานหลักฐาน.” *บทบัญญัติ*, 25 (4). หน้า 754-763.
- วัฒนพล ไชยมณี. (2549, พฤษภาคม). “ปัญหาและข้อขัดข้องบางประการในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ที่แก้ไขใหม่) และพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545.” *ศาลยุติธรรมปริทัศน์*, 1 (5). หน้า 14-23.

วิทยานิพนธ์

- ชยาธร เจียบแหลม. (2550). *ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัชรราวลัย สุขคุ้ม. (2549). *ความรับผิดชอบทางอาญาของกรรมการบริษัท* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิภา ปิ่นวีระ. (2550). *บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- สมบัติ ดาวแจ้ง. (2543). *ข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบในกฎหมายอาญา* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หทัยภัส คำลั้งเอก. (2552). *ข้อสันนิษฐานกรณีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์*
(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสารอื่นๆ

- คณะกรรมการวิสามัญเพื่อศึกษาปัญหายาเสพติดวุฒิสภา. (2555). *รายงานผลการพิจารณาศึกษา
ปัญหา ยาเสพติด* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกรรมการ 3 สำนักงาน
เลขาธิการวุฒิสภา.
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น เครือข่ายพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารเสพติดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
(2553). *การศึกษาและวิจัยนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติด* (รายงานผลการวิจัย).
กรุงเทพฯ: ส่วนวิชาการด้านยาเสพติด สำนักงานพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายา
เสพติด สำนักงาน ป.ป.ส..
- มหาวิทยาลัยศรีปทุม ศูนย์ศึกษาและวิจัยกฎหมาย. (2556). *สาเหตุและความจำเป็นในการบูรณา
การกฎหมายยาเสพติดในประเทศไทย* (รายงานการศึกษาและวิจัยครั้งที่ 1-2).
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวง
ยุติธรรม.
- ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. (2556). *โครงการศึกษากฎหมายยาเสพติดในต่างประเทศ : ศึกษาเฉพาะ
กรณีประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมัน โปรตุเกส อังกฤษและ
สหรัฐอเมริกา* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม.
- สัญญา บัวเจริญ และคณะ. (2554). *โครงการศึกษาวิจัย สาเหตุการละเมิดสิทธิมนุษยชนใน
กระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- สำนักงาน ป.ป.ส. กองนิติการ. (2546). *โครงการศึกษาวิเคราะห์กฎหมายยาเสพติดอาเซียน
(ASEAN) ระยะที่ 1 : มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดของประเทศกัมพูชา ลาว
พม่า และมาเลเซีย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่าน
ศึก.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) และ ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด (ศพส.). (ม.ป.ป.). *ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ปี 2558*. กรุงเทพฯ: สำนักงานป.ป.ส..

อุสราม นตัมฉิรัตน์. ผู้แปล. (2553). *บทความภาษาอังกฤษ : นโยบายยาเสพติด*. กรุงเทพฯ: ส่วนวิชาการและประเมินผล สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม. *สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์*. สืบค้น 19 พฤศจิกายน 2556, จาก

<http://www.correct.go.th/correct2009/stat.html>

ไกรพล อรัญรัตน์. (2555). *ผลกระทบของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 12/2555 ต่อความสามารถในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในคดีอาญา*.

สืบค้น 9 เมษายน 2557, จาก <http://www.pub-law.net/publaw/view.aspx?id=1797>

จับหนุ่มค้ายาบ้า แฉเสฟด้วยวันละ 20 เม็ด จากคนหล่อกลายเป็นคนแก่. (2555, 27 พฤษภาคม).

ข่าวสดออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 6 ตุลาคม 2556, จาก http://www.khaosod.co.th/view_newsonline.php?newsid=TVRNek9ERXdOamN3T1E9PQ==

ตะลึง!!!คนไทยเสพยาบ้าวันละ 1.8 ล้านเม็ด. (2554, 26 พฤษภาคม). คมชัดลึก. สืบค้นเมื่อ 24

ตุลาคม 2556, จาก <http://www.moj.go.th/th/justice/home2-details-news.php?id=20245>

ศาลฎีกา. *คำพิพากษาศาลฎีกา*. สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2556, จาก

<http://www.deka2007.supremecourt.or.th/deka/web/search.jsp>

ศูนย์วิชาการด้านยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (ม.ป.ป.).

สรุปการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลสถานการณ์ไอซ์ : มิติผู้เข้ารับการบำบัดรักษาการเสฟ/

ติดไอซ์. สืบค้น 2 ตุลาคม 2556, จาก http://nctc.oncb.go.th/new/index.php?option=com_content&view=article&id=829:2554-08-11-07-m-s&catid=66:2009-05-17-09-2155&Itemid=101

2155&Itemid=101

ส่วนวางระบบและพัฒนาข้อมูล สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม
ยาเสพติด. (2555). *สถานการณ์ยาเสพติดช่วงแผนปฏิบัติการพลังแผ่นดินเอาชนะยา
เสพติดประจำเดือนกุมภาพันธ์ 2555*. สืบค้น 2 ตุลาคม 2556, จาก
http://www.nccd.go.th/index.php?mod=content_list&cate=369
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. *พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522*. สืบค้น 3 กันยายน
2556, จาก <http://www.krisdika.go.th>

กฎหมาย

กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณของยาเสพติด พ.ศ. 2546.
ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 135 (พ.ศ. 2539) เรื่อง ระบุชื่อและประเภทยาเสพติดให้โทษ
ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522.
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.
ประมวลกฎหมายอาญา.
พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545.
พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และแก้ไขโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับ
ที่ 5) พ.ศ. 2545.
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

Catherine Elliott and Frances Quinn. (2002). *English Legal System* (3rd ed.). Harlow: Pearson
Education Limited.
Delmar Karlen. (1967). *Anglo-American Criminal Justice*. New York: Oxford University Press.
Henry J. Abraham. (1980). *The Judicial process* (4th ed.). New York: Oxford University Press.
John H. Lanbein. (1977). *Comparative Criminal Procedure Germany*. New York: West.
John Sprack. (2002). *Emmins on Criminal Procedure* (9th ed.). Oxford: Oxford University
Press.

- Karen Reid. (2012). *A Practitioner's guide to The European Convention on Human Rights* (4th ed.). London: Sweet & Maxwell.
- Paul B. Weston and Kenneth M. Wells. (1972). *Law Enforcement and Criminal Justice : An Introduction*. California: Goodyear.
- Peter Murphy. (1980). *Murphy on Evidence* (5th ed.). London: Blackstone Press.
- Rupert Cross. (1974). *Evidence* (4th ed.). London : Butterworth.
- Werner F. Ebke and Matthew W. Finkin. (1996). *Introduction to German Law*. The Hague: Kluwer Law International.

LAWS

- Dangerous Drugs Act 1952. Malaysia.
- Drugs Act 2005. United Kingdom.
- Misuse of Drugs Act 1971. United Kingdom.
- Misuse of Drugs Act 1973. Singapore.
- Misuse of Drugs Act 1981. Western Australia.
- Misuse of Drugs Act 1984. Brunei.

ภาคผนวก

พระราชบัญญัติ
ยาเสพติดให้โทษ
พ.ศ. ๒๕๒๒

ภูมิพลอดุลยเดช ปร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๒
เป็นปีที่ ๓๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็น ต้น ไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

- (๑) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พุทธศักราช ๒๔๖๕
- (๒) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๗๕
- (๓) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๒
- (๔) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๔
- (๕) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๑๕
- (๖) พระราชบัญญัติกัญชา พุทธศักราช ๒๔๘๖
- (๗) พระราชบัญญัติพืชกระท่อม พุทธศักราช ๒๔๘๖

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ยาเสพติดให้โทษ” หมายความว่า สารเคมีหรือวัตถุนิตใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ ในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อย ๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพ ทั้งร่างกายและจิตใจ อย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กบิให้รวม ตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืช ที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ และสารเคมีที่ใช้ในการผลิต ยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึง ยาสามัญประจำบ้าน บางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มี ยาเสพติดให้โทษผสมอยู่

“ผลิต” หมายความว่า เพาะ ปลูก ทำ ผสม ปปรุง แปรสภาพ เปลี่ยนรูป สังเคราะห์ทาง วิทยาศาสตร์ และให้หมายความรวมถึงการแบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุด้วย

“จำหน่าย” หมายความว่า ขาย จ่ายแจก แลกเปลี่ยน ให้

“นำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร

“ส่งออก” หมายความว่า นำหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร

“เสพ” หมายความว่า การรับยาเสพติดให้โทษเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด

“ติดยาเสพติดให้โทษ” หมายความว่า เสพเป็นประจำติดต่อกันและตกอยู่สภาพที่ จำเป็นต้องพึ่ง ยาเสพติดให้โทษ โดยสามารถตรวจพบสภาพเช่นนั้นได้ตามหลักวิชาการ

“หน่วยการใช้” หมายความว่า เม็ด ชอง ขวด หรือหน่วยอย่างอื่นที่สร้างขึ้น โดยปกติ สำหรับการใช้ เสพหนึ่งครั้ง

“การบำบัดรักษา” หมายความว่า การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ซึ่งรวมตลอดถึง การฟื้นฟู สมรรถภาพและการติดตามผลการบำบัดรักษาด้วย

“สถานพยาบาล” หมายความว่า โรงพยาบาล สถานพยาบาล สถานพักฟื้น หรือสถานที่อื่นใด เฉพาะที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เป็นสถานที่ทำการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษ

“เภสัชกร” หมายความว่า ผู้ประกอบวิชาชีพเภสัชกรรมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเภสัชกรรม “ตำรับยา” หมายความว่า สูตรของสิ่งปรุงไม่ว่าจะมีรูปลักษณะใดที่มียาเสพติดให้โทษรวมอยู่ด้วย ทั้งนี้ รวมทั้งยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นวัตถุสำเร็จรูปทางเภสัชกรรมซึ่งพร้อมที่นำไปใช้แก่คนหรือ สัตว์ได้

“ข้อความ” หมายความว่า รวมถึงการกระทำที่ปรากฏด้วยตัวอักษร ภาพ ภาพยนตร์ แสง เสียง เครื่องหมายหรือการกระทำอย่างใด ๆ ที่ทำให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าใจความหมายได้

“โฆษณา” หมายความว่า รวมถึงการไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ ให้ประชาชนเห็นหรือทราบข้อความเพื่อ ประโยชน์ในทางการค้า แต่ไม่หมายความรวมถึงเอกสารทางวิชาการหรือตำราที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน

“ผู้รับอนุญาต” หมายความว่า ผู้ได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

“ผู้อนุญาต” หมายความว่า เลขธิการคณะกรรมการอาหารและยา หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจาก เลขธิการคณะกรรมการอาหารและยา

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษตามพระราชบัญญัตินี้

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“เลขธิการ” หมายความว่า เลขธิการคณะกรรมการอาหารและยา

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวง สาธารณสุข แต่ให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข รายงานการรับ การจ่าย การเก็บรักษา และวิธีการปฏิบัติอย่างอื่นที่เกี่ยวกับการควบคุมยาเสพติดให้โทษให้คณะกรรมการทราบ ทุกหกเดือน แล้วให้คณะกรรมการเสนอ พร้อมกับให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีเพื่อสั่งการต่อไป

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจ แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราตามบัญชี

ทำยพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นค่าธรรมเนียมและกำหนดกิจการอื่น กับออกประกาศ ทั้งนี้เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงและประกาศนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๗ ยาเสพติดให้โทษแบ่งออกเป็น ๕ ประเภท คือ

(๑) ประเภท ๑ ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน (Heroin)

(๒) ประเภท ๒ ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน (Morphine) โคคาอีน (Cocaine)

โคเคอีน (Codeine) ผื่นยา (Medicinal Opium)

(๓) ประเภท ๓ ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นต้นตำรับยาและมียาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ ผสมอยู่ด้วย ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

(๔) ประเภท ๔ สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ หรือประเภท ๒ เช่น อาเซติก แอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride) อาเซติกคลอไรด์ (Acetyl Chloride)

(๕) ประเภท ๕ ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท ๑ ถึงประเภท ๔ เช่น กัญชา พืชกระท่อม

ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศระบุชื่อยาเสพติดให้โทษตามมาตรา ๘(๑)

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ คำว่า ผื่นยา (Medicinal Opium) หมายถึง ผื่นที่ได้ผ่านกรรมวิธี ประดิษฐ์โดยมีความมุ่งหมายเพื่อใช้ในทางยา

มาตรา ๘ ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๑) ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษว่า ยาเสพติดให้โทษชื่อใดอยู่ในประเภทใดตามมาตรา ๗

(๒) เพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงชื่อหรือประเภทยาเสพติดให้โทษตาม (๑)

(๓) กำหนดมาตรฐานว่าด้วยปริมาณ ส่วนประกอบ คุณภาพ ความบริสุทธิ์ หรือลักษณะอื่นของยาเสพติดให้โทษ ตลอดจนการบรรจุและการเก็บรักษายาเสพติดให้โทษ

(๔) กำหนดจำนวนและจำนวนเพิ่มเติมซึ่งยาเสพติดให้โทษที่จะต้องใช้ในการแพทย์และทางวิทยาศาสตร์ที่ราชอาณาจักรประจำปี

(๕) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดปริมาณยาเสพติดให้โทษที่ผู้อนุญาตจะอนุญาตให้ผลิต นำเข้า จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองได้

(๖) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ตามมาตรา ๗(๓)

(๗) จัดตั้งสถานพยาบาล

(๘) กำหนดระเบียบข้อบังคับเพื่อควบคุมการบำบัดรักษาและระเบียบวินัยสำหรับสถานพยาบาล

หมวด ๑

คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ

มาตรา ๕ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ” ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมการแพทย์หรือผู้แทน อธิบดีกรม วิทยาศาสตร์การแพทย์หรือผู้แทน อธิบดีกรมอนามัยหรือผู้แทน อธิบดีกรมตำรวจหรือผู้แทน อธิบดีกรม อัยการหรือผู้แทน อธิบดีกรมศุลกากรหรือผู้แทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาหรือผู้แทน เลขาธิการ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือผู้แทน ผู้แทนกระทรวงกลาโหม และผู้ทรงคุณวุฒิอื่น อีกไม่เกินเจ็ดคน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ และให้เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยาเป็นกรรมการและเลขานุการ และหัวหน้ากองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๑๐ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๑๑ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) รัฐมนตรีให้ออก

(๔) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๕) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือ

(๗) ถูกสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะ หรือใบอนุญาตวิชาชีพ

เวชกรรม

เมื่อกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ รัฐมนตรีอาจแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการแทนได้

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่งไม่ว่า จะเป็นการแต่งตั้งเพิ่มขึ้นหรือแต่งตั้งซ่อม ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งนั้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของ กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้ว

มาตรา ๑๒ การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนกรรมการทั้งหมดจึงเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม ให้ถือเสียงข้างมาก

กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุม ออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๓ ให้คณะกรรมการมีหน้าที่

- (๑) ให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีตามมาตรา ๕
- (๒) ให้ความเห็นชอบต่อรัฐมนตรีเพื่อปฏิบัติการตามมาตรา ๘
- (๓) ให้ความเห็นชอบต่อผู้อนุญาตในการสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาต
- (๔) ให้ความเห็นชอบต่อรัฐมนตรีในการกำหนดตำแหน่งและระดับของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
- (๕) ให้ความเห็นต่อรัฐมนตรี เพื่อวางระเบียบปฏิบัติการราชการในการประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และกระทรวง ทบวง กรมอื่น
- (๖) ให้ความเห็นชอบต่อรัฐมนตรีในการอนุญาตให้ผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ และประเภท ๕
- (๗) ปฏิบัติการอื่นตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา ๑๔ คณะกรรมการอาจตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะ กรรมการจะมอบหมายก็ได้

การประชุมของคณะอนุกรรมการ ให้นำมาตรา ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๒

การขออนุญาตและการออกใบอนุญาตเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

มาตรา ๑๕ ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ เว้นแต่รัฐมนตรีจะได้อนุญาตเฉพาะในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ ตามปริมาณ ดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

(๑) เค้กซ์ โตร ไลเซอร์ ไซด์ หรือ แอล เอส ดี มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ ศูนย์จุดเจ็ดห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่สามร้อยมิลลิกรัมขึ้นไป

(๒) แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่หนึ่งจุดห้ากรัมขึ้นไป

(๓) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ นอกจาก (๑) และ (๒) มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามกรัมขึ้นไป

มาตรา ๑๖ ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ เว้นแต่ได้รับ ใบอนุญาตจากผู้อนุญาตเฉพาะในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การพิจารณาอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ขออนุญาตเป็นผู้รับผิดชอบชำระค่าใช้จ่ายในการตรวจ วิเคราะห์ หรือประเมินเอกสารทางวิชาการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการ กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๗ ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ เว้นแต่ ได้รับใบอนุญาต

การมียาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ ไว้ในครอบครองคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่หนึ่งร้อยกรัมขึ้นไป ให้ถือว่ามิไว้ใจในครอบครองเพื่อจำหน่าย

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนด ในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๘ บทบัญญัติมาตรา ๑๗ ไม่ใช้บังคับแก่

(๑) การมียาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ ไว้ในครอบครองไม่เกินจำนวนที่จำเป็นสำหรับใช้รักษาโรคเฉพาะตัว โดยมีหนังสือรับรองของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม หรือผู้ประกอบการโรคศิลปะ แผนปัจจุบันชั้นหนึ่งในสาขาทันตกรรมซึ่งเป็นผู้ให้การรักษา

(๒) การมียาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ ไว้ในครอบครองไม่เกินจำนวนที่จำเป็นสำหรับใช้ประจำในการปฐมพยาบาล หรือกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินในเรือ เครื่องบินหรือยานพาหนะอื่นใดที่ใช้ ในการขนส่งสาธารณะระหว่างประเทศที่ไม่ได้จดทะเบียนในราชอาณาจักร แต่ถ้ายานพาหนะดังกล่าว จดทะเบียนในราชอาณาจักร ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๗

มาตรา ๑๙ ผู้อนุญาตจะออกใบอนุญาตให้จำหน่ายหรือมิไว้ใจในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษใน ประเภท ๒ ได้เมื่อปรากฏว่าผู้ขออนุญาตเป็น

(๑) กระทรวง ทบวง กรม องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น รวมทั้งกรุงเทพมหานคร สภากาชาดไทย หรือองค์การเภสัชกรรม

(๒) ผู้ประกอบการขนส่งสาธารณะระหว่างประเทศ หรือ

(๓) ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพเภสัชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพ ทันตกรรมหรือผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่ง และ

(ก) มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

(ข) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วย ยาเสพติดให้โทษ กฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้ สารระเหย กฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และกฎหมายว่าด้วยยา

(ค) ไม่อยู่ระหว่างถูกสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ เวชกรรม ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเภสัชกรรม ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ ชั้นหนึ่งหรือใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

(ง) ไม่เป็นบุคคลลึกลับจริต หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ

(จ) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

ในการพิจารณาอนุญาตแก่บุคคลตามวรรคหนึ่ง ผู้อนุญาตจะต้องคำนึงถึงความจำเป็นในการมีไว้เพื่อจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครอง ในการนี้ผู้อนุญาตจะกำหนดเงื่อนไขตามที่เห็นสมควรไว้ด้วยก็ได้

มาตรา ๒๐ ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่ง ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับแก่

(๑) การจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่ผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรมหรือผู้ประกอบการทันตกรรมจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เฉพาะผู้ป่วยซึ่งตนให้การรักษา

(๒) การจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่ผู้ประกอบการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่งจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายเฉพาะสัตว์ที่ตน บำบัด

ทั้งนี้ ผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบการทันตกรรม หรือผู้ประกอบการสัตวแพทย์ ชั้นหนึ่ง ต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่กำหนดในมาตรา ๑๕(๑)

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ เกินจำนวนที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ให้สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

มาตรา ๒๑ ผู้อนุญาตจะออกใบอนุญาตให้ผลิต จำหน่าย นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษ ในประเภท ๓ ได้ เมื่อปรากฏว่า ผู้ขออนุญาต

(๑) ได้รับอนุญาตให้ผลิต ขาย หรือนำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งยาแผน บังคับตามกฎหมายว่าด้วยยา และ

(๒) มีเภสัชกรอยู่ประจำตลอดเวลาทำการ

ให้ผู้รับอนุญาตผลิตหรือนำเข้าซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ จำหน่ายยาเสพติดให้โทษ ดังกล่าวที่ตนผลิตหรือนำเข้าได้โดยไม่ต้องรับอนุญาตจำหน่ายอีก

มาตรา ๒๒ ในการนำเข้าหรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ของผู้ที่ได้รับใบอนุญาต ตามมาตรา ๒๐ แต่ละครั้งต้องได้รับใบอนุญาตทุกครั้งที่นำเข้าหรือส่งออกจากผู้อนุญาตด้วย

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๓ ใบอนุญาตตามมาตรา ๑๗ และมาตรา ๒๐ ให้ใช้ได้จนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ของปีที่ ออกใบอนุญาต ถ้าผู้รับใบอนุญาตประสงค์ขอต่ออายุใบอนุญาต ให้ยื่นคำขอก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุ เมื่อได้ ยื่นคำขอแล้วจะประกอบกิจการต่อไปก็ได้จนกว่าผู้อนุญาตจะสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตนั้น

ถ้าผู้รับอนุญาตไม่ขอต่ออายุใบอนุญาตหรือผู้อนุญาตสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตตามความ ในวรรคหนึ่ง บรรดา ยาเสพติดให้โทษที่ผู้รับอนุญาตหรือผู้ขอต่อใบอนุญาตมีอยู่ในครอบครองให้ตกเป็นของ กระทรวงสาธารณสุข โดยกระทรวงสาธารณสุขให้ค่าตอบแทนตามที่เห็นสมควร

การขอต่ออายุใบอนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๔ ใบอนุญาตตามมาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๒ ให้คุ้มครองถึงลูกจ้างหรือตัวแทนของผู้รับอนุญาตด้วย

ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า การกระทำของลูกจ้างหรือตัวแทนของผู้รับอนุญาตที่ได้กระทำไปตาม หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นการกระทำของผู้รับอนุญาตด้วย

มาตรา ๒๕ ผู้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยยาและกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทอีก

มาตรา ๒๖ ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้ โทษในประเภท ๔ หรือในประเภท ๕ เว้นแต่รัฐมนตรีจะได้อนุญาตโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ เป็นราย ๆ ไป

การมียาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ หรือในประเภท ๕ ไว้ในครอบครองมีปริมาณตั้งแต่ สิบกิโลกรัมขึ้นไป ให้ถือว่ามิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

การขออนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๖/๑ ปริมาณยาเสพติดให้โทษที่จะอนุญาตได้ตามหมวดนี้ให้เป็นไปตาม
มาตรา ๘(๕)

หมวด ๓

หน้าที่ของผู้รับอนุญาต

มาตรา ๒๗ ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตตามมาตรา ๑๗ จำหน่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท
๒ นอกสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต

มาตรา ๒๘ ให้ผู้รับอนุญาตตามมาตรา ๑๗ ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) จัดเก็บรักษายาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ ไว้เป็นสัดส่วนในที่เก็บซึ่งมั่นคง
แข็งแรงและมีกุญแจใส่ไว้ หรือเครื่องป้องกันอย่างอื่นที่มีสภาพเท่าเทียมกัน

(๒) ในกรณีที่ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ ถูกโจรกรรมหรือสูญหาย หรือถูกทำลาย
ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้อนุญาตทราบโดยมิชักช้า

มาตรา ๒๙ ให้ผู้รับอนุญาตผลิตยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีป้ายไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ผลิต แสดงว่าเป็นสถานที่ผลิต ยา
เสพติดให้โทษ ลักษณะและขนาดของป้ายและข้อความที่แสดงในป้าย ให้เป็นไปตามที่กำหนดใน
กฎกระทรวง

(๒) จัดให้มีการวิเคราะห์ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่ผลิตขึ้นก่อนนำออกจาก
สถานที่ผลิต โดยต้องมีการวิเคราะห์ทุกครั้ง และมีหลักฐานแสดงรายละเอียดซึ่งต้องเก็บรักษาไว้ไม่
น้อยกว่าสามปีนับแต่วันวิเคราะห์

(๓) จัดให้มีฉลากและเอกสารกำกับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ หรือคำเตือน หรือ
ข้อควรระวังการใช้ที่ภาษาหรือที่หีบห่อบรรจุยาเสพติดในประเภท ๓ ที่ผลิตขึ้น ทั้งนี้ให้เป็นไป
ตาม หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๔) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ ซึ่งใช้เพื่อการผลิตยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ต้องเก็บรักษาไว้ให้เป็นสัดส่วนในที่เก็บซึ่งมั่นคงแข็งแรงและมีกุญแจใส่ไว้หรือเครื่องป้องกันอย่างอื่นที่มี สภาพเท่าเทียมกัน

(๕) ในกรณีที่ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ ตาม (๔) ถูกโจรกรรมหรือสูญหาย หรือถูกทำลาย ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้อนุญาตทราบโดยมิชักช้า

มาตรา ๓๐ ให้ผู้รับอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีป้ายไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ทำการของผู้รับอนุญาต แสดงว่าเป็นสถานที่นำเข้าหรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ลักษณะและขนาดของป้ายและข้อความที่แสดงในป้าย ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๒) จัดให้มีใบรับรองของผู้ผลิตแหล่งเดิม แสดงรายละเอียดผลการวิเคราะห์คุณภาพ ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่นำเข้าหรือส่งออก

(๓) จัดให้มีฉลากที่ภาชนะหรือหีบห่อบรรจุยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓

(๔) จัดให้มีฉลากและเอกสารกำกับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ หรือคำเตือน หรือข้อควรระวังการใช้ที่ภาชนะหรือหีบห่อบรรจุยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่นำเข้าหรือส่งออก ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๑ ให้ผู้รับอนุญาตจำหน่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีป้ายไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ สถานที่จำหน่ายแสดงว่าเป็นสถานที่จำหน่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ลักษณะและขนาดของป้ายและข้อความที่แสดงในป้าย ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๒) จัดให้มีการแยกเก็บยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ เป็นสัดส่วนจากยาหรือวัตถุอื่น

(๓) ดูแลให้มีฉลาก เอกสารกำกับ คำเตือน หรือข้อควรระวังใช้ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ มิให้ชำรุดบกพร่อง

มาตรา ๓๒ ให้ผู้รับอนุญาตผลิตยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีป้ายไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ผลิต แสดงว่าเป็นสถานที่ผลิต ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ ลักษณะและขนาดของป้ายและข้อความที่แสดงในป้าย ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๒) จัดให้มีการวิเคราะห์ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ ที่ผลิตขึ้นก่อนนำออกจากสถานที่ผลิต โดยต้องมีการวิเคราะห์ทุกครั้ง และมีหลักฐานแสดงรายละเอียดซึ่งต้องเก็บรักษาไม่น้อยกว่า สามปีนับแต่วันวิเคราะห์

(๓) จัดให้มีฉลากและเอกสารกำกับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ หรือคำเตือนหรือข้อควรระวังการใช้ที่ภาษาหรือหีบห่อบรรจุยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ ที่ผลิตขึ้น ทั้งนี้ให้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๔) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ ซึ่งผลิตขึ้น ต้องเก็บรักษาไว้ให้เป็นสัดส่วนในที่เก็บซึ่งมั่นคง แข็งแรง และมีกุญแจใส่ไว้ หรือเครื่องป้องกันอย่างอื่นที่มีสภาพเท่าเทียมกัน

(๕) ในกรณีที่ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ ถูกโจรกรรม หรือสูญหาย หรือ ถูกทำลาย ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ผู้อนุญาตทราบโดยมิชักช้า

มาตรา ๓๓ ให้ผู้รับอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีป้ายไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ทำการของผู้รับอนุญาตแสดงว่าเป็นสถานที่นำเข้าหรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ ลักษณะและขนาดของป้ายและข้อความที่แสดงในป้าย ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๒) จัดให้มีใบรับรองของผู้ผลิตแหล่งเดิม แสดงรายละเอียดผลการวิเคราะห์คุณภาพ ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ ที่นำเข้าหรือส่งออก

(๓) จัดให้มีฉลากที่ภาษาหรือหีบห่อบรรจุยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ หรือ คำเตือน หรือข้อควรระวังการใช้ที่ภาษาหรือหีบห่อบรรจุยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ ที่นำเข้าหรือ ส่งออก ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๔) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ ที่นำเข้าหรือส่งออก ต้องเก็บรักษาไว้ให้เป็นสัดส่วนในที่เก็บซึ่งมั่นคง แข็งแรง และมีกุญแจใส่ไว้ หรือเครื่องป้องกันอย่างอื่นที่มีสภาพเท่าเทียมกัน

(๕) ในกรณีที่ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ ถูกโจรกรรม หรือสูญหาย หรือ ถูกทำลาย ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ผู้อนุญาตทราบโดยมิชักช้า

มาตรา ๓๔ ให้ผู้รับอนุญาตจำหน่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีป้ายไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ สถานที่จำหน่าย แสดงว่าเป็นสถานที่ ผลิต ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ ลักษณะและขนาดของป้ายและข้อความที่แสดงในป้าย ให้เป็นไปตามที่ กำหนดในกฎกระทรวง

(๒) จัดให้มีการแยกเก็บยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ เป็นสัดส่วนจากยาหรือวัตถุอื่น

(๓) ดูแลให้มีฉลากและเอกสารกำกับ คำเตือน หรือข้อควรระวังการใช้ยาเสพติด ให้ โทษในประเภท ๔ ที่ภาชนะหรือหีบห่อบรรจุยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ มิให้ชำรุดบกพร่อง

(๔) ในกรณีที่ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ ถูกโจรกรรม หรือสูญหาย หรือ ถูกทำลาย ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้อนุญาตทราบ โดยมีชกซ์

มาตรา ๓๕ ในกรณีใบอนุญาตสูญหาย ถูกทำลาย หรือลบลื่อนในสาระสำคัญ ให้ผู้รับ อนุญาตแจ้ง ต่อผู้อนุญาต และยื่นคำขอรับใบแทน ใบอนุญาตในสิบห้าวันนับแต่วันที่ ได้ทราบถึงการ สูญหาย ถูกทำลาย หรือลบลื่อน

การขอรับใบแทนใบอนุญาตและการออกใบแทนใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๔
หน้าที่ของเภสัชกร

มาตรา ๓๖ ให้เภสัชกรผู้มีหน้าที่ควบคุมการผลิตยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) ควบคุมการผลิตให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) ควบคุมให้มีฉลากเอกสารกำกับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ตามมาตรา ๒๕

(๓)

(๓) ควบคุมการบรรจุ และการปิดฉลากที่ภาชนะหรือหีบห่อบรรจุ ให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัตินี้

(๔) ควบคุมการจำหน่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ให้เป็นไปตามมาตรา ๓๑

(๕) ต้องอยู่ประจำควบคุมกิจการตลอดเวลาที่เปิดทำการ

มาตรา ๓๗ ให้เภสัชกรผู้มีหน้าที่ควบคุมการจำหน่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

- (๑) ควบคุมการแยกเก็บยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ตามมาตรา ๓๑ (๒)
- (๒) ควบคุมการปฏิบัติตามมาตรา ๓๑ (๓)
- (๓) ควบคุมการจำหน่ายให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
- (๔) ต้องอยู่ประจำควบคุมกิจการตลอดเวลาที่เปิดทำการ

มาตรา ๓๘ ให้เภสัชกรผู้มีหน้าที่ควบคุมการนำเข้าหรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ปฏิบัติดังต่อไปนี้

- (๑) ควบคุมยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่นำเข้าหรือส่งออกให้ถูกต้องตามคำรับยาที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้
- (๒) ควบคุมการปฏิบัติตามมาตรา ๓๐(๓) และ (๔)
- (๓) ควบคุมการจำหน่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ให้เป็นไปตามมาตรา ๓๑
- (๔) ต้องอยู่ประจำควบคุมกิจการตลอดเวลาที่เปิดทำการ

หมวด ๕

ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ปลอม ผิดมาตรฐาน หรือเสื่อมคุณภาพ

มาตรา ๓๙ ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต จำหน่าย นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ดังต่อไปนี้

- (๑) ยาปลอมตามมาตรา ๔๐
- (๒) ยาผิดมาตรฐานตามมาตรา ๔๑
- (๓) ยาเสื่อมคุณภาพตามมาตรา ๔๒
- (๔) ยาที่ต้องขึ้นทะเบียนคำรับยาแต่มิได้ขึ้นทะเบียนคำรับยาตามมาตรา ๔๓
- (๕) ยาที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอนทะเบียนคำรับตามมาตรา ๔๖

มาตรา ๔๐ ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ หรือสิ่งต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นยาปลอม

- (๑) ยาหรือสิ่งที่ทำขึ้นโดยแสดงไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ว่าเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ โดยความจริงมิได้มียาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ อยู่ด้วย

(๒) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่แสดงชื่อว่าเป็นยาเสพติดให้โทษอื่นหรือแสดงเดือน ปี ที่ยาเสพติดให้โทษสิ้นอายุเกินความจริง

(๓) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่แสดงชื่อหรือเครื่องหมายของผู้ผลิตหรือที่ตั้งของสถานที่ผลิต ซึ่งมีใช้ความจริง

(๔) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ หรือยาเสพติดให้โทษตามที่ระบุชื่อไว้ในประกาศของรัฐมนตรี ตามมาตรา ๘(๑) หรือตามคำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่ได้ขึ้นทะเบียนคำรับยาไว้ ซึ่งทั้งนี้มิใช่เป็นความจริง

(๕) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่ผลิตขึ้นไม่ถูกต้องตามมาตรฐานถึงขนาดสารออกฤทธิ์ขาดหรือเกินกว่าร้อยละสิบของปริมาณที่กำหนดไว้จากเกณฑ์ต่ำสุดหรือสูงสุด ตามที่กำหนดไว้ในประกาศของรัฐมนตรี ตามมาตรา ๘(๓) หรือตามที่กำหนดไว้ในคำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่ได้ขึ้นทะเบียนคำรับยาไว้

มาตรา ๔๑ ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นยาเสพติดให้โทษผิดมาตรฐาน

(๑) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่ผลิตขึ้นไม่ถูกต้องตามมาตรฐาน โดยสารออกฤทธิ์ขาดหรือเกินกว่าปริมาณที่กำหนดไว้จากเกณฑ์ต่ำสุดหรือสูงสุดตามที่กำหนดไว้ในประกาศของรัฐมนตรี ตามมาตรา ๘(๓) หรือตามที่กำหนดไว้ในคำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่ได้ขึ้นทะเบียนคำรับยาไว้ แต่ไม่ถึงร้อยละสิบ

(๒) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่ผลิตขึ้นโดยมีความบริสุทธิ์หรือลักษณะอื่นซึ่งมีความสำคัญต่อคุณภาพของสารออกฤทธิ์ผิดไปจากเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประกาศของรัฐมนตรี ตามมาตรา ๘(๓) หรือตามที่กำหนดไว้ในคำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่ได้ขึ้นทะเบียนคำรับยาไว้

มาตรา ๔๒ ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นยาเสพติดให้โทษเสื่อมคุณภาพ

(๑) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่สิ้นอายุตามที่แสดงไว้ในฉลากซึ่งขึ้นทะเบียนคำรับยาไว้

(๒) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่แปรสภาพจนมีลักษณะเช่นเดียวกับยาปลอม ตามมาตรา ๔๐ หรือยาเสพติดให้โทษผิดมาตรฐานตามมาตรา ๔๑

หมวด ๖

การขึ้นทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓

มาตรา ๔๓ ผู้รับอนุญาตผลิตหรือนำเข้าซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ จะผลิตหรือนำเข้าซึ่ง ยาเสพติดให้โทษดังกล่าว ต้องนำตำรับยาเสพติดให้โทษนั้นมาขอขึ้นทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษต่อ พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อน และเมื่อได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษแล้ว จึงผลิตหรือนำเข้าซึ่งยาเสพติดให้โทษนั้นได้

การขอขึ้นทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ และการออกใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับ ยาเสพติดให้โทษดังกล่าว ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การพิจารณาออกใบสำคัญตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษเป็นผู้รับผิดชอบชำระค่าใช้จ่ายในการตรวจวิเคราะห์หรือประเมินเอกสารทางวิชาการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๔๔ ผู้รับอนุญาตผลิตหรือนำเข้าซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ เมื่อได้รับใบสำคัญการ ขึ้นทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษตามมาตรา ๔๓ แล้ว จะแก้ไขรายการทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษใน ประเภท ๓ ดังกล่าว ได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้อนุญาต

การขอแก้ไขรายการและการอนุญาตให้แก้ไขรายการทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๕ ใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ให้มีอายุห้าปีนับแต่ วันที่ออกใบสำคัญ ถ้าผู้รับใบสำคัญประสงค์จะขอต่ออายุใบสำคัญ จะต้องยื่นคำขอก่อนใบสำคัญสิ้นอายุ และเมื่อได้ยื่นคำขอแล้ว จะประกอบกิจการต่อไปก็ได้จนกว่าผู้อนุญาตจะสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบสำคัญนั้น

การขอต่ออายุใบสำคัญและการต่ออายุใบสำคัญขึ้นทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๖ เมื่อคณะกรรมการเห็นว่าทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ใดที่ได้ใบ สำคัญการขึ้นทะเบียนไว้แล้ว ต่อมาปรากฏว่าไม่มีสรรพคุณตามที่ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้

หรืออาจไม่ปลอดภัยแก่ผู้ใช้ หรือมีเหตุผลอันไม่สมควรที่จะอนุญาตให้ต่อไป ให้คณะกรรมการ
เสนอต่อรัฐมนตรี และ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งเพิกถอนทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท
๓ นั้นได้โดยประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา

คำสั่งของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

มาตรา ๔๗ ในกรณีใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ สูญ
หายหรือ ถูกทำลาย หรือลบลือนในสาระสำคัญ ให้ผู้รับอนุญาตแจ้งต่อผู้อนุญาตและยื่นคำขอรับใบ
แทนใบสำคัญ การขึ้นทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได
ทราบถึงการสูญหาย ถูกทำลาย หรือลบลือน

การขอรับใบแทนใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ และ
การออก ใบแทนใบสำคัญดังกล่าว ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดใน
กฎกระทรวง

หมวด ๓

การโฆษณา

มาตรา ๔๘ ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณายาเสพติดให้โทษ เว้นแต่

(๑) เป็นการโฆษณายาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ หรือประเภท ๓ ซึ่งกระทำ โดยตรง
ต่อผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพเภสัชกรรม ผู้
ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่ง หรือ

(๒) เป็นฉลากหรือเอกสารกำกับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ ประเภท ๓ หรือ
ประเภท ๔ ที่ภษณะหรือหีบห่อบรรจุยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ ประเภท ๓ หรือประเภท ๔
โฆษณาตามวรรคหนึ่งที่เป็นเอกสาร ภาพ ภาพยนตร์ การบันทึกเสียงหรือภาพต้อง
ได้รับอนุญาต จากผู้อนุญาตก่อนจึงจะใช้โฆษณาได้

การขออนุญาตและการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่
กำหนดใน กฎกระทรวง

มาตรา ๔๘/๑ ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาเกี่ยวกับการบำบัดรักษา หรือยินยอมให้ผู้อื่นกระทำ
การดังกล่าว โดยใช้ชื่อของตน หรือชื่อหรือที่ตั้ง หรือกิจการของสถานพยาบาลของตน หรือคุณวุฒิ

หรือความสามารถ ของผู้ประกอบการวิชาชีพในสถานพยาบาลของตน เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากผู้
อนุญาต

การขออนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่
กำหนดในกฎกระทรวง

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่สถานพยาบาลของรัฐ

มาตรา ๔๘/๒ ในกรณีที่ผู้อนุญาตเห็นว่าการโฆษณาใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๘ วรรคสอง
หรือมาตรา ๔๘/๑ วรรคสอง หรือมีการใช้ข้อความโฆษณาไม่เป็นไปตามที่ได้รับอนุญาตจากผู้
อนุญาต ให้ผู้อนุญาตมี อำนาจออกคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้

- (๑) ให้แก้ไขข้อความหรือวิธีการในการโฆษณา
- (๒) ห้ามการใช้ข้อความบางอย่างที่ปรากฏในการโฆษณา
- (๓) ห้ามการโฆษณาหรือห้ามใช้วิธีนั้นในการโฆษณา
- (๔) ให้โฆษณาเพื่อแก้ไขความเข้าใจผิดที่อาจเกิดขึ้น

ในการออกคำสั่งตาม (๔) ให้ผู้อนุญาตกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการโฆษณา โดย
คำนึงถึงประโยชน์ ของประชาชนกับความสุจริตใจในการกระทำของผู้ทำการโฆษณา

หมวด ๘

พนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๔๙ ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ
ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในสถานที่ทำการของผู้รับอนุญาตนำเข้าหรือส่งออก สถานที่ผลิต สถานที่
จำหน่าย สถานที่เก็บยาเสพติดให้โทษ หรือสถานที่ที่ต้องได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อ
ตรวจสอบการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) เข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจค้นเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ตาม
สมควรว่ามีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ใน
การ กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ประกอบกับมีเหตุ
อันควรเชื่อว่า เนื่องจากการเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้ ทรัพย์สินนั้นจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน
ทำลาย หรือทำให้ เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม

(๓) คับบุคคลหรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามียาเสพติด ให้โทษซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๔) คับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(๕) ยึดหรืออายัดยาเสพติดให้โทษที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือทรัพย์สินอื่นใด ที่ได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

การใช้อำนาจตามวรรคหนึ่ง (๒) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการ กำหนด แสดงความบริสุทธิ์ก่อนการเข้าค้น รายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป บันทึกเหตุอันควรเชื่อตามสมควร และให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงเอกสารเพื่อแสดงตนและเอกสารที่แสดง อำนาจในการตรวจค้น รวมทั้งเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองเคหสถาน สถานที่ค้น เว้นแต่ไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นส่งมอบสำเนา เอกสารและหนังสือนั้นให้แก่ผู้ครอบครองดังกล่าวทันทีที่กระทำได้ และหากเป็นการเข้าค้นในเวลากลางคืน พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าค้นต้องเป็นข้าราชการพลเรือนตำแหน่งตั้งแต่ระดับ ๗ ขึ้นไป หรือข้าราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่สารวัตรหรือเทียบเท่าซึ่งมียศตั้งแต่พันตำรวจโทขึ้นไป

พนักงานเจ้าหน้าที่ตำแหน่งใดหรือระดับใดจะมีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อนดำเนินการ ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรี กำหนดด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการ โดยทำเอกสารมอบหมายให้ไว้ประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ได้รับมอบหมายนั้น

ในการปฏิบัติการของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวก ตามสมควร

ให้รัฐมนตรีจัดทำรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรานี้ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อรายงานผลการ ปฏิบัติงานประจำปี โดยให้รายงานข้อเท็จจริง ปัญหาอุปสรรค ปริมาณการปฏิบัติงาน และผลสำเร็จของ การปฏิบัติงานโดยละเอียด เพื่อให้คณะรัฐมนตรีเสนอรายงานดังกล่าวพร้อมข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีต่อ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

มาตรา ๕๐ ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวและเอกสารมอบหมายตามมาตรา ๔๘ วรรคสอง ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๕๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมาย อาญา

หมวด ๘

การพักใช้ใบอนุญาตและการเพิกถอนใบอนุญาต

มาตรา ๕๒ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือ กฎกระทรวง หรือ ประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้อนุญาตโดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการมีอำนาจสั่งพักใช้ ใบอนุญาตได้โดยมีกำหนดครั้งละไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน แต่ ในกรณีที่มีการฟ้องผู้รับใบอนุญาตต่อศาล ว่าได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้อนุญาตจะ สั่งพักใช้ใบอนุญาตไว้รอคำพิพากษาถึงที่สุดก็ได้

ผู้ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตจะขอรับใบอนุญาตใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ในระหว่างถูก สั่งพักใช้ ใบอนุญาตอีกไม่ได้

มาตรา ๕๓ ถ้าปรากฏว่าผู้รับอนุญาตผู้ใดขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๕ หรือกระทำความผิดตาม มาตรา ๓๕ ผู้อนุญาตโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ มีอำนาจสั่งเพิกถอน ใบอนุญาตได้

ผู้ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตจะขอรับใบอนุญาตใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้อีกไม่ได้ จนกว่าจะพ้น สองปีนับแต่วันที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาต

มาตรา ๕๔ คำสั่งพักใช้ใบอนุญาตและคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต ให้ทำเป็นหนังสือแจ้ง ให้ผู้รับ อนุญาตทราบ ในกรณีไม่พบตัวผู้ถูกสั่งหรือผู้ถูกสั่งไม่ยอมรับคำสั่งดังกล่าว ให้ปิดคำสั่งไว้ ณ ที่เปิดเผย เห็นได้ง่ายในสถานที่ซึ่งระบุไว้ในใบอนุญาต และให้ถือว่าผู้ถูกสั่งได้ทราบคำสั่งนั้น แล้ว ตั้งแต่วันที่รับหรือ ปิดคำสั่ง แล้วแต่กรณี

มาตรา ๕๕ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยึดยาเสพติดให้โทษที่เหลือของผู้ถูกสั่งพักใช้ ใบอนุญาตหรือ เพิกถอนใบอนุญาต และใบอนุญาตที่ถูกสั่งพักใช้หรือเพิกถอนนั้น ไปเก็บรักษาไว้ที่ สำนักงานคณะกรรมการ อาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข หรือในกรณีจำเป็นจะเก็บรักษาไว้ที่ อื่นตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดก็ได้

ในกรณีเพิกถอนใบอนุญาต ให้ยาเสพติดให้โทษที่ยึดไว้ตามวรรคหนึ่งตกเป็นของ
กระทรวง สาธารณสุข

มาตรา ๕๖ เมื่อพ้นกำหนดการพักใช้ใบอนุญาต ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ค้ายาเสพติดให้
โทษและ ใบอนุญาตที่ยึดไว้ตามมาตรา ๕๕ ให้ผู้รับอนุญาต

หมวด ๑๐

มาตรการควบคุมพิเศษ

มาตรา ๕๗ ห้ามมิให้ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ หรือประเภท ๕

มาตรา ๕๘ ห้ามมิให้ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ เว้นแต่การเสพนั้นเป็น
การเสพเพื่อ การรักษาโรคตามคำสั่งของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือผู้ประกอบโรคศิลปะแผน
ปัจจุบันชั้นหนึ่งใน สาขาทันตกรรมที่ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๗

มาตรา ๕๘/๑ ในกรณีจำเป็นและมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดเสพ
ยาเสพติด ให้โทษในประเภท ๑ ประเภท ๒ หรือประเภท ๕ อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้
ในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะ ให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงาน
เจ้าหน้าที่ตามพระราช- บัญญัตินี้ มีอำนาจตรวจหรือทดสอบ หรือสั่งให้รับการตรวจหรือทดสอบว่า
บุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้นมี ยาเสพติดให้โทษดังกล่าวอยู่ในร่างกายหรือไม่

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้
ตำแหน่งใด ระดับใด หรือชั้นยศใด จะมีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งทั้งหมดหรือ
แต่บางส่วน หรือจะต้อง ได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อนดำเนินการ ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรี
ประกาศกำหนดด้วยความเห็นชอบของ คณะกรรมการโดยทำเอกสารมอบหมายให้ไว้ประจำตัว
พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงาน เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายนั้น

วิธีการตรวจหรือการทดสอบตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และ
เงื่อนไขที่คณะ กรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ ในประกาศดังกล่าวอย่าง
น้อยต้องมีมาตรการ เกี่ยวกับการแสดงความบริสุทธิ์ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือ
พนักงานเจ้าหน้าที่ในการ ปฏิบัติหน้าที่ และมาตรการเกี่ยวกับการห้ามเปิดเผยผลการตรวจหรือ

ทดสอบแก่ผู้ที่ไม่มียาเสพติดที่เกี่ยวข้องในกรณีปรากฏผลเบื้องต้นเป็นที่สงสัยว่ามียาเสพติดให้โทษอยู่ในร่างกาย จนกว่าจะได้มีการตรวจยืนยันผลเป็นที่แน่นอนแล้ว

มาตรา ๕๕ ให้รัฐมนตรีกำหนดจำนวนยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ ที่จะต้องใช้ในทางการ แพทย์และทางวิทยาศาสตร์ทั่วราชอาณาจักรประจำปี โดยให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ไม่ช้ากว่าเดือน มกราคมของแต่ละปี และให้กำหนดจำนวนเพิ่มเติมได้ในกรณีจำเป็น โดยให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเช่นกัน

มาตรา ๖๐ ในกรณีที่ผู้รับอนุญาตประสงค์ที่จะจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษ ในประเภท ๒ เกินปริมาณที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๘(๕) ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นกรณีพิเศษ

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ในกฎกระทรวง

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๘(๕) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๖๑ ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษใน ประเภท ๒ ตายก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุ ให้ทายาท ผู้ครอบครอง หรือผู้จัดการมรดกแจ้งให้ผู้อนุญาตทราบ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้รับอนุญาตตาย และให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดยาเสพติดให้โทษที่ผู้รับ อนุญาตมีเหลือมาเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข ยาเสพติด ให้โทษที่ยึดไว้ให้นั้นให้กระทรวงสาธารณสุขจ่ายค่าตอบแทนตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๖๒ ให้ผู้รับอนุญาตตามมาตรา ๑๗ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๖ จัดให้มีการทำบัญชี รับจ่ายยาเสพติดให้โทษและเสนอรายงานต่อเลขานุการเป็นรายเดือนและรายปี บัญชีดังกล่าว ให้เก็บรักษา ไว้และพร้อมที่จะแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตลอดเวลาในขณะเปิดทำการ ทั้งนี้ ภายในห้าปีนับแต่วันที่ ลงรายการครั้งสุดท้ายในบัญชี

บัญชีรับจ่ายยาเสพติดให้โทษตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖๓ เมื่อได้จัดตั้งสถานพยาบาลสำหรับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษตาม มาตรา ๘(๓) แล้ว ให้รัฐมนตรีกำหนดระเบียบข้อบังคับเพื่อควบคุมการบำบัดรักษา และระเบียบ วินัยสำหรับสถาน พยาบาลดังกล่าวด้วย

หมวด ๑๑

การนำผ่านซึ่งยาเสพติดให้โทษ

มาตรา ๖๔ ในการนำผ่านซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ ประเภท ๒ ประเภท ๔ และประเภท ๕ ต้องมีใบอนุญาตของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของประเทศที่ส่งออกนั้นมาพร้อมกับยา เสพติดให้โทษ และต้อง แสดงใบอนุญาตดังกล่าวต่อพนักงานศุลกากร กับต้องยินยอมให้พนักงาน ศุลกากรเก็บรักษาหรือควบคุม ยาเสพติดให้โทษนั้นไว้

ให้พนักงานศุลกากรเก็บรักษาหรือควบคุมยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ ประเภท ๒ ประเภท ๔ และประเภท ๕ นั้นไว้ในที่สมควร จนกว่าผู้ที่นำผ่านซึ่งยาเสพติดให้โทษจะนำยาเสพติด ให้โทษดังกล่าว ออกไปนอกราชอาณาจักร

ในกรณีที่ผู้นำผ่านซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ ประเภท ๒ ประเภท ๔ และ ประเภท ๕ ไม่นำ ยาเสพติดให้โทษดังกล่าวออกไปนอกราชอาณาจักรภายในกำหนดเวลาสามสิบ วันนับแต่วันนำเข้า ให้ พนักงานศุลกากรรายงานให้เลขาธิการทราบ เลขาธิการมีอำนาจออกคำสั่ง ให้ผู้นำผ่านซึ่งยาเสพติดให้โทษ นำยาเสพติดให้โทษดังกล่าวออกไปนอกราชอาณาจักรภายใน กำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่ออกคำสั่ง ในกรณีผู้ได้รับคำสั่งไม่ปฏิบัติตาม ให้ยาเสพติดให้โทษ ดังกล่าวตกเป็นของกระทรวงสาธารณสุข

หมวด ๑๑/๑

การอุทธรณ์

มาตรา ๖๔/๑ ในกรณีที่ผู้ได้รับคำสั่งของผู้อนุญาตตามมาตรา ๔๘/๒ ไม่เห็นด้วยกับ คำสั่งดังกล่าว ให้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการได้

มาตรา ๖๔/๒ การอุทธรณ์ตามมาตรา ๖๔/๑ ให้ยื่นต่อคณะกรรมการภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ ผู้อุทธรณ์ได้รับทราบคำสั่งของผู้อนุญาต

หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นอุทธรณ์ และวิธีพิจารณาอุทธรณ์ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การอุทธรณ์คำสั่งตามวรรคหนึ่ง ย่อมไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่งของผู้อนุญาต เว้นแต่ คณะกรรมการจะสั่งเป็นอย่างอื่นเป็นการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยอุทธรณ์

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

หมวด ๑๒

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๖๕ ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๕ ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อจำหน่าย ต้องระวางโทษประหารชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการผลิตโดยการแบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุและมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ หรือมีจำนวนหน่วยการใช้ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่ถึงปริมาณที่กำหนดตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงสิบห้าปี หรือปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสาม เป็นการกระทำเพื่อจำหน่าย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงห้าล้านบาท

มาตรา ๖๖ ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ โดยไม่ได้รับอนุญาตและมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ หรือมีจำนวนหน่วยการใช้ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่ถึงปริมาณที่กำหนดตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงสิบห้าปี หรือปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษตามวรรคหนึ่งมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ปริมาณที่กำหนดตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม แต่ไม่เกินยี่สิบกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงห้าล้านบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษตามวรรคหนึ่งมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกินยี่สิบกรัมขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท หรือประหารชีวิต

มาตรา ๖๗ ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ โดยไม่ได้รับอนุญาตและมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ หรือมีจำนวนหน่วยการใช้ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่ถึง ปริมาณที่กำหนดตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๘ ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๖ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดเป็นมอร์ฟิน ผีน หรือโคคาอิน ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ยี่สิบปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองล้านบาทถึงห้าล้านบาท

มาตรา ๖๙ ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ อันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๑๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๗ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นมอร์ฟิน ผีน หรือโคคาอิน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่ถึงหนึ่งร้อยกรัม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงยี่สิบปี หรือปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้ามอร์ฟิน ผีน หรือโคคาอินนั้นมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่หนึ่งร้อยกรัมขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่ห้าปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงห้าล้านบาท

ถ้าผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๖ กระทำการฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่ง วรรคสองหรือ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๑๐ ผู้ใดผลิตหรือนำเข้าซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ อันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๒๐ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสามปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสามแสน บาท

มาตรา ๑๑ ผู้ใดจำหน่าย มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้ โทษในประเภท ๓ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง โดยมีจำนวนยาเสพติดให้โทษไม่เกินที่ กำหนดตามมาตรา ๒๐ วรรคสี่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามียาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ เกินจำนวนตามมาตรา ๒๐ วรรคสี่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

มาตรา ๑๒ ผู้ใดนำเข้าหรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ อันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๑๓ ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยา เสพติด ให้โทษในประเภท ๔ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบ ปีและปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามียาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ ตั้งแต่สิบกิโลกรัมขึ้นไป ต้อง ระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบห้าปีและปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านห้าแสนบาท

มาตรา ๑๔ ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ อันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๕ ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ อันเป็นการ ฝ่าฝืน มาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่ง ล้านห้าแสนบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมานั้นเป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

มาตรา ๑๖ ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ อันเป็นการฝ่าฝืน
มาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคหนึ่งนั้นเป็น
พืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้ง
ปรับ

มาตรา ๑๖/๑ ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษใน
ประเภท ๕ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง โดยมีจำนวนยาเสพติดให้โทษไม่ถึงสิบ
กิโลกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือ
ทั้งจำทั้งปรับ

กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามียาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ ตั้งแต่สิบกิโลกรัมขึ้นไปต้อง
ระวางโทษ จำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านห้าแสนบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคหนึ่งนั้นเป็น
พืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคสองนั้นเป็น
พืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

มาตรา ๑๗ ผู้รับอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๗ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่น
บาท

มาตรา ๑๘ ผู้รับอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ หรือมาตรา ๓๑ ต้องระวาง
โทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท

มาตรา ๑๙ ผู้รับอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ หรือมาตรา ๓๔ ต้องระวาง
โทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๒๐ ผู้รับอนุญาตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับ
ไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๘๑ เกษตรกรผู้มีหน้าที่ควบคุมผู้ใดไม่ปฏิบัติตามให้เป็นไปตามมาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ หรือมาตรา ๓๘ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๘๒ ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ปลอม อันเป็นการ ผ่าฝืนมาตรา ๓๕(๑) ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามแสนบาทถึงสองล้านบาท

มาตรา ๘๓ ผู้ใดจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ปลอม อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๓๕(๑) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าแสนบาท

มาตรา ๘๔ ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ผิดมาตรฐานหรือ ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ เสื่อมคุณภาพ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๓๕(๒) หรือ (๓) ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๕ ผู้ใดจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ผิดมาตรฐาน หรือยาเสพติดให้โทษ ในประเภท ๓ เสื่อมคุณภาพ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๓๕(๒) หรือ (๓) ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๖ ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่ต้องขึ้นทะเบียน คำรับยาแต่มิได้ขึ้นทะเบียนคำรับยา หรือยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอนทะเบียน คำรับยาอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๓๕(๔) หรือ (๕) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าแสนบาท

มาตรา ๘๗ ผู้ใดจำหน่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่ต้องขึ้นทะเบียนคำรับยาแต่ มิได้ขึ้น ทะเบียนคำรับยา หรือยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอนทะเบียนคำรับ ยา อันเป็นการ ผ่าฝืนมาตรา ๓๕(๔) หรือ (๕) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกิน สามแสนบาท

มาตรา ๔๘ ผู้ใดแก้ไขรายการทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ อันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๘ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๘ หรือมาตรา ๔๘/๑ หรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตาม มาตรา ๔๘ หรือมาตรา ๔๘/๑ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อนุญาตตามมาตรา ๔๘/๒ ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๘/๑ ถ้าการกระทำตามมาตรา ๔๘ เป็นการกระทำของเจ้าของสื่อโฆษณาหรือผู้ประกอบการโฆษณา ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษเพียงกึ่งหนึ่งของโทษที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๔๘/๒ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๔๘ หรือมาตรา ๔๘/๑ เป็นความผิดต่อเนื่อง ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษปรับวันละไม่เกินห้าพันบาท หรือไม่เกินสองเท่าของค่าใช้จ่ายที่ใช้สำหรับการ โฆษณานั้น ตลอดระยะเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม

มาตรา ๕๐ ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตาม มาตรา ๔๕ หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕๕ ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๑ ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๕๑ หรือยาเสพติด ให้โทษในประเภท ๒ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๕๒ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี หรือปรับ ตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๒ ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๕๑ ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมานั้นเป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา ๕๒/๑ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งสั่งตามมาตรา ๕๘/๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๕๓ ผู้ใดใช้อุบายหลอกลวง ชูเกียรติ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใดให้ผู้อื่นเสพยาเสพติดให้โทษ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

ถ้าได้กระทำโดยมีอาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษ จำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง เป็นการกระทำต่อหญิงหรือต่อบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเป็นการกระทำเพื่อจูงใจให้ผู้อื่นกระทำความผิดทางอาญา หรือเพื่อประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่นใน การกระทำความผิดทางอาญา ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สามแสนบาทถึงห้าล้านบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดตามวรรคสามเป็นมอร์ฟินหรือโคคาอิน ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษเพิ่มขึ้นอีกถึงหนึ่ง และถ้าเป็นการกระทำต่อหญิงหรือต่อบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดตามวรรคสามเป็นเฮโรอิน ผู้กระทำความผิดต้อง ระวางโทษเป็นสองเท่า และถ้าเป็นการกระทำต่อหญิงหรือต่อบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ ผู้กระทำความผิด ต้องระวางโทษประหารชีวิต

มาตรา ๕๓/๑ ผู้ใดยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ หรือยาเสพติดให้โทษ ในประเภท ๒ โดยฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี หรือ ปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ ต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๓/๒ ผู้ใดใช้อุบายหลอกลวง ชูเกียรติ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใดให้ผู้อื่นกระทำความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก

จำหน่าย ครอบครอง เพื่อจำหน่าย หรือครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษ ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้ สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๕๔ ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษ เสพและมีไว้ในครอบครอง เสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือเสพและจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษตามลักษณะ ชนิด ประเภทและปริมาณที่กำหนดใน กฎกระทรวง และได้สมัครใจขอเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลก่อนความผิดจะปรากฏต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ อีกทั้งได้ปฏิบัติตามระบียบข้อบังคับเพื่อควบคุม การบำบัดรักษา และระเบียบวินัยสำหรับสถานพยาบาลดังกล่าว จนได้รับการรับรองเป็นหนังสือจากพนักงาน เจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีกำหนดแล้ว ให้พ้นจากความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงกรณีความผิดที่ได้กระทำไปภายหลังการสมัครใจเข้ารับการรักษา

การรับเข้าบำบัดรักษาในสถานพยาบาลตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะ กรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๕๔/๑ ผู้ใดทำการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษเป็นปกติธุระโดยใช้จ่ายตามกฎหมายว่า ด้วยยา วัตถุออกฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท หรือยาเสพติดให้โทษตาม กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือกระทำการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษไม่ว่าโดยวิธีอื่นใด ซึ่ง มิได้กระทำในสถานพยาบาลตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะได้รับประโยชน์ตอบแทนหรือไม่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสามแสนบาท

มาตรา ๕๕ ทายาท ผู้ครอบครอง หรือผู้จัดการมรดกผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖๑ ต้องระวางโทษ ปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา ๕๖ ผู้รับอนุญาตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๖๒ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน หนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๕๗ ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้า กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้อีกในระหว่างที่ยังต้องรับโทษอยู่ หรือ

ภายในเวลาห้าปีนับแต่วัน พ้นโทษ หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นถึงหนึ่งของโทษที่ศาล กำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง

มาตรา ๕๘ ผู้ใดต้องโทษตามมาตรา ๕๑ หรือมาตรา ๕๒ เป็นครั้งที่สาม เมื่อพ้นโทษแล้ว ให้ พนักงานเจ้าหน้าที่โดยคำสั่งรัฐมนตรีนำไปควบคุมไว้ ณ สถานพยาบาลที่รัฐมนตรีประกาศจัดตั้งขึ้น โดยเฉพาะ และให้ทำการบำบัดรักษาจนกว่าจะได้รับการรับรองเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ รัฐมนตรีกำหนดว่าเป็นผู้ได้รับการบำบัดรักษาครบถ้วนตามระเบียบข้อบังคับ เพื่อควบคุมการบำบัดรักษา และระเบียบวินัยสำหรับสถานพยาบาลดังกล่าวด้วย

มาตรา ๕๙ ผู้ใดหลบหนีไปในระหว่างที่ถูกควบคุมไว้ ณ สถานพยาบาลตามมาตรา ๕๘ ต้อง ระวังโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๐๐ กรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือข้าราชการหรือพนักงาน องค์การหรือหน่วยงานของรัฐผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่ง ยาเสพติดให้โทษ หรือสนับสนุนในการกระทำความผิดดังกล่าว อันเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวังโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๑๐๐/๑ ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษจำคุกและปรับ ให้ศาลลงโทษจำคุกและปรับ ด้วยเสมอ โดยคำนึงถึงการลงโทษในทางทรัพย์สินเพื่อป้องปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

ถ้าศาลเห็นว่าการกระทำความผิดของผู้ใดเมื่อ ได้พิเคราะห์ถึงความร้ายแรงของการกระทำความผิด ฐานะของผู้กระทำความผิดและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องประกอบแล้ว กรณีมีเหตุอันสมควรเป็นการเฉพาะราย ศาลจะลงโทษปรับน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้

มาตรา ๑๐๐/๒ ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้

มาตรา ๑๐๑ ในกรณีที่มีการยึดยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ ประเภท ๒ หรือประเภท ๓ ตาม มาตรา ๔๕(๒) หรือตามกฎหมายอื่น และไม่มีการฟ้องคดีต่อศาล ถ้าไม่มีผู้ใดมาอ้างว่าเป็นเจ้าของ ภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ยึด ให้ยาเสพติดให้โทษนั้นตกเป็นของกระทรวงสาธารณสุข

มาตรา ๑๐๑ ทวิ ในกรณีที่มีการยึดยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ หรือประเภท ๕ ตาม มาตรา ๔๕(๒) หรือตามกฎหมายอื่น ไม่ว่าจะมีการฟ้องคดีต่อศาลหรือไม่ก็ตาม เมื่อได้มีการตรวจพิสูจน์ชนิดและ ปริมาณแล้วว่าเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภทดังกล่าว โดยบันทึกรายงานการตรวจพิสูจน์ไว้ ให้กระทรวงสาธารณสุขหรือผู้ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขมอบหมายทำลายหรือนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามระเบียบที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

มาตรา ๑๐๒ บรรดา ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ ประเภท ๒ ประเภท ๔ หรือประเภท ๕ เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ หรือวัตถุอื่นซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ริบเสียทั้งสิ้น

มาตรา ๑๐๒ ทวิ ในกรณีที่มีการฟ้องคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ หรือใน ประเภท ๒ ต่อศาล และได้มีการโต้แย้งเรื่องประเภท จำนวน หรือน้ำหนักของยาเสพติดให้โทษ ถ้า ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ริบยาเสพติดให้โทษดังกล่าวตามมาตรา ๑๐๒ หรือตามกฎหมายอื่น และไม่มีคำเสนอว่าผู้เป็นเจ้าของแท้จริงไม่ได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดภายในกำหนด สามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ริบยาเสพติดให้โทษนั้น ให้กระทรวงสาธารณสุขหรือ ผู้ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขมอบหมายทำลายหรือนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามระเบียบที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๑๐๓ ในขณะที่ยังไม่มีประกาศระบุชื่อยาเสพติดให้โทษตามมาตรา ๘(๑) แห่งพระราชบัญญัตินี้ให้

(๑) เฮโรอิน หรือเกลือของเฮโรอิน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑

(๒) ยาเสพติดให้โทษที่มีชื่อในบัญชีท้ายกฎกระทรวง และประกาศกระทรวงสาธารณสุข ดังต่อไปนี้ เป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒

(ก) ตามบัญชีท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๐๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระพุทธศักราช ๒๔๖๕

(ข) ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องกำหนดรายชื่อยาเสพติดให้โทษ เพิ่มเติมออกตามความในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ ฉบับลงวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๑ ฉบับลงวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ ฉบับลงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ ฉบับลงวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๔ ฉบับลงวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๖ และฉบับลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๖

(๓) อาเซติกแอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride) อาเซทิลคลอไรด์ (Acetyl Chloride) เป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔

(๔) กัญชา ตามพระราชบัญญัติกัญชา พุทธศักราช ๒๕๖๗ และพืชกระท่อมตามพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พุทธศักราช ๒๕๖๖ เป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕

มาตรา ๑๐๔ ให้ยกเลิกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษซึ่งใช้อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ตามความในพระราชบัญญัตินี้

ให้ผู้ได้รับอนุญาตผลิต ขาย หรือนำเข้าซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ตามกฎหมายว่าด้วยยา ยื่นคำขอรับใบอนุญาตผลิต จำหน่าย หรือนำเข้าซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ตามมาตรา ๒๐ และในกรณีผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า ให้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนคำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ตามมาตรา ๔๓ ภายในกำหนดเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และเมื่อ ได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตและคำขอขึ้นทะเบียนคำรับยาดังกล่าวแล้ว ให้ผู้ยื่นคำขอดำเนินกิจการไปพลาง ก่อนได้ แต่ถ้าผู้อนุญาตมีคำสั่งเป็นหนังสือไม่ออกใบอนุญาตให้ หรือผู้นั้นไม่มายื่นคำขอรับใบอนุญาตผลิต จำหน่าย หรือนำเข้า และขอขึ้นทะเบียนคำรับยาภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้เป็นอันหมดสิทธิตาม มาตรานี้นับแต่ทราบคำสั่งหรือวันที่พ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แล้วแต่กรณี และให้นำความในมาตรา ๕๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๐๕ ให้ผู้รับใบอนุญาตนำยายกเว้นในราชอาณาจักร ตามแบบ ย.ส.๕ ทำย
กฎกระทรวง มหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พุทธศักราช ๒๔๖๕
ตามที่ได้แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๗๕ นำยา
ยกเว้นเข้าในราชอาณาจักรได้ ตามใบอนุญาตดังกล่าว แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในมาตรา ๑๐๔
ด้วย

มาตรา ๑๐๖ ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ซื้อ มี และจ่ายยาเสพติดให้โทษ หรือใบอนุญาตพิเศษ
ให้ซื้อ มี และจ่ายยาเสพติดให้โทษเพิ่มขึ้นกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ ตามความในกฎหมายว่าด้วยยา
เสพติดให้โทษ ซึ่งใช้อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คงมียาเสพติดให้โทษไว้ใน
ครอบครอง ดำเนินกิจการต่อไป ได้จนกว่าใบอนุญาตนั้นสิ้นอายุ และถ้าประสงค์จะดำเนินกิจการ
ต่อไป ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตตาม พระราชบัญญัตินี้ก่อนใบอนุญาตเดิมจะสิ้นอายุ แต่ถ้าผู้
อนุญาตมีคำสั่งเป็นหนังสือไม่ออกใบอนุญาตให้ ผู้นั้นไม่มีสิทธิดำเนินกิจการนับแต่วันที่ทราบ
คำสั่งเป็นต้นไป และให้นำความในมาตรา ๕๕ มาใช้บังคับ โดยอนุโลม

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ส.โทตระกูล

รองนายกรัฐมนตรี

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล
ประวัติการศึกษา

ธรรมรงค์ สุขไชยะ
ปีการศึกษา 2548 วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาฟิสิกส์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2551 นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ
หนึ่ง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2552 เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 62 สำนักอบรม
ศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
ประกาศนียบัตรผู้ผ่านการทดสอบตามข้อบังคับว่าด้วย
การฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความ ครั้งที่ 2/2553
สำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความ
ได้รับทุนการศึกษาจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ในหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ทุนการศึกษา